
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00647204 7

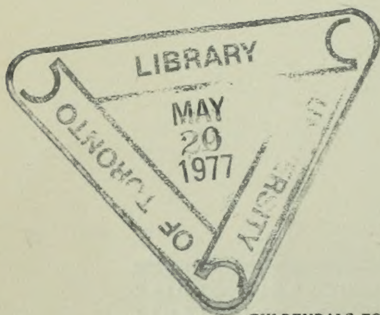
CHRISTOFER COLUMBUS

JOHANNES V. JENSEN

CHRISTOFER COLUMBUS

GYLDENDALSKE BOGHANDEL-NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN - KRISTIANIA
BERLIN - LONDON - MDCCCCXXI

OTTENDE TUSINDE

GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

INDHOLD*)

*) Nogle af Motiverne der her er udarbejdet i Sammenhæng har været skitseret før i tidligere trykte spredte Forarbejder.

FORUDSÆTNINGERNE

CHRISTOFER COLUMBUS var fra Genua, Ligurer af Fødsel, men det forklarer hans Væsen ned i Roden hvis man opfatter ham som en Ætling af Longobarderne, Folk der fra Lombardiet har søgt Kysten.

Efter hvad man ved om Columbus var han af nordisk Type, lyshaaret og fregnet, med blaa Øjne, det Præg man kender nordpaa fra Skippere og Bønder. Slægten sad i de nærmeste Led oppe i Bjergene ovenfor Genua, den sidste Station paa Vejen til Havet, Bønder som gennem Haandværk og i Berøring med Kystbyen blev Søfarere. Folkevandringen havde ført Stamfædrene fra glemte Strande ved Østersøen tvers gennem den gamle Verdens Lande og alle Middelalderens urolige Aarhundreder saa vidt som til Middelhavet — nu skulde Columbus føre den videre. Longobardernes Historie er da

Columbus' Forhistorie, i sit Blod arver han, selv om Oprindelsen er glemt, dybe og stærke Tilskyndelser fra vandrende Forfædre.

Men den sjælelige Iklædning er en anden. Kristendom i Bønders bogstavelige Tilegnelse har afløst hans Slægts Overleveringer længe før han blev til, er bleven en Del af Slægtens Væsen. Af sin Fader, en almindelig Haandværksmand, bliver han opkaldt efter den hellige Christoforus, almindeligt den Gang for fromme Folk som saa hen til en Helgen de kunde forstaa, Kød af deres Kød, hvem de gerne vilde give deres Børn til Beskytter. Alverden hed Christofer, men Columbus følte sig, da han stod paa Højden af sit Ansvar, bevidst som Fortsætter af Kristusbærerens Gerning. Derfor hører Legenden om den hellige Christoforus, i naturlig Fortolkning, Kristendommen primitivt grebet an, med til de Forudsætninger der har dannet Columbus, den indeholder Racens Smag.

Sin Følelse faar Columbus fra tidlige Indtryk af Gotiken, som er den Form hvorunder nordiske Folk har indlevet sig med Kristendommen. En Inderlighed i Tanken

der bunder i Nordboens Minder og er en Udvidelse deraf ud over Endeligheden har dannet den hedensk-kristelige Myte om Guds Moder. Den er i sit Væsen rent nordisk, af sin bibelske Oprindelse har den hellige Jomfru kun Navnet tilbage. Kristendommen forlangte Sjæl af Hedningen, Tilbedelse, og han gav hvad han kunde give, det der var ham helligt, Kvinden som Jomfru og Moder. Et gammelt smukt Hengivenhedsforhold til Kvinden gør han til Midtpunkt i sin Religion, sin Skov og sit Skib digter han om til en Katedral til hendes Ære. Columbus var et Barn af Gotiken, vil man søge hans Væsens Tilblivelse maa man søge dens, gaa tilbage i Slægtens Ungdom til Urbilledet af Myten om Guds Moder, Gotikens Hjerte. Columbus arver det i Form af universel Længsel: det evigt Kvindelige; den hellige Jomfru bliver Kvinden i hans Liv. Santa Maria hedder hans Skib.

KRÆFTER der viser tilbage til tabte Kilder i hans Oprindelse men orienteres andetstedsfra retter Columbus fremad mod en Verden han aldrig skal finde.

Dybtliggende nordiske Instinkter krydses og domineres af Overfladestrømme fra den Verden der har dannet hans Bevidsthed, Sydlændingens Verden, det lokale Præg, Tidens Præg, han bærer sig ad nu som Italiener, nu som Spanier, til enhver Tid som Kristen, en indre illusorisk Verden staar mellem ham og Naturen, den han endda anskuer med Samtidens hildede Blik, flere Virkeligheder indeni hinanden, ligesom Datidens Himle, og allesammen temmelig uafhængige af Erfaringen, i Lighed med Datidens *Imago Mundi* — og dog gaar Columbus tværs igennem alle indbildte Virkeligheder og kommer ud med en ny.

Ren og momumental er den Egenskab hos ham der gør det muligt, Modet, en fuldkommen Uforfærdethed som han har taget i Arv fra Forfædre der var Erobrere og Nybyggere og for hvem gennem Generationer Usikkerhed, højt Spil, var bleven selve deres Tilværelsesform. Mod og Udholdenhed, Sømandsforvovenhed, Ubøjelighed i Forsættet er den rene Linje der gaar gennem Columbus' Karakter som Opdager. Han er Idrætsmand, og han er af Aand,

hans Bevæggrunde er hævet over Tiden; der hvor han opfatter sin Færd som en Mission virker Elementerne i ham, han presser paa som om hele Menneskenaturen presser paa ham.

Personlig som Individ derimod, hvad han er gennem Opdragelse og Nødtørft, har han sin Begrænsning, gør sig bemærket ved blandede Egenskaber, Stadselighed og Smaalighed som ikke rimer vel sammen, Seerkraft og Svaghed i den umiddelbare Bedømmelse, en vis svimlende Evne; storskaaren som han er er han ikke altid højsindet, selv maalt med sin Tid, men vaander sig naar andre der er stærkere end han tilføjer ham Uret, har ikke kunnet holde sit Navn fri for Ynk. Hans Planer var en Konge værdige, men det var som om en Arv han aldrig havde indfriet holdt ham bunden til Jorden. Jordgerrig var han, en Økonom, men dog i stor Stil, som de Landvindere og Fribyttere han var i Slægt med, Longobarderne strakte sig vidt naar det gjaldt at erhverve og fastholde Besiddelser; som en født Stifter af Riger nærmer Columbus sig Fyrsteparret i hvis Tjeneste han gjorde sit

store Landnam, naturlig, som Ligemand, med et Imperium paa Haanden og et Dynasti færdigt i Hovedet — og hvad anden Rang havde heller *de* end den at de var Topskudet paa en Slægt som langt ude var Erobrere og Bønder? At han ikke var de kronede Hoveder voksen viste sig jo senere; en Række Led med Øvelse i at beholde hvad man har taget manglede i hans Opstigning. Som de fleste Sømænd havde Columbus en noget ubehjælpsom Gang paa Landjorden, han er mere sig selv som fri Skipper paa sit Dæk end som Admiral og dekoreret Figur ved et Hof. Hvem kunde hædre ham? Som Nybygger i det Store havde han sin egen Rang, men underordnede sig andres.

Saadan som Christofer Columbus i Kraft af sin Natur og sin Placering *maatte* udfolde sig, er han vel Typen paa den Opblussen af Evnerne og den dybtgaaende Forvildelse der mærker Nordboen naar han forflyttes til Syden.

Udvendig fra betragtet som Optrin er Columbus' Karriere et Spil der ikke ligner nogen af de gængse Kunstformer men har

Træk fra dem alle, Romanen, Dramaet, Komedien, det er æventyrligt, tragisk og undertiden næsten til at le af paa en Gang, sangbart og disharmonisk tillige. Han begynder som Hverdagsmenneske, det almindeligste Epos, som da ogsaa er forbleven uskrevet, begiver sig ud i umaadelige Dimensioner, pinlig sandt altsammen og dog for en nærmere Betragtning Teater, en Kulisseverden af Fabel og Vildfarelse; og han ender som det skuffede Menneske, med noget af Komediens ubarmhjertige Nemesis haglende om Ørene. Selve Handlingen i hans store Stykke udfolder sig som en Farce, han slippes løs som en Blindebuk mellem Verdensdele og buser virkelig ogsaa paa en, men aner end ikke hvilken og faar det aldrig at vide. Og han dør sat ud af Spillet, næsten som en Maskinkarl ved et Fald Ingen ænser, mens Stykket gaar videre uden ham med nye Figurer og nye vældige Akter paa Scenen. De Mishandlinger han blev Genstand for tilfalder ham som Stykkets Clown, uagtet han er dets Ophav. Alle morer sig uden Tanke for at Clownen ogsaa har Rygstykker; bagefter

rekonstruerer man hans Lidelser og er slem ved Bødlerne, Martyriet og Glorien tildelt af det samme Publikum: først grusom, bagefter paa Maven for Navnet — var Publikum nogensinde anderledes? Men saadan som Columbus var, hans smukke Trang, hans Fejl, har man ham kær, som det store vildfarne Barn han var, vor Broder.

Først for Eftertiden er det Columbus genopstaar som Skikkelse og bliver Myte, Opsamler af Tiden. Intet gyldigt Kontrafej af ham er overleveret. Det idealiserede Billede der har dannet sig af Søfareren, saadan som man kender det fra den vedtagne Monumenttype, træffer noget af det rigtige, et nordisk Hoved, men er vegere og pompøsere end det Indbegreb af Almue han i Virkeligheden repræsenterer. Det hører til Columbus' virkelige Portræt at han skjuler sit Ansigt for Historien og er Racen; en sand Skildring af ham maa handle om den.

Kun den i hvem Fortiden er stuvet op har Fragt ind i Fremtiden. Columbus vokser med Rækkevidden af sin Bedrift; Historien er dog, set bagefter, gaaet igennem hans Hjerte. Hvor han staar bærer han en Bro

som føjer vidtadskilte Verdener og Epoker sammen. Han sætter Skel mellem Illusion og Virkelighed, ikke ved hvad han har tænkt men ved hvad han har været og hvad han i Lidenskab har givet Stødet til.

„Paa en mærkværdig, tragisk og storladen Maade falder i hans Skæbne en skøn Vildfarelse sammen med den totale Desillusionering, som dog viser sig frugtbar, han leder igennem til en ny Virkelighed skønt han taber sig selv. Han er Historiens mest skuffede Mand:

For da han fandt den frelsende Ø
forgik hans Drøm.
Der skød sig en Verden imellem ham
og den yderste Strøm.
Tilbagevender og Havomfavner!
Da steg din Forlængsel, da bar dit Hjerte
som Bølgens vandrende Byrde
den evige Verdenssmerte.

Columbus fuldbyrder den nordiske Vandring og gør samtidigt Kristendommen som terrestrisk Drøm umulig. Det Himmeriges Rige han søgte var Biblens mystiske Opholdssted, Paradis, men han søgte det jo paa Jorden. Han vidste ikke af at det bunde-

de i hans Natur. Han sejler ud efter Indien, mener Paradis og finder den ny Verden — ikke sandt, Vorherre, eller en værre Mand, leger med ham! Og dog gør han Fundet!

I Columbus' Person forener hedensk Naturlængsel sig med Kristendommens Fata Morgana — og gaar til Grunde sammen! Man kunde vel sige at Columbus, opfattet som Helten i en Skæbnetragedie, hvor Elementerne er ham overlegne, er det første moderne Menneske, den første gudforladte Skikkelse, han erstatter Middelalderens Aandsfængsel og Overtro med Rum og Virkelighed." Men Nytiden beror paa Erhvervelser der kommer efter ham, andre Hoveder med skolede Forudsætninger han ikke besad brød det Imago ned han troede paa og gjorde Verden større; han nærmede den til Øjet men døde selv uoplyst.

Som en Mand af sin Tid, og hvad han var ved Arv og Oplevelse, skal man da se ham, hvad han saa med de Øjne han havde, som Æventyrer, Fantast, Lykkemand og Stakkel, med hans korte Herlighed og lange Navnkundighed, som Skipper ombord paa den Karavel der bar ham med samt sin Last af Middelalder — og som strandede paa hin

Kyst hvor han bankede paa og bankede paa og ikke skulde indlades. Men hans Bedrift peger tilbage i Slægten, og hvor den gaar over paa andre Hænder, og han er glemt, der er det ham alligevel der er Hovedpersonen.

Den virkelige Hændelse i hans Liv bliver dog den ældste og almenmenneskeligste af alle, det vi alle rejser efter og kommer hjem med, Haabets Fortabelse:

Christofer Columbus, dit hvide Haar,
din Alders Is
kroner de havkolde Vikingebryn
og din Sjæls Forlis.
Du gav os Jorden igen og betraadte
Udødelighedens hvislende Fraade.
Nu dækker din store Skygge
Drømmen du aldrig naa'de.

OPDAGELSESREJSERNE der er et Værk af mange knytter sig uvilkaarlig til Columbus som Midtgrundsfigur. Han var ogsaa den af Opdagerne der i videst Omfang var ledet af Opdagelsens Idé.

Efter at Jorden var bleven kendt nogenlunde i sin Helhed og Amerika lagt til som en Verdensdel mere dannede der sig, spon-

tant og uvist som Folkesagnet har for Skik, en mellem Søfolk udbredt Forestilling om en Skipper som man skal kunne møde paa Søen, et Spøgelse, han saavel som hans Skib: den flyvende Hollænder.

Det er som om den gamle nordiske Vandringsdrift, der bliver husvild efter at alle Have er befaret og Jorden mange Gange omsejlet, fortsætter sig over i en Myte, en Rejse som ikke kan slutte, Skipperen der ikke kan dø. Rigtigt i sin Bygning men tilfældigt i sin Form knytter Æventyret om Gengangerskibet sig til en hollandsk Skippers Navn, eller hænger vel nærmest i Luften — burde det ikke i Virkeligheden henføres til Columbus? Det hører med som sidste Akt til hans Myte. Det er jo Santa Maria der er Dødssejleren, Columbus er den fredløse Skippersjæl som skal befare Havene indtil Dommedag. For:

Usalig er den hvis Ve og Begær
kan aldrig dø.
Havbølgen stiger saa øde og tung
paa den aabne Sø.
Der staar han lænket, den flyvende Skipper
paa Spøgelsesskibet og fører de Døde
under den hvide Maane.
Havbølgen stiger saa øde.

Dødssejleren det er det tungtlastede, ikke eksisterende men frygteligt virkelige Aandeskib der er Historien, Menneskehedens Erindring.

Af det er Columbus Fører. Meget Folk er ombord, ringere og bedre Folk end han, Søgere og Stræbere, som alle er fordømt til at fortsætte deres Liv i et Billede; som den der tabte mest og vandt mest er han de Dødes Kaptejn.

Med det Fartøj er det der her skal fares.

KATEDRALEN

UNDER YGDRASIL

En Gang i Jernalderen hændte det at en Jæger for vild i Skoven under Forfølgelsen af et Dyr og kom ind i Egne hvor han aldrig havde været før.

Da han endelig havde nedlagt Hjorten og sad paa den for at hvile sig, endnu vred efter den Anstrengelse Jagten havde kostet ham, blev det ham paafaldende hvor Træerne her var større og mægtigere end noget andet Sted han kendte, lutter højstammede luftige Træer uden andet end et Tæppe af Urter i Bunden, hverken Krat eller Sump som andre Steder; Pladsen hvor de stod laa over det omliggende Terræn som et hævet Gulv og løftede en Lund af store Træer op over Skovens Tag som en Kuppel deri; det var som et Tingsted hvor Skovens Kæmper havde forsamlet sig for at holde Raad med hinanden.

De vældige slanke Stammer lagde deres Kroner sammen højt, højt oppe og dannede et udstrakt Løvtelt som lukkede Himlen men ikke Lyset ude, grønne, kølige og klangfulde Haller hvori der var saa lydt at et enkelt Finkekvidder genlød med et helt Gny, som om Tonen voksede herinde af sig selv. Den mindste Lyd gentog sig mangedobbelt under Løvhvælvingerne: Ekko, Ensomhedens Stemme; her var fuldstændig ensomt.

Det var mange Mile inde i Skoven; fra det høje Sted under de høje Træer saa man ud over uendelige tavse Skovstrækninger, lukket Skov og Lysninger omkring Vandløb og Søer, og igen Skov og Skov saa langt Øjet rakte, til de tre Sider; men paa den fjerde havde man Udsigt til en stor Flod som svang i en milelang Bugt ind med sin ene Bred op imod Bakkens Fod, som om den havde et Ærinde der, det var en bred strid Flod med et dybt Strømleje der skred afsted og skrev Hvirvler undervejs paa sin Overflade; paa begge Bredder var den indfattet af urørte Skove; kun en Aabning her og der i Flodkrattet viste hvor Dyrene hav-

de Veksler som gik ud til urgamle Drikkesteder ved Floden. Den kom ind gennem Skovene fra et fjernt Strøg hvor blaa Profiler viste at der var Bjerge og gik ud mod Himmelranden gennem Lavlandet til den anden Side. Jægerens øvede Øje bemærkede Fiskeørne ude over Strømhvirvlerne; her kunde man nok gøre sig gode Dage med en Snøre, til Afveksling for Jagten, hvis man boede her.

I en Kløft paa Bakken nedenfor Træerne stod Ukrudtet alenhøjt, her var et skjult Væld; Jægeren trykkede Bagen af sin Haand ned i de pjaskvaade Mospuder, til den løb fuld af klart Vand, og stillede sin Tørst; saa vender han tilbage til Hjorten han har fældet, skærer først sine Pile ud og begynder saa, med Kniven snart i Haanden snart i Munden, at skinde det store tunge Dyr, arbejder med Knoerne ind mellem Skind og Skrot først paa den ene Flanke og saa, idet han tager Dyret ved Stængerne og vender det, paa den anden ogsaa, til Huden er af. Da det er gjort parterer han Kroppen og hænger Stykkerne op i det nærmeste Træ. Pandebenet med Geviret

hugger han ud og sætter det op paa en Gren, for det skal Stedets Aander have. Saa retter han sig og tørrer de talgede Hænder bag paa Brogen, rinker op for en Skindpung og tager Fyrtøj frem for at gøre Ild op, en Lap Tønder som han lægger ovenpaa Flintestenen mellem Tommel og Pegefinger, saa farer han med Staalet ned over den skarpe Rand af Flinten, Funker springer ud mellem hans Hænder, klarere endnu end Dagen, og det begynder straks at ryge af et glødende Punkt i Trøsken, han sætter sig i Knæ og puster sagte paa Gløden, rager med den ene Haand tørt Løv sammen og bøjer sig helt ned med Ansigtet til Jorden, Røg bølger op om hans Hoved, han gør en Rede af sine Hænder og ammer derover, indtil han endelig rejser sig og Luen i det samme slikker op af Løvbunken. Ikke længe efter har han Baal. Saa gør han en Pind spids med Fangstkniven og steger Nyrer paa den over Ilden, spiser og tygger og gaar til Kilden og søber Vand, alt i dyb Tavshed, som ikke sært var da han var alene.

I et Træ lige ved var der et lille rundt

Hul efter en udgaaet Gren, og her boede der en Stær, med Mellemrum kom den ud af sin Dør og fløj bort, og efter nogen Tids Forløb vendte den tilbage med flere Regnorme pakket sammen i Næbbet og fløj i lige strakt Flugt ind i Hullet, som en Pil der langvejsfra er rettet mod Maalet; og naar den var forsvunden derind lød der en spæd kvalt Pippen derinde fra Hulheden i Træet.

Fra og til vandrer Jægerens Øjne mens han adspredt spiser og synker store Bidder ad Gangen, Skoven lever om ham som han kender den, han er et med den, ser Egernet smutte i et Træ med udbredte Lemmer paa den bratte Bark og struttende Hale, saa bag Stammen og saa fremme igen i en Gaffel højere oppe, det er i hans Øjne som det lille røde og flinke Væsen det er, til det forsvinder i Løvet, og andre Ting fanger hans Opmærksomhed. Skoven passer sit, som en stor rolig Bedrift hvor alt bliver gjort, langt fra hinanden og i Stilhed af hver Part. Fjernt som bag mange Indelukker høres Spætten der gør sin Hvirvel paa en udgaaet klangfuld Gren; øverst oppe fra

i de solede Kroners Lønkamre, fra selve det grønne søde Lys deroppe, kommer Skovduernes tykke Kurren, en Moder som er fuld af Lykke lige til Struben. Finken galer en Gang imellem, overlydt af saa lille et Kræ, og vækker Genklang i Skoven, den har Rede og er glad som en Hingst, skønt den er saa lille at den mindste Kvist kan bære den. Fluerne summer og bliver heftige, flyver vildt i Hjul i Middagsilden, og en falder ned paa et Blad og snurrer rundt paa Ryggen, komplet ør, Solen gør Skabningen fortumlet.

Et Rovfugleskrig lyder over Trætoppene, nede i Skoven under Buskene snuser det, og Jægeren bliver mindre hvor han sidder, holder op at tygge midt i en Bid: det er Brokken der er ude midt paa Dagen, med to halvvoksne Grise, stribet i Ansigtet og mægtig bred i Kroppen, hun er ude og lære Ungerne at braade, hun vender Jorden med Labben og snuser, og Ungerne vender Jorden med Labben og snuser; men Jægeren begynder at tygge igen; det er jo ikke Aarstiden, Bælgen skal sidde til en anden Lejlighed.

Da Jægeren har afspist ser han op over Himlen og skønner sig til hvad Tid det er paa Dagen, noget over Middag, disede Stiger staar fra Trætoppene stejlt ned i Skyggen, Skoven er meget stille, kun hidsig Fluesummen og et Musvaageskrig over Trætoppene. Jægeren gaber og vrider Kæften, ryster paa Hovedet, siden før Solopgang og hele den lange Formiddag har han ligget paa Sporet, omtrent uafbrudt Galop i lige Linje hele Tiden, saa hvem ved hvor man er henne nu. Og nu skal han hele den lange Vej, han ved ikke hvor langt, tilbage. Men Maden og den stærke Lugt fra Ilden har gjort ham søvnig, han gaber igen og gyser og lægger sig saa for at blunde lidt i Græsset ved Siden af Baalet.

DA han vaagnede var det sent. Han sprang op.

Skoven var løben fuld af Skumring der stod fra Roden af Træerne helt op til under Kronerne, men de var endnu gennemskinnet af Solen. Det havde sat ind med at blæse lidt, og Løvet deroppe bevægede sig og rystede blaa Glimt af Himlen og grønt

og rødt og gult Lys imellem hinanden; til Vest viste et Purpurskær bag Stammerne hvor langt Solen var nede. Andre Fugle end før lod sig høre nu, og de var alle søgt ovenud paa de øverste Kviste hvor de blandede deres lange ligesom spørgende Fløjtetoner med det svindende Dagskær. Nede i Bunden af Skoven var der dunkelt og stille.

Jægeren vidste at han skulde gaa med en stor Byrde Kød mange Mil gennem vejløs Skov inden han kom til beboede Steder; han havde sovet over sig og begreb urolig at han vilde komme til at ligge ude. Rask bestemte han sig til at blive hvor han var, hellere end at stoppe op et eller andet Sted nede i de tykke fugtige Skove, og han saa sig straks mens det endnu var lyst om mellem de store Træer efter en magelig Fork mellem to Grene hvor han kunde ride Natten af i Sikkerhed, selv om der vel ikke blev meget af at sove. Da han havde mærket sig en lagde han mere paa Baalet og slæbte dødt Træ sammen, indrettede sig for Natten, som man gør ved en saadan Lejlighed, men var urolig. Han slæbte svære

Vindfælder sammen for at have mere end nok, svedte og gjorde Støj, forsøgte ligesom at synge men holdt op igen. Og da han havde gjort sig færdig for Natten blev han ganske stille. Paa den falmede Himmel traadte Dagmaanen frem og begyndte at faa Magt, han slog Øjnene ned for den, Himlen var over ham, han kunde ikke skjule sig for den.

Og Skoven bliver underlig dyster og stiv efterhaanden som Solen synker, kolde Pust udgaar fra den og rammer Jægeren, faar ham til at fryse, lige op ad Ilden, for der er et Væsen i Trækken der rører ham til Marven. Luften tykner til af allehaande stumme Ting der samler sig deri; Baalet og Mørket øger hinanden, jo mere Ilden lyser desto sortere bliver det i Skoven; snart befinder Jægeren sig som i en Hule af Lys, hvor kun de nærmeste Træstammer glaner i Skæret, udenfor er der det tykke Mørke, den gamle sorte onde Nat.

Han ser i Vejret og faar et Stød i Sjælen, for der er Stjernerne, han er som i Midten af en uhyre Hule, med Vægge af Stjerner, de store kendte Billeder slaar sig ud over hans

Hoved, Karlsvognen svingende om sin egen Længde, Orion som bruser i Himlen, Syvstjernen der flakker i Evighedsvinden histoppe og snart klarer sine Stjerner snart hyller sig i Lystaage, Mælkevejen øverst oppe hvis Sjæl er Svimmelhed; straalende og stumme er Stjernerne som altid, med et uudholdeligt Blik, Himlen fuld af Sekraft, alle Stjerner blinker, stumme og alvidende, og Rummet derimellem taler dunkelblaat med dybeste Alvor, frygtelig er Stjernehimlen, og Jægeren undser sig for den og bøjer Nakken, skutter sig og gnider de valne Hænder i hinanden, han er en fattig Jæger.

Hans Øjne falder af et Under i et andet, men med det er han fortrolig, Ildens Verden, han ser ind i sit Baal og glipper blændet, velgjort som af et Kærtegn, Ilden slikker og slaar en Flamme op, den er hans Ven. Og uden at gøre sig Tanker derved henter han Indvoldene af Hjorten og slaar dem i Ilden. Det er lige ved at tage Magten fra den en Overgang, Ilden sortner og hiver for at faa Luft, de klamme Tarme og hvad der er i dem truer med at kvæle den, men snart vokser Luerne sammen om

dem fra alle Sider og begynder at nære sig af Indvoldene efterhaanden som de forkuller, sælsomt puffer Ilden og giver fede Røgorme fra sig, løber i mange Kulører hen over det skrumpne Skind inden Luen finder et Sted hvor den kan bide og blive staaende.

Længe og lifligt kvalmer Baalet, med smaa Skrald, svider og blærer op og gør sig tilgode, og længe sidder Jægeren med blændede Øjne, som Ingenting ser naar han flytter dem fra Ilden, dybt fortænkt, fortryllet af Ilden og hvad der sker i dens Indre, hvori han aner en Uendelighed, som han ydmyger sig for i sit Hjerte.

DA hører Jægeren Nogen gaa. Han griber sin lange Asketræs Bue, rejser sig og staar med et frygteligt Ansigt ud imod Mørket, Skræk og Udfordring paa Livet paa en Gang — Skridtene hører op, og nu fornemmer han en Klagelyd, ganske nær, Rædselen selv, han farer voldsomt sammen og drager med et Brøl Buen ud i hele Pilens Længde, det klager igen, mere

frygtsomt, og nu falder hans Øjne pludselig paa en Skikkelse som er kommen ind i Lyset fra Baalet, et Syn der er bleven til som af Intet, et Menneske, en Kvinde, hun sætter sig lige ned, da hun forstaar at han har set hende, og bliver siddende paa sine Ben i Græsset. Den store Pil med Jernodden vilde gaa tværs igennem en Okse om den blev afskudt paa saa nært Hold, og hun venter den, men da støder Jægeren heftigt Luften ud af Næseborene, lægger Bue og Pil i Ro i venstre Haand og gaar ud til hende, forløst for en navnløs Skræk; hun ruller sig om paa Ryggen med Lemmerne i Vejret da han kommer, blotter sin Mave for at indynde sig og gøer med Møje som under en ond Drøm, piber mindeligt for sig, kan jo hverken forsvare sig eller flygte.

Det var en Kvinde, en ganske ung en, som sagtens ogsaa havde forvildet sig i Skoven og var gaaet efter Baalet. De kendte ikke hinanden, hun var af et andet Folk end han og kunde ikke tale videre for sig, men de havde ikke mange Ord nødige for at blive enige; og lidt efter sidder den

fremmede Pige meget fortrolig og alvorlig ved Baalet og bereder Hjortekød til Nadver.

Det var godt de havde truffet hinanden. Naar man er gaaet vild og maa ligge ude om Natten er det en Ulykke at være ene. Nu da de er to giver Jægeren Stjernehimlen et flygtigt Blik, og lader falde en Ytring om at det er en stjerneklar Aften, hvadbehager. Man vender Ryggen til alt hvad der er til, undtagen Arnen og Spiddet, spiser grundigt til Aften og tænker saa paa at gaa til Ro, Verden er ikke bedre værd.

Skoven er jo altid de Forbandedes Sted naar det er mørkt, Uglen hujer i et højt Træ saa det runger i Skoven, det gaar til Marv og Ben selv om man ved det er Uglen. Grau, grau, siger det med en snablende Lyd lige over Trætoppene, og et hvinende Vingeslag høres, voksende og i et Nu igen aftagende, Vildænder, eller meget meget værre Ting, hvorfor skulde man ellers faa saadan en Kryben nedad Ryggen?

Et hvidt fælt Lys begynder at spøge gennem Trætoppene, det er Maanen, den Dødning i Himlen. Fjernt gjalder og svarer det

igen i Skovbakkerne af man ved ikke hvilke Uvæsner; en krum Gren paa et Træ i Nærheden ruger som en sort og forvreden Drage mod Nattehimlen, enhver synlig Form kryber sammen og er et stort hornet og trynet Utyske.

Ulidelig er selve Luftningen fra den mørke Skov i ens Nakke, man synes der staar store ringede Øjne i Luften bag ens Ryg, og nu gør man bedst i at gemme sig, et Par smaa Mennesker som er bleven kolde af Duggen og tungsindige og har taget hinanden om Halsen, og gemme sig gjorde de to, lagde sig og drog den friske Hjortehud helt op over Hovedet med den raa Side udad for alt Spøgeri at bide paa. De var i deres eget lune Mørke nu og blev borte deri, mens Baalet brændte ned og Maanen skred frem over Trætoppene ud i den svævende Nattehimmel, som den skulde vandre over før det igen blev Dag.

Finkeslag og et luftigt Kor af Raager i de høje Træer vækkede dem, Lyset, Dagen, en dejlig solet Foraarsmorgen, de store lysende Træer rakte grønne Arme

ned imod dem, hun rettede sig op og rystede Hjorteskindet af Hovedet, vaagen paa Stedet, og udstødte et Glædesskrig.

Men idet Jægeren slog Øjnene op saa han lige ind i et Under, Solopgangen der tegnede sig i Roden af Skoven mellem Træerne som en mægtig Lysrose, Løvet, Himlen og Solen smeltet ind i en Straalering af Grønt, Blaat og Purpur, Alverden opløst i Farver! Som en Sø af Blod havde han set Solen gaa ned Aftenen i Forvejen, til den anden Side i Skoven, en farvet Ildrose også da, alle Lysets brudte Farver hvori Solen, Skoven og Dagen smeltede sammen og gik under — og nu dette Syn! Det forbandt sig for altid med en Opvaagnen, et Gry i den haarde Jægersjæl, der paa en Gang fattede hvilken Gave Natten havde givet ham og lagde Ufattelighed til, en Glorie i Sjælen af grænseløse Drømme han havde haft og ikke huskede, Afglansen af en anden Tilværelse der havde været ham nær — som forstenet midt i en Bevægelse, grebet af en Tanke der faar alt andet til at staa stille i ham, ser han ind i Morgenrøden,

ja hans Aandedræt stanser, saa optaget bliver han af en indre Verden han dog ikke kan gøre sig klar, en tabt Erindring.

De blev sammen, de to som Natten havde forenet. Ingen af dem vendte mere tilbage den Vej hvorfra de var kommen; de slog sig ned med det samme som en fri Jægerfamilje her midt ude i de gode Skove, og Sommeren blev dem let at leve. Ingen af dem kendte Tiden.

For Vinteren hyggede de sig i et Jordhus uden en eneste Gang at savne menneskeligt Selskab. Skoven var dem i Venners Sted, de elskede Lunden med de høje venlige Træer fordi de havde fundet hinanden der. Ellers havde hun slet ingen anden Verden end ham, og han havde sin egen.

En Gang i Sommerens Løb saa Jægeren fire Skibe ude i Floden, lange sorte Fartøjer med en Mængde Aarer der bevægede sig allesammen paa en Gang som en Væv; langsomt kæmpede de sig op mod Strømmen, var en hel Dag i Sigte inden de forsvandt i en Krumning af Floden ad Bjergene til; langskaftede Økser med Rejsning bagover stod op derude paa Skibene som

Hugorme der rækker Hals for at slaa, og den taktfaste Rummel i Tømmeret af Aarerne hørtes idet Mandskabet haardnakket, Time efter Time, arbejdede sig op mod Strømmen. De kom nede fra Flodens nedre Løb, sagtens fra Havet, og hvor agtede de sig hen? Jægeren saa dem aldrig siden vende tilbage.

Det hændte at han saa Mennesker ovre paa den anden Side Floden, Folk som kom ud af Skoven og skyggede med Haanden over Brynene for Sydsolen, men de kunde ikke komme over her og trak sig tilbage ind i Skoven igen for at finde andre Veje.

Med Undtagelse af disse Tegn paa en Verden udenfor levede Jægeren og hans Kvinde uforstyrret paa den ensomme Skovbakke ved Floden.

MEN allerede paa Sensommeren viste der sig umiskendelige Tegn til at den unge Pige skulde være Moder; som hun selv i egne Tanker antog fordi hun havde spist Hindbær, de havde spist Hindbær sammen i Skoven, og da det ny Væsen lod sig mærke ved samme Tid laa det nær at

slutte at det kunde være Aarsagen, hun havde spist sig fuldkommen tyk, og saa var det kommen, tyk var og blev hun. Hun fik Barnet midt om Vinteren og svøbte det i Kidskind mod Kulden.

Det var en lille varm og vaad, lyserød nøgen Ting, der straks efter Fødslen knykkede med Fugletoner og havde smaa lukkede Hænder, og Negle som Knopper paa Træer, bitte smaa Ørenkringler og et nyfødt Haar som Solskin, Øjne som den disede blaa Himmel og en sorgfuld Mund, der straks søgte og søgte og faldt til ved Moders Bryst.

Et stygt Uvejr var gaaet gennem det lave Bo i Jorden, hvor Moderen havde skreget som om et ukendt grufuldt Dyr havde været derinde, men nu var det bleven stille, den lille Drengs Kny lød som Fuglesang den første varme Nat om Foraaret, naar de store Storme, der river Isen fra Kysterne og knækker Træer i Skoven, har udraset.

Og det første han fik at se af Verden var Foraaret. Hun bar ham ud første Gang da Træerne var udsprungne og viste i umælende Glæde hans blaa Øjne til Himlen og

hans Haar til Solen og hans Hænder til det nyfødte Løv paa de grønne salige Bøge.

Uden al Tvivl var det et fortrinligt ypperligt Drengebarn, en lille spæd Gud, Søn af Himlen og Solen og Skoven, som den ovenud lykkelige Moder havde bragt til Verden.

Men Jægeren som var bleven Fader var i en Henrykkelse over sin Veninde og sit Foraarsbarn.

Hun sætter sig ude i det Fri, nu da det er varmt, paa Bakken under de store Træer, der luer som grønne stille Baal i Majsolen, netop der hvor de havde mødt hinanden for et Aar siden, og i Favnen holder hun sin Søn, en tørstig Søn som stønner under Arbejdet og hvem Mælken, naar han ikke kan synke den alsammen, løber i to Straaler ud af Næsen. Simpelthen stiv af Overernæring ligger han paa sin Moders Knæ med de nøgne tykke Fødder, hver med fem rosenrøde Tæer, pegende mod hver sin Himmelegn, og naar han løber over og kvæl's i det løfter hans Moder ham under Latter og Beundring højt op i

Vejret og ryster ham for at give ham et Bøvs og lade Maden sætte sig, saa at der kan blive Plads til mere. Sødt dufter de to, og lifligt dufter det endnu vaade Løv paa de høje lysende Bøge. Og med Ungen i Favn og en Lykkedrøm i sit søde blussende Ansigt følger Moderen Stæren, den sorte glinsende Fugl, der smutter ud og ind ad det hule Træ med Orme i Næbbet til sin Redefuld derinde.

Naar Jægeren ikke er i Skoven eller ved Floden for at skaffe hvad Familjen behøver til Livets Ophold er han hjemme og har travlt med at bygge et nyt rigtigt Hus. Han tømrer og skærer i Træ og begynder stadig vidtløftigere forfra, der foresvæver ham noget storladent og sindrigt, et talende Hus, forestiller han sig, med Billeder paa Stolperne, som skal aabenbare hans Glæde og være som et kostbart Skrin om Moderen og hendes lille Gud.

Oppe paa Bakken mellem Træerne havde Jægeren et hemmeligt aparte Andagtssted hvor han plejede at komme alene, bare en Skrue af Sten paa Jorden som han gjorde Ild op

paa for Magterne naar han gav dem Part af sin Fangst, her slagtede han og hængte Dyrene op i Træerne, det var godt saaledes; her lagde han en Bid afsides til Grævlingen som havde sit Bo i Bakken og ikke var nogen sædvanlig Grævling, den stak i Grunden under en, man gjorde vel i at tækkes den; og her lavede Jægeren hvert Aar ved Solhverv til Højtid for Magterne, de og han ganske ene, han gjorde Brændoffer for Genkomst og alle Tings Varighed, gik forsigtig omkring og mimrede meget med Læberne, Bønner for Enhver at se til, men for en Del stærke Sprog han kendte og som han haabede skulde virke bindende paa Magterne selv om de ikke var godvillige — noget helt redeligt Forhold stod man jo ikke i til saadanne som er saa meget stærkere end en selv.

Men i den senere Tid tabte det sig med at henvende sig til dem i det Fri, Jægeren er mere optaget af sit Hus og det det skal lukke ude og den Herlighed og Fuldkommenhed det som en lille forbedret Verden skal hvælve sig over.

Der blev mere og mere en Tømmermand af Jægeren. Han arbejder og bygger Sommeren igennem, og om Vinteren grunder han over sine Billeder og former dem i Træ, stundom saa adspredt at han kan betragte sine Kære længe uden at se, saa henne er han i sine Syner.

Men altid er de to om ham og nærer hans Arbejde, han hører deres Stemmer, og han hører Kilden i Nærheden og Fuglesang i Træerne som en og samme Musik, mens han skyder Knop i Tanken og former. Han hører Moderen synge, en Kurren fra Hjertet uden Ord som hun lærer af Skovduerne, hun tager Barnets Fødder i Munden og spiser dem paa Skrømt, faar ham til at le saa det klukker i det lille Bryst, hun kalder ham ved ømme Navne, som er af hendes egen Opfindelse, mit Brudstykke, siger hun hjerteligt, dybt rørt, naar hun pusler med ham, mit allersødeste lille Nøgleben, min yndige, yndige lille Bluk! Dette vil sige Fugl, Vidunderets eget Sprog som begynder at danne sig om Vidunderne i Verden han rækker Haanden ud efter, enkelte stammen-

de Udtryk for et Forlangende, og de lægger Grunden til et helt nyt lille Sprog i Skoven.

Og naar Moderen har klædt Underet paa sætter hun ham ud paa sit Knæ som paa et Forbjerg for at Verden kan se ham, og han den, og gør en Befæstning omkring det værgeløse Liv med sine to søde store Pigehænder. Alle Blomster rækker sig paa Stilke i Græsset for at stadse for ham rundt om hvor de to sidder, Træerne sænker Vellugt ned over dem, Fuglene kommer ud yderst paa Kvistene og galer i et Triumfkor over denne Barndom i Skoven. Selv synger Moderen Glædessange for sit Mirakel, uden Ord, umælende Lovsange der sprudler hende ud af Struben og giver Genlyd i Skoven som en fortryllet Kilde, en Kilde med Pigestemme. Hun er saa elskende og lattermild.

Og ømme Lovsange og megen Glæde toner ud fra Jægerens Hus da han endelig faar det færdigt og de to anbragt deri. Det er som et Hus der ligger for sig selv i Skoven og giver en Tone fra sig, det staar og synger i Skoven, hele Huset synger af den Lykke der er gemt i dets Indre.

Det var et Stavhus, med Vægge af opret Tømmer, som et Palissadeværk, meget fast, som det først og fremmest gjaldt om, men overdaadig prydet og med Betydning i Anlæg og alle Enkeltheder. Fra de høje Gavle gabede en Drage ud imod hver sit Himmelhjørne, over dem endnu højere oppe igen andre fire, for paa Taget ovenover Røghullet red et højt smækkert Kastel med Tag, og ovenpaa det igen stod et Spir, som endte mod Himlen i en Stang, med Fløj, og her galede Hanen, altid *mod* Vinden, som den drejede sig efter, den passede paa oppe i Luftregionerne, det første Skær af Solopgangen fik den paa Kammen. Dragerne paa Taget var naturligvis for at holde onde Aander fra Huset; desuden var der lagt Hovedskaller af Hjorte og andet Vildt op paa Græstørven, det havde en dobbelt Mening, det skrækkede og var et godt Jagtminde. Ovenover Indgangsdøren var Geviret sat op af den første Hjort Jægeren havde fældet paa dette Sted, det var jo selve Indgangen til hans Lykke, den havde ført ham herhen.

Døren var i den ene Ende af Huset, hvis

Grundplan var en Oval, og Dørstolperne ragede højt op over Tagskægget, det var to hele ranke Stammer, en Eg var gaaet under i hver af dem men genopstaaet paany i en højere Orden, de var overalt udskaarne med de skønneste Slyngninger af Egeløv og foroven afsluttede med et stort stiliseret Agern.

Selve Døren var en eneste Egeplanke, der stak et gammelt Træ i den, den havde to runde Felter, for Sol og Maane, fyldt med Snitværk og Cirkler i alle optænkelige Mønstre.

Hele Husets Ydre skulde staa som et Sindbillede paa Natten, Skræk og Genskræk, de fire Hjørnestene der bar Huset var fire sammenknugede Utysker som her var bundne og sat til at gøre Gavn meget mod deres Vilje. Dragerne forklarede jo sig selv, de var Alnaturens Gru som havde optaget al Rædsel i sig; set lidt paa Afstand tog Huset sig virkelig ud som et fælt Ormebo med Hovederne af hele Ynglen rakt op paa Rov; det var en kraftig Yderside at vende udad mod Natten, for med Ondt skal Ondt fordrives.

Men indvendigt forestillede Huset Ygdra-

sils Ask. Naturligvis det var en Stue, og Betydningen af alle Udskæringer og Forsiringer fremgik ikke for Øjet paa en Gang, og dog var hele Skovens og Ask Ygdrasils Billedsprog til Stede. Fra Midten af Gulvet hævede sig den store Sule, der bar hele Bygningen og hvis øverste Spids dannede Spiret, det var et Mastetræ, en gammel Gran, ganske lige men vredet flere Gange om sig selv i Veddet, som om den under Væksten havde drejet sig efter et Himmellegeme; den udgjorde Stammen, Udskæringer i Loftet og rundt alle Vægge Kronen og Forgreningerne af Verdens Træ.

Man er som i en forvandlet Skov, Løvværk oppe og nede, og i de-slyngede Grenemønstre gaar Hjorten med sin grenede Krone blandet ind i Træernes Krone, næppe ved man hvad der er Træ og hvad der er Dyr; højt i Verdenstræets Top sidder Ørnen, den vidtskuende, og mellem dens Bryn en Høg, Rovfugl kronet med Rovfugl; Egernet fjæler sig og lader sig se med Hovedet nedad mellem Grene som en Skyttel i Væven, Ratatosk som løber med Tidender op og ned ad Ask Ygdrasil mellem

Ørnen og Nidhug, Tidens Drage, som sidder og tærer under Roden af Ygdrasil. Ginnungegab findes der, under en anden Rod af Verdenstræet, en frossen Jordhule hvori Rimturser ruger med Hovedet ned mellem deres Knæ; Mimisbrønd er afbildet, med Odins Øje som han gav i Pant for en Kundskabsdrik; Urds Brønd og Nornerne som tager Vand og Dynd af Kilden og læger Verdenstræet for hvad der gnaver det i Roden og Toppen. Ser man opad igen har man Regnbuen over Hovedet og store Stjernebilleder, Himlens Evige i Billeder; og igen Løvværk, hele flettede Telte hvor Bladene er Fugle og Fuglene Blade. Men øverst i Midten af Loftet, hvor Vindøjet er, falder Lyset ind, ikke Himlen selv men Dagen som den dæmrer ned gennem Røghullet, Lys fra oven og Røg og Ildskær fra neden mødes, Dagen deroppe skifter med Døgnet, falmer og tænder igen, som en farvet, gennemskinnet og sløret Glorie over Stuen.

Saadan var det Billedhus Jægeren og Tømmermanden havde rejst for at give sin Sjæl tilbage til hvad der havde frembragt den.

Det meste var vel endnu i Anlæg, ikke overalt udført saadan som han saa det for sig, langtfra, der var Arbejde nok for kommende Aar — og allerede dæmrer der endda et helt andet Anlæg i hans Hoved, alt forfra, i en ny, udvidet og endnu mere talende Stil!

DA sker det at Jægeren igen en Dag kommer til at forfølge et Dyr som ikke vil lade sig tage, og som fører ham længere og længere bort, indtil han tilsidst ikke mere ved hvor han er.

Forfølgelsen og Løbet ophidser ham saa over alle Grænser at han ikke er Menneske mere, kun Lidenskab; i sin Hede sanser han Ingenting, og der er Ingenting der kan stanse ham før han har løbet Hjorten ind og nedlagt den. Han er en Jæger der aldrig nogensinde har taalt at noget Vildt tog Overhaand over ham, hverken i Udholdenhed, Snildhed eller Magt.

Men det var en ganske mærkelig stærk Hjort, lod det til. Jægeren var vant til at Hjortene var hurtigere end han, naturligvis

meget hurtigere, i Begyndelsen, men ikke i Længden, de sprængte sig dog før han var udtømt, ødte sig op i den ene Angst og Stormgalop efter den anden, mens han laa i et roligt Længdeløb bagefter paa Sporet. Det Øjeblik maatte komme, om det saa skulde vare Dage, hvor Dyret ikke mere kunde rejse sig, naar han gik op til det med Fangstkniven. Denne Hjort derimod viste slet ikke Træthedstegn, den var lige flygtig i Firspringet hver Gang han jog den op, og syntes hver Gang at være vokset, svævede paany i Forvejen som paa Luft, en mægtig Kronhjort med Takker paa Hovedet der snarere lod til at bære og løfte den end at tynge. Og da det ikke forekom at Jægeren gav fortabt, han var aldrig vendt om uden sit Bytte, blev det til at Hjorten svævede og Jægeren bagefter i dens Spor, som om han aldrig havde foretaget sig andet end at jage denne Hjort og aldrig vilde komme til at foretage sig andet.

Om Nætterne sov han paa Jorden uden Ild med Hovedet i sine Arme, maalløs af Møje, og hver Morgen forekom han sig

selv mindre udhvilet, naar han paany optog Sporet og fulgte det til han fik Hjorten op, for saa at galoppere efter den Dagen ud.

Og Skoven var underlig, mens han løb, det var Sommer da Jagten begyndte, men Træerne stod nøgne ret som han saa sig for, og han havde Frysninger, og saa var Skovene igen grønne, og han fik det for varmt, og det gentog sig han vidste ikke hvor mange Gange; men han ænsede det ikke.

Omsider stod Hjorten virkelig. Det var ved Nattetid, for nu fulgte Jægeren den ogsaa i Mørke, den kunde ikke skjule sig, der var slet ingen Skov mere, de var naaet ud paa ubevokset Land udenfor den beboede Verden, skumle Udmarker hvor man overalt øjnede Benrade af døde Dyr paa Jorden, hele Høje af Ben, aabenbart Stedet hvor alle Dyrene bliver af naar de begiver sig af Vejen for at dø. Her hen over svævede Hjorten, det var øjensynligt nu at den slet ikke rørte Jorden under Flugten; men Jægeren havde selv en Fornemmelse som om han var i Luften og bevægede sig mere ved en Kraft i Sjælen end fordi han løb.

De døde Dyrs Marker endte i en uhyre Klint, som strakte sig til begge Sider saa langt Øjet rakte, og under Klinten gabede det tomme Rum, det rene sorte Ingenting, Afgrunden eller der hvor Natten er fra, nok er det, nu kunde man ikke komme længere. Yderst paa Randen af Afgrunden stansede Hjorten og stod i hele sin Størrelse mod Himlen med det vældige Gevir rejst, som et Bjerg at se, med Bladet vendt til — en Pil kunde naa den nu, og Jægeren gruttede sine Tænder sammen i Munden og skød.

Endnu mens Pilen er i Luften ser han Hjorten hæve sig højt op fra Jorden og blive til Ild, den galopperer til Himmels i Lyn og Flammer, og idet den fjerner sig højere og højere op aftager den i Lyskraft og bliver til en Gruppe Ildpunkter, drejer sig en Gang om sig selv — og staar stille paa Himmelhvælvingen!

Og nu saa Jægeren at hvad han havde skudt paa i den Tro at det var en Hjort var et Stjernebillede. Han kendte det særdeles vel, havde altid kendt det, det var som om han blev Barn igen ved at se det, men hvor

blev han ogsaa kold! Stjernehimlen svang over ham som et forfærdeligt Hjul, og en Luftstraale derude fra Evigheden ramte ham i Marven. Han forstod at han var ved Verdens Ende, og at det var selve Tiden han havde jaget. Da blev han fejg til Døden.

Jægerraseriet var af ham, han kom til at tænke paa Moderen og Barnet, vendte om og begyndte at gaa for at komme hjem.

HUNDREDE Aar var forløbet da han omsider kom tilbage til hvor han var fra. Letfodet og med en flyvende Pil forud for sin Higen var han løbet hjemmefra; han kom hjem med Stav i Haand og rokkende som en gammel, gammel Mand.

Han fandt Stedet igen hvor han havde haft sit Hus, men det var meget forandret. Det var den samme Bakke, men Skoven var en anden, omend tilsyneladende den samme, der var kun de møre Stubbe eller slet Ingenting tilbage af Træer han havde kendt, og nye, som før havde været unge Stænger i Underskoven, var bleven til gamle Træer. Det var en anden Skov, han var bleven en Fremmed der hvor han var fra.

Kilden var tørret ud, en Fordybning i Siden af Bakken viste hvor den havde været, naar man huskede den, men den havde ingen Vand, den var forlængst rundet ud. Af Huset med de skaarne Stolper hvori de to havde haft deres Rede, og hvor der galede Fabeldyr fra Gavlene, var der ikke mindste Spor, kun en lille græsgroet Forhøjning, som en gammel Grav, viste Stedet. Der var saa stille i Skoven, de høje fremmede Træer rakte sig med stive Ris op i Vintertaagen.

Den gamle Mand satte sig paa Graven af sit Hus og pillede vissent Løv sammen om sig som for at gaa i Seng. Reden var kold. Han fandt smaa Stumper Kul i Græsset, Rester af en svunden Arneild, de var rimkolde og føltes som Saar i Hænderne. Skoven var afsjælet, husede ikke en Gang Frygt, for hvad skulde han nu mere frygte, kun Ensomhed.

Jægeren var bleven gammel, men saa stor en Længsel følte han efter dem han havde mistet, saa nær var de ham, skønt han aldrig, aldrig skulde gense dem mere, at han ikke kunde dø. Savnet kunde ikke

dø, for det var det eneste der nu var tilbage, det var stærkere end Tiden, og det vilde have Form.

Han byggede sig en Hytte i Skoven, og da han havde saa meget Ly som et gammelt ensomt Menneske behøver begyndte han at forme frem for sig og forsøge i Luften med Hænderne og gøre sig fortrolig med Syner han havde, det skulde blive til et Billede, han vilde skære et Billede, det skulde være de to, saadan som de altid levede ham i Sjælen. Og om dem i Midten begyndte han at bygge, et Hus i Tanken, for Evigheden, det skulde forestille Livet og Tiden, og Skoven og Dyrene, og Solen, og Underverdenen, alt hvad der var, og alt hvad han havde ejet og mistet og ejede endnu i Mindet. Saadant et kunstigt Hus vilde han bygge, og i det skulde Moderen og Barnet bo, genopstaaet og udødeliggjort i et Billede.

Dem begyndte han først paa, de skulde fremstilles i et, to Sjæle i een Form, han forestillede sig de to saadan som de havde siddet ude under Træerne, og Moderen holdt sin lille Søn foran sig paa Knæet for at al Skoven skulde se ham, og det skulde

ses hvordan hans Haar havde laant sit Guld fra Solen, og hvordan de gamle Træer nejede sig helt ned med Grenene for ham.

Ak, da han var færdig stod der en Tømmerstok som bar Spor af Værktøj og megen Møje; man kunde nok skønne sig til Menneskebilledet deri, men det var hverken de to som han saa dem for sig eller Billedet af dem som han havde tænkt sig det. Det maatte gøres om forfra, helt fra nyt. Men indtil han naaede saa vidt satte han Billedet op i sin Hytte og styrkede sin Sjæl dermed, i Mindet om de to aldrig glemte og i Haabet om det rigtige fuldendte Billede, hvortil det kun svarede som et ringe Forarbejde.

Han sad ofte ned foran det, som han havde siddet i Græsset foran den unge Moder og hendes Barn, han sang for det, mens Skoven derude bruste voldeligt over hans Hytte, som han havde sunget for de to, naar Skoven brusede over dem og gjorde dem smaa.

Om Foraaret flyttede han Billedet ud i det Fri og spillede paa Barkfløjte for det, det lød som af nyfødte Børn i Skoven. Og Dyrene, som den fordums Jæger havde sluttet

Fred med, kom vejrende op mod Lyden og stillede sig Eneboeren ganske nær for at lytte.

En saadan Foraarsdag, da han havde spillet under Bøgetræerne for sine Minder og var bleven henrykket, faldt hans Øjne til.

De Gamle blunder let og kort Tid ad Gangen. Men den ene Søvn er lige saa lang som den anden. Den gamle Jæger nikkede; det kunde være et Øjeblik altsammen, og det kunde ogsaa være tusinde Aar. Og i saadan en henrykt Fraværelse gik hans Væsen over i Tiden.

FÆRGEMANDEN

EGENE blev endnu en Gang gamle efter at Jægeren havde boet ved Floden, da slog en ny Eneboer sig ned der. Han var ligesom Jægeren navnløs men fik for sit Vedkommende et Tilnavn hvorunder han siden blev kendt for hele Verden, Christoforus, den der bærer vor Herre. Han var Hjemoppe fra det Gotiske og forlod sin Hjemstavn en Gang i Folkevandringstiden og begav sig ud i Verden, som saa mange andre der flyttede fra Nord til Syd; men det blev hans Skæbne at opholde sig og være virksom paa en Station midt imellem.

Fra Fødslen af var Christoforus usædvanlig af Skabning, stor ud over al Maalestok, og saa stærk var han at han aldrig rigtig havde været paa Bunden af sin Styrke.

Men han var from, og det var et Held, for ellers kunde han have gjort Skade. Ingen havde set ham vred, det forbød sig af sig selv, der kunde ikke blive Anledning til det da Ingenting kunde naa at drille ham. Selv mens han endnu tjente hos Bønderne blev han aldrig forbitret, som ellers ske kan naar Kreaturet bisser eller er urimeligt; skabte Okserne sig vrange kastede han dem blot, med de bare Næver, og holdt dem til de blev rolige igen, og var Tyrekalven stridig og vilde ikke gaa i Tøjr kom han bærende hjem med den i Favnen. De sagde om ham at han var sen, men en Karl med saa almægtige Lemmer flytter dem nu heller ikke saa pludselig som de Smaa og Ildvorne, han havde ingen Hastværk, for han fik alligevel mest udrettet naar han kom.

I Begyndelsen, lige som han var kommen fra Skoven, var han jo fuldstændig dum og maatte lære Skik fra Grunden af, spise af Trug som andre Folk og komme ud med Skeen hel naar han havde skudt Maden i Munden med den; men mere end een Gang behøvede han ikke Undervisning for at nemme Ting han ikke kendte.

Dømmekraften var han ikke tilbage i, han tænkte over sin Stilling og havde Blik for hvad der passede sig for ham. Paa Gaarden hvor han tjente blev han derfor ikke ved at være. Manden dèr, en almindelig meget god Bonde, satte ham til at rydde Vildmark, og han rykkede Træer op med Rode, et i hver Haand, og bankede dem Mulden af Rødderne, drog af med Stene saa store som smaa Huse; var han bleven ved med det kunde han have ryddet Jord til et helt Jarledømme.

Men det kom Kæmpen mere og mere underligt for at han skulde tjene en Pusling, da det dog var rimeligere om det havde været omvendt. Lejlighedsvis forskede han ud om Manden mente at have sin Overmand og fik at vide at den gode Mand var villig til at bøje sig for flere, Folk som han kaldte sine Guder, Odin, Thor, og endnu adskillige, hvoraf endda nogle var Fruentimmer. Det var Kæmpen bekendt ogsaa fra andre at smaa eller jævnstore Folk gerne vilde give sig mere Magt end de havde ved Henvisning til kraftige Forbundsfæller de skulde have der og der, Væsner som man

imidlertid selv indrømmede ikke var synlige for det blotte Øje. Sligt kunde Kæmpen ikke tage alvorligt. Han troede ikke paa Aander, havde aldrig mødt nogen endnu, hverken ved Nat eller Dag. En Gang noget stak ham og han tænkte sig det kunde være en Aand, som de andre talte om, naar noget værkede, fangede han det mellem Fingrene, men det viste sig at være en Faaretæge. Da ikke noget havde givet Kæmpen Erfaring i modsat Retning var han kommen til at tro udelukkende paa egen Kraft og Styrke. Skulde han derfor tjene nogen og føle Lyst til at blive i Tjenesten maatte det være en der var endnu mægtigere end han selv.

Foruden om sine Guder udtalte Husbonden sig ogsaa med Tugt om Kongen, den mægtigste af alle Bønder og en virkeligt levende Person, ikke nogen tvivlsom Ting i Luften; Kæmpens Overvejelser førte derfor til at han tog Tjeneste hos Kongen. Her var han dog ikke længe før han bragte i Erfaring at der var større Konger til end ham i andre Riger, og saaledes blev det til at Kæmpen rejste udenlands, thi det stod fast at han ikke vilde tjene nogen anden

Herre end den der ikke frygtede Nogen eller Noget i Verden.

Af Legenden om Christoforus, der kendes af hele Kristenheden, vides det nu at han forlod den mægtigste af alle Konger, fordi denne ved en Lejlighed slog Kors for sig da Djævelens Navn blev nævnet. Christoforus spurgte ham hvorfor han skrev med Fingeren i Luften og fik at vide at han frygtede Djævelen; med det samme tog Kæmpen da sin Afsked og begav sig i Tjeneste hos den Onde.

Men da Mørkets Fyrste en Gang røbede Frygt for Korset og, paa Kæmpens Spørgsmaal om hvorfor han gjorde en Omvej uden om hvad der dog kun var to Stykker Træ, maatte bekende at han frygtede den hvis Tegn var et Kors, forstod Kæmpen at Korsets Herre var den stærkeste og drog ud i Verden igen for at finde ham.

Som enhver ved der kender Legenden fandt han ikke Guds Rige i en saa bogstavelig Forstand ligestraks som det laa til ham at vente; men af en Eremit, hvem han spurgte til Raads, blev han belært om hvorledes han indtil videre kunde være den

mægtigste af alle Herrer velbehagelig i en Gerning. Almindelig kristelig Øvelse afviste Kæmpen som uegnet for ham, hverken at faste eller vaage vilde han tage sig paa, og Bønner kom ikke i hans Mund, da han var af faa Ord. Men et dygtigt haandfast Stykke Arbejde, det vilde han paatage sig, hvis man tækkedes vor Herre med det. Og Eremiten havde da anvist ham en passende Gerning. Den bestod i at færge Vejfarende over en stor Flod som ellers var vanskelig at passere; et af den Herres Regeringsformaal var at nærme Folk til hverandre; her kunde en stærk Mand gøre Nytte. Og saaledes var det da gaaet til at Kæmpen nedsatte sig ved omtalte Flod og blev Færgemand.

CHRISTOFORUS var her kommen i en Tjeneste der huede ham vel. Endskønt han ikke kunde se den Herre han tjente eller vidste hvor han var, hvilket han følte som et Savn, tog han den Guds Mands Ord for at han var til og skønnede paa det Arbejde han udrettede i hans Navn. Det var tilstrækkelig svært og forekom ham nyttigt. Han brødes hellere med den store

Flod end som før med Hære og Mænd i Vaaben, for egentlig havde Krig altid været Kæmpen til Lede, ufornærmet som han i Følge Sagens Natur altid forblev af sine Medmennesker, og ude af Stand til at fatte Grunden til *deres* indbyrdes Fjendskab, uden forsaavidt den beroede i deres Skrøbelighed. For Ondskabs Skyld var det sagtens nødvendigt at Alverden gik omkring med stikkende og skærende Redskaber paa sig, han for sin Part nøjedes gerne med en Stang til at holde ufredelige Folk paa Afstand naar de var mange; det havde aldrig været ham nogen Tilfredsstillelse at gennemhulle eller partere selv daarlige Menneskers Kroppe.

Derimod at overvinde Elementerne, ikke ved en enkelt meget omtalt Lejlighed men hver Dag, i Upaaagtethed, for Bedriftens egen Skyld, saadan som Fiskere og Bønder drages med Vejret, passede hans Tilbøjelighed bedre. Ligesom uhaandgribelige Ting, Kappestrid og mange Ord, al Mundtlighed, var denne Mands Natur fremmed var Navnkundighed ham til Lede. Hos hvem skulde han staa i Yndest? Vandre gjorde han naar

han havde Ærinde, men foretrak Ro, det gjorde ham vel at blive paa et Sted, nu han havde fundet Beskæftigelse, mens Verden til Gengæld fra Dag til Dag og fra Aar til Aar passerede forbi ham.

Floden laa altid paa Rejse, kom i en stor strømmende Bugtning ud af Skoven fra Højlandene til den ene Side og svang i en bred mægtig Bue ind i Skovene og af Syne mod Lavlandet i Retning af Havet til den anden. Det brødes i den af Strøm og Bølger som et Tog af vilde Okser; Malstrømme og store blanke Gulve af Vand, som spejlede Himlen og de uendelige Skove, skred tyst omkring Næssene; Flodørnen hang over Hvirvlerne og styrtede sig som et Lod ned over Laksen der gik som Lyn i Dybet.

Om Foraaret svulmede Floden af Tøbruddet oppe i de fjerne Bjerge og oversvømmede Skovene, væltede sig tyk og leret og med grøn Is som var styrtet fra Bræerne oppe ved dens Kilder, løsrevne Træer som flød ud fra de oversvømmede Skove; da var den svær at færdes over, og Christoforus havde alle sine Kræfter nødige,

baade naar han vadede over med en enkelt Rejsende paa Ryggen og naar der var flere, saa at han maatte bruge Færgen.

Det var en stor plump Tømmerbaad eller Flaade, som Kæmpen selv havde bygget, væsentlig med Holdbarhed for Øje, styggere Fartøj gaves ikke, det saa ud som om Kæmpen havde brugt Tænderne da han tømrede den, og det havde han ogsaa. Stagen som han brugte var lige saa usmykket, et Træ han havde gnubbet Grenene af. Men begge Dele gjorde Fyldest til deres Brug. Christoforus plejede at skyde Færgen foran sig i Strømmen mens han selv gik bagved paa Bunden, og drev da Is eller store Træer ned paa Færgen puffede han dem tilside med sin Stav.

Men laa den drægtige Flod nu saaledes altid paa Rejse, ikke at tale om alt det Folkefærd, Fiskere og Købmænd, der for op og ned ad den, saa rejste det i lige Maade paa tværs af den, en uendelig Strøm af Mennesker, for Færgestedet laa just ved et Punkt af Floden hvor den skares af de store Landeveje Folkevandringen havde bevæget sig paa nu i Aarhundreder, under-

vejs fra Nord til Syd, og som den blev ved at bevæge sig paa, flere og flere Folk ad Gangen; først Spejdere og enkelte spredte Flokke i længst svunden Tid, nu Stammer og hele Hære paa en Gang. Det var som en Tidernes Korsvej, hvor Naturens Gang mødtes med Menneskehedens, den ene paa tværs af den anden.

Flod rejste, og Folk rejste, men Christoforus blev boende ved Færgestedet og færgede. Det blev ham kært at bo her; forstod han ikke Sindbilledet i Korsets Tegn saa levede og virkede han paa sin Maade midt deri, ved et Kryds i Virkeligheden skrevet med Naturens uudtømmelige Kilder paa den ene Led og Menneskehedens Vandring paa den anden.

Mens han boede her i en Guds Navn han ikke kendte hjalp han det halve Norden over Floden, det ene Tog af Bønder nordfra paa deres Rejse mod Syden efter det andet. De kom i Familjer og Ætter, ofte en hel Landsdels Befolkning, brudt op fra deres Bopæle med Hus og Fæ, Gamle og Unge, Kvinder og Børn, hver med sit Ansvar i Flokken, ligesom Myrerne, fra raa

Krigere der rømmede sig efter Mord som over en Spas og trak den blodige Sværdeg gennem to Fingre, til Smaapiger med Hundehvalpe i Favnen som var dem betroet; de kom, den ene Sværm, den ene Flodbølge efter den anden, hvad de nu kaldte sig eller siden kom til at hedde naar de havde stiftet Riger længere sønderpaa og gjort sig berømte, store røde Bønder allesammen, som Christoforus selv, og af det samme Blod, de samme haarede og fregnede Folk med søblaa Øjne, hvad enten de kom oppe fra de tykke Indlandsskove, fra Flodlandene ved Østersøen, eller Øerne deri, eller Nordsøens lange haarde Kyster, og alle havde de det samme Ærinde, det der havde drevet lige saa mange andre afsted ad Søvejen tilskibs — *de* kom nu over Land, for alle Veje skal prøves — at rejse fra Hjemlandenes kolde Moradser og syd paa, ned mod Sagnlandene og Solen.

KONG SNJO

SLETTE Aaringer var Grunden til at Bønderne ikke blev nordoppe hvor de var fra og havde hjemme. Vintrene var altid strenge men dog til at overleve, ellers havde der vel slet ikke boet Folk i disse Lande. Det var Vintrene der havde gjort dem til det de var, de var af Drengs Blod, hærdede i Modgang og kunde bære meget; men haarde Folk sætter sig ogsaa op naar de synes en Grænse er naaet.

Den samme Magt der havde dannet dem i Roden var endnu over dem, men fjern, højest til Nord stod Bræen, og til Tider var det som om den rakte en kold Arm tilbage ned over Landene hvor den en Gang havde hersket; da øgedes Vintrene, og de korte Somre kunde lige netop naa at faa Frosten af Jorden, Isbjerge viste sig i Nordsøen,

Taage og Gus skjulte Solen halve Aar igennem. Landene var i Forvejen næppe nok tørre efter den store Issmeltning, med et Net af Vand, Søer og Vandløb i Lavlandet mellem de fugtige Skove og Moradser hvor Agerlandet fandtes, Jorden holdt Kulde i Bunden, store Oversvømmelser fra om Vinteren blev undertiden staaende Sommeren over, Ageren blev en Sø, eller den Smule Korn der var naaede aldrig at modne.

Men slog blot en af de korte Somre fejl et Aar gav det Mangel om Vinteren, Avlingen strakte ikke langt selv i gode Tider, og kom flere Uaar efter hinanden i Rad blev der Nød, slet ingen Korn og kun knapt med Kød, da der heller ikke kunde holdes Liv i Kvæget under Misvækst; tilbage blev Jagten, og den var man for mange om. Jovist, man var for mange, ogsaa det trykkede paa, Gaardene løb over af Børn som paa et Øjeblik blev til store graadige Sværme; hvad skulde man gøre ved dem i Hungertider?

Kong Snjo regerer oppe i Landene paa begge Sider af Kattegat, kommer i en syvdages Snefog og besætter Himlen, gør Nat-

ten til en Grav og Dagen til et fygende Tusmørke, uden Skel mellem Morgen og Aften, Luften er Sne, Stormen er Sne og kommer som fra alle Himmelhjørner paa en Gang, Sne vælter ud af Himlen, og Sne staar i stejlende Byger lodret op i Luften, Jorden fyger, Sne føder Sne og hvirvler sammen i Driver, Alverden er som en hvid Brand, men med et Ulykkesmørke paa Bunden, og kold, Døden er i Luften; Folk bliver blege af at se ud i den forrygende Skumring, det aander alvældigt derude, man kan ligesom se hvor han svinger sig paa Stormlemmer, og hvordan Sneen bliver til under hans Vinger — Odin, Kong Snjo er ude!

Og naar han saa har leget af og gør Vindstille ligger Landene begravet under Sne, Sne til midt op paa Stammerne i Skoven, Jorden skjult overalt, en eneste hvid Snemark saa langt Landene gaar, hvide Kyster ud til Kattegat, hvidt ovre i Skaane, paa begge Sider af Sundet, Kullen som et Næs af Sne ud i Havet, Øerne som Øer af Sne, og mellem alle de nedsneede Kyster Søen aaben og sort, rygende af Frost, som

Galde, til Sundene ogsaa lukker med favnetyk Is og Sneen jævner alle Lande ud i et.

Fiskeren som er vant til at sejle bliver gangende og maa gøre Bjergværksarbejde med Øksen for at komme ned til sit Vand. I de sorte Nætter brøler Isen fra Bred til Bred, en uhyre undersøisk Udladen af Kræfter, og Folk i deres Skindsenge under Jorden og under Sneen hører Drønet og kryber dybere ned i Skindene, det er Søen der stemmer Ryggen under Isgulvet og løfter, men den er bunden, og i Ekko fra Kyst til Kyst haanler Odin.

Til langt hen paa Sommeren, som er en Regnsommer, bliver Isen liggende, og det hænder at Sundet flyder endnu med gamle Isflager naar Efteraaret og den ny Frost kommer. Saadanne Aar bliver der Ingenting paa Agrene, Kreaturet forkrøbler, og Hungeren begynder at drive Folk med lange hule Kinder ud af Landsbyerne — en Forandring maa ske.

Fra de Ledendes Side, Høvdingene, de Kyndige som gik mellem Menigmand og Magterne, blev alt gjort for at bringe

Uaarene til at stanse. Der blev blotet og ikke sparet, først ofrede man Kvæg og det mere end man kunde undvære, og da det ikke hjalp ofrede man Mennesker, Trælle eller Fanger man skaffede sig og hængte op i Vinden til den Farende, siden han lod til at være saa grum at forlange det; Somrene blev ikke bedre.

I et af Landskaberne besluttede man sig da til det Usædvanlige, her blev selve Drotten og Goden ofret, som Forsoner for alle øvrige, og samtidig rettede man Ofret direkte til Odin som Ildens Herre, det var jo i denne Egenskab han svigtede. Mulig havde man ogsaa forsømt ham her; i de sidste Tider havde Folk mere og mere aflagt Baalfærd og givet de Døde til Jorden i Høje, kanske Ildens Øverste havde følt sig brøstholden over at blive berøvet hvad der tilkom ham; nu vilde man da prøve at gøre ham god igen, og naar Nogen skulde sendes ham gennem Ilden burde den Bedste ikke være for god. Drotten selv havde ikke noget mod Beslutningen at indvende.

Ofringen blev henlagt til Solhvervsdag ved Midvinterstid, som den Højtid de

Gamle tillagde størst Betydning, og meget af gammel Skik Folk ellers var faldet fra blev gravet op igen ved den Lejlighed, for om der skulde være Kraft deri endnu. Nødild blev tændt med stor Højtidelighed efter at al Ild var bleven slukket paa Arnerne, for at faa frisk Ild og give Magterne et Eksempel til Efterfølgelse med Hensyn til Himmellegemerne; meget andet blev prøvet som mange maaske kun satte halv Lid til, men naar ikke Verden holdt, med den Forstand man havde, maatte man jo gaa tilbage og gøre om igen hvad de Gamle havde gjort for at holde Tilværelsen oppe.

Højtideligheden fandt Sted paa en Bakke inde i Skoven, det ældste viede Offersted hvis Stene der ikke havde været rokket ved siden Folket flyttede ind i Landet, og nogle af de Ældste som havde Hukommelse blev sat til at lede den. Omtrent hele Landsdelens Befolkning, alle Ætter, var kommen sammen, Kvinderne naturligvis undtaget, Mandskabet, hele Hæren, for de var alle i Vaaben, ikke fordi man skulde i Leding, men Dagen var alvorlig. Væbnede Bønder til Hest og til Fods havde fylket sig

omkring Offerhøjen og langt ind i Skoven.

Ildspaakaldelsen blev saa iværksat i den mørke Vintermorgen før Solopgang, paa rette Tidspunkt, da Solen kunde ventes, og under alle rette Former. De Indviede gjorde Gnidild, og imens blev Offerdyrene slagtet. De var ikke anselige, saa lodne og knoglede som man havde dem, de bryske Mænd der førte dem frem var korte for Hovedet og saa ud som om de tænkte at hvis visse Herskaber havde sørget for Græsning til Høvederne kunde de bleven bedre. Da man havde faaet Ild og det ny Baal begyndte at flamme satte hele Hæren sig i Bevægelse under Lursignaler, voldsomt gjaldede Lurerne i den kolde Skov, grelt og glædesløst, og der blev et Tramp af Hæren, Fylke efter Fylke drog i Slagorden op over Højen forbi Offerbaalet, tavse, men som om de begærede at blive taget til Vidne; Rytterne kom Trop efter Trop paa magre Heste og sænkede Lansen for Ilden, alle tavse; kun Tramp hørtes, og man saa de sorte Flokke komme op over Højen som om de fødtes af Jorden, den ene Bølge efter den anden.

Da alle paa den Maade var fremstaaet for Ilden blev Drotten ofret. Han traadte selv frem, i Ildskæret, brusende af Foragt, og bød sin Pande til, midt i de rynkede Bryn modtog han Hugget og styrtede baglængs i Ilden. I det samme slog alle Mændene paa deres Skjolde med blottet Værge, et eneste Skrald, og et Hyldestraab rejste sig fra hele Hæren paa en Gang, et Hærskrig fra tusind Struber der lød som et overnaturlig stort Rovbrøl i Skoven.

Mens Handlingen skred frem, som havde gjort alle vrede, blev det igen tyst, og i Stilheden som kun brødes af de fugtlende Luer fra Baalet stod den gamle Bonde som forestod Blotet frem og kvad Dagvisen:

Nu stiger Sol
med lyse Straaler,
og Balders Bane
i Blod gaar under.
Atter haaber
Hav og Himmel.
At se! At skue!
Skøn er Dagen!

Det fik vore Fædre
af Alfaderen
at vrange Aar
vorder ikke varende.

Graanet Gubbe
holder ud ved Gruen
i vilde Vintre —
for Sol skal vende!

Sparsomt med Guld
gav nordiske Guder,
men til Skænk aarlig
nyskabte Sol!
Derfor er Valen
viet Bevareren;
Ædlinge ofte
gav sig til Ilden.

Bonden med Bøn
lægger Byg i Jorden;
Karrig paa Kærne
fik aldrig Korn.
For Mjød Medvind,
og Regn for Malt!
Gavmild er Gækken
uden Gengave.

Som Hel maaber
Midvinters Maane.
I sorteste Sæk
vender Solen.
Slunkne synger
Jorderigs Sønner:
Ildens Fader,
annam vort Offer!

Men Solen viste sig ikke. Det var en skyet Morgen med lukket Himmel, uden Dagkraft, og det sneede da Hæren skiltes og vendte hjem. Offermaaltid blev der ikke, Ingen havde Sind til at spise. Inden Aften var Emmerne kolde og Sporene af Ofringen begravet under dyb Sne paa det gamle Blotsted i Skoven.

Den kommende Sommer over saa man Tiden an, men da ogsaa den blev uden Grøde var man klar over at man ikke kunde vente Pagten holdt mere af Magterne og opsagde dem da ogsaa paa sin Side. Vejrguderne fik ingen Ofre mere, Frøjs Altre stod tomme. Og da Vaar kom igen, uden Venlighed, opsagde man Landet og dets Fylgjer, brød sine Højsædesstøtter ned, traadte Arnen ud og søgte andre Strande.

Mange var allerede begyndt at tvivle paa Magternes Magt — mon de i det hele taget var til? Solen, den vendte jo hvad énten man gjorde Ildkunster for den eller ej, men kom dog aldrig nærmere. Man fik nærme sig den. Udsultede og saa temmelig gudløse vendte de Ryggen til en Verden der var bleven gammel, modne til at fyldes af en ny.

LONGOBARDERNE

IKKE hele Landet blev affolket, det var kun Mandskabet der rejste, de unge Folk med samt deres Kvinder og hvad de ellers vilde have med; tilbage blev de Ældste og Yngste som ikke egnede sig for nye forvovne Foretagender. Landet blev mere stille, da Hæren var rejst, ingen Begivenheder, udslukt paa Gaardene, det var som om Mændene havde taget Tiden med sig.

Før Afrejsen havde der været Uoverensstemmelse om hvem der skulde rømme Landet. Mandskabet var en Overgang af den Mening at Nøden burde afhjælpes ved at formindske Overtallet, de udlevede Gamle kunde lade sig begrave, og de Børn der blev for mange skulde sættes ud; Resten kunde saa leve i Landet, selv uden Guder. Imod dette Raad satte de Gamle og Børnene sig og fik Medhold hos Landets Mødre, som raa-

dede de Yngre til at udvandre, og det Raad blev da fulgt. Hæren der udvandrede og siden gjorde sig bekendt fik Navn efter de langskaftede Økser Mandskabet førte og blev kaldt Longobarder.

Øksen afspejlede deres Skæbne; oprindeligt var det en Skovøkse hvormed de fældede Træer og ryddede Land, siden blev det ogsaa en Tømmerbil god til Skibsbygning og til en Hjulmagers Arbejde; men først og sidst var det et Vaaben og blev det mere og mere.

Over Land drog de til Kysten, byggede sig Skibe og blev Søfarere, gik i Land paa andre Kyster og blev Bønder igen, byggede paany Skibe og gav sig Havet i Vold; indtil de da landede paa Østersøens Sydkyst hvor de store Indlandsveje gaar ned i Evropa, og nu trængte de mod Syden over Land, tabte Søfolks Vaner og blev et Vognfolk der trøstede sig til det rullende Hjul. Det var ikke just noget hastigt hvirvlende Hjul, men havde nok af Op og Ned, et knagende, langsomt arbejdende Hjul, men frem kom det. Rejsen blev lang, det unge Slægtled som var draget hjemmefra og havde i sig at naa

Maalet imorgen gav det i Arv til et nyt og blev selv i Højene de efterlod sig undervejs; Rejsen kom til at gaa i Arv i saa mange Slægtled at Udspringet var saa næsten glemt og Bestemmelsen halvt en anden.

At rejse, for en Hær som undervejs bliver til et Folk, tager sin Tid og gaar ikke altid fredeligt af, der er andre Folk i Verden hvor man kommer hen som man maa forlige sig med eller slaa sig igennem, et Liv i Vanskeligheder; leve skal man og maa sidde over hvert Sted i det mindste saalænge en Afgrøde modner, hvis man faar Lov at saa; om Vinteren kan der ikke rejses. Undertiden bliver man boende over, et Hundredeaars Tid, et Sted hvor Græsgangene er gode og de omboende Folk til at komme til Rette med, og en Del bliver ogsaa siddende her for stedse, det var dog Jord de drog ud efter, gaar op i Befolkningen og lader Øksen blive Rydningsøkse igen.

Men snart er de igen for mange, og et Mandskab danner sig paany, som tømrer sig Vogne, de lange smækre Økser vender Skarpen mod Syd, Haabet er brudt op, der skal vandres!

Og mens de er saaledes paa Rejse fra en Station til en anden er det de skærer Færgestedet hvor Christoforus sidder og af ham bliver hjulpen over Floden.

De melder sig som saa mange andre har meldt sig før dem, Christoforus kender dem langvejsfra paa det Gny de gør i de stille Skove, en Brølen af Kreaturer og Raaben som ved et Marked, Hestevrinsken der lyder farende fra Ryttere i fuld Karriere; og naar Toget kommer nærmere bliver det til en Brølen og Knagen fra tusind Struber og mange tusind Hove, en Støvsky rejser sig over Trætoppene allerede inden Sværmen kan ses; saa svinger de første Forposter til Hest ud af Skovbrynet paa den anden Side Floden, holder stille og begynder at vifte og tude drabeligt i Kohorn for at vække Færgemandens Opmærksomhed.

Efter dem viser sig de første Vogne, store grofttømrede Huskærrer hvori Kvinder og Børn og ellers hvad Toget fører med sig bliver fragtet; om dem rider det væbnede Mandskab. Vognene er hele Kasteller, og naar der gøres Holdt køres de op i en Kreds

og udgør da en Borg hvor Hæren ligger i Lejr indenfor; under Kørslen vakler de paa det vejløse Grønsvær og knager himmelhøjt i de svære Hjul, som er gjort i et ligesom Solen og drejer sig majestætisk som den.

Det blinker i Skoven af Økser og lange Spyd rundt om Vognene og de hornede ludende Forspand. Bagved kommer Hjorden, vældige brogede Flokke af Kvæg holdt sammen af Trællene; og udenom hele Optoget sværmer Ungdommen, opløbne fregnede Lømler som gør sig Ærinde allesteds, unge Piger der foretrækker at gaa, frem for at sidde i Vognene, sværlemmede ranke Syttenaarige med bare Ben i et Hampegarns Skørt og honninggule Haar som et Solskin ned over Skuldrene.

I Husvognenes aabne Forende sidder Mødre med Tene i Hænderne, og smaa og store Børn med et lysende Haar, næsten hvidt som paa gamle Folk, titter ud over dem og ved Siden af dem, med Verden i de klare opspilede Barneøjne. Bagud af Vognene rager Tømret af Husene med skarrede Ender, de er taget ned hvor de kom fra og skal sættes op hvor de kommer hen;

Ploven, endnu med Muld paa Fjælen fra de gamle Bosteder, stikker med sit slidte Haandtag ud af Vognen. Men fra den bageste af dem alle ryger det, her sidder ældgamle Koner med Rynkerne fulde af Sod og vedligeholder en Ild som ikke maa gaa ud; til Aften naar Toget slaar Lejr faar hver Husmoder en Brand derfra til sit Friluftskøkken.

Alle Vognene er pyntet med grønne Grene, for det er om Vaaren. Skoven er lige udsprungen og de Rejsende lige brudt op, som grønne Skove paa Hjul kører Vognene frem gennem den grønne Skov, som syngende Vogne, det synger fra dem, kvidrende Barnestemmer, som et helt Fuglekor, og de unge Piger gaar ved Siden af og synger, de er saa nye i Sjælen, Skoven er ny, Verden, Solen er ny, de unge grønne Knøse synger, saa rustent og skruppet i Mælet som de kan, og mangen haard Kriger lægger Ansigtet bagover som han sidder paa sin Hest og ser syngende op i Løvet, Sangen han har sunget som Dreng kommer igen i hans Hals. Ogsaa Mødrene synger, mens de lader Tenen gaa, og rykker sagte paa Hovedet,

Stemmen kan næsten ikke høres, den samme Tone der henrykker de Unge ud mod en Verden de ikke ved vender dem indad og tilbage i et Minde. En og anden gammel Karl der slider ved Vognen, sætter Skulderen under naar den hælder og brydes skraalende med de tykpandede Okser, faar Tid mellem Svøbeslag til at tage en Tone med, en Brumlen der blotter sorte Tænder, men det lysner ham i Ansigtet derved. Det er Folkevandringssangen:

Den grønne søde Vaar
igen paa Jorden gaar.
Se, Solen drypper Ild,
og Vinden er mild.
Søndenvind,
Vandresind!
Træk Vogn af Hus, tag Kæp ved Krog!
Følg med, følg med paa Foraarstog,
med Knark af Hjul og Knirk af Aag —
Vidt ud i Verden!

Det gamle Vinter-Øg
i Stalden indeføg
blandt Spindelvæv og Møl —
nu har hun Føl!
Følfod,
Flyvemod!

Spring, raske Svend, paa Hingstekrop!
Galop, Galop, i Ryttertrop,
med Op og Ned og Ned og Op —
Vidt ud i Verden!

Og vil du gaa med mig?
Til Døden, du og jeg!
Mit skønne unge Liv,
min Rejseviv!
Kærlighed,
Herlighed!
At være to, ved Nat og Dag,
to Aandedrag, et Velbehag!
Lyst efor og mørkt ebag —
Vidt ud i Verden!

Den grønne frie Skov
har givet os Forlov.
Vi kender ej vort Sted —
men Svalen er med.
Svalesind,
Vaarvind!
Følg med den fuglefrie Vaar!
Mod Syd, mod Syd, hvor Solen staar
vi gaar og gaar og gaar og gaar —
Vidt ud i Verden!

Koret fylder Skoven som et eneste stort frydefuldt Menneskeraab. Og Børnene rækker Hals ud af Vognene, som Blomster der

vender Ansigtet efter Solen, den unge Hud opfanger Foraaret og Luftningen fra Skoven som den første Morgenaande i Verden. Aldrig før og aldrig siden var Dagen saa stort et Under. Mens de ser aabner Skoven sig op, og som et nyt almægtigt Under svinger Floden ind i Synskredsen, et vældigt skridende Væsen der ligger i en Bugt om Alverden og flyder og bærer Sole i sit Spejl og menger sig med Himlen i det Fjerne. Men lige overfor staar Skoven igen, paa den anden Side, og bryster sig, svulmer som en ny Indgang til endnu en ny Verden. Det er Færgestedet.

Og her bliver der saa haardt Arbejde for de Voksne og for Færgemanden i flere Dage. Vognene skal tages over en for en, dernæst Heste og Folk, og omsider alt Kvæget i Hold, saa meget som der kan være paa Færgen paa en Gang.

Men er Folket efter megen Møje endelig sat over, og Føreren, den Mand med hele Stammens Skæbne i sine blaa voldsomme Øjne, kommer frem med Vægtskaalene og en Strimmel Sølv for at tilklippe Færgemanden hans Betaling, saa ryster Christo-

forus paa Hovedet, vil ingen Betaling modtage.

Høvdingen lader Vægten synke. Hvorledes han skal forstaa ham?

Christoforus gør ham da klar paa at han ikke er Færgemand her for egen Regning men sat til at hjælpe Folk over Floden for Ingenting, i Guds Navn.

Naa saadan at forstaa. *Hvilken* Gud det da er man bliver Færgepengene skyldig?

Christoforus viser med Tommelfingeren til Korset han har plantet over sin Hytte og maa oplyse den Fremmede om at det er den store Kong Kristus i hvis Navn han gør Folk en Tjeneste; heller ikke Kong Kristus ønsker imidlertid noget Vederlag, af Venskab for Mennesker har han sat Folk til at handle saaledes for sig.

Høvdingen, en ung Mand med vilde Øjne og allerede graasprængt rødt Haar, begriber ham ikke. Han der flytter med sit Folk under en fortsat Krig paa Rejse og er vant til enten at tage eller betale hvad han skal bruge har endnu ikke mødt andet end Modgang paa sin Vej, Mord, Blod og Forræderi, hvor han saa er kommen. For første Gang

møder han her en mildere Skik og studser, rejser videre med sit Sølv sparet, men fatter det ikke. Og dog har han her været ved Skellet mellem den Verden han forlod og den han drager ind til. Kong Kristus vil han ikke glemme.

Christoforus hører Toget svinde i Skovene paa sin Vej videre, de knirkende Vogne, Kreaturerne og Rytternes høje heftige Stemmer; de er nu sat ind paa deres Retning, Alperne venter dem, nu kan de jo prøve at gaa over dem og se hvad de finder paa den anden Side!

Christoforus ryster paa Hovedet og mumler i sit Skæg: meget rejseglade er de nu og gaar paa Jorden som om de var de første og eneste Mennesker, Vanskelighederne der tvang dem til at bryde op og flytte er jo nu glemt, og Fremtiden ser de kun i Solen. Men naar disse samme unge strunke Kvinder en Gang skal til at skære Halsen over paa hinanden indbyrdes og paa deres Børn, efter at Mændene, de uovervindelige, har tabt et Slag, saa er det en anden Sang; Ingen der har hørt det glemmer let saadan en hylende Lejr hvor et Folk gaar under, nej, nej, den Gamle ryster mange Gange

paa Hovedet. Eller lad dem have Held, de unge Krigere, hvem Blodsudgydelse og Rov staar ud af Øjnene, de skal da blive Fyrster, Føreren Konge og Ætterne Landenes Adel hvor de kommer hen, men betale skal de ogsaa hvad det koster, Brodermord, Svig og Vold i Aarhundreder, Magten er dyr, og den opæder Sjælen, som den opæder Slægten, det gør Magten, men hvem har nogensinde sagt Nej til at modtage den? Hvornaar har man hørt Bønder blive ved Jorden? Christoforus taler med sig selv som med en hel Forsamling og giver sig Ret, nikker mange mange Gange: jo, jo, jo, saadan vil de nu have deres Skæbne. Rejse og blive rige, mere end de kan gabe over, faa Folk under sig, ødelægge, og yngle! Kvinder! Endnu er der som en Øjenforblændelse og fager Lugt tilbage ved Færgestedet efter al den Kvindedom der er rejst forbi, den Gamle blæser og renser Næsen, mistænksom — tvi — nygifte Folk de Longobarder! Par om Par og Haand i Haand over det hele! Deres Sang genlyder endnu som et eneste stort Bryllupskor i en Skovdal i det Fjerne — lyst efor og mørkt ebag! Jovist, Forryktheden staar unge Folk som

Lyskranse om Hovedet saa længe de kræver hinanden, siden kalder de jo Alverden til Vidne med høj og krænket Barselklage og er i Pine, jo, jo, jo, saadan vil Livet nu leve, og formere sig, og dø, tænker hovedrystende og ungkarleklog den gamle valne, af meget Vand saare afkølede Færgemand og Helgen Christoforus — men over skal det færges.

Hans eget Arbejde er ikke endt, andre Sværme kommer og skal over, Christoforus bliver ved at færge Folk fra Norden over Floden paa deres Rejse mod Syden, indtil det er som om han har tømt alle Landene deroppe, hvorfra han selv er kommen, og sendt dem ned mod Solen og Varmen; og dem alle giver han den Lære med paa Vejen der ligger i en uegennyttig Gerning, til Alles Bedste. Ingen af de friske livsstærke Folk han færgede sønderpaa kom nogensinde tilbage.

MEN da Christoforus havde opholdt sig længe nok ved Floden oplevede han at færge Kristusbarnet den modsatte Vej, ind i Norden.

Længe, længe havde han tjent den stærkeste af alle Herrer uden at faa ham at se. Men Haabet arbejdede i ham og vilde sætte sig Spor, han begyndte at bygge, havde Tid nok imellem at han færgede, og det skulde være et Hus for Kong Kristus at tage ind i, hvis han nogensinde værdigede ham et Besøg. Ind i sit eget kunde Christoforus ikke byde ham, det var halvt et Hul i Jorden, halvt en Rishytte, der maatte mere til. Ikke uvant som han var med at slæbe Sten hentede Christoforus da alle dem han kunde overkomme og begyndte at stable dem ovenpaa hinanden til en Bygning. Grundplanen var et Kors, for saadan sømmede det sig, og Murene fyldte næsten mere end det Rum der var indenfor dem, det skulde være holdbart, Sol og Maane skinnede derigennem, Kæmpen var ingen Murer, men Tyngden holdt godt sammen paa det hele, der var som et mindre Bjerg at skue. Hvordan Bygningen skulde afsluttes og bringes under Tag laa ikke for endnu, den var ikke nær høj nok, Christoforus omgikkes med Tanker om at naa Stjernerne; om Natten naar hans kyklopiske Murværk ragede op ovenud

af Skoven forekom det ham at Toppen allerede var ret nær ved Maanen.

Bygningen kom aldrig videre, for imidlertid fik Christoforus virkelig Besøg af sin Herre. Det kom meget anderledes end han havde forestillet sig, som Enhver ved der kender Legenden. En Aften hørte han et Barn klage sig ved Floden og bede om at blive færget over, men saa intet da han gik ud; og dette gentog sig tre Gange. Den tredje Gang blev han et lille Drengebarn vàr der stod ved Flodbredden og bønligt bad om at blive baaret over Vandet.

Christoforus bar ham da over men fik her for første Gang en Byrde der næsten oversteg hans Kræfter. Det lille Barn var et underligt Barn, det blev tungere og tungere, og Floden svulmede under ham, Mørket lukkede sig over ham foroven og blev dobbelt mørkt, det var som om Elementerne vilde sluge ham. Barnet tyngede, aldrig havde noget været saa tungt. Saa vægtig er Kimet, Livets Begyndelse og den Tid fremefter vi ikke kender. Og dog var det som om selve Byrden holdt ham oppe, uden at forbære sig var han aldrig kommen over.

Da han endelig naaede den modsatte Bred var det ham som om han havde baaret Alverden paa sine Skuldre.

„Barnet saa paa Christoforus med en sælsom Alvorlighed: Lad det ikke forundre dig, sagde det, at jeg var saa tung. Vid, du har ikke blot baaret Alverden paa dine Skuldre men selve Den som har skabt Alverden. Se, jeg er Kristus, din Konge, hvilken du hidindtil har tjent i dette dit gode Værk. Og dette skal tjene dig til et Tegn: Stød din Stav i Jorden! Imorgen skal den blomstre og bære Frugt.“ Og da Christoforus vaagnede tidlig næste Morgen havde hans Vandrings- og Færgestav forvandlet sig til en Palme. Saadan kom Syden til ham.

Selv bar han den ind i Norden. Men det tilhører en anden Fortælling, hvorledes Guds Rige trængte op nordpaa og blev modtaget i de fattige barske Lande, der havde stødt sit unge Mandskab ud af sig, Stammen, og hvor kun Rod og Spire var bleven tilbage.

VOR FRUE

En Egealder eller saa igen efter at Christoforus havde boet ved Floden laa der en By.

Skoven var ikke mere; saa langt Øjet gik fra Færgestedet var der aabent, dyrket Bondeland, først langt ude til begge Sider og paa den anden Side Floden stod Skoven. Færgestedet havde lokket alle Slags Folk til, der var bleven Markeder, og siden var der bleven By; det omliggende Land blev ryddet af Nybyggere og kom under Ploven. Hver Torvedag drog nu Bønderne ind fra Landet med deres Ting og fik igen af Byen hvad Fartøjerne fra mange Verdens Kanter, der fandt Læ under dens Mure, havde bragt den; saadan bliver en By til, og Ingen kan huske at det nogensinde har været anderledes.

I Udstrækning gaar Byen ikke vidt, den række sig næsten mere i Højden end i Bredden, er at se til som en Kage af Huse med en tyk Skorpe om, Ringmuren med Takker og Taarne der gaar hele Vejen rundt; til Flodsiden staar Bymuren brat ned paa dybt Vand, og bagom er det ledet i en Grav; en ophejset Vindebro gaber som en Kæft med sin Gane af Bjælker ind mod Landsiden, her maa man svømme hvis man vil over til Byen, og er man ovre bliver man bidt. Indenfor Murene ligger Byen sammenpakket, med stejle Huse og mange smaa krumme og dybe Gyder imellem; man færdes paa Bunden af Render og bor i flere Lag ovenpaa hverandre.

Men midt i Byen hæver sig Kirkebakken, og paa Toppen af den rider Katedralen, Vor Frue, som et kunstigt Bjerg med Tinder og udhuggede Flanker. Den er saa stor at Skyggerne af Skyerne paa Himlen pletter den som et Bjerg idet de glider hen over den, den ligger i Sol her og i Skygge der med sin Skov af Spir, Stræbere, Stenkranse, forsirede Hylder og tusind Figurer; om Natten rejser den et vældigt Lege-

me ud af Jorderig med sin Fod i Mulmet og de gennembrudte luftige Taarne op i Stjernehimlen gennemskinnet af Maanen.

Byen under den giver alskens Livstegn fra sig til daglig, et Pusleri i Husene og Gyderne, Rummel paa Vindebroen af Bøndernes Vogne naar de faar Lov at komme ind, Hammerslag fra Suderens Bod hvor Saalelæderet faar sig en Omgang paa Stenen, Smaabørn der tuller omkring, falder og rejser sig igen, Kællingerne der slaar deres Spande ud til Grisene paa Gaden, Armbrøstmænd som gaar Vagt paa Muren med Jernhat paa. Byen er en Fæstning, Trommeslag høres paa Bunden af Renderne, og over Torvet paraderer en Rytterskare formummet i sorteblaat Staal fra Isse til Hæl, hver Mand en Fæstning med lukket Vesir, Ansigtet bag Laas og Slaa, Torne og Skæl baade her og der. Fra Muren dundrer Kartoverne naar der er Lejlighed, og Skibene foran Byen, der ligger krumme og med høje Agterkasteller, saluterer bagud med *deres* Stykker, man gøer en stakket Stund —

Men Katedralen bringer alt til Tavshed naar det passer den. Dagen igennem slum-

rer den, hviler i sin Pragt og sit Naboskab med Himlen, kun Døgnets Tider ledsager den med et Klokkespil, spinkle Melodier som et Tonespind, Tonernes gyldne Enetale oppe i Luften; om Morgenen ringer den til Solopgang med vaagnende, kraftigt tiltagende Slag af den store Klokke, og om Aftenen ringer den Solen ned, den samme Klokke, men nu har den en slæbende Efterklang og slutter med et enkelt Knebelslag, tre Gange i Træk, med en Pause imellem, som den døende Dags sidste bange Suk.

Men til Højtiderne eller naar Stort skal varsles ind eller besværges, Krig, Brand, Pest, sætter Katedralen i med alle sine Klokker, raaber med uhyre Malmtunger, saa at Taarnene og Murene helt ned i Grunden kommer i Svingning og runger, og Bakken og hele Byen runger, og Himlen vidt og bredt og Bondelandet og Floden med sin Bugtning derigennem, alt bæver og vider sig ud i Tone naar Katedralen begynder at tale. Tilsidst er det som om den rejser sig og ryster, den aabner sig, ikke for Døgnet men for Tiden, Klokkerne svulmer som et Uvejr og lægger til i Tone, det ene

Aarhundrede aabner sig efter det andet, Afgrund over Afgrund af Tone, Katedralen brøler, udsveder Lyd med hele sit Legeme, det er Tiderne der genopstaar og faar Mæle, et mægtigt Hjerte ytrer sig deri.

PAA dette samme Sted havde Jægeren sin Bolig under de høje Træer paa Bakken, dybt i Skovensomheden. I Brinken ud til Floden havde Odderen sine Smuthuller hvor nu Bymuren stod ned i Vandet; Grævlingen havde sit Bo i Bakken, paa dets Sted er Domkirkens Krypt.

I Stedet for de høje Træer rager Katedralen op med sine himmelstræbende Spir; men i samme Luftlag som de er vant til flyver Raagerne ud og ind og fylder Kirkens øverste Regioner med deres klangfulde Skrig hvori det spøger som af høje Træer; længere nede paa Gesimser og i Nischer bag ved Stenbilleder af hellige Mænd ruger Duerne og kurrer i Solskinnet, ogsaa de har beholdt deres Reder. Og allerøverst oppe hvor Spiret staar svimmelt mod Skyerne og synes at sejle med dem bor Falken under Fløjen, højest og med den vide-

ste Udsigt som han er vant til. Græs gror her og der paa Kirken, saa gammel er den, højt i en eller anden Revne hvor Muld har samlet sig, som paa en Bjergside; ogsaa Græsset søger at vende tilbage. Oppe i en Krog ved Gesimsen hvor Vinden har samlet et lille Muldlag af Støv, vædet af Regn og gødet af Fugle, vokser en Flyverøn, et helt grønt Træ svimlende højt oppe paa Muren, Skoven der minder. Men oppe fra Gallerierne, fra Tagrenderne, skuer allehaande Uhyrer og Trolde ned, de er bleven til Sten paa Kirken og spyer Regnvand eller skærer fæle Grimasser ud over Byen og Landet, Afmagten som er bleven evig. Det er Dragerne fra Jægerens Hus der gaar igen i Sten, Natten og Skrækken sat i Ban. I det høje skumle Taarnrum hakker det med afmaalte Mellemrum, Perpendikkelen fra Taarnuret der rustent maaler Tiden, et langsomt Spøgelse af Tiden da den var ung: Spætten i Skoven.

Jægerens Skovhus og hans Ygdrasilbilleder, hans Hjerte, den mægtige Udvidelse i Mindet, er gaaet op i Kirken; *Skibet* der bar saa mange higende Mænd mod Syden

er gaaet op deri; Christoforus' Jættemure over alt menneskeligt Maal og hans Troskab er gaaet op deri. Selv staar han ved Portalen til Kirken, i Sten for Evigheden, med Barnet paa Skuldrene og et Træ i Haanden, vadende trøstigt over Dybet; den gamle Færgemand er jo Flodbyens særlige Skytspatron.

Men er man kommen gennem Portalen er man inde i et stort luftigt Rum med dæmpet Lys og farvede Skygger, tilsyneladende uden Grænser, Kirkens høje smalle Skib, som bæres af en Skov af Søjler. De stræber opad som smækre og lyse Stammer, den ene ved Siden af og bagved den anden og tabende sig i en Baggrund af Søjler og Buer, og breder sig ud i Hvælvinger af Stenribber og Blade, højt, højt oppe hvor Rummet fortoner sig i en sælsom violblaa Røg. Regnbuen er her hvorhen man vender sig, de høje smalle Ruder hvorigennem Lyset falder ind i alle Farver, stærke blaa Glimt og grønne og røde og gule Funker mellem hinanden som naar Solen trænger gennem et Løvtag i Skoven. Men det er mere end Lys og Farver, ser man nær-

mere til er det overjordiske Figurer der er bleven lysende i en himmelsk Evighed, kronede Mænd og stille bevingede Kvinder der er kommen til Hvile her i brogede lysende Billeder. Men for Enden af Rummet brydes Lyset i en vældig broget Rose, en Ring af Farver hvori det grener sig i saa kunstige Mønstre som om Alverdens Kredse og Stjernebaner løb sammen i sig selv og hvilede i en Rundhed for alle Tider her, det er Solens Billede der tegner sig i og gennemlyser det Skabte, Aftenrøde og Morgenrøde paa en Gang i Evigheden.

Oppe paa Pillerne og i halvdunkle Alkover som gaar ind i Murene staar Afbilleder af Mennesker, døde Fyrster og Krigere og hellige Mænd som fortsætter deres Væsen her i Sten efter længe at have været Støv i Jorden; de taler et stumt Sprog om Begæret efter at blive, i en Form, selv naar Støvet lydigt har bøjet sig for Forgængeligheden. De er her i deres Grave, Kapellernes Sarkofager hvor Fyrstepar ligger udstrakt i Sten ovenpaa, den døde Hærfører med sit Sværd paa Kistelaaget og gamle erobrede Faner ovenover i Røgelsetaagen,

i de slidte Relieffer paa Gravstenene i Gulvet, Malerier sorte af Tiden men med et Par brændende Øjne hvis Blik søger dig hvor du gaar. Overalt fra Kirkens Billeder og Statuer, fra de malede Kirkeruder, fra Indskrifter og Symboler taler svunden Tid som er saa stærk, de Døde der ikke kan dø.

Skovens Dyr er kommen sammen her og bleven til Sten for ikke at forgaa: i Søjlernes udhuggede Hoveder, mellem Løvværk og fra skumle Kroge med Aarhundreders Støv stikker de deres vilde Aasyn frem, Ulve og Hjorte sammen, for her har de endelig sluttet Fred med hinanden; de lever i Vaabenskjoldenes og Adelsmærkernes stiliserede Tegn, som gemmer gammel Jagtglæde, flakte Ørne, Vildsvin, Ravnen og den i Snørkler galopperende Løve; Fabeldyrene lever et Liv i Sten her Virkeligheden ikke en Gang har kendt, Dragen, Hippogrifen og den utæmmelige Hest med et langt snoet Horn midt i Panden. Nattens Rædsler og Spøgelser hvis Tilværelse taber sig i Indbildningskraften, dem kan man *se* her; i Krypten er Underverdenen,

Mørkets bundne Orm bærer Fodstykket under dens Grundpille.

Højt i Korets Runding over Altret som paa Himmelvæggen selv staar Ensomheden og den øverste Aands Tegn, det som man aner bag sin Ryg men vilde dø af at se, det i Luften frit svævende Øje.

Hele Rummet er som en fortryllet Skov. Ved Indgangen staar Vievandet i en forsiret Marmorkumme, den faar sit Vand fra en gammel Brønd under Kirkens Grundvold, i Oldtiden en hedensk hellig Kilde.

Jægeren er her, en dunkel Sagnskikkelse nu, hvem Tiden har givet Forklarelsens Helgenring om Hovedet, han og den overnaturlige Hjort, Flygtigheden, Uopnaaeligheden, der førte ham af Nuet over i Evigheden.

Hans Sjæl er i Kirkerummet, *Ekko,* den gamle Skovstemme der virrer mellem Pillerne, i Krogene og spøger hen under Hvælvingerne, det er ham. Hans Sjæl og alles Sjæle er i Orglet, Kirkerummets Stemme intetstedsfra og allestedsfra; selve Rummet suser, Hvælvingerne, Murene, Søjlerne, hele Stenkunstværket spiller, der gaar som

en sagte farvet Blæst herinde, en mangefarvet Susen, hvori man hører Himmelhjørnerne tale og Havets dybe Tramp i det Fjerne som forplanter sig til Fødderne saavel som til Øret, og Fuglene kvidrer med høje spæde Stemmer, Dyrene skriger, murrer i Bassen, og hele Hærskarer af menneskelige Stemmer drager gennem Rummet, klare Barnerøster, hele tykke Bølger af den skæreste Vellyd, som om usynlige Pigeflokke svæver syngende forbi, og Kor af mørke fortænkte Mænd der ruger over deres Livs Korthed endnu i Graven og rømmer sig mørkt i deres Grave. Skovmandens lange raabende Nattesange naar han ængster sig for Maanen, Eneboerens simple Fløjte i de første lyse stille Foraarsaftener gaar igen her. Det ingen kan sige, det der taler i Vinden og Stjernerne og Aarstiderne og i vort Blod, det der higer selv naar de Døde er døde, det suser gennem Rummet i mange Toner og bliver til en eneste svulmende Tone som er et Aandepust af Evigheden.

Og Duften herinde, den melkevejsfarvede Røg der spænder sig som en Himmel under Hvælvingerne og lægger Fjernhedens, For-

jættelsens Taage i Luften, som svinger af Tone, det er alle Erindringers Himmel, den uendelige indre Verden hvori vi husker, alle Somres Duft, alle Minders Duft, selv Minder om Ting man aldrig har oplevet, enhver Løndom Solen har fostret, fra den første Gran spredte sit Harpiksbryg og spildte sine Kogler paa Krokodillens Ryg, og det første Æbletræ blomstrede og udgav Duft og hang fuldt af Bier i det første Menneskepars første Have.

PAA Altret, just over det Sted i Lunden hvor Jægeren havde sin Varde og gjorde Ildofre til sine Magter, midt i dette Underværk af Sten, Farver, Toner og Duft, staar Billedet af Guds Moder, Vor Frue.

Hun er hævet over Forkrænkeligheden paa en Tronstol af Elfenben, som hundrede Elefanter har givet deres Stødtænder til, og den bæres af drevne lueforgyldte Skyer, hun er klædt i den dyrebareste Silke, hundrede Tusinde Larver ofrede deres blinde Ormeliv derfor; paa Hovedet bærer hun et stort Diadem af Ædelstene, Fortætningen af Sydens brunstige Ild, hver af dem har

kostet Menneskeliv og har set Hor, derfor er de saa haarde og funkler saa usømmeligt, men paa hendes Hoved er de Uskyldighedens Krone.

I Favnen holder hun Guds Søn, hvem tre Guldluer, i Solskinnets Lignelse, bryder ud af det barnlige Hoved, i Haanden leger han med et Æble, Symbolet paa al Frugts og alle Sfærers Ophav. Den Guds Søn er ellers en Dreng som Drenge er flest, pluskæbet og liggende i Læg paa de smaa Lemmer af overdaadig Sundhed. Guds Moder smiler over ham, det hellige Modersmil der er den skønneste Blomstring i Naturen, den unge Moders stumme Hvilen i det Under der er gaaet over hende.

Foran den hellige Jomfru brænder en Lampe som aldrig har været slukket siden Kirken blev grundet; det er en gammel Flamme, den Kultus der holder den tændt er ældre end Kirken, gaar tilbage til gamle glemte Ildtilbedere. Aar ud og Aar ind brænder den; om Dagen staar den i Røgelsetaagen og det farvede Dagskær fra Ruderne som en Mindelse om Natten, et falmet Vaagelys der holder ud Døgnet igen-

nem; om Natten naar Katedralen ligger tom og stille som en uhyre Grav brænder den som et gult Hjul midt i det enorme Mørke, som en Gløed der er bleven tilbage af Dagen, en ensom Draabe af den evige Ild paa Bunden af Gravens og Dunkelhedens Brønd.

Forfærdelig er Kirken om Natten. Det bundløse Rum er fuldt af Mørke, Region bag Region af Mørke; højt højt oppe spøger et falmet farvet Skær, som Maanens Regnbue, og en lang Aandestraale trænger ned og skriver Øjne paa en af Pillerne, et fritsvævende blindt Liv midt i en Verden af Dunkelhed, men nedenunder i Kirkerummets Grund ruger Mulmet saa meget des sortere, kun med Evighedslampen dybt inde i sit Svælg som et Øje med ringede Taager om. Det hoster underligt fra fjerne genlydende Kroge, Rummet staar og sukker i sig selv, Natten der lægger Lag paa Lag i sig selv. Orglet er fuldstændig tavst, en dobbelt Tavshed; men oppe under de hængende Faner vifter det lydløst, og i Trækken under Hvælvingerne vifter det, et hurtigt flygtende Liv, Vingeslag, og nu og da

bliver det synligt i en Maanestraale som en lille sort Sjæl, Flagermusene der huscher hid og did paa deres smaa Dragevinger og føler sig i Ilflugt frem mellem Piller og Hulrum i Kirken.

Fjernt og højt gennem mange Lag af Mure og Kamre høres med Mellemrum et tudende Skrig, Uglen i Taarnet — men den holder til udvendigt og er Kirkens Uhyggerøst ud over Byen om Natten. Saa luder Katedralen over Tagene som et Bjerg af Mørke, klumpet sammen med Natten, og fra de høje vidtløftige Hulrum i Taarnet genlyder Uglens Hujen, som om Taarnet selv hujer og truer langvejshen med sin Rædsel af Mørke.

Ved Foden af Kirken ruger Kors og Grave og Mørke, nødig gaar Nogen forbi, og Ingen som kan undgaa det ser ind paa Kirkegaarden, nej man lukker det Øje i som vender den Vej og skelner sig frem saa godt man kan med det andet. Om et Menneske blev lukket inde i Kirken og nødt til at tilbringe Natten der alene, det Menneske vilde dø af Skræk eller gaa fra Forstanden, blive en vimrende Idiot Resten af sine Dage; ja vanvittig af Skræk vilde den blive der traf at komme forbi og hørte

den indelukkede Stakkels Galmandsrøst fra Graven. Knokkelmanden, den nøgne Død med sin gyselige Tandrad lurer her i de mørke Kroge ind til Kirkens Stræbere, mellem Gravene, bag tilgitrede Døre; og knyttet til Kirken om Natten, uvist hvor, er Forestillingen om Afgrundens Væsen, den Slemme, det modbydelige Hanvæsen med Svans der tænkes rød som glødet Jern, stinkende af Beg og udstyret med alle de kraftige og skidne Kunster der ikke kan omtales.

Kun Kirkens Tjenere har Magt til at gaa ind til Kirkens Magter, ogsaa om Natten, de skørteklædte Svende synger Vigilie til brændende Kerter ved Midnatstid i Krypten, et Ildskær trænger op fra Glugger i Muren i Flugt med Jorden, og et underjordisk Kor høres, man ved det er Messe, men Tanken om Underverdenen ligger nær, saadan klager det levende begravet fra Helvede, det blodige Ulvekor histnede, fra forrykte hylende Sjæle!

Og til en saadan Rædsel overanvorter man sine Døde. Inde i Kapellerne og de selv om Dagen natteskumle Alkover i Muren hvor Begravelserne er tykner Mørket sig om Natten til det yderste Mørke, mange

Gange begravet er de Døde her. En Lyd som af vissent Løv bliver til i Nattestilheden og taber sig som usporlige Fjed i Trækken mellem Pillerne, af ubegribelig Aarsag, det er et Skred mellem Knoglerne i en Kiste, kvalt af Fjæl og Mure, endnu et hviskende Livs- og Dødstegn fra hvad der langsomt gennem Aarhundreder synker sammen i Sarkofagernes Indre.

Men Kirken klæder sig i Dagen igen, sin opløftende Magt over Øjet. Hver Dag er den en Dag over Dagen. Men om Søndagen lægger den Foryngelse til. Allerede fra om Morgenen kan man fornemme Søndagen, Soldagen, i Luften, den mærker alle Ting Dagen igennem og bevarer sig smukkere end alle andre Dage i Ugen lige til Aften. Raagerne skriger klarere og med mere Dagning i Stemmen Søndagmorgen fra Kirketaget, Duerne kurrer, og kurrer, som var der et Løvspring at kurre om, og Folk søger Kirken i Flokke som til en skøn Udvandring, Klokkerne er jo yngre og stærkere i Klangen i Dag, ringer Velkomst og megen Himmel ud over By og Land, som er stille idag og har smykket sig fordi det er Hviledag.

Det er da Verden forfra paany: i Kirken synger det som af vaagnende Fugle, og Røgelsekarrene oppe foran Alteret udsender Sky paa Sky idet de svinger fra og til som i svimlende Glæde: Dagens Fødsel, de unge nyfødte Skyer som Gryet frembringer og Solen gør røde, og en Duft af evig Sommer breder sig i Kirken, til de yderste Kroge, ikke en Stodder allerlængst nede ved Døren som den ikke har Budskab til.

Oppe under Hvælvingerne ligger Røgen som Frugtbarhedstaagen i et Væksthus, og her skimtes højt oppe som en Væv af Svaler, krydsende ud og ind, de har deres Rede allerhøjst oppe mellem Ribber og Løvværk. Men deres spæde Vit-vit høres ikke, for Orglet bruser, det har klaret sig og er større, fuldere i Toner end til Hverdags, modtager de Kommende som med en aaben Favn af Tone. Rummet ranker sig med Piller og Altre, Himlen er aaben.

ORGLET bruser med fuld Styrke, et Kor af Stemmer fylder Rummet som dalende ned fra Sfærerne:

Evighedens Stjernekerte
brænder, Moder, for dit Hjerte,
du som løser Verdens Smerte.

Om dit Hoved Himlens Kloder,
i dit Hjerte Livets Floder,
undergørende Guds Moder!

Uskylds Dyb hvorom der drømmes,
som af Glæde gennemstrømmes,
Godheds Brønd der aldrig tømmes!

Du er den hvis Væsen hviler
i sig selv. Mens Verden iler
dvæler du i Lys og smiler.

Som et Træ af Himlen vædet,
i en Sommerbyge klædet,
smykker du dig, grøn og glædet.

Og som Træet fælder Løvet
bøjer du dig dybt bedrøvet:
Skabningen tilhører Støvet.

Livets Morgen dig bevæger,
som en Rose Duggen kvæger
aander Elskov af sit Bæger.

Rosen blusser. Tornen saarer.
Ved den korte Sommers Baarer
bløder Hyben, dine Taarer.

Bævende du gaar og modig
Livets Stier, blid og blodig,
frodig er du, Kvinde, frodig!

Thi i dig har Livet hjemme.
Fra dit Kammers Sengegemme
høres Barnets spæde Stemme.

Her din dyre Skat du tvætter
og ved Moderkilden mætter,
putter ned og løfter, letter.

Her mens Midnatstimen lakker
Kny man hører, godt du snakker
for din Pusling, varm og vakker.

Med en Sang som Blomsterklokker
tyst du ham i Slummer rokker,
Guld i Lyset dine Lokker.

Nytændt fænger Livets Fakler!
Han er født hvem Jordens Stakler
knæler for naar Jorden vakler:

Drengen, som skal Jorden arve,
Mandefrøet, Gudens Larve,
Haabet som skal Fremtid farve!

Verden øder i sin Vrede,
ser sig selv med Skræk og Lede —
Alt fornyer sig i din Rede.

Raahed tror dig at forraade;
Kødets ynkelige Gaade
bliver i dit Blod til Naade.

Naar Fortræd sin Ildskrift skriver
og Naturens Rædsel river
dig i Støvet — Liv du giver!

Yndig knopper du dig atter
i en ung og dejlig Datter,
Gru forvandlet sødt til Latter.

Nedrig Haand som tror at øde
svarer du med dobbelt Grøde,
Kvinden genfødt i at føde!

Dette er din Hævn, du Rene:
Frugter to hvor før den ene
rødmed værgeløs blandt Grene.

Som en Solskinsbølge jager
Skyggen fra en gylden Ager,
Smilerinde, er du fager.

Hvad i Alnaturens Rige
er som Skønhed, skønne Pige,
Øjenslyst, Vidunderlige!

Solens Ild og Blodets Bølger,
som en lønlig Lov forfølger,
i dit Pigebryst sig dølger.

Livets Sødme, Glædens Lue
i dit Aasyn er at skue,
Evig Ungdom du, vor Frue!

Godheds Brønd! Tilgiverinde!
Jomfru! Moder! Milde Kvinde!
Giv os Fryd hos dig at finde!

KARAVELEN

De muy pequeña edad entré en la mar navegando, é lo hé continuado hasta hoy. La mesma arte inclina à quien le prosigue à deséar de saber los secretos deste mundo.

SANTA MARIA

FRA St. Georgs Kirke i Palos, Sydspanien, skinner der Lys ved Midnatstid, her er Gudstjeneste for Besætningen paa de tre Skibe som skal sejle ved Daggry; det er Natten til hin 3die August 1492.

Den lille Havneby er saa bevæget som en By kan blive, Rejsen som er bleven forberedt her de sidste Maaneder er en opsigtsvækkende Rejse, og Palos selv har en indgribende Part deri, Skibene er fra Palos, Ejerne og det meste af Mandskabet er derfra, selv om de ikke gør Farten helt med deres gode Vilje, baade Skibene og Besætningen er bleven presset dertil af Regeringen; Føreren derimod er en Fremmed, en Gud ved hvilken Italiener, som har fundet Øre hos de Store for en ganske haandgribelig forrykt Plan, hverken mere eller mindre end at rejse nedenom Jorden, til hvor Peb-

ret gror — det hele altsaa temmelig broget og nok egnet til at forurolige Palos, baade dem der skal med og Slægtninge og Venner som skal blive tilbage. Ikke mange af de voksne Folk kommer i Seng den Nat; Søfolkene som skal afsted, mere eller mindre frivilligt, væbner sig mod det Uvisse saa ligeligt som de kan ved styrkende Besøg i Kirken og paa Værtshusene.

I Kirken er der stor Højtidelighed, hele Besætningen bliver taget til Skrifte og kommuniceret, men ogsaa sidenhen i Nattens Løb falder mangen en Synder indenfor igen, naar Klokkerne minder, for at gaa et Ave igennem og køle Panden mod Stenfliserne, indtil det er som om fjern uimodstaaelig Bægerklang drager og man lister af igen; det er en vanskelig Nat, og mangen Svend hænger som en Perpendikel og svinger frem og tilbage mellem denne Verden og hin.

Kun En holder ud i Kirken uafbrudt til det sidste Øjeblik. Føreren selv paa den tilstundende Færd, Christofer Columbus; Timer igennem ligger han paa Knæ foran den hellige Jomfrus Billede, med sine vældigt store haarede Skipperhænder lagt sam-

men, et Billede selv paa hellig Ro og Indadvendthed, stum, med ubevægelige Træk, forvaaget, hensunken i Bøn og Betragtning. Skæret fra Vokslysene falder paa det stærke Hoved med den rødgraa Manke og de blaa besynderlige Øjne under Ørnebrynene, der tegner sig helt hvide mod den flammende højrøde Hud, vejrbidt af et Liv under aaben Himmel, Vejret selv; den mere end almindeligt høje og store Skikkelse hviler i sig selv, Styrken i Hvile; er den Mand en Æventyrer er det i hvert Fald ikke af den vindige Slags, han vejer til der hvor han knæler, alene Ryg og Skuldre taler for ham, og mangt et flakkende Blik der søger Trøst hos de hellige Billeder i Kirken ender uvilkaarlig hos ham, godt er det at staa sig med vor Frue, men det er da endelig ham der skal føre Skibene! Hans Mund bevæger sig som paa En der staver og former Bogstaver, og man nikker, nikker, mimrer med selv, bare der maa være Kraft i hans Bønner — hvis ikke *han* er i Naaden hvordan skal det saa gaa andre?

Hvad Admiralen føler, hvad der bevæger sig i hans Sjæl staar ikke at læse paa

hans Ansigt. Han har noget hedt i Øjnene; men der er nu ogsaa varmt i Kirken, Luften i det lille Rum er tyk af Røgelse og den sødlige Os fra Vokslysene, hvis Flammer staar smaa og med farvede Ringe om som forvaagede Øjne, altfor mange Mennesker herinde, Luften som et Drivhus eller en Barselstue, overmæt af Tone og Røgelse, Præsterne messer og rører Alterklokken, og Klokkerne i Taarnet udenfor gennemdirrer Murene, Orglet blæser og blæser, Messen stiger som paa en Bølge med højtudtalte latinske Besværgelser paa Toppen, som bag et Slør stirrer de hellige Billeder — og stadig ligger Columbus paa Knæ foran Jomfru Marias Alter. Filtdørene ved Kirkens Indgang klapper og slipper Luft ind nu og da, Mandskabet kommer og gaar, allerede trænger et blaaligt Dagskær ind hver Gang Døren aabnes, det dages; selv Præsterne gaber bag Haanden og glipper med udtørrede røde Øjne. Som bygget op af Spindelvæv og Støv træder Kirkerummet ud af Mørket, Piller og Mure bliver til i et Lys udefra, og Vokslysene falmer, gustent mødes Nat og Dag. Sømanden som har svinget

saa meget frem og tilbage i Nattens Løb sovner midt i et Ave og et Hik og vaagner igen ved at slaa Panden mod Kirkegulvet, stønner, enten maa han nu leve, eller ogsaa maa han dø!

Men udenfor i Dæmringen gaar der en kold Aande, og en dyndet frodig Lugt rejser sig fra Floden, Skrog og Master træder ud af Mørket, de tre Skibe ligger sejlfærdige med halvtbeslaaede Sejl, Lygter slukkes derude, man kan se uden dem, Skibsbaadene vasker i Strømmen til og fra mellem Skibene og Land, de sidste Ting tages ombord.

I et Værtshus ved Havnen svinger nogle af Mandskabet det sidste Bæger og tager den sidste Afsked med Vennerne. Her samler Brødrene Pinzon, Førerne af de to af Skibene, en Skare om sig og gennemgaar endnu en Gang Planen for hele denne mere end tvivlsomme Ekspedition. De føler Opmærksomheden de er Genstand for men er ikke stolte, ved Besked naturligvis derimod, taler sagte som Mænd gør der ved Besked, saa at alle maa trænge sig sammen om dem

for at høre dem, som helbefarne og som Mænd her fra Pladsen ligger der Vægt paa hvad de siger. Martin Alonzo ytrer sig først som den ældste, efter ham Vincente Yannez der er af selvsamme Mening men kan bedyre den endnu stærkere; alt hvad der er soleklart bliver sagt og gentaget. Kun om een Ting udtaler Brødrene sig ikke men kniber begge Munden haardt sammen, om Rejsens mulige Udfald; Martin Alonzo tier, og Vincente tier, men begge svulmer op af hvad man ikke siger, og Martin Alonzo som staar med ædel Holdning hvilende paa det ene Ben og det andet frem for sig trækker paa Skuldrene, begraver Hovedet helt deri, som om han dukker sig for Elementerne, og viser begge Haandflader — quien sabe? Og Vincente skyder Ryg og viser ogsaa begge sine Haandflader — quien sabe? Brødrene er i Søstøvler til Skrævet, for de kan komme til at gaa meget igennem, men paa Overkroppen er de i Jern, med Kyrads og Hjælm, Vesiret dog aabent; men om lidt klapper de det ned, og saa er de tilriglede Mænd paa Vej mod ukendte Monstrer, Menneskeædere og Hærskarer.

Et vidtløftigt Værtshus med skumle Kroge, og man var lidt omtaaget, Ingen kunde helt holde Rede paa hvad der foregik her og der i Baggrunden, kvindelige Stemmer hørtes gennem Bægerklangen, Strengeinstrumenter, Sang og taktfaste Haandklap af alle paa en Gang som et stort rasende Hjerte, og over Hovederne paa dem alle bølger det, gnistrer og bedaarer — for man har jo faaet en Pige op paa Bordet, hvor hun danser, en farlig Dans lige paa Randen; al Dans har Maurerne nok ikke taget med sig ud af Spanien nu nylig da de blev jaget ud, her er et Væsen smidig som med et Buetræ i Ryggen, en Mave som Aalen; og Fløjten med de faa Huller og de mange Gentagelser er der ogsaa En der ved at traktere, lidt afrikansk er Dansen, Aalen bugter sig sejglivet paa Bordet, der undslipper hende et Skrig, og staaende paa et Sted med Fødderne gaar hun over til Hurtigdans, Karlene hujer, *Brava,* og paa Væggen og opad Loftet tegner sig Skyggen af Danserinden med opløftede Arme og skruede Hofter, krængende over i Midjen, hun hviner som en Hoppe, Spillemanden stormer hen over Strengene, og

Fløjtens nasale Trille gentager sig i hurtigere og hurtigere Takt, de Klappende stamper med Fødderne nu ogsaa, Kastagnetter knebrer, pisker paa, et tænderklaprende Jag, man hujer ikke en Gang imellem men hele Tiden, en staaende Hujen ... for imorgen skal man dø, men *nu, nu* har man alt hvad der hører til Livet!

Ja et vildt Døgn i Palos — nogle af Mændene støtter kun paa et Ben, det andet er lamslaaet, andre ser kun med et Øje og har en blodig Forbinding ned over det andet — for denne gale Aften begyndte jo med at *man slap Tyren løs!* Selvfølgelig, i saadan en Smaaby har man ingen Arena, men man har dog vel en Bytyr og forstaar at more sig! Tyren løs i Gaden! Huj! Jesus! Se Tyren staa ene paa Torvet, almægtig, og feje med Halen — og Alverden skramlende op ad Trapper og ind ad Døre, paa alle fire, paa Hovedet — se Tyren trave med løftede Horn ned midt ad Gaden, ganske ene, og alle Døre hamre i, og et Par Fødder i Forsvinden over et Plankeværk, huj, hele Gaden fejet ren som ved Trolddom, Folk hængende ud af Luger og Loftskamre for at se

... og nu er Arenaen i Orden, den har ordnet sig selv, ud fra Husene springer der unge rappe Karle og begynder at tirre Tyren med deres Kapper, Ryttere brager ind i Gaden liggende skraat i Galoppen omkring et Hjørne, lange fældede Lanser: Sammenstød, Slag, en Støvsky med Hesteben mod Himlen, Ryttere ovenpaa hinanden, en Blodstyrtning, Tyren har faaet sin første Hest paa Hornene, Gaden hyler, og nu er det Haandgemæng, Knald, Fald og Hurlumhej, Jagt fra den ene Ende af Gaden og tilbage igen, til Tyren er tjenlig til Dødsstødet — saa gives Tegnet, og alle trækker sig tilbage, paa nær en eneste, en ung Desperado, han og Tyren bliver tilbage, ganske ene Ansigt til Ansigt midt paa Gaden. Han har ikke andet Vaaben end en nøgen Klinge, som et Spid, med en Klud om den Ende hvori han holder. I en aandeløs Stilhed sker Mordet. Det rasende Bæst, lutter Krop og Horn og med en blodig Glo i Øjet, og saa den smalle, dødeligt besluttede Mandsperson, det lurende Spid ... og saa kommer det at Gaden brøler og bliver som levende af Ting Folk sanseløse kyler ud af Vinduer og

Loftslemme, Hatte, Klæder, Urtepotter, Nogle hvirvler sig selv ned paa Gaden — for han har gjort det, Spiddet staar begravet i Tyrens Bov med sin Od ned i Hjertet, den styrter som ramt af Lynet!

Og nu sidder Desperadoen her i Værtshuset paa en Stol og nikker med Hagen ned mod Brystet, drukken og ædru og atter drukken mange Gange det Døgn, overmæt af Hæder, udslidt, ældet en Menneskealder paa nogle Timer ... og imorgen, nej *nu*, *nu* skal han rejse, udenfor staar Dagningen og ser som med et graat Ansigt ind paa Desperadoen og Dansen.

EN Person Ingen agtede videre paa bevægede sig omkring mellem Grupperne i Nattens Løb, snart her, snart der, uafbrudt snakkende, uden at Nogen opfattede i Sammenhæng hvad han sagde, det gjorde heller ikke noget; en Gang imellem lod han en Skoggerlatter høre som fik En og Anden til at vende sig om for at se hvad det var for noget morsomt der var sket, der var Ingenting sket, det var bare ham Markskrigeren, Babuinen, som de kaldte ham,

der igen havde sagt noget som han selv fandt ustyrlig morsomt.

Det var en lille sortagtig Mand med et stort Ansigt, malvafarvet i Munden, at se til som en gammel Bissekræmmer, han var dukket op her for at falbyde sine Varer og havde ogsaa gjort rigtig gode Forretninger mellem Søfolkene som skulde rejse og forsynede sig for Langfart. Han var ellevild i Nat, Babuinen, lod beruset, da Ingen var ædru, og skvaldrede højrøstet op, gebærdede sig som en Dionysos, tog svære Overhalinger naar han gik over Gulvet, men han var jo kun halt, og der havde ikke været Vin i hans Mund. Han nærmede sig En eller Anden med sin Varer, sidelængs som en Krabbe, fortroligt svansende, lutter Grin og Vennesælhed, han gjorde sig lav, endnu mindre end han var, usselig, en Hund i alle Henseender, undtagen Øjnene der stod ham som magiske Kugler ud af Hovedet, et ganske aabent frækt Blik, som de Tilstedeværende imidlertid var for tykhudede eller for fulde til at bemærke. Naar man gjorde Løjer med Babuinen, eller Nogen vilde ryste ham af sig og gik truende et

Skridt ind paa ham, veg han et Skridt og sitrede i Ansigtet, frygtagtig, blændet, og Øjnene blev helt borte, han var da lidende, sat svagelig og værkbruden ud i en raa Verden, men samtidig trak Læberne sig fra Tænderne, man skulde dog tage sig i Agt — en Grimasse kun, nu griner han igen og kryber nær, logrer, ligger næsten paa Jorden, endnu rystende af Skræk paa Lemmerne, saa at det maa røre Stene, og i Forpoten aabenbarer sig en Ting som man dog maa se, en nyslaaet Amulet — og saa bliver der en lille Handel alligevel!

Men naar Opmærksomheden for Babuinen var ved at dø ud opløftede han sin Stemme, forbavsende i Omfang og Klangfarve af saa lille et Bryst, og gjorde sig til Udraaber, et langt kunstfærdigt Recitativ, som han, i en privat Undertone, forsynede med Anmærkninger og nu og da understregede med et af sine pludselige Latterudbrud:

Amuletter! Amuletter! Bedste St. Jago de Compostela! Apostelen sølvforgyldt, i Messing eller Bly, lige kraftigt, alle Søfarendes Beskytter! Rosenkranse, imiteret Oli-

ventræ fra Getsemane Have, Rosenkranse, selvbedende, Rosenkranse! Krucifikser, i Elfenben og Metaller, for enhver Passion! Reliquier, Fragmenter af hellige Personer, alle Legemsdele! Aflad haves, et lille Parti Breve! Jomfru Marias Billede, immakuleret! Beskadiget, til nedsat Pris! Lægemidler! Salver! Rhinosseroshorn, som befordrer Elskov, ægte Mumie fra Ægypten, stjaalen, med original Lugt! Bønnebøger, meget effektive! Tryllebøger! Hemmelige Bøger! Ha, ha, ha!

Babuinen vrinskede og rystede det halte Ben; det halve af hvad han havde ytret var nok til at faa ham levende brændt, hvis Nogen havde hørt efter hvad han galede, men alle andre havde nok i at gale paa egen Haand, saa han kunde lege med Ilden saa meget det morede ham. Værtshuset stod i et almindeligt Skraal, som en Brand der er paa sit højeste.

Men omsider skred Taget; af al Ild kommer Aske. Det forlød at Admiralen nu endelig var gaaet fra Kirken og i Færd med at indskibe sig, Musiken forstummede, et fælt Dagslys fyldte Krogene i Værtshuset, Gæ-

sterne brød op allesammen paa en Gang og strømmede til Baadene ved Floden; et Kanonskud ude fra *Santa Maria* forkyndte højt og drønende at Ebben var i Færd med at vende, Signalet, Afsejlingens Time var slaaet.

Just som Christofer Columbus skulde gaa i Baaden for at sejle ud til Skibene blev han opholdt nogle faa Minutter, uænset af de fleste iøvrigt, det var bare denne Bissekræmmer de kaldte Babuinen der kravlede hen for Fødderne af den høje Skipper og tiltalte ham. Faa hørte hvad han sagde, og Ingen forstod ham, det lod til at han talte Latin. Columbus stod høj og meget alvorlig, endnu stille og ligesom tvættet i Trækkene som Folk er naar de kommer fra Alters, og da han havde hørt Mandslingen til Ende vendte han sig og gik i Baaden uden selv at have mælet et Ord, og Ingen kunde se hvilket Indtryk den Fremmedes Bemærkninger havde gjort paa ham.

Bissekræmmeren henvendte sig til Christofer Columbus i en hastig, flygtig Tone, rettede sig selv og slog hen hvad han selv sagde, Mundsvejr altsammen, han gjorde

allehaande naragtige Bevægelser, sitrede og knitrede i Ansigtet som for Solen foran den høje Mand, men fniste i det samme, han vred sine fjollede Hænder i Underdanighed — og pludselig glattede alle Striberne og Grinet sig ud paa Snuden af ham, han saa menneskeligt op, som gennem mange Masker, et sælsomt gammelt Blik; stadigt snakkende, med en tom Latter ud af Halsen, trak han sig tilbage, idet en ubegribelig Refleks fik ham til at tage Afsked med sig selv, han rakte virkelig den ene Haand ud og trykkede den med den anden, gik i Jorden af Forvirring og viste alle sine Tænder, to Rader store Knusetænder som Møllestene i Munden, kaglede, flakkede over hele Kroppen af tusind Tilskyndelser . . . og var gaaet! Og hvad var det saa han havde sagt?

Vale — Lykke paa Rejsen fra en gammel Rejsende! Tillad mig at tilføje: Deres Højvelbaarenheds Ide med at søge Indien ved at sejle mod Vest, som jeg har ladet mig fortælle om, naar Indien ligger i Øst, er sandelig ikke ilde, aldenstund det er set før at man har løst et Problem ved at fjerne sig fra det i diametralt modsat Retning, hir,

hir, hir! En endnu kortere Løsning ligger snublende nær — hvorfor rejser man i det hele taget saa langt, da Genvejene dog er saa absolut de sødeste? Den eneste rigtige Opdagelsesrejse *er* gjort, der er kun den samme: *ab genibus ad genua* ... og er det ikke netop *der* Deres Højvelbaarenhed er fra? Ratsch!

Han lo sin høje pludselige Latter, der lød som et Dyreskraal, men holdt straks op igen og nærmede sig et Fjed, med funklende Øjne, han sænkede Stemmen fortroligt, flegrede, med Tungen ud af Munden:

Den største Distance Menneskeheden tilbagelægger, er det ikke en Reiteration paa Stedet? Lyd et godt Raad, spar en kostbar, tvivlsom Rejse og fordyb Dem hjemme i et Studium — som nu en Bog jeg har: *Itinerarium amoris,* forfattet af en Kender og Gynograf, som Bog alene en Sjældenhed af Rang, tør jeg sige, et Unicum, Membran fra andet Aarhundrede, har i sin Tid tilhørt det alexandrinske Bibliothek, hvorfra jeg fjernede den, uædelt, men en kuriøs Værdi mere; ikke sandt, alt i alt et uvurderligt Bind ... men jeg snakker, vil sælge Rejser

til en Mand der staar paa Falderebet! Havet kalder! Ikke en Amulet med paa Vejen? Eller et uskyldigt Afgudsbillede, en lille Kvinde, paa Havet er man saa ene, se her, ikke større end at hun kan ligge i min Haand, en Bronce af Afrodite, underskønt patineret, det ædleste græske Arbejde, glat af Kenderhænder i hundreder af Aar, men intakt trods alt, Kvinden selv, i moden Pigevælde, altid ung ... nej heller ikke! Havet kalder! Ja ogsaa jeg bryder op — og hvem ved hvem af os der kommer længst, Deres Højvelbaarenhed med svære Skibe og al mulig Medbør eller jeg med mine gamle Syvmileslæber? Vore Veje skilles. De gaar mod Syd, og jeg agter mig mod Nord. Spanien har ikke blivende Sted for en gammel Vandringsmand mere, og Baglængsgang til Afrika igen med Araberne har han ikke tænkt at gaa. Oja, Jorden brænder under ham her, det bliver ham for hedt, han søger svalere Græsgange. Reder man op med Baal og Rist for den Gamle saa stiger han af Asken som en Fugl Fønix, som Allemand ved, men ved Allemand ogsaa hvordan Ilden smager ... sssss! Betydet at han kan

gaa ryster han det spanske Støv af sine Fødder, ai, ai, ai!

Han løftede først den ene Fod og rystede den dygtigt, derefter den anden og rystede ogsaa den, han saa sig om til alle Sider, jaget, desperat, som en Rotte i en Fælde, han sukkede, og de spændte Træk slappedes, gav Plads for et menneskeligt Udtryk, en gammel Mands Kummer, men kun et Øjeblik, saa knitrede han igen, forloren og ukuelig:

Ja Levvel! Og paa Gensyn! Som sagt, Deres Højvelbaarenhed gaar Syd paa og jeg Nord, endskønt det vel egentlig skulde være omvendt. Men kanske vi mødes endda ...

Han kom ganske nær, lagde Haanden for Munden og hviskede: Ja nu rejser vi til hver sin Himmelkant ... *men Jorden er rund!*

Hastig traadte han tilbage efter at have bibragt sit Stik:

Vale!

I Solopgangen kunde Markarbejdere der var tidligt oppe se en lille Mand med Stav i Haand og Kramkisten paa Ryggen

vandre haltende men mærkeligt jordvindende norden ud af Palos; ved samme Tid hørte de Kanonsalut og Ringning af alle Klokker, det var Columbus der sejlede med sine Skibe.

Solen hvilede som en vældig rød Sfære paa Synsranden, idet Skibene kastede los og begyndte at svinge ned med Strømmen, saluterende med alle Stykker. Og Klokkerne i Palos hængte i, de var kun smaa, der var dem i St. Georgs Kirke og nogle andre Kapeller, Klokkerne oppe i Klostret La Rabida lod sig høre fra Højden, og i det Fjerne kunde man høre alle Klokkerne i Huelva; ogsaa hvad der var ude i Bondelandet af Sogneklokker stemmede i med, det lød som en hel Meningsudveksling mellem en Flaade som rejste og alle Kirkerne der blev. Det var jo ikke som naar de store Domklokker glammede oppe ved Flodbyerne i Evropa, til Gengæld gik de smaa Klokker paa Kysten hurtigere, i et bissegalt Tempo, der ledte Tanken hen paa sværmende Bier og dem der render efter dem, kimende med Messingmorteren og alt hvad kime kan, og Meningen syntes ogsaa at være

den samme: Vil du blive, vil du blive! sagde Klokkerne og kimede og klemtede, men Skibene vilde ikke blive, de skød bagud med grovt Skyts saa hele Skroget rystede, hyllede sig i Krudtrøg og varpede Flodmundingen ud med Ebben under Kølen, en stor plump Karavel i Spidsen og to mindre slankere bagefter med Agterspejlet mod Palos.

Vel ude i Bugten satte de alle Sejl og begyndte at lægge sig og skride, Atlanterhavet modtog dem med en Dønning hvori de steg og sank; inde fra Land saa man de tre Skibe nikke i Søen og langsomt blive mindre som ført bort af en Understrøm udad i det roligt aandende Hav. Tilsidst da de var langt ude saa man Flag og Vimpler blive strøget, en hvid Sky slog ud fra *Santa Marias* Bagstavn og blev liggende paa Bølgerne, fjernt hørtes Smeldet som gennem Dyner, Farvelskudet.

Men ude paa Skibene saa de den spanske Kyst folde sig ud og dreje om sine Næs, Solen stod i Vifter ad Cadiz til, det Indre af Landet rakte sig og kom i Sigte jo længere de fjernede sig men tabte i Tydelighed, fjernt og højt svævede Sierra Nevadas luftige Snekæde som en Sky mellem Skyer,

Landet rakte Arme efter dem fra begge Sider af Bugten. Men da Kysten blev uklar og begyndte at synke i Søen gik nogle af Folkene til Rælingen og kyssede i begge Hænder og bredte dem med en lidenskabelig Gebærde mod Land, fik vaade Øjne, der gik dem Stød gennem Brystet, Afskeden var ikke til at bære.

Kun øverst paa Agterkastellet, en Plads han nu ikke mere forlod, gik Columbus frem og tilbage, frem og tilbage, med Ansigtet ufravendt fremefter i den Retning Kursen var sat, mod Sydvest, og om det var ham bevidst eller ej, han vendte sig ikke en eneste Gang for at se tilbage mod Spanien. Paa et Vink af ham blev de grønne Kranse hvormed Skibet var bleven pyntet før Afsejlingen og som nu var visne kastet over Bord. Nu blev de af Besætningen som det havde været nødvendigt at indespærre, Straffefangerne, de pressede Folk, sluppet løs, de løb Dækket rundt som Hunde, vejrede mod Søen og ind mod Land — en Mil ude — forud mod det aabne Hav — *madre de dios!* — nogle af dem, gamle blege Karle, ryster kun paa Hovedet, ved

de er færdige, men de Unge kaster sig hændervridende ned paa Dækket og brister i Graad, som om Bunden er slaaet ud af deres Tilværelse og alt Livet vil græde sig ud af dem paa en eneste Gang.

Maagerne følger Skibene og meddeler sig til hinanden paa deres sparsomme Sprog, med et Øje til Kølvandet. Med Skibe er de meget fortrolige, hvad, det ser man jo saa tit at en Ø af en egen aflang Art skilles fra Fastlandet og gaar i Drift paa egen Haand, Unger muligvis som Landet faar og som tager paa Besøg til andre Kyster. Det er ikke den Slags Øer man sætter sig paa eller ruger paa, tværtimod, der holder Mennesker til paa dem, ikke for nær, men der er det ved slige Øer at der ikke sjældent falder noget spiseligt af fra dem, det ved Maagerne. *Miv*, siger de til hinanden under Flugten, det betyder at Dagen er blaa, Hav og Himmel i Orden.

Men henad Aften begynder Maagerne alligevel at blive betænkelige, de er vant til at rejsende Øer holder sig mellem Kyster hvor man i hvert Fald fra Højden kan se dem begge paa en Gang, men disse tre la-

der til at gaa i lige Linje væk fra alt Land og ud mod hvor der slet ingen Kyster mere er. Det bliver selv Maagerne for meget, og det Tidspunkt kommer hvor *de* vender om.

De første Dage hørte man ikke mange Ord fra Admiralen, ombord paa *Santa Maria,* han gik med lukket Mund oppe paa Agterkastellet og mørk Pande, ikke til at formilde, ikke en Gang over at de dog nu virkelig *var* kommen afsted, saa ude af sig selv havde han været over Forsinkelserne og Forsinkelserne til det sidste.

De skulde jo være sejlet om Foraaret, og alt var sat ind paa det, en væsentlig Ting at have Sommeren for sig naturligvis, nu kom de afsted da Sommeren var gaaet, hen imod Efteraaret — betegnende for hele Planen, hele Livet: da han var ung havde han sin Plan færdig men mødte alle mulige Hindringer, nu da han endelig skulde have sit Livs Chance følte han med en uovervindelig Bitterhed at det var bagefter, han var allerede i den Alder hvor man ser tilbage. Fjorten Aar, fjorten lange Aar, fra han var 28 til nu han var 42, de Aar af

en Mands Liv hvor Bevægeligheden er størst, kun for at faa Fartøjet i Stand, og nu Farten skulde begynde var han stiv og graahaaret, graanet før Tiden af Græmmelse over Tiden der gaar! Utaalmodighed, Utaalmodighed, og ikke andet derfor end Aarene! Mod Døden da, hvis det var alt hvad man rejste efter, for fulde Sejl!

Endnu en sidste Gang gaar de fjorten Aars Genvordigheder gennem hans Erindring, han oplever alle Ydmygelserne igen, og Mandskabet ser Admiralen paaskynde sin Gang oppe paa Kommandodækket, hvor han gaar frem og tilbage som en Løve, de ser ham svulme op i Ansigtet og blive endnu rødere, og de tror det er i Anledning af dem han sortner deroppe og slaar Øjnene ned, kaster sig med Varme over et eller andet Arbejde. Men det er Aarene i Portugal Admiralen mindes, de tabte Aar, Krænkelserne, Alverdens Uflyttelighed, indtil deres egen nyttige Bagside af Sagen er gaaet op for dem: Kongen der bag Columbus' Ryg lod sende Skibe ud i Oceanet efter det Bestik han anviste — for at lade

ham sidde som forskruet Person og stjæle hans Tanke! De Store kan gøre det! Det er derfor de ejer Riger! Javist. Men da Kongens Folk var naaet et Par Dagsrejser ud i Oceanet var de jo bleven havsyge og var vendt om, havde fortalt at Oceanet var for stort, de var helt forfrosne, som i en Vildelse, og det varede noget inden de blev rigtig Mennesker igen. Ho! En Mandetanke beskytter dog alligevel altid sig selv!

Admiralen staar stille og hæver sit Løvehoved, omfatter Skibet under sig i et Blik, fraværende, over Hovedet paa dem alle, og Mandskabet dukker sig, holder ikke af at hæve Øjnene til Agterkastellet, ikke længere end til midt paa Trappen. De ved godt de fortjener en Del Foragt, de var ikke Guds Børn allesammen da de kom ombord. Det er næsten som om Tampen smager dem, og Tampen danser de første Dage, Befalingsmændene har faaet ovenfra og lader gaa videre. Troede Diego det var en Lystrejse han var kommen ud paa saa troede han fejl, den opløste Tilstand hvori han var kommen ombord blev med Jernhaand vendt til den strengeste Tugt. Baadsmand

og Skipper havde maaske deres egne Tanker om denne Narrefærd, men saa længe der blev sejlet skulde der sejles; klart Skib! Inden man naaede de kanariske Øer var Diego en ædru Mand, lydhør, rap, beget i Hænderne af Stroppeture tiltops og med pæne Tæer af megen sund Spulen Dæk før Davre.

Diego hed hver femte Mand af Besætningen, som hver anden i Spanien, det er Jakob, efter Helgenen og Apostlen; Diego har ligesaa meget af sin Navne som Navnet antyder, en fjern Lighed, slidt af Tiden, Resten erstatter han med et Billede af den hellige St. Jago præget paa en Skilling som han bærer paa det bare Bryst i en Snor. I Land var Diego Desperado, alle Tyres Tyr, som Kystbeboer lige aaben for et Æventyr i en lejet Hær, som Landsknægt eller Musketter, eller som Matros og vaabenbærende Drabant ombord paa en Galej, Vaabenarterne saa vel som Elementerne ham ligegyldige; denne Gang var det bleven Søen, halvt ufrivilligt, men saadan formede Skæbnen sig ogsaa undertiden for Diego; Æventyret var vel nok det i Om-

fang uoverskueligste og det usikreste han endnu nolens volens var bleven indviklet i.

Som et Frø der er fløjet i Søen, med sit Kimblad og Mulighederne i sig til en Plante hvis det naar Land, saadan var Diego revet fra sit Spanien og givet Vinden i Vold, med hvad der var i ham, til at slaa Rod — hvor? — eller til at dø. Og der skjulte sig adskilligt i det firkantede spanske Hoved med de blaabarberede Kinder og det ulmende Blik. Hvad var ikke gaaet hen over det Andalusien hvor han og hans Fædre var fra? Efter Vandalerne havde det Navn, et nordisk Flyttefolk, som havde tabt sig i Nordafrika efter at have sat deres Spor her. Til Gengæld var Nordafrika trængt op i Spanien, Maurerne, i nogle Aarhundreder, med deres arabiske Huse, Hesteskoen over deres Indgang og Udgang, deres Kvindebure, indtil de nu nylig var jaget hjem til Afrika igen — flere af dem der var ombord her havde set den kastillianske Fane blive hejset over Alhambras Taarne — men dermed var ikke alt deres Væsen drevet ud af Andalusien. Andre

Fremmede havde huseret her og efterladt sig Spor, Goterne, Romerne, Grækerne, endnu længere tilbage Oldtidsfolk fra Afrika, det gamle Karthago, i den ældste Tid Fønikerne, de allesteds snusende Sørotter fra Lilleasien — og fra dem alle har Diego et Stænk i Blodet, eller er præget ved Berøring som man bliver af sine Naboer, har arvet fra Fædre med en urolig Skæbne, er tapper, begærlig, blodig, en Ødelægger, men med Guders Dødsforagt ogsaa for sin egen Persons Vedkommende, som de Vovehalse fra Norden for hvem Frygt var den eneste kendte Brøde; han er grandios, har den spanske Holdning der er en Arv fra Romerne, tilligemed Togaen, Kappen, hvormed han draperer sin Uvaskethed, og er utilforladelig som et og andet der kommer fra Middelhavslandene, han har Passion men er stakket i Følelsen, en Asiat i Elskov, rasende, frem for alt ustadig — og dog i Bunden en Iberer, Urspanieren, for altid beroende i sin Natur, modsætningsrig og løst sammenhængende som den er, alt i alt et Menneske, meget taalende, elskværdig, fuld af Musik i Sjælen — for mellem

hans Mødre har været de stummeste og skønneste af alle Jordens Kvinder.

Saadan var den Diego der nu var til Søs og som med ikke altfor ægte Ærbødighed hævede sine Øjne til Kommandobroen, det Allerhelligste, hvor Admiralen gik sin rastløse Vagt — naar alt kom til alt var han den stærkeste lige i Øjeblikket, (den forbandede Italiener) Manden som man gjorde bedst i at se hen til, om man vilde ud af denne Klemme igen. Krudtfadene i Santa Marias Last var ladet med en Sjæl som Diegos, Svovl, Kul og Salpeter overfladisk blandet men med et bundet Helvede i sig som kunde slippes løs af en Gnist, og Gnisten ulmede i Diegos Kabylerøjne.

Admiralen paa sin Side har et Blik fuldt af Forbehold tilovers for sin Besætning; naar han har gaaet af sig det der nager ham ved Tanken om Portugal begynder han at gaa stærkere til og vender sig endnu brattere paa sin Gang frem og tilbage paa det smalle Kommandodæk idet han mindes hvad der er vederfaret ham i Spanien, Luften støder ham ud af Næseborene ved Tanken. Otte Aars Snak! Alle de Sko

han sled agters i Følget bag kongelige Personer mellem Ansøgere, Kammertjenere og Snyltere, Smilet der trak op paa ethvert fjottet Ansigt naar han blev set eller nævnt, Columbus, Originalen, selv Børnene der hujede i Gaden naar han gik forbi! Raadet i Salamanca der skulde prøve hans Plan! Udsættelser, Haab og Skuffelser, op og ned, Fattigdom, Hjemløshed, Fyrsters Ubestandighed og Ufølsomhed, en lang, lang møjsommelig Vandring der havde lært ham hvad Betlere lider. Hver Dag med Beslutningen flammende i sig, rede til Springet, og hver Dag ikke andet end nye Indblik i Menneskenaturen, Aar igennem, Aarene, Aarene! Den sidste tunge Gang, da han efter at have opgivet alt Haab rejste fra Cordova med sin lille Dreng for at forlade Spanien og kom til Klostret ved Palos, Santa Maria la Rabida, og bad om Brød i Guds Navn og første Gang med Gru følte at han var en gammel Mand — ja da vendte Lykken, det blev saadan at han kom af Sted. Men aldrig kunde det glemmes, og aldrig skulde det tilgives, hvad han ved den Lejlighed havde følt, da han med rystende

Haand tog imod Gaven til sig og sin Dreng, at saadan ryster gamle Folk paa Haanden.

Atter staar Admiralen stille op paa Agterkastellet, og Diego som skotter op ser at han er frygtelig, den store høje graa Mand har Syner og fordømmer Aander, eller hvorfor er han saa forfærdelig? Og Diego kryber om bag noget, hvor det onde Øje ikke kan komme til at hvile paa ham, korser sig udførligt, for Panden og ned over Brystet, fra Skulder til Skulder, *Madre!* hvisker han og bliver ganske graalig i Ansigtet. En stærk Mand, ham deroppe, og hvem ved hvilke Magter han staar i Forbindelse med!

MEN i Dagene inden de naaede de kanariske Øer, hvor de lagde ind for at reparere, Slutningen af August og de første Dage af September, blev Stemningen ombord lidt efter lidt mindre spændt. Man var jo i den kendte Verden endnu, og Besætningen kunde ikke føle sin Ulykke Uger i Træk, Diego genfinder sine glemte Sange og udgyder sig i lidenskabelige Brysttoner for Vejr og Vind, er fuld af søde Taler som

en Bejler, tusind Savn, og indimellem naar han har Tid, og det smukke rolige Vejr giver mere end Fritid nok, Sejlene staar Dage og Nætter igennem uden at behøve at brases over, faar han sig et Slag Terning paa Dækket, ryster de svigefulde Brikker ud af Bægret og glor efter hvor mange Øjne han faar, selv med en Terning til Hoved og en Femmer i Ansigtet; man spiller ikke om Ingenting, de Penge og Værdisager der er ombord vandrer efterhaanden fra den ene Diego til den anden, og tilbage igen, adskillige Gange, man er snart Ejer af hele den rørlige Formue paa Skibet, Genstand for Alles krybende Underdanighed, snart igen bragt til Bettelstaven, men det bliver i Familjen hvordan det saa gaar. Hedt gaar Spillet, undertiden ikke uden Fare for Liv og Lemmer, Blodet kommer i Kog, Diego oprøres til Bunden af sin Sjæl naar han sidder i Uheld, han sætter alt ind hvad han ejer, spiller tilsidst i Skjorten, og man ser ham bevæge Læberne, han gør hemmeligt Jomfru Maria Løfter, og naar han saa alligevel taber sønderriver han Skjorten og omfatter Guds Moder i en Ed der ikke kan

gengives, en Eksklamation som sætter den hellige Jomfru i Klasse med den urene Skabning af hvis Huld i røget Tilstand man lever hver Dag ombord, det Gud forbande! Tilsidst spiller Diego om Amuletten, og naar ogsaa den er tabt og han er en nøgen Hedning spiller han om sit Haar, sit Liv, sin Fæstemø, sin Himmerigs Part, alt, indtil Lykken virkelig vender sig.

Næste Dag kan Diego have vundet alle sine Ejendele og en god Del af de andres tilbage igen. Til Forandring spiller man Kort, hvis man kan, højere Talbegreber maa til her, Analfabeterne paa Skibet nøjes med at se til, en talrig interesseret Skare udenom de faa Troldmænd der sidder i Ring paa Dækket med de nøgne Fødder under sig og hekser, hver med en Vifte af de apokalyptisk bemalede Blade i Haanden. Det er Lykkens Bog, og det er forbundet med Sindsbevægelser at blade i den, man bliver uenige og gennemborer hinanden med Øjnene, pikker hidsigt paa Dækket med Fingeren, nikker glubsk og blander Kortene paany, man tærsker det ene Kortblad i Dækket efter det andet som naar

Grovsmeden slaar til med Hammeren: *Spadille, Basta, Ponto,* Modspilleren tilintetgjort! Man kruser Panden og tænker, smider alle Kortene paa en Gang og skyder Dukater fra den ene Bunke over i den anden, ufatteligt altsammen for Analfabeterne som ser til og undrer sig, hvor kan de forrumme det i deres Hoved? Med Billederne paa Kortene er man fortrolig nok, det er Landsknegte, Konger og Damer, yndige at skue, de eneste man har ombord, med Suk at sige, Diego trykker et Kortblad mod sit Bryst, favner over det med begge Arme og knuselsker det, stormende, det er Hjerter Dame, Aa ja, ja!

Hvad er det med Diego, man ser ham favne Vandtønden naar han kommer den nær og ødsle ømme Ord paa den, han er bleven saa skær i Mælet, synger Aftensange og er ved at forgaa af Smerte, han er lystig, sværmerisk, vittig, ikke netop høvisk, faa Ting som ikke leder hans Fantasi paa et bestemt Spor, de svulmende Sejl, hu, hej, hvor de dog strammer sig, strammer sig, Mastetræet er ham saa rankt, saa midjeslankt, han maa lægge Armen om og-

saa der, han kysser paa Fingeren og gør Kærlighedserklæringer til *Niña,* Søster, som sejler i Nærheden, *Pinta* kan det være det samme med, det er et Hanskib, men Søster er sød, hun nejer saa sødt i Bølgerne, dypper Boven pigeligt, med Skum foran som en Kniplingskrave om Halsen, og har saadanne smaa stramme hvide Sejl, hu hej!

Selv paa højeste Sted forandrer Stemningen sig til det bedre i disse solede Dage inden man naaede Kanarerne, Admiralen lukkede nu og da Munden op, ja det hændte at han kom ned fra Agterkastellet og blandede sig mellem Dødelige paa Midterdækket, og Diego fik Lejlighed til at opdage at den hemmelighedsfulde Mand havde et kønt varmt Smil og i visse Henseender var den fordringsløseste af alle paa Skibet.

Ellers saa man ham meget beskæftiget med sine Maalinger og algebraiske Kunster, han hængte hver Dag sin Astrolabe ud i Solen og lod den og Elementerne virke paa hinanden, ikke uden et Gys ned ad Ryggen paa Diego; egentlig skulde den magiske Skive med alle dens Lønbogstaver samt

Manden der brugte den jo brændes, hvis det ikke var at Skibets Sikkerhed naturligvis beroede paa hans Kunster, men fælt var det at se. Om Natten peger Admiralen op paa Himlen med store Passere og skræver over Stjernerne, anmassende og uden den Undseelse man skylder sin Skaber, nødvendigt vel for Skibets Gang, men Diego kan ikke lide at se det.

Og naar det er Diegos Tørn ved Roret har han sine alvorlige Timer, Styringen selv falder ham let, men Kompassets Naboskab kan han ikke vænne sig til, det berører ham med Uhygge at se den levende, dirrende Naal i sit Glashus der hele Tiden søger Nord med Næsen, hvordan Skibet saa ligger, det er det man styrer efter, men det er og bliver uhyggeligt, som visse Orme og Kryb med Følehorn; om Aftenen er det ikke frit for at Haarene rejser sig paa Hovedet af Diego naar han ser Naalen snuse omkring, i Skæret af den lille Lygte; de Magter der ligger bag, med dem er *han* ikke indforstaaet, Diego korser sig mange Gange, han styrer og retter sig efter Kompasset, men Resten faar komme over Skipperens Hoved.

HVAD Admiralen angaar saa var han rolig, han havde faaet ligesom et stort dybt Aandedrag, havde endelig lagt Aarene bag sig og saa frem til hvad der skulde komme. Han var paa Havet, det var hans Væsen at sejle, for hver Dag der gik følte han sig mere hjemme.

Det gik som det skulde nu, mod Syd, Efteraaret rykkede frem, men det blev hver Dag varmere! Ja Alderen havde rørt ham, man havde røvet ham hans Aar, Gud tilgive dem, men nu, for hver Time han nu blev ældre nærmede han sig — hvad nærmede han sig? Den evige Sommer, sagde Solen, den skønne Luft, som hver Dag blev skønnere, Medbøren sagde det, Bølgerne som mageligt skred i Forvejen som et stort blaat Fortrav, Stjernerne sagde det, Stjernerne!

Med dem er Columbus sammen i de lange kvægende Nætter, til dem løfter han sin Sjæl og er med dem paa deres visse men uudforskelige Veje. Agter for Skibets Gang og højt paa Himlen staar Ledestjernerne, de to Stjerner i den lille Bjørns Billede som

Sømanden er vant til at styre efter, nær Nordstjernen, den som de i Løbet af en Nat gør en halv Omgang om, det store Himmelur, hvis Hældning altid siger Sømanden hvad Tid det er paa Natten. Under den Karlsvognen, den Vældige, som breder sig over den største Plads paa Himlen noget Stjernebillede indtager — og dog hvor uhyre meget større er Resten af Himlen! Orion gaar op og bryster sig som en Ørn i Himlen med udbredte Vinger, Dyrekredsen, Aftenstjernen viser sin fjerne straalende Sjæl, hver Aften skredet et synligt Stykke, Maanen gaar sin skiftende Gang, Maanen, hin Blinde, vor Natteven, den store skønne Maane!

Aldrig blev man mæt af Stjernehimlen, af at være under den og se den gaa, fra Aften til Morgen; Columbus, den aldrig sovende, mætter sin Sjæl med Døgnet, ser Solen komme op og bryde af Havet, ser den gaa sin Herskergang over Himlen, til den synker rød og mægtig i Søen igen til den anden Side, og det er som om Tid og Rum afsætter sig i hans inderste Sans, han *føler* hvor længe de har sejlet, hvor han er; en over-

ordentlig kosmisk Synskhed griber ham, i stille Nætter naar han er ene paa Agterkastellet og Stjernerne svinger over ham er det som om han kan høre de syv Himle tone skingert men uhyre fjernt, den ene indeni den anden, i korte betagende Øjeblikke rummer han Følelsen af hvad Forstanden ved men dog ikke kan gøre til Billede: Himlene og deres Omdrejninger med samt de Himmellegemer der ligger i samme Sfære. Ved enkelte Lejligheder tror han at høre en skrukkende Lyd, kvalt af Tusinder af Mil, og nikker: Sfærernes Akser der knager mod hinanden, og Natten bliver saa stor om ham, hvor er Himlens Kværn mægtig! Almægtige!

Og naar han saa vender Blikket fra Himmelhvælvingens skinnende Nagler saa ligger under ham i en Ring Havet, kolossalt, og dog ved han hvor lille en Plet det er man til enhver Tid kan se, Havet strækker sig i det uendelige, det svimler for et Menneske — saa enorm, saa ubegribelig udstrakt er Jorden!

Det er en Ting man kan føle. Netop her skjuler sig Columbus' dybeste Erfaring, en

gennem hele hans Liv paa Søen opsummeret Iagttagelse, i og for sig ufattelig og dog grundet paa direkte Sansning, eller en Slags Fornemmelse: Jorden er rund! Allerede i de gamle Skrifter siges det, dog ikke i Biblen, men man skal have saa at sige set det selv for at være paa det Rene med det. Og det er Stjernernes Højde, deres Vinkel til Horisonten, der siger det. Naar man har indlevet sig med Stjernernes Stilling paa Himlen og har rejst tilstrækkeligt i Nord og Syd, mellem Island og Guinea, som Columbus havde, og naar man bevarer et Skøn hele Tiden af Afstandene, Log'en, som Columbus havde i Hovedet, mer end noget andet Menneske nogensinde, saa kan man fornemme at Jorden er rund, ja i en vis usigelig Forstand kan man føle hvor *stor* den er.

Det var den Iagttagelse og den indre overbeviste Skuen der havde givet Columbus hans Ide til en Verdensomsejling. For var Jorden rund op og ned, fra Nord til Syd, maatte den ogsaa være det i Øst og Vest, omkring Ækvator, og sejlede man stik Vest tilstrækkelig længe maatte man ende med at

komme helt rundt om Jorden. Ingen havde villet tro det, nu skulde det vises!

Paa Vejen fra Spanien saa langt sydpaa som til de kanariske Øer var Forskellen i Højde allerede iøjnefaldende, naar man havde Øvelse i at se, ja til en vis Grad kunde man føle Forskellen hvert Døgn, man har det i sig at det er en uhyre udstrakt Kugleflade man sejler paa, fra Nord til Syd, og ikke noget Øjeblik taber man Fornemmelsen af hvor langt man er kommen ud Vest.

Nu naar han er saa langt mod Syd som han tænker sig han vil gaa skal Kursen sættes lige i Vest, og saa skal man se!

I de klare Stjernenætter hvor Columbus er ene med Universet kan han *se* at han har Ret. Hvor skulde ellers Solen og Maanen og alle Fiksstjernerne og Planeterne, kort sagt Sfærerne, kunne svinge om Jorden, naar den ikke var rund og hang frit i Rummet?

PAA OCEANET

Fra 9de August til 6te September, næsten en Maaned, blev de opholdt paa de kanariske Øer: *Pinta* som havde mistet Roret, hemmelige Tyvestreger af de to Herrer der ejede Skibet og var med paa Turen men ønskede at blive ladt tilbage — til det sidste Forræderi og Forsinkelser, dybere Indblik i Menneskenaturen; men Skaden blev udbedret, og med en Maaned tabt kom man afsted igen, nu lige vest ud i Oceanet, mod aabent Hav, hvor Ingen nogensinde havde sejlet før.

Teneriffa var i Udbrud det Aar, og da Columbus passerede forbi Natten mellem 23de og 24de August fik Besætningen paa Santa Maria et Himmelsyn at se der tog Marven ud af Knoklerne paa dem, hele Himlen fuld af blodrød Ild, den umaadelige Kegle i Havet oplyst fra øverst til nederst

af sin egen Flamme, Røg og glødende Stene væltede op fra Toppen der var som sprængt af Ildaarer, Lavastrømme, langt ned ad Bjergets Sider. Dækket paa Skibet laa oplyst som om Dagen, milevidt i Bjergets Omkreds var Natten forjaget men stod Synskredsen rundt som en kulsort Mur. Lyn kom og gik oppe i Røgen, og dybe Drøn trængte op som fra Havets Undergrund. Det var en Forsmag paa Verdens Ende Søfolkene der fik; og tabte Indtrykket sig igen over andre saa blev det dem siddende i Kroppen og havde ikke gjort dem stærkere til Rejsen.

Opholdet paa de kanariske Øer havde heller ikke været af hærdende Natur, adskilligt Kælenskab, Selvraadighed, som var bleven opelsket i Land paa de fortryllende Øer maatte drives ud med Tampen igen, inden simpelt Matrosarbejde smagte. Diego som var kommen i Berøring med Væsner af mærkelig indfødt Charme, nogle af de faa Guancher der endnu var tilbage ublandet paa Øerne, havde føjet en ny Paavirkning til de mange forskellige som allerede havde bidraget til hans Karakter; han var

studs de første Dage om Bord, ligesom fremmedartet, og lod til at bære paa Minder der kun halvt var hans egne, den anden Halvdel var fjern, og Diego skygger med Haanden over Brynene og stirrer tilbage mod Teneriffas Kegle, til den svømmer ud i sit eget Slør, som en Kvinde der tilhyller sit Ansigt med sit Haar; han var tungsindig, lidet talende hele Dagen ud.

Men næste Morgen da Teneriffa ikke mere var at øjne forbavsede han Kammeraterne ved at istemme nye Sange, med egne vilde Melodier og en Tekst han kun kunde i Brudstykker, i et Sprog hvoraf han kun forstod nogle faa Ord, Sprogets sødeste; ofte kom de igen paa Rejsen som en Genklang der gjorde Diego vemodig; og naar *Niña* luftede sine hvide Omhæng paa Havet i Nærheden, den eneste Mindelse om noget søsterligt nu igen paa det store Hav, rystede Diego paa Hovedet dybt ned imellem sine Knæ, hvor han sad paa Dækket, han var det fattigste Menneske paa Havet.

8de September fik de en stiv nordøstlig Vind, den de skulde bruge, og den holdt

ved, nu blev det Alvor. En Morgenstund ser de sig om og øjner ikke mere noget Spor af Land, Havets øde Ring hele Vejen rundt, og de ser paa hinanden: er det Meningen? Hjertet synker i dem. Jo det er Meningen, oppe paa Kommandodækket gaar Admira-len med et Ansigt som ikke er til at tage fejl af, han har dem i sin Haand, og han vil bruge dem, til Enden. De er forvirrede, søger Hjælp med Øjnene hos de to andre Skibe som er at se snart nærved, snart fjernere, sejlende paa den samme Rute, stik Vest; og fra dem ser man vel hen til *Santa Maria;* der er disse tre smaa Skibe som holder sammen, og gør hinanden Selskab paa Søen, og ellers er der kun det vide skrækkelige Hav ...

Denne første Formiddag grædes der i Smug, man træffer hinanden med røde Øjne, hvor man kommer; dybt i Lasten hvor noget skal hentes møder man en Ven i Mørket som vender sit Ansigt bort; oppe i Toppen hvor et Sejl skal klares finder man en Kammerat som er kravlet op i Ensomhed og har grædt; Kokken i Kabyssen har røde Øjne. Men det kan ses paa den Jern-

mand oppe agter at der er intet Tilbage. Han gaar sin Løvegang, op og ned, med Blikket Vest, disse bundløse, søblaa Øjne — er han da Havet selv? Han er rolig, som kender han Vejen, som skal han nu bare hjem, med sin Last af Godtroende som han har narret ombord — er det da Døden selv de er kommen ud at sejle med?

Santa Maria sætter i de lange dybe Atlanterhavssøer med sit krumme Skrog, høj for- og bagtil, som en Gænge i Søen, stønner i Tømret og rokker med Takkel og Raa, stamper en Krave af grønt gennemskinnet Vand og Fraade op for Boven; det er ingen god Sejler, men nu har den Medbør; og frem kommer den.

Den plumpe, halvt som en Fæstning byggede Karavel, hvilket er et Ord der kommer af Krabbe, havde blandet i sig de samme Elementer som fandtes indenbords. I Kernen var den et Vikingeskib, med en Midtermast og et stort Raasejl, hundrede Tons stor, som en middels Skonnert, overfyldt med sin 52 Mands Besætning; som Fartøj stammede den vel ned fra Normannerflaaderne, der trængte ind i Middelhavet og satte

Spor i Skibsfarten, Genua, Venedig, — Gondolen! — ogsaa Spanien hvor de borede sig op ad Floderne, Guadalquivir; men i Middelhavet havde den faaet tilbygget „Latinersejlet“ agter paa en Mast for sig, og fortil havde den faaet endnu en Ekstramast med et mindre Raasejl, allerforrest paa Klyveren fløj et endnu mindre Raasejl, til at støtte i Vinden, over det store Raasejl i Midten havde den sat et Topsejl; det var et Skib paa Vej fra en Type og ind i en ny. Kastellerne for og agter var Udbygninger hentet fra Landkrigens Erfaringer, flydende Taarne. Normannerskibets Aarer var gaaet; til Gengæld havde den Artilleri, smaa støbte Kanoner, Falkonetter og Lombarder, kunde dundre op og gøre Skade paa Afstand. Gotiske var de rige Udskæringer allevegne paa Tømret. Indenbords fragtede den Middelalderen og Middelhavet, en Fører af nordisk Afstamning, Seer, Vandrer og Færgemand, og en Bemanding med den mangeblandede Arv og den mørke Glød i Blodet Middelhavslandene havde skudt sammen fra alle sine Kyster og Tider.

Og saadan som Karavelen nu gynger i

Søen, en rullende, besværlig Galop, hvori den synes at hindre sig selv, men stædig, Dagen ud, mod Solnedgangen, en kæmpemæssig rød Sol som en enøjet Kyklop der begraver sig ensom i det ensomme Hav, og lader en blodig Himmel efter sig, levrede Søer, saadan gynger den videre, i den korte Aften, ind i Natten, liggende lidt skævt med Vinden halvt agterind; det er en Karavel der har et Ærinde, den vil sejle Dag og Nat, til den naar det den vil naa!

BAG den ligger nu det Evropa den har forladt, en gammel stridende Verden, knyttet i et Rov og Afhængighedsforhold, Lande og Folk, til hinanden indbyrdes, Pavers, Kejseres og Kongers Evropa, det statelige Ridderskabs og de i Hytter og Dunkelhed begravne Bønders Evropa; de almægtige Bisper, Munkehorderne, Kætterbaalene, den af en Magt fra oven fuldstændig bastede og bundne Menigmand; Lensadelens Stigen; Fyrsternes enevældige Bytten omkring med Rigerne, deres Ægteskabspolitik og Arvefølgekrige, Evropa som en Række store Godser, der virkelig ogsaa

snart skal giftes sammen paa een Haand næsten allesammen!

Men dybt i Grunden heder det, som en Mistbænk i Gæring. En vis Doktor ambulerer i Evropa med sine Kunster, Satan er løs! En 9 Aar gammel Dreng gaar i Mansfeld og lærer Kristendom og bliver riset, samme Aar som Columbus afsejler fra Palos, Martin Luther. Coppernicus er 19 Aar og gaar med Kimet i sig til Revolutioner. Bønderne i Evropa kommer sammen i deres usle Kroer og støjer op som Hunde, det ingen ænser, og dog skal mere end een Borgherre, som rider forbi med Falk paa Haanden, blive kniplet ihjel i sit Harnisk af sammenløbet Pak.

Som tømret for Evigheden rager Datidens Evropa op, Grundpillen er ført gennem Jorden ned til Urfjeldet; men det er nok Rygskjoldet af en gammel Skildpadde man har bygget paa, og en skønne Dag rører den sig i sin Tusindaarssøvn, støder sit Øglehoved op af Slammet ...

I en god Tid var det da at *Santa Maria* var sejlet, Evropas Himmel havde staaet længe nok, der maatte slaas Hul paa den.

HVAD der skete nu derhjemme var *de* lukket ude fra der nu følte sig som fængslet i en Ring paa Havet; maaske skulde de aldrig se den gamle Verden mere. Og det skulde aldrig spørges hjemme hvad der blev af dem, ikke en Gang Ulykkeliges Eftermæle skulde blive dem til Del som andre stakkels tapre Mennesker der omkommer og faar en Grav og et Ry; de skulde blot forsvinde, og det skulde endogsaa snart glemmes at de var forsvundne.

Saa haard er han, den Mand agter; de synes de kan forstaa meget, de der er med ham, men det kan de ikke forstaa, at han kan udsætte sig for en sporløs, uberømmelig Død, for en Gernings Skyld hvis Udfald man ikke kender, nej det kan de ikke forstaa.

Sorgfuld er Stemningen ombord den anden og tredje Dag; man kommer op om Morgenen paa Dækket og ser Havets øde Ring, hverken Land for eller bag, de modbydelige Bølger, Solen som gaar nøgen og skaanselsløs i Himlen og gør Elendigheden dagklar, Hav og Hav og den bare Himmel lige i Synet!

Trøstesløs gaar Solen ned, et falmet Hav rundt til alle Sider, saa Mørke, højt knirkende arbejder *Santa Maria* i Søen og borer og borer sig paa sin Vej ud i det uvisse Mørke, mod Vest.

Den Nat ruller Diego sig sammen oppe paa Dækket i et Hjørne, for hedt at sove nedenunder, hvor hedt det dog bliver, kan det ogsaa gaa? Han presser Øjnene fast i, bider Tænderne sammen om sit sydende Indre, umuligt at sove, umuligt at vaage. Lidt efter sover han dog og rykker paa Lemmerne i Søvne, stønner kvalt af nagende forpinte Drømme.

Højt paa Agterdækket ses en sort vaagende Figur, Admiralen, med sine evige Stænger og Cirkler i Haanden, sigtende op mod Maanen, altid nogle Himmelkunster for — sover han da aldrig? Nat og Dag ses han paa Kommandodækket, behøver han da slet ikke Søvn! Han er vel ikke en Gang noget Menneske!

Jo, Admiralen sover, en Blund nu og da, som ikke kan undgaaes, men han gaar aldrig regelmæssig i Seng. Det kan han ikke, for han har Log'en i Hovedet og tør ikke

tabe Skønnet over Distancen de har sejlet. Naar han sover er det kort Tid ad Gangen og saa og saa længe, han lader sig vække efter en ganske bestemt Tids Forløb og kan paa den Maade beholde Fornemmelsen af hvor lang Tid der er gaaet i Forbindelse med den Fart de har gjort. Forskel paa Nat og Dag kender han iøvrigt som gammel Sømand slet ikke.

Ogsaa paa Forkastellet gaar der en Figur, Udkiggen som holder Vagt, det er i Nat unge Pedro Gutierrez, han gaar op og ned og synes meget optaget af Maanen, man hører ham synge, aandelige Sange, han er nok en Sværmer.

Unge Pedro er kommen med som Frivillig, han er smukke Folks Barn men ubemidlet og har lyttet til Sirenerøster om pludselige Formuer paa Søen. Ombord har han gjort sig bemærket ved Uskyld og fager Optræden, et let Rov for Spot, hvis han ikke ogsaa havde vist sig at være en uberegnelig Fægter. Han var meget tavs, tænkte paa andre Ting end alle andre, og fik da ogsaa tilsidst Lov at gaa ubemærket omkring.

Inat synger han, staar stille ved Rækværket og ser ud over Havet hvor Maanen er ved at gaa ned, tankefuld, med smalle bløde Træk, mandige nok men saa smukke at det er som om en ung dejlig Pige er begravet deri, Moderen, som nu er saa fjern. Han hæver sit Ansigt i Stjernelyset, sukker og synger:

Nu sortner Havets Kløfter,
og Maanen luder fæl.
Det kolde Havsvin snøfter
mod Skibets tynde Fjæl.
Med trannet Maal en Maage
til Natten ilde spaar.
Men Vagten han maa vaage,
til Sol igen opstaar.

Mariæ Stjernekaabe
er over Himlen lagt.
At bede og at haabe
er al en Sømands Magt.
Ej kan vi, om vi vilde,
se ind i hvad som sker —
O giv, Guds Moder milde,
at Land igen vi ser!

Med mangen Afskedstaare
men mere Rejsemod
vi vinkede saa saare
til dem vi efterlod.

Hvor findes nu min Fader?
Hvor er min Fæstemø?
Mig skræmmer Havets Lader.
Skal jeg saa tidlig dø?

Udi min Faders Have
der gror et Æbletræ,
en frydelig Guds Gave,
et yndigt Fuglelæ.
I Vaar naar Bien summer
det staar med Blomster smukt;
naar Fuglene forstummer
det rækker dig sin Frugt.

Der bag det gamle Dige
vi gemte os, vi to,
min allerbedste Pige,
der gav du mig din Tro.
Ak ser jeg nogensinde
igen det kære Træ?
Ak er du der, Veninde,
i grønne Grenes Læ?

Her grønnes ingen Grene.
Som Graad er Havet salt.
En Skabning er saa ene
I Bølgernes Gevalt.
Hvo ved hvor Havet ender?
Hvor bærer Farten hen?
Vi er i *dine* Hænder!
Før os i Land igen!

De fjerne Lykkeriger
hvor Alting er af Guld,
mod dem en Yngling higer
naar han er haabefuld.
Men hvad en Sømand lider
jeg kan forsikre paa
er grusomt mange Tider,
jeg maa i Graven gaa.

Hinsides Hav og Floder
skal findes Paradis —
barmhjertige Guds Moder,
bevar os fra Forlis!
Til dig i Himlens Bolig
vi stunder alle Mand —
gør Hundevagten rolig!
Led os igen til Land!

DET varede 35 Dage inden de saa Land, en lang Tid for Folk med saa vilde Nerver som de fleste af Besætningen, for den urokkelige Fører selv den Tid der faldt ham længst i hans Liv. Som det var at vente fik han store Vanskeligheder med Mandskabet.

Den dybe Modløshed de første Dage efter at de havde tabt Land af Syne gik snart over i Opsætsighed, man skulede, en eller anden Styrkeprøve hang i Luften, det skulde

dog vise sig om man kunde byde Spaniere al Ting ogsaa, Øjne som før havde holdt sig paa Dækket eller løftet sig saa højt som til Trappen rettede sig skummelt og udfordrende op paa Admiralen. Det kom til et Slags Sammenstød, ikke aaben Krig, kun en Prøve, og den faldt saaledes ud:

Mellem hinanden indbyrdes talte Besætningen ikke om andet end at vende om; til Admiralen snakkede man ikke, men man begyndte at styre daarligt. Oftere og oftere hændte det at Rorgængeren havde Uheld med sig og kom til at løbe op i Vinden, med Kurs til Nord, de prøvede sig frem, de der havde Roret, saa stift paa Admiralen og faldt af Kursen, som ondskabsfulde Børn der skal se hvor vidt de kan gaa; de blev rettet og Kursen genoptaget, Admiralen syntes slet ikke at ane hvad de havde for, eller lod med englelig Taalmodighed som han ikke forstod dem.

Men en Morgen gik Spillet i Stykker for begge Parter; mod Sædvane havde Admiralen trukket sig tilbage fra Kommandodækket for en kort Tid, og da han kom op igen og saa sig om var Kursen lagt saa nær til

Nord som Skibet kunde krydse ... et Par Sekunder efter var han ved Roret personlig, lagde sine Næver ovenpaa Rorgængerens og drejede Skibet tilbage i Kursen Vest, drejede Roret med Manden ved og det hele, ingen Straavisk endda, en meget haandfast Mand, den samme Rorgænger, men Benene slæbte som paa en Dukke under ham, Admiralen fejede med ham og Roret, med Skibet, det lagde sig helt paa Siden for det haarde Ror, krængede om i den ny Kurs, og Horisonten valsede en kvart Omgang rundt; det var som om Admiralen havde løftet hele Skuden og sat den paa Plads!

Og bagefter var han ikke forpustet, havde ikke skiftet Farve, var næppe vred, smilede kun forlystet og en Kende ildevarslende til Sancho Ruiz, Førstemanden, der havde ladet dette kunne ske.

Det skete ikke igen. Rorgængeren saa paa sine Hænder der var ganske krøllede og havde dem bagefter i en Spand Vand, de var bleven slemt trykket. Resten af Besætningen gik hver til sit med blege Læber. Havde nu nogen vidst at han var saa stærk! At han var stor som en Stud kunde man

se, men at han var saa hurtig! Han var *usynlig* i de Øjeblikke det tog ham at springe til Roret, som en tung Kat sprang han, og disse store fregnede Spader til Hænder med røde Børster paa, ja det var jo Smedens Tænger og ikke Menneskehænder. Ulige Parti!

Med Styringen var der ikke siden noget i Vejen. De mørke ulmende Øjne Admiralen fandt rettet paa sig hvorhen han saa havde noget lidende siden, men hvad der var af Nag skjulte sig foreløbig. Dump laa Stemningen over Skibet et Par Dage, mens det aabne Hav stadigt strakte sig lige aabent foran dem, og Følelsen af hvor langt man nu var fra Land blev mere og mere uhyggelig. Søen begyndte ogsaa at skifte Karakter, de havde stadig det smukkeste Vejr, men Havet var ligesom hulere, gik med en grum Dønning der løftede *Santa Maria* hushøjt op og ned foruden at Skibet rullede og duvede, det tog Vejret fra mange og var et umiskendeligt Varsel om at man begyndte at sejle ud af Verden og nærme sig Zoner hvor der maaske slet ingen Verden var. Hvorfor gyngede Havet saa afgrundsagtigt?

Et Mastetræ som man en af disse Dage saa drivende i Søen, et stort Mastetræ, af et Skib som maatte have været større end *Santa Maria,* syntes at give Svar paa det ængstelige Spørgsmaal. Skibet var forlist her i Nærheden, og naar saa stort et Skib ikke kunde klare sig, hvordan skulde det saa gaa mindre? Admiralen hvem man nærmede sig i den alvorlige Anledning var af en anden kynisk Opfattelse, slog det hele hen: at et Skib var gaaet under her forekom ham netop et Bevis for at Havet var af ganske sædvanlig Natur, sligt hændte. Udenfor Verden var der ingen Skibe overhovedet, kunde de tro. For Resten kunde Ingen jo vide hvor langt og fra hvilken Retning Mastetræet var drevet i Søen. Med den Trøst gik Mandskabet hver til sit og græd. Den triste Vragstump havde gjort dem saa bedrøvede, det var saa sørgeligt.

Den rullede saa forladt i Søen med sin splintrede Top, grøn af Slim, vanddrukken og dybt i Vandskorpen, som hele Tiden vaskede over den, og naar Bølgen hulede sig fra Enden af den hang den med dryppende Søgræs og lodden af Andeskæl paa Under-

siden, formet som den var ogsaa den af Menneskehaand en Gang, et Træ i Skoven en Gang, og nu Liget af en Mast paa Havets øde vaade Kirkegaard, en bølgende Ting i Bølgen, strømmende i Strømmen, givet i en Drift den ikke kendte, ensom, ensom, rejsende ind af een Synskreds og ud af en anden, en Ting uden Ansigt men dog som et Væsen, Hjertet kunde briste af at se den, idet Bølgerne førte den bort og løb legende sammen om den; saa længe man kunde øjne den saa man efter den og vendte sig da den ikke kunde ses mere fra den med taarefyldte Øjne.

Ogsaa Admiralen iagttog den, længe og nøje; den Fart hvormed den blev bagud i Søen var ham et velkomment Holdepunkt for Dagens Log og Bedømmelsen af Afdriften.

DEN 13de September var en uheldig Dag. Ikke for Besætningen lige straks, de fik det først at vide bagefter, men den Dag dinglede nok deres Skæbne, og som det lod flere af Himmellegemerne, om Kap med Magnetnaalen! Ja Lægmand danner sig sin

Oversættelse af Sager han ikke er indviet i men som rygtevis trænger ud til ham, kanske han ser igennem til Tingene endda paa sin Maade, selv om han ikke er Astronom. Det forlød at Kompasset havde misvist den Dag, saa groft at endogsaa Rorgængeren blev opmærksom paa det, et godt Stykke til Siden for Nord, hvor det skulde pege. En alvorlig Sag, som Admiralen naturligvis havde søgt at fortie, indtil Lodsen og Styrmanden ombord ogsaa af sig selv opdagede det og gjorde Admiralen opmærksom derpaa et Par Dage efter; overfor dem kunde Admiralen jo ikke lægge Skjul paa hvad der var sket, Magnetnaalen *var* afveget et betydeligt Stykke fra Nord til Vest; men behøvede det nødvendigvis at være Kompasset der var noget i Vejen med, det kunde jo ogsaa være Nordstjernen der var tumlet nogle Grader ud af sin Bane!

Og det lod virkeligt til at han havde faaet de andre Navigationskyndige overbevist derom, for der kom ikke mere ud af Sagen, man sejlede og sejlede fremdeles. Egentlig talt, var det ikke meget værre at Nordstjernen tumlede? Et Fingerpeg, skulde man synes, et tydeligt Vink, fra oven,

hvordan havde det sig mon med den Udlændings Kristendom som sad sligt overhørig?

Rimeligere var det dog at det var Kompasset der pegede forkert, og det var jo i Virkeligheden forfærdeligt, det kunde ikke betyde andet end at man nærmede sig Magnetbjerget, som naturligvis laa et Sted herude ad Verdens Ende til, og var man først indenfor Tiltrækningskraften af det var man forloren, Nagler og alt hvad der hed Jern vilde flyve ud af Skibet, tværs gennem Tømmer og Træ, Spanter og Bord vilde falde fra hinanden, Skibet skilles ad og blive en Vraghob paa Søen i et Nu! Man kunde unde Admiralen at være i fuldt Harnisk naar det skete — se ham flyve gennem Luften, tænke sig ham smadre mod Magnetbjerget og blive hængende, raadne op med Hovedet nedad paa en Væg! Spøg tilside, var det *forsvarligt* at blive ved at holde den Kurs de holdt naar Magnetnaalen havde peget og talt sit stumme Sprog, hvad havde man ellers Djævelskabet til?

Graaden og Forurettelsen sad Mandskabet i Halsen. Men Admiralen gik sin Gang paa Kommandodækket, rolig som altid. Var

han nu ogsaa det? Sandt at sige havde Fænomenet, Kompassets Deklination, her første Gang iagttaget, foruroliget ham ikke lidt, i Virkeligheden kunde han ikke tænke sig nogen Forklaring — uden maaske netop den samme som Folkene, at man nærmede sig en større magnetisk Kraft, siden Naalen gjorde Udslag. Imidlertid man var vel sejlet ud for at vove noget. Saalænge Naglerne blev i Skuden, saa længe skulde der sejles!

MEN to Dage efter den ulykkelige Trettende hændte der noget der en Overgang forvandlede *Santa Maria* til en Daarekiste, uagtet det i og for sig var en meget mindre betænkelig Ting end det med Naalen — der faldt et stort gyseligt Meteor fra Himlen — saa godt som ved højlys Dag, hen ad Aften mens Himlen endnu var lys. Det kom lige ned fra Himlen, alle saa det, som en mægtig flammende Ildgren der piskede ned fra det Høje og forsvandt i Havet — med en kogende Lyd, som mange mente at have hørt, og en Susen oppe i Rummet. Skibet stod i een almindelig Skri-

gen efter at Ildtegnet var slukket, det halve af Mandskabet var faldet om og laa skrigende paa Dækket med Hænderne for Øjnene, Resten rendte fra og til, jamrende, hændervridende, de som mest bevarede Samlingen faldt paa Knæ og anraabte højt Jomfru Maria, gik af det ene Ave i det andet. En gemte sig under Vandtønden, en anden borede Hovedet ned i en opskudt Trosse som en Orm vrikkende med Krop og Ben udenfor, selv Befalingsmændene, Juan de la Cosa, Sancho Ruiz, Skibslægen Alonzo de Moguer, som skulde have bedre Forstand, tabte Fatningen og raabte Alarm, Guds Blod! dette var Undergangen ...

Og saa kom der slet ikke mere! Dødsangsten lagde sig; men denne Gang kom Admiralen dog helt ned fra sit høje Kastel og blandede sig mellem Besætningen for at berolige og forklare. Hvor kunde de blive saa forskrækkede for et stort Stjerneskud ...

Stjerneskud! Forargede Udraab, almindelig, ægte Harme, Hænder som bliver taget fra Ansigtet og grædende Øjne der nagler sig paa Admiralen, Brystkasser som bælger ud og ind! Hvad siger den Guds-

bespotter! Et Jærtegn, et helligt Jærtegn, det var det det var.

Ja ja, gerne et Jærtegn, Admiralen er forsonlig og overhører hvad der smager en Smule af Mytteri, men det havde dog vist sig godartet, ikke sandt, havde ikke opbrændt Skibet, var faldet ganske langt derfra. Slige Ildfald fra Himlen havde han for sin Part set før, maaske stred det mod deres Følelser at kalde dem Stjerneskud, men det var dog sikkert Fænomener som maatte forklares paa samme Maade, Stjerner eller andre Himmellys som gik løs fra Hvælvingen histoppe og styrtede ned, meget almindeligt. Selvfølgeligt sligt havde sin Mening som alt hvad der kom fra Himlen, men kalde det et Jærtegn ...

Det *var* et Jærtegn! Skibsfolkene hulkede. De mere bløde gav sig stædigt hen i Sorg som Børn, græd og tørrede sig, snuede utrøstelig op i Næsen; men andre gik sammenbidt rundt i smaa Kredse, saa paa hinanden, fik raa Øjne — det var dog stærkt nok det den Italiener vovede at byde dem! Bortfortolke Guds aabenbare advarende Ildskrift paa Himlen! Var det sket bagved

Skibet som en Advarsel mod at vende om? Nej, forude, lige i Vest — kunde der være Tvivl? Stjerner, Himmellys — naar Ilden der faldt var større end Sol, Maane og samtlige Stjerner tilsammen! Naturlig Forklaring — usundt med alt for mange Kættere ombord paa et Skib, lagt til alt andet!

Haanlig og nærgaaende Snorken høres, sammen med Admiralens venlige, tyssende og beroligende Stemme. Og det blev en lang Forhandling; Mørket faldt paa, og endnu stadig drøftedes den opskræmmende Ting, flere havde rent tabt Kræfterne og talte med døende taarefuld Røst som Folk der er svage efter et Ulykkestilfælde, i de Hadefulde stødte det op og op igen; men omsider faldt Gemytterne jo i Ro, Admiralen talte og talte; bare den ensformige Stemme havde tilsidst en dulmende Virkning.

Imidlertid sejlede man jo, da Ingen havde tænkt paa just at stanse Skibet, Vinden var god, man var længst forbi det Sted hvor Meteoret var faldet, i sit stille Sind gjorde Admiralen op hvor lang Vej man havde tilbagelagt, passede sin Log mens man snakkede. Det blev jo saa til at man trætte og

sløve af Sorg søgte Ro for Natten, mange ganske syge efter Sindsbevægelsen; lange Suk og en Efterhulken som endnu stødte op i Brystet paa en og anden hørtes fra de mørke Kroge.

Stille gik Admiralen tilbage op paa sin Post, observerede og skrev Resten af Natten ved en lille Hornlygte; han havde et særligt Arbejde som helst blev udført om Natten, Logbogen, den han i from Forudseenhed, med Kendskab til den menneskelige Natur, førte i to Eksemplarer, en for egen Mund, som var korrekt, og en til Fremvisning for Befalingsmændene, som siden frit kunde lade gaa videre hvad de vidste, i den var de sejlede Distancer gjort kortere hver Dag med saa mange Mil som han turde; det var ingen Nytte til at Mandskabet skulde forfærde sig over hvor langt de var kommen ud paa Oceanet mere end strengt nødvendigt.

Hen paa Natten blev der en mindre Panik, som dog ret hurtigt lagde sig igen, idet en Mand skreg op i Rædsel og vækkede de andre, han var kommen til at se ud over Skibssiden og havde set at de sejlede gen-

nem ene Ild, Blus og lysende Bølger hele Vejen rundt om Skibet! Alle flokkedes til Skibssiden, Jammer og Jammer, de sejlede i den bare Ild! Admiralen var straks imellem dem — om de da aldrig havde set Morild? Var de ikke Sømænd, i hvert Fald nogle af dem? I Middelhavet kunde det jo lyse lige saa stærkt. Naa ja, søvnige og sure var de og lod sig snakke til Rette. Nogle *havde* set det før og havde kun skreget fordi andre skreg. Men andre nikkede, nikkede, dødsens overbeviste, selvfølgelig, det var den Ild der var falden ned fra Himlen om Aftenen som de nu sejlede lige ind i! Nu maatte Admiralen le — hvorfor der da ikke forlængst var gaaet Ild i Skibet? Og han lader en Pøs trække op med Vand og beder hvem der vil stikke Haanden i, det var ganske koldt ...

Naah — koldt, lunkent, vilde de sige. Og hvad det da var der lyste nede i Vandet? Det kunde Admiralen naturligvis forklare: Sollyset simpelthen som Vandet havde indsuget om Dagen og som det gav fra sig igen om Natten. Man hikkede ad den Forklaring, vidste nok hvad man vidste. Et Genskær

histnede fra, aabne Luger maaske nede i Skærsilden ...! Knurren, Bitterhed; der er dem der ikke undser sig for at vende Ryggen til Admiralen. Lidt efter sover Skibet igen.

MEN fra nu af kom Admiralen oftere og oftere ned paa Dækket, saa ikke saa strængt paa sin Værdighed mere, og det var mærkeligt hvor den før saa ordknappe Mand udviklede Veltalenhed, han kunde meget godt drøfte Ting med de simpleste af Mandskabet som han jo bare kunde sagt ikke kom dem ved, Timer i Træk. Det skadede ikke den Distance som bør være mellem Føreren og Besætningen; i een Henseende havde han en Egenskab som ikke noget han sagde eller gjorde kunde lægge til eller trække fra, hans Størrelse.

Virkningen af den var sikker, selv om Ingen, end ikke han selv, gjorde sig det klart. Men ikke alene at han bevarede sin umiddelbare Magt over Mændenes Sind, han begyndte ogsaa at faa Venner imellem dem. Mange lagde først rigtig Mærke til Admiralen nu og fik Øjnene op for at den kæm-

pestore, af Mod og uovervindelig Beslutningskraft prægede Mand, som ogsaa kunde lægge uhørt Voldsomhed for Dagen, det havde han vist, at han i Bunden var en godsindet Mand. Det store Hoved med den rødliggraa Manke og Fuldskægget der voksede ud nu og som ogsaa var rød- og hvidbroget, kunde ligesom lyse af Menneskelighed, en Varme der trods alt kom til ham fra Skabningen og som han gav tilbage igen. Han havde et smukt Smil, der blottede to store Rader slidte Tænder, de blaa Øjne, der var saa fjerne ellers, kunde vende sig med et eget Blink mod hvem han talte med, hurtig Forstaaelse og Følelse havde han tilovers for ethvert Menneske. Det var underlige Øjne, ganske lyse og smaa med hvide Omgivelser, og rosenrøde i Krogen, næsten som man ser hos Grise, lidt forpinte, for han sov jo næsten ikke. Ejendommelig var hans Stemme, temmelig lille og spag for en saa ualmindelig stor Mand, varsom, gennemstrømmet af Ensomhed og Venskab for Mennesker, selv saadanne som stod ham imod.

Men det følte man at hvad enten han tav eller var veltalende, hans inderste Tanke

røbede han ikke, og til den var der Ingen der nogensinde trængte ind.

Meget blev der talt i de kommende Dage, i det uendelige, op og ned, Admiralen var omtrent altid nede paa Dækket mellem Mandskabet, al den Tid han kunde afse fra sine Observationer.

Det var næsten som om *Santa Maria* var en Slags sejlende Skole, med voksne Poge og en over dem alle ragende, med allehaande Følelser omfattet Skolemester, som gav Timer Dagen lang, tog imod Klager og underviste, om og om igen, et Forsyn der aldrig blev træt af at lede sine Sjæle den Vej de ikke vilde men den Vej de skulde.

I PASSATEN

SARGASSOHAVET, hundreder af Mile fra Land, tre smaa Skibe fortabt paa det endeløse Hav og Mandskabet i Fortvivlelse.

Den værste Forskrækkelse over det nye truende Fænomen, Tangmasserne som flød milevidt i Havet, havde lagt sig; men det var meget man var gaaet igennem i den Anledning. Den første flydende Tangø tog man for fast Grund, Land, den lignede en ganske lav Engstrækning i Flugt med Havet, og Tanken om at det kunde være Land virkede et Øjeblik som et opflammende Haab men kun for at gaa over i dyb Skuffelse og Angst — naar det ikke var Land, hvad var det da?

Øerne blev snart saa mange at de dannede som et sammenhængende Tangtæppe over hele Havets Overflade saa langt Øjet rakte, der var ingen Udenom, og Admiralen

lod staa til lige paa, mens Mandskabet skreg op, i Guds hellige Navn, og besvor Rorgængeren at falde af, forsent, de var allerede inde i det Grønne, og se, der lod sig sejle derigennem uden at det hindrede Farten saa ret meget endda — foreløbig, men sæt Tangmasserne blev tykkere og man kom til at stikke fast i dem? At det var en Slags Søgræs overbeviste Admiralen alle om ved at lade noget af det fiske op, ikke nogen kendt Tangart, og hvordan kunde det gro her, hvordan kom det her, mange mange Mile fra Land?

At de var *saa* langt fra Land, skulde de ikke være sikre paa, mente Admiralen og var naturligvis som altid forhaabningsfuld, rankede sig netop naar andre saa sort, men hvor skulde det Land være, ikke at se i hvert Fald milevidt fremefter eller til nogle af Siderne, kun et uendeligt lysegrønt, loddent Hav der gav falske Løfter om Græsgange — saa skuffende iøvrigt at mange troede paa dem: kunde der ikke tænkes at ligge sænkede Lande eller Undervandsriger her nedenunder, hvorfra alt Græsset gik løs

og flød op? I saa Fald farligt, det maatte være grundt her, hvert Øjeblik kunde man jo rende paa, og en Stranding saa langt fra nogen Kyst var Døden. Admiralen lod lodde som eneste Svar paa disse Klager, og Blyet løb ud Hundreder af Favne, al den Line man ejede, ingen Bund! Hvis de Græsgange de talte om laa nedenunder var der langt ned til dem, maatte han sige, Admiralen, og var sjælsraa nok til at tilføje at *nu* var der vel Ingen mere der ventede at se en Ko stikke Hovedet op af Søen fra Engene nedenunder eller et Kirkespir som ragede ovenud — høje Smerteraab overdøvede ham, Søfolkene faldt af en Skræk i en Rædsel: saa dybt! Jamen her var jo overhovedet ingen Bund! De *var* altsaa udenfor Jorden nu og ude paa det ufattelige Havdyb, maatte stive hinanden af ved Tanken, Øjnene traadte ud af Hovedet paa dem: at forlise her, at synke, synke, synke ... men Admiralen spurgte dem temmelig tørt om det ikke kunde være dem ligemeget i hvor meget Vand de druknede, om saa skulde ske, en Favn eller en Mil, hjerteløst sagt, uforsigtigt, man brølte imod ham, en Mand kastede sin Hue mod ham, Ad-

miralen vendte dem Ryggen — men kom tilbage og pegede med en stor Armbevægelse ud over Tanghavet der lyste som Guld i en Blænding af Solens Straaler: troede de at al denne Glans kom fra undersøiske umulige Øer, saa troede nu *han* at den var et Varsel om virkelige Øer, maaske slet ikke saa langt borte, hvor Guldmarkerne laa lige saa vidt og bredt som Søgræsset her, Gulve af Guld, milevidt! Og saa skabede de sig som et Husfuldt Kvinder over den Ulejlighed og Risiko der var ved at naa dertil — som om Øerne ikke naturligvis forlængst havde været opdaget og besat hvis det var farefrit!

Tavshed, ikke en Lyd, nogle beskæmmede, andre inde paa nye Tankespor, det lød mærkeligt, det med Guldet. Og saa blev det jo til at man sejlede, mens man skændtes gjorde man let en halv Dags Fart. Men man beholdt sin Mening; nok kom man frem gennem Tangen, men det var og blev ildevarslende at Havet blev saa tyktflydende, hvis det tog til, endnu i Vælling lader der sig sejle, men i Grød sejler ingen Mand. Og en Brod blev siddende efter Admiralens

Ord; fordi man er mere lært end andre skal man ikke have fattige Kristne tilbedste.

Var der imidlertid bleven jamret over at man løb Fare for at blive stikkende i Tanghavet saa varede det ikke længe før det ængstede at man gik saa glat derigennem. Hvad skulde det blive til? Den evige Vind fra Nordøst! Den stod jo i Uger, Dag og Nat rørte man ikke Sejlene som stod med Skøderne i Bagbord, let Sejlads, men naar man nu skulde den anden Vej? Hvordan komme hjem igen? Hvad var det i det hele taget for en Vind? Andetstedsfra havde man ingen Eksempler paa at Vinden stod saa længe fra eet Hjørne; det kunde jo næsten ikke fortolkes anderledes end at der var et Dragsug fra det modsatte Himmelhjørne, det de stilede imod, samme Vind som der gaar over et Vandfald, det var fra *Afgrunden* Dragsuget kom, man var i det, og det var halsløs Gerning, at friste Gud og fortabe sin Sjæl, foruden Liv og Skib, hvis man blev ved med den Medbør, som var af den Slags den Onde giver ... o. s. v. o. s. v.

Admiralen trak paa Skuldrene. Sandt at sige forstod han heller ikke at Vinden holdt

saa længe, det var nyt i hans Erfaring, og han studerede hver Dag Skyerne og alle andre Mærker en Sømand lagrer i sig og kender igen ved senere Lejligheder, men det var jo nye Havegne, hvordan det hang sammen med den Vind kunde Ingen endnu vide. Der var dog al Grund til at være glad for den, hvis ikke Besætningen for hver Dag der gik blev mere og mere ængstelig og næppe i Længden lod sig styre.

Da hændte det for een Dag, den 23de September, at Vinden slog om, de fik modgaaende Sø, og Søfolkene kunde nu ikke blive ved at paastaa at der ikke var anden Vind i Havene her end fra Nordøst; Columbus var reddet over endnu en Termin og var den der lagde sine Hænder sammen i den dybeste Tak til den Algode om Aftenen, uagtet der den Dag ingen Fremskridt var gjort.

I sine ensomme Betragtninger, delt mellem Biblen og Logbogen, maatte han den Aften tænke paa Moses, som førte sit genstridige Folk gennem saa mange virkelige Farer men hvis sværeste Opgave var at beskytte dem mod deres egen Indbildningskraft og selvfordærvende Trang.

Men alle Klagerne kom igen, med fornyet Styrke, da Vinden atter vendte sig, Enhver kunde igen tydelig se at alle Bølgerne ilede mod Vest, hele Havet strømmede den Vej, lige lukt mod Afgrunden!

De kom nu ud af Sargassohavet, ud paa blanke dybe Bølger igen, og havde de før skævet forgræmmet til den forhadte Tang saa saa de sig nu utrøstelige tilbage efter den. Alle de Landtegn Admiralen tungefærdigt havde fablet op om mens de var der, de svandt jo nu; at Søgræs tyder paa Nærheden af en Kyst, deri havde han vel haft Ret, men nu? At Krabber som de havde fundet i Tangen var et godt Tegn, Fugle og Fisk de havde set, som fandt Næring her, at det ogsaa tydede paa Nærheden af Land, naturligvis — men nu var det Dage siden, og stadig ingen Land!

Hovederne begyndte saa smaat at skørne paa Folkene, de saa Havuhyrer i enhver Bølge der krummede sig og krøb mørkerædde sammen i Klumper om Natten, de græd over den tiltagende Varme som ikke lod nogen Tvivl tilbage om at man nær-

mede sig de skoldende Regioner i Solens umiddelbare Nærhed hvor ingen Liv kan leve, undtagen Salamandre, de vilde ikke nøjes med at blive sorte som Morianerne i Afrika, de vilde forkulle aldeles, svide af som Fluer, hele Skibet vilde brænde op, i den barmhjertige Guds Navn, Mand, vend om før det er for sent!

Andre Røster hørtes, og det fra de ædrueligste Folk ombord, Befalingsmændene selv: Bunden kunde ses paa Forraadene ombord, bogstavelig forstaaet, man var igennem Lasten til Skibsbunden paa flere Steder, skulde der tænkes paa Mad i lige saa mange Dage tilbage som man var sejlet ud, saa skulde der vendes ret snart. Hertil tav Columbus; i sit stille Sind saa han hen til den Stund da der ikke mere *kunde* vendes om, naar Maden var saa vidt sluppen op; der var da ingen anden Vej end frem, men det sagde han ikke.

De andre Klager tog han op, temmelig glad om han kunde holde Liv i dem, saa de overskyggede Tanken paa Maden, han gik dem igennem igen med Mandskabet, saa ofte og saa længe de bare vilde, talte og

talte, huløjet, stiv af Træthed men utrættelig. Der endte med at blive som et permanent Skibsraad ombord, hvor alle, selv de Menige, havde Stemme, og hvor Tonen blev skarpere og skarpere. Under Forhandlingerne blev der gravet dybere og dybere ned i Forudsætningerne for hele denne Rejse, et Slags Forhør Admiralen godvilligt fandt sig i og trak i Langdrag med en vis Varme, med et indre Øje til Loggen hele Tiden.

Alt hvad Columbus havde fremført og atter fremført i fjorten Aar, for en Kommission af Lærde i sin Tid i Portugal, for en lærd Kommission i Salamanca, maatte op, og han maatte høre de samme Grunde dermod igen og gendrive dem igen saa godt han kunde. Altsaa hvad han mente med at naa Indien ad den forrykte Rute der for hver Dag de sejlede fjernede dem mere og mere derfra?

Kort og godt, naar Jorden var rund ...

Jamen Jorden var jo ikke rund! Enhver vidste det, Enhver kunde se det, og det var Kætteri at sige det modsatte, Højforræderi mod Kirken og Gud. Juan de la Cosa, som var Ejer af Skibet og fulgte med i den Egen-

skab optraadte her som Ordfører og lagde en ikke ringe Bibelfasthed for Dagen. Hverken Mosebøgerne, Profeterne eller Apostlene havde noget om at Jorden var en Kugle; desuden menneskelig Fornuft kunde sige at det var en Vildfarelse, nu bare Syndfloden, hvor havde den været mulig hvis Jorden ikke var flad, alt Vandet vilde jo være rendt af den hvis den var krum ...

Stormende Bifald fra hele Skibsmandskabet til Juan de la Cosa, som træder beskeden tilbage i Flokken, og et ildesindet Glam imod Columbus af hele Koret.

Men nu begyndte Admiralen at blive baade latinsk og græsk imod Juan de la Cosa, fremdrog Ytringer af den hellige Augustinus og holdt dem sammen med Ting Aristoteles havde sagt, Strabo, Seneca, Pythagoras, Eratosthenes ...

Aristoteles ... Juan de la Cosa nikker mandigt, har hørt Navnet og ved det vejer til, men er paa uvis Grund, og Admiralen faar Lov til udførligt at anføre alle de Grunde de Gamle havde for Antagelsen af Jordens Kugleform, Skyggen den kastede paa Maanen naar der var Maaneformørkelse,

det vigtigste af Beviserne, der gik hen over Hovedet paa Besætningen som den rene Snak i Vildelse; Juan de la Cosa havde imidlertid forstaaet det og traadte frem af Flokken med en Indvending:

Hvor det kunde være muligt at Jorden kastede Skygge paa Maanen, *selv* om den var rund? I saa Fald maatte Solen jo passere helt nedenom Jorden, *under* den saa at sige ...

Columbus: Det er just det den gør.

Juan de la Cosa: Jasaa. Men Jorden maa dog hvile paa noget, hvad enten den er flad eller rund, et Fundament, hvordan kan et Himmellegeme komme under det?

Columbus: Jorden har ingen Fundament, den er en Kugle der svæver frit i Rummet.

Bevægelse. Undertrykt Lidenskab hos flere. Alles Øjne hænger ved Juan de la Cosa, som bliver ganske nødstedt og ser med oprigtig Sorg paa Admiralen, besværligt spørger han hvordan ... hvordan ... Jorden, den mange hundrede Tusind Centner tunge Jord, hænge frit i Rummet, hvordan kan det ske?

Hvad er umuligt for den almægtige Gud?

svarer Admiralen med Styrke. Han som har sat Sfærerne i Gang og holder dem gaaende, med Sol, Maane, og Stjerner til at give Lys og inddele Døgnet, skulde ikke han kunne holde Jorden svævende paa sit Sted i Rummet? *Han* alene ved hvordan!

Juan de la Cosa bøjer Hovedet, og Pegefingren kommer op for Brystet, Korset tegner sig som af sig selv ved den hellige Guds Navns Nævnelse. Mandskabet følger hans Eksempel, man er som i en Kirke, og de farlige Meningsforskelligheder mødes i et Øjebliks højtidelig Andagt.

Men Striden blusser op igen, og Juan de la Cosa gør med Haardnakkethed gældende, paa alles Vegne, at *selv* om Jorden er rund, hvad den *ikke* er, ja skulde den endogsaa svæve frit i Rummet, ved Guds Almagt, hans Navn være velsignet, saa er det alligevel en umulig Ting det de har for. En Kugle *kan* være saa stor at den for os Mennesker gør Indtryk af at være flad paa det Parti hvor man opholder sig, medgivet, og det maa jo nødvendigvis saa være det øverste Parti; men fjerner man sig fra det, saa maa man jo komme ud paa en Skraaning der bli-

ver mere og mere stejl, tilsidst lodret, og helt indad paa Undersiden, alt forudsat at Kugleteorien holder Stik, naturligvis noget Snak, for hvordan skal Vand hænge ved en Kugle hele Vejen rundt?

Bifald. *Bravo! Bravo!* raabes der til Juan de la Cosa, og han er virkelig tapper, ser Admiralen lige i Øjnene, idet han igen, med en Bøjning for sin Overordnede, træder tilbage i Flokken.

Det sidste Spørgsmaal lader Admiralen ligge og griber det første, slaar som en Falk ned paa det:

Vi sejler *nedad* i dette Øjeblik!

Pause, indtil det gaar op for dem hvad han mener, saa voldsom Bevægelse, flere skriger højt og løber til Rælingen for at se, enkelte griber uvilkaarligt til Værget. Juan de la Cosa blegner men fatter sig og spørger:

Og hvordan har Admiralen tænkt sig at sejle opad igen?

Alle begriber pludselig Rækkevidden af Juan de la Cosas Ord, ser for sig den uhyre Runding de er i Færd med at sejle ned ad, begriber Umuligheden af nogensinde at komme op af den igen og staar som forstenet ...

Midt i denne Forfærdelsestilstand høres Admiralen le, ganske sorgløs, i saa alvorlig en Stund, han morer sig over dem, med deres Liv i sin Haand, den Helvedhund, Bægret er fuldt, de vil ikke høre paa ham mere ...

Vi sejler *opad* i dette Øjeblik ogsaa, siger Admiralen blidt til Juan de la Cosa og forklarer nærmere hvad han mener, at hvis Jorden virkelig er rund kan der jo hverken være op eller ned paa noget givet Punkt af den, uden i den Retning der gaar gennem Jordcentret og Zenith ... men Juan de la Cosa ryster paa Hovedet, ser hæderligt paa Admiralen og ryster paa Hovedet, bedrøvet for ham, for sit Skib og for dem alle.

Admiralen slaar da om, ler, med sine hule Øjne, og lader som om han gaar ind paa de andres Mening, siden de er de fleste, sætter de har Ret, Jorden er flad. Men i saa Fald kan den ikke være omgivet af en Afgrund Vandet styrter nedad, saa maatte Havene forlængst være løbet af Jorden, Syndfloden havde været umulig, som Juan de la Cosa meget rigtigt paapegede. Hvis

Oceanet derimod ligger omkring Jorden som en Ring, de flestes Opfattelse, udelukker det jo ingenlunde Tanken om at sejle til Indien ad Vestvejen, bagom i Stedet for lige paa, ikke Kuglen rundt men Kredsen, en halv Omgang Jordskiven rundt, hvis man hellere vilde det saadan ...

Kor af alle at Juan de la Cosa har Ret, vrede Udraab mod Admiralen som aabenbart tilslører Sagens Kerne og gaar udenom Juan de la Cosas direkte Spørgsmaal: hvordan man skal sejle opad Jordens Krumning igen, naar man en Gang har haft det vanvittige Indfald at sejle ned ad den? Ud med Sproget!

Admiralen: Nu var det jo *dem* der allesammen troede at Jorden var rund!

Skrig og Skraal, Fyraab, almindelig Hylen; og dermed sluttede Timen.

I en følgende maatte Admiralen op med alle sine Grunde og Beviser for Tilstedeværelsen af Land vestude i Oceanet, fraset de kosmiske, Grunde de havde hørt før, og som hver Mand i Spanien og Portugal havde hørt før, indtil de raabte om Hjælp

bare de saa Columbus, en gammel opslidt Lektie som han virkelig gentager for uigenkaldelig sidste Gang, paa flydende Spansk men med en Tungelyd der røbede Italieneren. Under andre Omstændigheder end disse, hvor det gjaldt Livet, vilde de haft en grusom Glæde af ham, en kostelig Nar at have ombord, saa meget kosteligere som han var saa stor, saa høj og saa angrebet histoppe; havde de ikke hadet ham som de gjorde vilde de maaske endogsaa have ynket ham, ene Mand som han var imod Alle, midt paa Havet, dobbelt ensom som en Fremmed mellem Fremmede, den underlige Skrue der blev en gammel Mand og gjorde sig til Latter af at gentage og gentage, forklare og undervise, de samme Ting, atter og atter:

Altsaa: Fra Arilds Tid (fra Arilds Tid ... aber Diego ham efter, med italiensk Akcent, varsomt Tonefald og det hele, naturligvis afsides men højt nok til at de Omstaaende kan høre det og forlyste sig) fra Arilds Tid havde der gaaet Rygter om et forsvundet Land ude i Atlanterhavet, Platons Atlantis, delte Meninger om hvorvidt

det var bleven opslugt af Havet eller man havde glemt Vejen dertil; for det sidste talte at der op gennem Tiderne Gang paa Gang gik Frasagn om saadanne Lande eller Øer langt ude til Vest for Evropa; mange mente at det var selve Paradiset der var Tale om, det tabte Land, som Menneskeheden i sin Tid var bleven uddreven fra og ikke siden havde genfundet Vejen til; den hellige Brandanus var rejst ud for at finde dem og var virkelig ogsaa kommen til en lykkelig Ø i Havet, de Saliges Boliger, saaledes som det var at læse i hans Legende, men siden var Vejen igen gaaet tabt, det var otte hundrede Aar siden St. Brandans Rejse; Sagnet havde siden knyttet sig til de kanariske Øer, naturligvis fejlagtigt, Øerne maatte ligge meget længere ude i Havet, mindst dobbelt saa langt som Azorerne, der jo heller ikke kunde komme i Betragtning, og sandsynligvis sydligere, muligvis i den Retning de nu netop sejlede.

Nu var det at Frasagnet om disse hemmelighedsfulde Øer eller Fastlande langt langt vesterude for en anden nyere Betragtning lod sig opfatte som dunkle men i og

for sig rigtige Rygter om Indiens østligste Kyst der strakte sig saa langt bagom Jorden at der maaske af og til havde været Berøring med den den anden Vej, tværs over Atlanterhavet. Man vidste at der udenfor Indiens Kyst laa meget store Øer, Zipangu, som Marco Polo havde tilstrækkelig sikre Beretninger om, de maatte saa være de samme som det Antilia eller den Ø Brazil som de nyeste Geografer, i Forventning om at de en Gang blev fundne, allerede havde afsat paa deres Kort, som f. Eks. den højlærde og meget berømte Toscanelli (hvilken Torsk? fra Diego), og da nu Afstanden fra Evropas Vestkyst til det yderste Indien var nogenlunde kendt kunde Atlanterhavets Bredde, som den Afstand der blev at trække fra hele Jordens Omkreds, tilnærmelsesvis bestemmes, efter Admiralens Mening godt og vel den Distance de allerede havde sejlet, saa nu kunde Øerne dukke op hvad Dag det skulde være (haanlig Vrinsken fra Diego og øvrige Tilhørere, hvor ofte havde de ikke hørt den utilregneligt sangvinske Snak).

Ja, ja, var de geografiske Grunde dem

lige saa lidt indlysende som de kosmiske saa var der da de rent direkte, haandgribelige Beviser, de Budskaber til at tage og føle paa man fra Tid til anden havde faaet ude fra Atlanterhavet som maatte tale for at der var Land paa den anden Side. For det første var der mange Beretninger om Folk som havde *set* Øerne, paa meget klare Dage, ude i Havet vest for de kanariske Øer (langsynede Folk, maatte man sige; Diego); det fik nu være som det var. Personlige Vidnesbyrd: Columbus havde selv for mange Aar siden paa Madeira huset en skibbruden Mand, som paa sit Dødsleje aabenbarede ham at han var bleven forslaaet af en Storm otteogtyve Dage ud i Atlanterhavet paa en Rejse til England, og der var han kommen til nogle Øer, hvor de Indfødte gik nøgne, havde siden faaet Medvind tilbage til Evropa igen men var saa udslidt at han døde paa Madeira, den sidste af en Besætning paa 17 Mand (En hyggelig Historie! Hvorfor blev han ikke paa Øerne, var de ikke bedre?)

Der var Pedro Correa (naah — *ham!*) som havde kunnet fortælle Columbus om

et Stykke mærkeligt Drivtømmer der var flydt op paa Porto Santo, noget ejendommelig mørkt Træ, og vel at mærke udskaaret, dog som det lod ikke med Værktøj af Jern. Endnu mærkeligere: nogle store Rør var flydt op ogsaa der paa Kysten, som en Slags Græs i overmaade stor Maalestok, næsten som om de kom fra et Land hvor alt var af overnaturlig Størrelse. (Lad os se dem!) Columbus kunde selv haft Lejlighed til at se dem drive op med egne Øjne, han havde opholdt sig i tre Aar paa Porto Santo og iøvrigt selv oplevet mange Ting dér, der paa en indirekte Maade talte om Lande ude i Vest, besynderlige Skydannelser og Luftsyner, som han dog ikke vilde lægge Vægt paa. Rørene derimod var bleven sendt til Kongen af Portugal, og der havde han *set* dem. Martin Vincenti, en troværdig Sømand (bare vi havde ham her; Diego) havde ogsaa fundet udskaaret Drivtømmer langt ude vest for Kap St. Vincent.

Men det mærkeligste af alle Beviserne var dog hvad der fortaltes fra Azorerne; her havde man efter vestlige Vinde fundet Baade drevet op paa Stranden, udhulede af

een Stamme, aabenbart vilde Folks Fartøjer, og paa Flores, en af Azorerne, var der drevet to Lig op, muligvis disse samme Vilde, de var brede i Ansigtet og lignede ikke nogen anden Slags Mennesker af dem man kendte. Her maatte man næsten sige at det haandgribelige Bevis forelaa for Antipodernes Eksistens ...

Antipoderne ... Juan de la Cosa rømmer sig her og tillader sig en Bemærkning. For en ædruelig Betragtning forekommer Fundet af de to Lig, hvis man kan lide paa Beretningen, ham ikke at indeholde nogen Oplysning om Antipoderne, for efter hvad man ved om dem maa de jo se helt anderledes ud, næppe indskrænket til saa ringe en Forskel fra andre Mennesker som større Bredde i Ansigtet. Om Antipoderne kan der i Følge Sagens Natur ikke vides noget bestemt, men det er givet at Væsner der skal opholde sig paa Jordens Underside, hvor Træerne vokser nedad og Regnen falder lige i Vejret, hvis der ellers er Træer og Regn dersteds, at de i det mindste maa have Sugefødder, som visse Firben, for at kunne blive hvor de er; ogsaa i andre Henseender turde

de være vidt forskellige fra Kristne. Man behøvede jo ikke at gaa nær saa langt som til Jordens Poler eller Støttepunkter for at finde Monstrer, allerede i den hedenske Verden, mod Jordens Udkanter, var de falden meget fra den menneskelige Form, hvis man skulde tro Rejsende og Skrifter som var ærværdige ved deres Ælde; ikke at han var en belæst Mand, men han havde dog hørt Tale baade om Arimasper og Satyrer og vidste at der hinsides Arabien gaves Folk med kun et Ben, som de hoppede omkring paa, meget rask endda; at der var Amazoner og Mennesker uden Hoved med Ansigtet i Maven havde man ogsaa hørt. Heraf fremgik at jo længere man fjernede sig fra den kristne Verden des mere ophørte Folk at være skabt i Guds Billede, og der var nok snarest Grund til at tro at de der opholdt sig allernederst nede var skabt i en ganske anden Mands Billede, om man ellers vilde regne Djævelen til Skabningen, i saa Fald bevingede og altsaa for saa vidt i Stand til at holde sig paa Jordens Underside. Snarere end at tænke sig Paradis ad de Kanter til laa det nær at forestille sig Helvede der,

selv for en oplyst Betragtning, da der var al Grund til at formode Jorden hvilede paa Ild eller havde Ild i Dybet, aldenstund der gaves ildsprudende Bjerge; at det blev varmere og varmere jo mere man sejlede mod Syd var et Fingerpeg i samme Retning, som alle Tilstedeværende var i Stand til at bekræfte. De to Lig paa Azorerne oplyste saaledes, efter Juan de la Cosas ringe Lægmandsmening, ikke meget om Antipoderne. At bringe dem paa Bane derimod ledte Tanken hen paa helt andre grufulde Forestillinger.

En Uhyggens Stilhed faldt over Besætningen ved Juan de la Cosas fornuftige Ord. Selvfølgelig, Admiralen fremstillede altid Sagen for dem som om det kun drejede sig om Ønskeligheden af at se Land, det kom da ogsaa an paa hvad der muligvis ventede dem *naar* de naaede Land; maalløs Vrede mod Admiralen aftegnede sig i deres Miner ved Tanken om hvad Juan de la Cosa havde udmalet, de fandt ikke Ord for deres Rædsel og Afsky: det var da ikke muligt at han tænkte paa og hele Tiden havde tænkt paa at sejle dem lige ned i Helvede!

Drejede det sig foruden deres Liv ogsaa om deres Salighed? Havde han solgt deres Sjæle? Saa skulde ham Satan annamme... Eden blev stikkende i Halsen paa dem, for var han den Lede selv ...

Hæslig Pause. Om det saa var Jorge, den fuldstændigt Umælende, der sad ned paa Dækket og stangede Flæskestykker i sig med Kniven og trak Bladet hørligt ud mellem Tænderne igen, en gammel Galejslave med arrede Ankler efter Lænken og bare Steder i Hovedbunden som en gammel Hest der er skavet af Selen, saa ytrede han et Øf og hævede sit koparrede Ansigt, som rokkede lidt af Alderdom, blinkede og lagde Øret til: hvad nu, hvorfor blev Folk saa stille? En ufrisk Luft, hvori Skældsord døde Folk paa Læben, efter hans Erfaring! Kunde der times ham værre Ting nu end der allerede var hændt ham i hans lange usikre Liv?

Men Jorge blev beroliget og stangede en ny Bid ind som var bleven staaende i Luften foran Munden paa Knivspidsen, for Admiralen sagde aabenbart Ting der gengav Folkene deres Aande, samt Sprogets Brug:

Admiralen korsede sig saa ærligt og grebet for sit eget personlige Vedkommende, da den Onde og hans Opholdssted blev nævnet, at kun de Uvilligste kunde tvivle om hans Gudsfrygt, sandelig *han* var ikke i Ledtog med Ildens Fyrste, langt mindre ham selv, det maatte dog indrømmes.

Der udspandt sig nu en længere Meningsudveksling om vanskelige teologiske Spørgsmaal. Admiralen var ikke af den Anskuelse at Underverdenen var et Sted der lod sig naa ad nogen kendt Rute, i hvert Fald ikke Søvejen, den forbød sig selv som et Element der var Ilden fjendtligt og modsat; Vejen hertil var utilgængelig for Mennesker, i levende Live; for saadanne som døde uden Naaden gav den sig nok af sig selv. Paradis derimod, som i Almindelighed henlagdes til Himlen, uden nogen nærmere Stedsangivelse ... ja man havde ingen Præst ombord, men selv i hans Fraværelse skulde de hellige Trosartikler og Skriftens Aabenbaring ingenlunde røres; dog ikke en Gang Skriften havde nogen bestemt om man saa maatte sige Observation af Himmeriges Riges Beliggenhed; men da

det første Menneskepar omtaltes som uddrevet derfra var det tilladt at antage det havde ligget og endnu laa et Steds paa Jorden. I Modsætning til Underverdenen havde Skriften et Eksempel paa at Mennesker kunde optages levende til Himmels, Profeten Elias; uagtet det var længe siden kunde det derfor ikke betegnes som aldeles udelukket at det kunde finde Sted igen.

Hovedrysten, delte Tanker og et uroligt Indre hos Admiralens Tilhørere, og som altid en svævende, utilfredsstillet Afslutning paa deres Samtale. For mange hvis eneste usalige Tanke var deres Forladthed paa Havet stillede Fremtiden sig i et tvetydigt, haabløst Skær; med alle de forskellige Udsigter Befalingsmændene drøftede kunde der saamænd blive raabt *Land* mere end tidligt nok!

DA det endelig kom vejrede det imidlertid enhver Betænkning hen ...

Land, Land!

Det var fra Martin Alonzo Pinzon det livsalige Raab kom. Han var just sejlet op i Nærheden af Admiralskibet med *Pinta*,

der havde fundet en Sammenligning Sted mellem Logberegninger og Kort, som det lod af foruroligende Natur, da Martin Alonzo bemærkede noget som en lav Sky eller Landkending forude mod Vest, lige i Solnedgangen, langt borte, men med et saa umiskendeligt Præg, en lang brudt Kystlinje, at Martin Alonzo ikke et eneste Øjeblik var i Tvivl:

Land! Land!

Alle saa det, Admiralen saa det og faldt øjeblikkelig paa Knæ oppe paa Kommandodækket og begyndte med højt oprakte Hænder at anraabe og takke Gud. Uhyre Bevægelse, alle Sorger glemt, vild Fryd hos alle ved Synet af den fjerne velsignede Landstribe, Rend op i Masterne og ned igen, Folkene i hinandens Arme, fra Sans og Samling!

Ja, en hovedløs Forstyrrelse, indtil Admiralen med stærk, højtidelig Stemme, som trængte fra den ene Ende af Skibet til den anden, beordrede Samling paa Dækket til Gudstjeneste.

Et Kanonskud gik, og *Niña* sejlede op, de tre Skibe holdt frem Side om Side i det

faldende Mørke, og mens Landstriben gik under i den store Glød fra Solnedgangen, og Aftenrøden blegnede bort og gav Plads for de første spinkle nytændte Stjerner tonede Hymnen fra *Santa Maria*, fra *Pinta* og *Niña*, tre Kor af salmesyngende Mænd, der blev til et og raabte paa Havet og raabte til Stjernerne:

Salve Regina, Mater misericordiæ, vita, dulcedo, et spes nostra, salve.
Ad te clamamus exsules, filii Hevæ.
Ad te suspiramus, gementes, et flentes in hoc lacrymarum valle.
Eia ergo advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte.
Et Jesum benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exsilium ostende.
O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria.

SAN SALVADOR

ALDRIG havde nogen Nat været saa lang, aldrig nogen Forventning saa spændt. Kursen var bleven ændret til Sydvest i Retning af Landkendingen og holdt hele Natten i den friske Vind.

Men da Solen gik op bagved dem blottede den et totalt nøgent Hav saa langt Øjet rakte, forude hvor Landet var bleven set kun den skarpe Mødelinje mellem den tomme fjerne Himmel og den fjerne Rand af Søen hvor Bølgerne løb som Orme imellem hinanden, de blaa Ødemarker oppe og nede, til alle Sider!

Skuffelsen var næsten ikke til at bære. Sønderknuste forstod de at hvad de havde taget for Land kun havde været en Luftspejling, en grusom Leg med stakkels prøvede Menneskers Haab. Kunde de prøves mere?

En Stemme høres, efter nogen Tids dødlignende Tavshed, en Mand gaar mellem de Udslukte og forsøger at tale, tale sig op, udslukt som han er ogsaa selv, Admiralen, Ingen hører ham, han har næppe Hjerte til at tro hvad han selv siger, men noget maa siges.

Halvt henvendt til sig selv forklarer han nedbøjet at det de har set jo ikke kan have været andet end St. Brandans Ø, for det var jo som man vidste af Legenden en bevægelig Ø, der skiftede Plads paa Søen, en Vandreø, saa at sige, St. Brandan havde sejlet efter den i Dage uden at kunne indhente den, den blev ved at fjerne sig i Havet foran ham; netop som et Luftsyn; men han havde dog naaet den omsider, og egentlig talt var det en Guds Naade at de havde haft den i Sigte, et Bevis for at den var til, med Guds Hjælp lod den sig vel ogsaa naa ...

Man vendte sig fra ham, i Lede, udslettede i Ansigtet, man saa paa ham som med Kul i Hovedet, Ondskab og Afmagt under et, som fangne Katte, man maalte ham op og ned, den snakkende gamle Korttegner

og Bedrager, Admiral paa Maanen, med hans Helgener og fine Bekendtskaber og udtraadte Sko, man saa efter ham og lettede Overlæben fra Tænderne, hadede hans Ryg, hans Nakkehaar, hans Kæmpevækst, et Fortrin som Landløberen sagtens ogsaa havde stjaalet. Og Admiralen gik ene op paa sit Kommandodæk og blev der, mens Skibet under ham hensank i en fastende Morgens sløve Fortvivlelse.

Det var den 25de September de havde den falske Landkending, den efterlod svækkede Livsaander saavel hos Ledelsen som hos Mandskabet. Og endnu laa der for dem mere end to Ugers Sejlads.

Hvordan fik han dem til det, hvor var det muligt efter det Sammenbrud af alt Haab de havde været Genstand for? Endda gentog det sig, endnu en Gang paa Rejsen blev der raabt Land, og troet paa det, ogsaa denne Gang en Skuffelse. Han fik dem til det.

Stillingen ombord var bleven meget forværret, Forbindelsen mellem Agterkastellet og Dækket en Tid lang ganske afbrudt. Med Skolen paa Dækket og Admiralens lange vennesæle Forklaringer var det forbi, han

blev oppe agter og vandrede sin Vagt, Nat og Dag, ingen Under at hans Sko var udtraadte, og nede paa Dækket indrettede Besætningen sig som om der slet ingen Kommando var, hvad deres Part af Skibet angik.

Endnu blev der sejlet, Kursen Vest genoptaget, men Mandskabet holdt paa egen Haand Møder, stak Hovederne sammen i Grupper her og der, Grupper der indtil videre ikke var ganske enige, flere Meninger og Forslag, ingen af dem dog i Admiralens Favør. Levende beskæftiget og med sit sorte Hoved dukkende op snart i en Gruppe snart i en anden saas Diego, med voldsomme Armbevægelser, et lavmælt Program som han hamrede fast, Punkt for Punkt, med den ene Haand i den anden.

Det var Mytteriet der nu endelig begyndte at tage Form. Diego saa Blod og havde faaet den kildrende Stivhed i Benene der gaar forud for Spring, Admiralen fyldte op for hans Fantasi som en Tyr i en Støvsky, det trængte paa i hans Nerver at komme over den, skønt en Spirrevip i Forhold til Utysket, springe over den, bogstavelig talt, lige foran Hornene, sætte Brandpile i den,

haane den ved at vride Halen om paa den, og tilsidst spidde den fra Puklen en Alen ned igennem lige til Hjertet.

Saadan nu Diego, der vilde have et Skuespil ud af alting, noget for Øjnene; andre saa mere nøgternt paa Sagen. Admiralen skulde af Vejen, uden al for megen Udsættelse eller aabenbar Skyld for dem der var Aarsag dertil. Ulykkestilfælde kan ske, Mand overbord, dèr gik Admiralen om Natten og maalte Stjerner, med Øjnene i Himlen, lige op ad et lavt Rækværk, man kan snuble og gaa paa Hovedet i Søen, Ingen ved hvordan, og han selv undskyldt fra at forklare det bagefter. Saa vender man sorgfulde hjem uden Admiral ...

Her var imidlertid et Punkt som delte Meningerne, temmelig skarpt, ikke langt fra Haandgribeligheder mellem Grupperne: kunde man nu ogsaa finde Vejen hjem uden ham? De omtrentligt Søkyndige mente ikke det skulde have nogen Nød, et langt Kryds i Modvinden, flere Ugers, maaske Maaneders Stræk i Nord og Syd, slette Krydsere som Skibene var, men paa hvad anden Maade havde Admiralen mon selv

tænkt at vende tilbage en Gang? Andre krøllede Pandehuden og vilde ikke skjule det der ikke kunde skjules, at Admiralen med alle sine utaalelige Egenskaber dog uden Tvivl sad inde med mærkelige Evner, vel endogsaa overnaturlige Evner; jævn Forstand paa Søen gjorde det ikke, her var Løndomme som han tog med sig i Graven, og man skulde dog maaske være varsom med at staa sig selv i Vejen ved at fjerne ham.

Enkelte undslog sig rent ud fra at konspirere mod Admiralen, Pedro Gutierrez, som havde for hvide Hænder; Juan de la Cosa ogsaa, til Fortrydelse for mange, det havde været vigtigt at have ham med. Men Juan de la Cosa, der ikke et Øjeblik havde troet paa Rejsen og troede mindre paa den nu end nogensinde, erklærede at han trods alt vilde lægge sine Ben der hvor Columbus lagde sine, dette var saa galt et Foretagende at Livet vilde falde ham fattigt uden at se Enden paa det, ogsaa et Standpunkt, men ukammeratligt.

Saaledes delte Meningerne sig indtil en af dem blev den overvejende og Dødsdommen blev afsagt.

Udbrudet kom, men det var Admiralen selv der gjorde Skridtet dertil, just som Planen var moden til Udførelse. Han havde jo længe set hvad der var i Gære, og en Dag da alle var paa Dækket, Møder og Grupper i største Ophidselse, gik han fra Agterdækket lige ned midt imellem dem, vaabenløs, besluttet paa at snakke med dem.

Rasende Skrig hilste ham da han kom ned ad Trappen, i et Nu var Dækket i Oprør, Alle som En enige, ingen Naade for ham, og gik han selv i sin Død saa meget des bedre! Et Kattespring høres paa Dækket, en Klinge fanger Lyset, det er Diego, forrest i Spidsen for Hoben, Haandgemæng, han og Admiralen i Kamp, en Hvirvel Ingen rigtig skønner . . .

Men de ser Udfaldet, Admiralen har Diego mellem sine Hænder, hvordan det saa er gaaet til, holder ham og knækker Brodden i hans Hænder, plukker Stumperne fra ham, og mens han holder ham med den ene Haand griber han ham med den anden om Underarmen og slaar ham to Gange paa Øret med hans egen Haand, saa fejer han

ham til Side med de flade Næver, en Trækning gaar ham over Ansigtet som naar man fjerner et ledt Insekt, og nu rejser Columbus sig imod Hoben ...

Det var ikke helt galt af Diego at omfatte ham i Fantasien paa samme Maade som han omfattede Tyren, for nu han var vred kom der noget af Oksen over ham, det store Hoved, den fnysende Næse, Rejsningen, han svulmede, Blodet skød ham til Hovedet saa Øjnene stod hvide i det blaa Ansigt, han puklede sig og stødte med de vældige Arme som om han vilde støde dem ud af Skuldrene, Fnys paa Fnys kom af hans Næse, og Haar overalt paa ham buskede sig og gjorde ham endnu frygteligere, Tordenkilen var i hans Haand, Stemmen kom i svære Brøl. Og saa gav han dem Besked:

Her var han for at føre dem ind i Riger deres Øjne aldrig havde hvilet paa, og ved den levende Gud, hvad enten de vilde eller ej saa skulde de se dem! Aldrig skulde det siges ham paa af Pak at han havde svigtet sin kongelige Husbond og Herre Kong Ferdinand af Spanien og hans Dronning Isa-

bella, i hvis Ærinde han rejste, aldrig skulde nogen Magt hindre ham deri! Han var en Sømand for Gud og Vor Frue, sat af Himlen til at bringe Hedninger Naaden, om han saa skulde gaa til det yderste Hav! Saa længe der var Sjæle i Mørke som ikke havde hørt Evangeliet og faaet Naadens Tilbud saa længe vilde han sejle, til Verdens Ende, en Dødelig kun, men et Redskab til Gud den Almægtiges Haand for Evigheden, hvem var stærk nok til at stanse ham paa hans Vej?

Han saa sig rundt med Vildornens Blik mellem Hunde. Men ikke en eneste knyede.

Udtrykket gik over i Sorg, det bævede ham i Skægget, og den jættestore Mand faldt i en forfærdelig Graad, vendte sig og skjulte sit Ansigt med Armen, ravede som en Blind mod Trappen. Bredere Skive for en Armbrøstbolt end hans Ryg kunde ikke ønskes idet han gik op paa Agterkastellet igen, men han var skudfri nu, Hænderne hang lamme ned paa alle dem der blev tilbage efter ham paa Dækket. De saa ham gaa ind i den lille Kahyt oppe agter og trække Lugen til efter sig, som en Ulykkelig der

vil være ene. Og der var dem der glippede besværligt med Øjnene, kanske de alligevel havde været *for* mange om at tirre Jætten! Nogle saa at han blødte i Hænderne, efter Sammenstødet med Diego.

Ikke et Ord faldt mellem dem der blev tilbage paa Dækket. Men Rorgængerne der tog Tørn Dagen ud styrede saa fint, med Opmærksomheden paa det nøjeste rettet paa Kompasset, Kurs lige Vest.

De der havde lagt Mærke til Admiralens daarlige Sko lagde ogsaa Mærke til, en af de følgende Dage, at de var bleven bødet, mon af hvem? Var det en af Besætningen som maaske en tidlig Morgen mens Admiralen sov havde taget sig over at sy dem sammen? Eller var det Admiralen selv der havde gjort det ved den lille Bestik-Lygte hvis Skin altid trængte ud fra hans Kahyt om Natten?

FREMAD gik det, i den uforanderlige, mystiske Vind som syntes at have en hemmelighedsfuld Mening med dem; men Stemningen ombord svarede ikke til Medbøren, den var mørk og nagende som hos døds-

dømte Sjæle. Tegn der blev tydet som Nærhed af Land kom og gik, vakte et Haab uden Kræfter, bitterklog som man var bleven, og efterlod Spor af endnu dybere Græmmelse i de furede Ansigter.

Mandskabet begyndte at tabe de faste Forestillinger om Verden de oprindelig havde bragt med sig, havde glemt Spanien, omtrent hvem de var, Verden stillede sig for dem i et usikkert Lys som en Fortryllelse der allerede virkede paa dem, de var i andre Tilværelser, vilde ikke blive forundret nu mere om Fuglen Rok en Dag slog ned og strøg af med et af Skibene i Kløerne, Havuhyrer lurede under dem; at de ingen saa forekom dem næsten en Uvirkelighed mere.

Ufreden mellem Besætningen og Admiralen blussede jævnlig op igen men var af en gold trøstesløs Karakter, Mandskabet var for sløvt til at rotte sig sammen mere og hadede nu ogsaa hinanden indbyrdes til en Grad der gjorde alt Fællesskab umuligt. Det var kommen over dem som det skal komme over en Forsamling Mænd der er indesluttet paa samme Sted, uden Kvinder,

uden Mulighed for at undgaa hinanden, en Modbydelighed næsten ikke til at bære. Man aabnede Munden i Lede mod hinanden, uden Ord, gabede ad hinanden som syge triste Rovdyr, selv Sproget var for tungt at løfte; man vendte hinanden Ryggen saa vidt det lod sig gøre, stak sig af Vejen for hinanden paa det snævre Skib, krøb ud paa Klyverbommen og godtede sig ved nogle Favnes Afstand fra andre og en god lang Enegraad, ridende paa Bommen og med Armene om et magert Reb; man stak sig af Syne i Lasten, oppe paa Raaen, udenbords hængende i en Line paa Skibssiden som en Mand til Spegning, alt naar man kun var fri for at se hinanden. Ak, Rejsen og det lange Samvær straffede dem med at de fik Øjnene op for hvem de var!

Al Tugt gik i Forfald, lige netop saa meget blev tilbage at Skibet kunde navigeres, ingenting at tale om iøvrigt i det gode Vejr; Skibet lignede en Stald, hvor man snublede over Kødben, man sov hvor man sank om, kløede sig hvor det bed, knurrede med lukkede Øjne naar man blev traadt paa. Paa Dage hvor Livsaanderne flakkede op,

naar Fugle blev set eller andre Ting der mindede om en længst forladt og undergangen Verden de havde kendt en Gang, eller naar Admiralen igen som en Automat snakkede om Land, Idioten over dem, som de havde vænnet sig til som man vænner sig til en Stemme, ved saadanne Lejligheder tog de Varsler, et mødigt Tidsfordriv hvorunder Livet ebbede ud af dem: hvis den og den Kakerlak, som man saa sidde stille der og der, rendte den og den Vej, naar den rendte, saa skulde man se Land inden Aften. Gud naade den der pirkede til Kakerlaken og forstyrrede Gudsdommen, eller kom i Nærheden af den, Galmandsbrøl skræmmede dem tilside der vilde nærme sig Gruppen hvor Prøven fandt Sted, der godt kunde vare Timer, hvis det var en meget stillesiddende Kakerlak. Rendte den saa, ja saa skulde man enten se Land inden Aften, hvilket blev bar Løgn, eller den rendte den gale Vej, og alt Haab var ude, hvilket det var alligevel.

De af Mandskabet der bevarede en Rest af Menneskelighed gik i sig selv og blev gudelige, klamrede sig til Krucifikset ikke en

Gang imellem men uafbrudt, havde det Nat og Dag i Haanden og gjorde det vaadt med Taarer, Jomfrumariabilleder blev kysset saa længe de kunde holde til det, fromme Løfter aflagt. Alle de Pilegrimsgange de vilde gaa, hvis de nogensinde saa Spanien igen! I Bodsskjorte, barbenet! Ikke den Bekostning de regnede hvad angaar Vokslys. Somme lovede Jomfru Maria et Lispund, et Lispund! Kunde hun staa for det? Skønt uden Bagtanke var det vel i Grunden et skikkeligt Skøn af hvad Giveren var værd. Men det frugtede altsammen Ingenting.

Oppe agter gik Admiralen sin tunge Gang som et Kvæg i sit Spiltov, altid den samme Vægt deroppe, de tunge Fjed, som Plankerne gav sig under og som mærkedes over hele Skibet, en fæisk, en utaalelig Udholdenhed. Skoene var da revnet under ham, Studen, nu igen. Admiralen var lutter Haar og Skæg, ulæseligere i Ansigtet end nogensinde før — kunde han ikke regne sin Log ud efter hvor meget Haar der blev paa ham?

Det var netop det ømme Punkt, Admiralens egen indre Kummer, som han natur-

ligvis skjulte for alle: hans Afstandsberegninger holdt ikke Stik. Den Strækning han paa Forhaand havde ventet der skulde være til Indien og den de havde tilbagelagt faldt slet ikke sammen, Atlanterhavet lod til at være adskillig bredere end han havde forestillet sig — om der var nogen Ende paa det. Hvad skulde man tro?

Mandskabet havde i Begyndelsen været i Skræk for at man skulde støde igennem Himlen, naar man blev ved at sejle, og faa Skaarene over sig og komme i Gud ved hvilke Ulykker udenfor, Overtro, som de ikke nærede mere, Aa nej, det lod jo ikke en Gang til at der *var* nogen Verdens Ende, det blev bare til at sejle og sejle, uden nogen egentlig Katastrofe men ogsaa uden Ophør, til Dommedag maaske; hvem ved om de ikke allerede var fordømt og skulde blive ved at sejle, fordi de formasteligt havde pillet ved Havets Laase, de var maaske allerede i Evigheden og kunde ikke dø men skulde se hinanden altid, være paa Skib sammen i alle Evigheder, hu, og sejle og sejle og sejle.

Og Kødet vilde falde dem af Ansigtet,

og de vilde se paa hinanden med det bare Dødningehoved men ikke kunne dø; og *Santa Maria* vilde blive et gammelt Skib, gammelt som det allerede var, med fliset Dæk, solblegede Sejl og flossende Hampetrosser som piggede Orme, Ankret skællet af Rust; men heller ikke det kunde dø, det gamle Trug skulde pløje Uendeligheden til evig Tid og rokke med sine skamfilede Bomme og vaande sig i Tømret og samle slimet Søgræs i Vandgangen, og sejle, haa, haa, haa, indtil en Gang Satan, om ikke Gud, der havde glemt dem, forbarmede sig og aabnede et Spjeld for det gamle møre Vrag ned i Helvede!

OG endda trænger han paa, Columbus, holder ud hver Dag at fable med sin varsomme Stemme om Landtegn, indtil de med foldede Hænder beder Umennesket holde op, beder ham sparke dem og lade dem dø; endnu sjokker han om med sine Astrolaber og Vinkler og tier ihjel den ene Dag hvad han med forbryderisk Haabefuldhed har himlet op om den foregaaende, naar det viser sig at være Gøgl.

Havde de dog smidt ham overbord den Gang det ikke var forsent og de gad rejse sig for det! Ikke Maden i Munden undte han dem nu mere, med al hans faderlige Snak, de var paa Ration, Fetaljen opspist eller fordærvet, i Resten Utøj, Rotterne rendte over dem om Natten, en Gang skulde de vel til at æde *dem*, som hedenske Hunde, hvis det ikke blev omvendt, Vandet raadent, kunde han dog forgive sig med det ret snart, saa de kunde slippe for hans Knirk i Dækket og faa Lov at blive liggende, og lukke Øjnene for Sidemandens modbydelige skidne Træk, og dø.

Varmen tiltog, Varmen tiltog, Aa, ja, ja!

Og saa, som de var allerlængst nede, et Lemmehospital i den yderste moralske Opløsning, begyndte Haabet at pible ind, længe mod deres Vilje, for det var jo kun i Form af den gamle forhadte martrende Snak om Landtegn det kom, og jo mere de fik deraf des mere det plagede dem. Men tilsidst begyndte de uvilkaarlig selv at se.

En Morgen nogle Dage ind i Oktober hørte de Admiralen synge oppe paa Agterdækket, ganske ene med sin Gud og Sol-

opgangen, og forstod at han var troende nu, ikke med al Verdens Haabefuldhed i Munden og indvendig klejn, som de saa længe havde kendt ham, for de havde da ogsaa en vis Forstand, hans Overbevisning var ægte nu. Snart kunde de ikke andet end dele den, de heller. I Løbet af den Dag og de følgende, indtil den 11te, tiltog Vidnesbyrdene om Lands Nærhed saa meget at Ingen mere kunde være i Tvivl. De kom sig som Syge kommer sig, uden Kræfter straks for Livet, men rige i Sjælen, stille Taarer randt dem ned over Kinderne, jo nu var der ingen Tvivl!

Den 7de Oktober ændrede Admiralen Kurs mod Sydvest. De havde flere Dage i Forvejen set Fugle, Pelikaner, men den Dag saa de store Fugleflokke som fløj i Retning fra Nord mod Sydvest; Columbus vidste at Portugiserne havde fundet Land ved at sejle samme Vej som Fuglene fløj og fulgte deres Eksempel. Det var hans Formodning nu at de havde passeret de Øer han ventede at finde i Havet, eller var sejlet imellem dem uden at se dem, han tænkte sig derfor at sejle lige paa Fastlandet;

Øerne kunde de altid komme tilbage til. Den 11te blev Landtegnene sikre, Folkene ombord paa *Pinta* fiskede en udskaaren Stok op af Vandet, fra *Niña* saa man endogsaa en frisk Gren med Bær paa i Søen og maatte mindes hin Due med Oliebladet i Næbbet der kom tilbage til Noæ Ark efter Syndfloden, Stormsvaler blev set, og den Dag sejlede man i tiltagende Vind og en temmelig urolig Sø, svarende til den Forvisningens Styrke der drev paa og den Uro der fulgte med Tanken om nu snart, et Spørgsmaal om Timer, at se Land.

Men endnu Dagen i Forvejen havde Admiralen haft en sidste Dyst at bestaa med Folkene, optrækkende Mytteri, nu, nu, netop som Usikkerheden veg for ubedragelige Tegn. Det var just Sandsynligheden for Lands Nærhed der rejste Mandskabet, de havde faaet deres Kræfter tilbage da Verden begyndte at ligne Verden igen, forbavsende hurtigt, og nu stormede det ind paa dem med Betænkeligheder: uden Tvivl kom de nu i Land, men hvad Slags Land? I bedste Fald, hvis det var Indien, saa var det dog en grov Dumdristighed at falde

Bagvejen ind i Stor-Khanens Riger med tre elendige smaa Skibe og ikke hundrede Mand; havde Admiralen ikke tænkt paa det før saa var der Tid til at tænke derpaa endnu og vende om; Beliggenheden var dog vel nu bestemt, og man kunde komme igen med en Flaade og en Hær. Til at rekognoscere var de gaaet med og havde baaret de ubeskrivelige Lidelser Førstemænd gennemgaar i nye ukendte Farvande, men kort sagt, nu vilde de hjem efter Forstærkninger, ikke Tale om at udsætte sig for at blive dræbt allesammen paa en fjendtlig Kyst og forspilde hele Rejsen hvis ikke en eneste vendte hjem for at fortælle om den ...

Kun hundrede Mand, indskød Admiralen, men *Spaniere* ...

Skryden, højt Bryst, Admiralen var artig, kunde træffe det Rette. *Men* ... og det hele forfra igen, ikke uden Vink om hvem der var de fleste og havde Magten og mente at bruge den. Højrøstethed, Diego springende ovenud af Folkeforsamlingen som en Leopard af en Jungle, fugtlende med alle Lemmer i Luften, Skraalekor: *saa* langt

havde de sejlet Admiralen og gjort hans Lykke, nu ikke en Sømil mere!

Det endte med at Admiralen ganske simpelt erklærede at han for sin Part vilde fortsætte Rejsen indtil han havde fundet Indien, saadan som han havde bestemt. Han kom ikke i Affekt denne Gang, tordnede ikke over Hovedet paa dem, til Gengæld lod han en Portion Ringeagt skinne igennem der smagte i hvert Fald en Del af Mandskabet ilde; for Resten laa der en saadan Bestemthed i hans Optræden at de forstod de maatte over hans Lig før der blev Tale om at vende.

Det naaede han da saa igen, at dele Meningerne: Hævnskrig, Trusler og megen skadeløs Sværgen hos nogle, Tavshed og Grublen hos andre: Udsættelse, Spænding, oprørte Bølger indenbords og udenbords, men Sejlads og god Fremgang imidlertid. Og Dagen efter vendte Stemningen. De absolut sikre Landtegn rev alle med, Sejladsen hele den 11te Oktober var en Triumfsejlads, Solen gik ned den Aften i en øde Sø, som 35 Aftener før, men med en stor rødglødende, almægtig Forventning præget i sin Nedgang.

NATTEN til den 12te var en mørk Nat, Maanen som var i sidste Kvarter vilde staa op Kl. 11. Ved 10-Tiden om Aftenen var det at Admiralen fra Agterkastellet saa den første direkte Kending af Land, et Lys forude i Mørket som bevægede sig op og ned, Ild var det første Velkomsttegn der hilsede ham fra den ukendte Kyst, en Funke som baaret i en menneskelig Haand og rokket op og ned af hans Gang. Columbus kaldte Pedro Gutierrez, til hvem han havde Tillid, op til sig og spurgte ham om han saa Lyset, og da han havde bekræftet det lod han Rodrigo Sanchez kalde, Kongens Tillidsmand ombord, for at tage ham til Vidne.

Ved 2-Tiden om Natten da Maanen var kommen op skelnede en Matros med gode Øjne Kystlinje forude, ombord paa *Pinta*, Rodrigo de Triana var hans Navn, *Pinta* saluterede med et Kanonskud, og efterhaanden som de andre løb op kunde Kystlinjen, et lavt Land forude, skimtes af alle; Sejlene blev taget ned, de mødige Sejl, stive som Brædder i Folderne af at staa saa længe;

kun et Par Klude bibeholdtes, nok til at holde op og ned med Skibene og blive nogenlunde paa Stedet; nu kun at vente til Morgen.

Hvilken Nat! Aldrig havde Spænding, Triumf, Frygt for det Ubekendte, Nysgerrighed, Følelsen af skæbnesvangre, uhyre Ting oprørt Sjælene til Bunden som her. Og ingen Under, Tiden havde nu modnet det saadan at to Verdener skulde mødes her, med alt hvad der var i dem, og brænde over i hinanden og præge hinanden om; Hærskarer skulde slippes løs, og Sjælene skulde ikke blive ved at være det de var, derfor pumpede Hjertet saa uroligt i Hvermands Bryst; alt dette kunde de ikke se, men det var i deres Aarer som en stor Nød, Jubel og Højtid hele den lange søvnløse, forventningsfulde Nat.

Natten gik ikke ledig hen, Feber og Forberedelser over det hele. Nogle tvættede sig før Landgangen imorgen i det aftagende Maaneskær, andre lod sig klippe saa godt det gik, lige op til Admiralen selv, paa hvem Pedro Gutierrez studsede Haar og Skæg; det var mærkeligt saa forholdsvis

lille et Hoved han havde nu Manken kom af. Slibestenen hylede henne under Forkastellet og pladrede i sit Trug, Mændene stenede Værget, i Forventning om hvad Morgendagen kunde bringe, løb følsomt op langs Eggen med Tommelfingeren; de spyttede ind mellem Haand og Hæfte og prøvede Haandleddet, slog Hjul saa Klingen peb i Luften.

Og Snakken gik, overstadigt, godt at snakke, meget fik Luft, og Tanker døvedes som vilde gøre Sindet engt, det kom jo alligevel det der skulde komme. Admiralen, han var nu mageløs, Dagens Mand, og de havde ogsaa vist det, i den gale Stund Land blev set og alle tabte Hovedet af Menneskefølelse og Tak. Ja nogle var kravlet paa deres Knæ henad Dækket for hans Fødder og havde kysset Sømmen af hans Kjortel, havde ydmyget sig for ham som for en Gudfader, billigvis, de samme der havde været de frækkeste imod ham paa Rejsen; andre holdt sig noget tilbage, vilde ikke minde om sig altfor iøjnefaldende heller. Selv havde Admiralen været meget bevæget og havde knuget Hænderne i lang maalløs

Tak til sin Skaber, men for Resten var det paafaldende saa roligt han tog Forløsningen, egentlig som om han hele Tiden havde været ganske sikker paa at det maatte komme saadan.

Her maatte man jo ogsaa give ham Ret, Kunsten var simpel, i Grunden fuldkommen uopsigtsvækkende, Enhver kunde gjort det. Lige paa, lige paa, det var det hele, en Sejlads som efter en Lineal, med et Knæk tilsidst, hverken Storme, Skær eller krinklede Farvande, lige tværs over Havet, 35 Døgn, hvad behager! Fra imorgen *var* han virkelig Admiral og dertil Vicekonge, ts, ts, — og naar han nu kom i sin Herlighed saa skulde det nok vise sig hvor *de* var henne som dog vel havde gjort alt Arbejdet ombord, saa at sige bygget Skuden og passet Sejlene og staaet ved Roret, og til og med haft hele Ængstelsen! *Han* havde jo omtrent ingen Frygt vist.

Mange var de Øjne som Natten igennem fra Tid til anden rettede sig ind imod den fjerne utydelige Kystlinje, temmelig lavt Land lod det til, ikke barskt med høje Bjerge eller skarpe Kanter, let at bemestre

... nu kom det an paa hvem der boede derinde. Aa, naar de hverken var sejlet i Afgrunden, eller Himlen var faldet ned, og de ikke var bleven trukket til af Magnetbjerget eller brændt op af Solen, eller slugt af Havuhyrer, saa skulde det nok ogsaa vise sig at det var ganske almindelige Mennesker der boede derinde; forsaavidt vilde det ikke kunne skjules at Admiralen ogsaa i denne Henseende havde løst en Opgave som var paa Forhaand let.

Mellem dem der stirrede ind mod Land fra *Santa Maria* var en Mand med en tyk Overlæbe; han havde haft den ringe Takt at minde en Kammerat om alle de Vokslys de havde lovet Jomfru Maria; fluks havde han faaet en paa Munden .. : om det var *ham* der havde Vokslys tilgode? Haandgemæng, et blaat Øje til Kammeraten; og saaledes var der ogsaa en der stirrede ind mod Land med kun et aabent Øje og det andet lukket til.

Diego synger etsteds i Mørket, oppe i de højeste Halstoner, galer dæmpet som en enlig Vagtelkok Foraarsnætter: hvem sov nu for ham histinde med Øret hedt af Drøm-

me? Ihvem han om føje Tid skulde se, allerede nu, *nu* var hun til og slumrede under den samme Maane, higede maaske som han imod en Skæbne — vidste hun dog at den var saa nær!

Paa Agterkastellet gaar Admiralen med sit formindskede Hoved og sin nye store Værdighed, den han i Morgen, i fuldeste Harnisk og med Kastilliens Faner, skal føre i Land. Hvad tænker han? Dyb svulmende Følelse fylder ham over Guds Godhed og Naade. Store Tanker, mulige og umulige, fylder ham, mens Skibet vasker fra og til, med Bølgerne klappende om Boven, skrivende med sine Mastetoppe mellem Stjernerne; hver Gang Skibet lægger omkring i sit Kølvand valser hele Stjernehimlen om sig selv, saadan gaar det rundt i Admiralens Hoved, Verden og alle hans Tanker. Hvad venter ham derinde?

Natten er saa lun og underlig, Brisen har lagt sig, og en Luftning inde fra Land bærer varm Lugt ud imod Søen, mange besynderlige, krydrede, dunkle, stærke Dufte, af Ild, Dynd, Vækster, den tunge Nattesved der kommer fra Tropen og hæn-

ger som en Kaabe fra Landet ud imod Søen, Livets urgamle ferske, svangre Duft.

Hvilket Liv? Admiralens Hoved svimler. De sidste Dage der har ført dem mere mod Syd har der været som en glemt og dog kendt Sjæl i Vejret, en tiltagende Sommerlighed, en Foryngelsens Luft, fuld af svundne Somre, Barndommens Vaar, en evig Maj, Himmel, Luft og Hav hvilende som i en stedsevarende Jomfru Mariæ Maaned ... *kunde* det tænkes, var det muligt at han nu naar det blev Dag skulde kunne sejle med tre Skibe ind i Paradis, den evige Sommers Land, Ungdoms Land, Jomfru Mariæ Boliger? *Skulde han se hende?*

Aandedrættet forgaar ham, han staar stille, tager sig sammen. Det er ikke umuligt. Men det skal ikke tænkes før det sker, et Menneske har ikke Lov dertil. Natten igennem kommer Tanken igen, men han holder den nede, tvinger sig til at tænke paa det der er rimeligere og som ligger for, at det er Indiens Kyst han ser dæmre der i Maanelyset, eller Øerne foran Fastlandet, venteligt Antilia, Krydderøerne, hvorfra alle kostelige Sager kommer, det ligger jo

i Nattens Duft derinde fra at det er en Ø med alle Specerier og vellugtende Ting; forsaavidt kunde den godt være de Saliges Boliger. Men der vilde dog vel staa større Lys af den end den ensomme Fakkel han havde set?

Og dog, er Evighedslampen, der brænder foran Jomfru Marias Billede i Katedralen noget stort Lys, brænder det ikke som en ensom Gnist midt i et Hav af Mørke? Hvor stort var det Lys Hyrderne saa skinne ud fra Herberget hin Julenat da Guds Moder svøbte sin Førstefødte og lagde ham i en Krybbe? Duften som nu bæres til ham i Natteluftningen fra Øen, Arnerne derinde, vellugtende Træ, det er jo Røgelsen, Røgelsen, Katedralen, og alt hvad den forjætter! Han tør ikke tænke sine Tanker, uhyre ophidser de ham — er Edens Have ham nær? Med Magt tvinger han sig tilbage i et menneskeligere Spor.

Med Magt bliver han ved den Forvisning at det er Antilia han ligger ud for og tænker alt det igennem der kan tænkes at komme, alt det der skal gøres.

I Forbigaaende vender hans Tanker til-

bage til Spanien: de Lidettroende der, alle de skæve Smil han husker, og Mennesket kommer op i ham — nede paa Skibet hører de Admiralen pruste, som en Hest der pruster mægtigt i sit Bidsel — vælig er han nok deroppe nu, Admiralen og Vicekongen!

Men oppe paa Forkastellet gaar unge Pedro Gutierrez, Vagt igen i Nat. Han er tavs, forsker op i Maanen, forsker mod Land. Skæbnens Bog er mørk for ham som denne Nat, kun som et rødt Initial at se i den, den blodige Maane. Hvad aner han? Lidt ved han det, men han er ikke blandt dem der skal se Spaniens brune Kyster igen. Aldrig skal han gense Guadalquivir!

SOLOPGANG den 12. Oktober, den lange lave grønne Ø i fuldt Dagskær forude, godt og vel en Mil borte. Sejlene op, knirkende Taljer og frydefulde Opsange af Mandskabet, Festsejlads indefter!

I Spidsen *Pinta,* den strygende Sejler, stiv i Brisen og kløvende Søerne med smaa sikre Nik, efter den *Niña,* som altid med Gratie, bredende en Bræm af Skum som

en Kjolesøm om sig, pigeagtigt nejende i Søen; allerbagest vasker *Santa Maria,* krum i Skroget som Fjerdeparten af et Hjul, vuggende Næsen ned og unødigt pløjende i Søen, men ogsaa den vinder med, og det bliver ikke til noget før den kommer.

Det er en blaa Dag, Søen blaa, Himlen blaa, foran Skibene stryger Flyvefisk op af de dybe klare Søer som et Fortrav af Havets vaade sølvglinsende Sjæle, og mellem Skibene leger en Venneflok Delfiner, havfrueligt, i en Galop indad mod Kysten ogsaa de, paa Toppen af galopperende Bølger, altsammen som et Billede, Havets og de lykkelige Opdageres Apotëose.

Snart ser de Røg derinde, Vartegn for menneskelige Bosteder, Træer og grønne Sletter aabner sig i langsomme Pejlinger for Øjet, det er en god, haandgribelig Ø, med Brænding op om, skinbarlig, udmærket.

Admiralen staar højt paa Agterdækket, i Skrud fra Morgenstunden, Jern over det hele, og dertil Skarlagens Kaabe — en varm en, hvad, betænk, fuldt Harnisk! Mandskabet blæste Sveden fra Overlæben og syntes de havde for meget paa med et Par

Lærredshoser og Brynjen paa det bare Skind. Stadsen var nok ikke ene Sødme, man maatte lide noget for den! Foruden helt i Jern, blaa Plader og Skæl, samt Skrud, var Admiralen i Hjelm med Fjer af den Fugl Struts, Bjergegods fra hans Rejser i Afrika formodentlig. Al den Stads havde han haft med sig og gemt hen, til rette Stund, saa sikker havde han været i sin Sag! Paa Benene havde han splinternye garvede Hjortelæders Søstøvler, man forestille sig, Søstøvler, med hans Benlængde og Maal, et enestaaende Par Støvler, hver i Stand til at rumme en Tønde Hvede! Og saa rejste man af Lande for at opleve Mærkværdigheder, naar man havde slige Særsyn hjemme! Det var rigtignok ikke Admiralens gamle flækkede Snabelsko nu mere — hvor var de for Resten henne, burde de ikke bevares, selv som Vrag, i Grunden var det jo Reliquier! For at komme tilbage til Støvlerne, var det saa ikke ganske pudsigt at under hele Sørejsen havde Admiralen gaaet i Sko, og nu da han skulde paa Landjorden trak han i Søstøvler? (Frisprog af Diego).

Admiralen hører Latter og glad Tidkort under sig paa Dækket men er selv meget alvorlig. Er han ikke *for* alvorlig paa saa livsalig en Dag, naar alle andre synger og Alverden smiler ham imøde i hans Glorie?

Hvis nogen havde iagttaget Admiralen tidlig om Morgenen da Solen stod op og Øens Omrids blottedes i dens Straaler kunde man have set ligesom en Skygge gaa over hans Ansigt; jo klarere Udsigten blev des mørkere lod *han* til at blive. Og siden havde han været alvorlig.

Men nu ser de ham rette sig og hvælve sit Bryst, vinke Befalingsmændene op agter. For dem bekendtgør Admiralen at Øen skal have Navn, endnu inden de lander, efter Frelseren, den skal hedde *San Salvador*.

Juan de la Cosa ser op, forundret — det første Land de ser skal det ikke kaldes op efter Guds Moder, i hvis Navn Togtet er begyndt? Men Admiralen tier, det betyder at det bliver som han har sagt.

Højt staar han paa Agterdækket mod den blaa Himmel og ser ind mod Land, glippende med forvaagede svulne Øjne, ser

Brændingen rejse sig derinde mod Kysten som hvide Skikkelser der springer op af Havet, holder sig et Øjeblik og synker tilbage igen, et lydløst Spil paa Afstand Sømanden kender, Aanderne udefra der altid, altid søger Land; Havets Orgel er om ham som det har været nu i saa mange Uger, og det meste af hans Liv, en Tone der er en Del af ham selv, Vinden griber sin sløve Harpeakkord i Takkel og Tov, ogsaa en Del af hans Selv, det bruser, bølger, synger i ham og om ham, den blaa Dag aander og er stærk, ved Bovsprydet springer en farvet Sjæl ud i Lyset og svinder igen, Regnbuen i flyvende Draaber, bag ham klyver Morgensolen i Himlen, og foran ham ligger Dagen.

Og som han nu staar der under flyvende Vimpler og Bannere og Skibene saluterer over Havfladen til hinanden, Ild ud af Halsen paa Stykkerne og de korte Smeld Hav og Vind døver, den drivende Røg, mens Søfuglene vakler i Flugten og flyver højt, skræmmet af Skudene, og et Kor rejser sig fra Mandskabet, raabende Skibe, som han staar der og ser ind mod det nye Land

svulmer han og ser sit Liv foran sig, Livet bag ham magtesløst, nu først skal hans Rejse til at begynde!

MEN den var endt. Meget, meget kom efter, haardere Aar end dem han lod bag sig, smaa Triumfer og en Afgrund af Møje, den dybest indgravede Skrift paa Historiens Tavle.

Den Skygge der var gaaet over hans Ansigt om Morgenen skulde vige for Haabet, og komme igen, indtil Haabet var fordrevet og der ikke var andet tilbage af hans Ansigt end en Maske, den stumme Form Døden laaner.

Arbejde, Menneskekaar, ventede ham, men hans Bedrift som Redskab for Tiden var afsluttet. Med den Magt der var i hans Hjerte havde han ført Tiden ud over sig selv, nu vilde den feje efter ham i hans Kølvand og over ham, Vejen var aaben.

Bag ham, i det Evropa han havde forladt, var det som om Sjælene stod presset af hinanden ud imod Kysterne, nu vilde de skyde hinanden ud i Havet og over, Færgemanden havde vist Vej. Driften i hans Fæd-

res Blod havde ført dem saa langt som til Syden, nu aabnede han Vejen om paa den anden Side af Jorden for dem der fulgte efter ham.

Landnam og Erobring skulde overtages af andre, Temaet udvides uden ham. Selv forfulgte han endnu en lille Tid Dødeliges Maal, men fra det Øjeblik af da han saa Lys i Natten og havde slaaet Bro over Atlanterhavet gik hans Væsen over i Tiden.

QUETZALCOATL

DET Lys Columbus havde set ude fra Søen var en brændende Gren som et Menneske bar opløftet over sit Hoved paa Vej fra en Palmebladshytte til en anden inde paa Øen.

Naar man er ude saa sent og Aftenen er mørk, og man er ene, maa man have Ild med sig, ikke netop for at finde Vej, der er kun et kort Stykke gennem Skoven og over aabent Land, Stien er kendt, men hvem skulde vove at gaa ene udenfor menneskelige Boliger uden Ild?

Manden er ganske nøgen, har altid været det, Luften, selv nu ved Nattetid, lægger sig om hans Lemmer som et blodvarmt Bad, det samme han kender fra Vandet i Lagunen, naar han dykker sig i det, det samme der omgiver ham i hans Hytte og udstraaler fra Kvinder og Børn, den natur-

lige Varme, den eneste Klædning han og hans Forfædre nogensinde har kendt. Men han er malet, groft indsmurt med fed Aske og Kul nedad Kroppen i raa Figurer, i Næsen har han en Ring af Muslingskal og et fyldigt Halsbaand af Kaskelottænder om Halsen. Haaret er skulderlangt men afgnubbet over Brynene mellem to Stene og smykket med Fjer; i den frie Haand bærer han et Spyd hærdet i Odden med Ild, og i en Snor om Livet stikker en Bambussplint tildannet som Kniv.

Ilden fra den højtopløftede brændende Gren falder i hans Øjne, der er sorte og vidløse, ejendommeligt buklede, som vrange Spejle, det er som om de ser mindre end at en vild Indbildningskraft fra inder giver sig Udtryk i dem; og dog kommer alt, uden Undtagelse alt hvad der sker om ham til hans Bevidsthed, med skræmte Øjne ser han hvert Blad bevæge sig i Skoven i det Lysomraade han fører med sig, som stadig afslører Træerne foran ham, mens Mørket lukker sig igen bag hans Hæle, Papegøjer som lydløst dykker fra den Gren de sidder paa, stryger nedad i

en Bue og op igen i et andet Træ, eller bliver siddende og vender et Øje mod Lyset, trippende et Par Trin sidelængs paa Grenen uden at have Sind til at flyve op, lad os se først ... han ser Leguanen blive til i Lyset som pludselig falder paa den, med tusind Skæl, Tornkam, vredne Ben, Næsebor, forskrækkede smaa Øjne og det hele — men mest er han tilbøjelig til at se hvad han ikke ser, Rædsler og Anelser som kan springe ham ud af Hovedet og blive til Billeder om ham ved den første den bedste Lyd han ikke straks skønner Aarsagen til, det Hvide viser sig i hans Øjne, og han griber krampagtig om den brændende Gren, løfter den højere over sit Hoved og strækker Ilden foran sig, mod de høje slumrende Magter, Palmerne, mod Bambuskrattet, saa fæl en Tykning, mod den hvide Nattetaage, der fylder en Busk og er en rædsom Ting med en Busk i sine Arme, til Lyset tager Magten af den.

Og da han kommer fra Skoven ud paa aabent Land gaar han varsommere, er en anden Mand med den forskellige Verden der her kommer til hans Sanser, ikke andet

end Mørke i Luften foran ham som Lyset ender i, Græs og Sten som træder ind i Lyset forude paa Jorden, Luften som er vid her, aaben blæsende, med Bud langvejs fra. Til hans Øren kommer nu den lange stigende Dundren som ender med en Rystelse, Søerne der løber ind paa Revet rundtom Øen, saa og saa længe imellem hver, han kender dem, føler Øen hele Vejen rundt, fornemmer Havets Lugt, de store aabenstaaende Næsebor gaar paa ham, Stranden er i dem, den levende Lugt af Koraldyndet og alt hvad der rører sig deri, Lagunen og alt dens Væsen er i hans Næse, han er som kortlagt i Sjælen af alt hvad han snuser sig til, et med Øen, og dog i en Angst, som kun Besiddelsen af Ilden holder nede.

Nogle Minutters Gang bringer ham til et Krat og dybt i det til en Hytte, som hans egen, en Vens Hytte, en Mand som han selv, der sidder ved Ilden paa sine Hæle og modtager ham med et Grynt. Og hans hele Ærinde er da at sidde ned paa sine Hæle ogsaa han, i Kompagni med Vennen, og underholde sig med ham paa et bred-

mundet Sprog, stumpe Sætninger — om hvad? Fiskeriet, Lagunens Væsen, hvorom begge alvidende og forundret udveksler Mening; meget god Kano, den og den, som kommer paa Tale; en Ulykke: en fælles Bekendt som har traadt en Splint op gennem Foden og er døende, for saa lidt, Troldmandsværk uden Tvivl; fremmede Kanoer set, Nyt fra andre Øer?

I Baggrunden af Hytten skimtes en Dynge Kvinder og Børn, sovende, en og anden vaagner nu og da og lægger sig til Ro igen med yderste Forsigtighed ... O om de skulde komme til at forstyrre Mændene! Udenfor Indgangen til Hytten, i Halvskæret fra Ilden, lusker et Par Hunde, sælsomme Hunde, de er ikkegøende, visnæsede nok og logrende, gør Sprog med Ørene, men er uden Stemme, haarfattige og fede ser de ud, de er Husdyr her og bliver madet op til de selv er tjenlige, er traadt ind i Svinets Funktion. De røber megen Opmærksomhed da Mændene derinde sætter sig til at spise, ristede Krabber, som de aabner med et Stenværktøj, en Haandfuld Majs, der ligner ligesaa mange gule Tænder; en Portion af Krabbens fede Indvendige smø-

res paa Munden af Guden som staar under Palmetaget og griner i Koralkalk til Baalet; Kassavabrød, som smager af Kvindernes Sved, stopper den grove Del af Appetiten; af alt hvad der spises ofres en mindre Portion til Ilden, og en Ildbøn mumles mellem Læberne; derpaa store Slurke af Kalabassen, og Mændene har spist, ræber med Flid: Aanderne ud som kan være fulgt med Maden! Talen falder naturligt paa Gæstebud, og Stemmen sænkes, religiøst: den og den Ø, for saa og saa mange Sole siden, megen Menneskemad, godt Menneske, fedt og stort Menneske, mam, mam!

Og saa en Røg til Natten! Blade af den gode, den bedste Plante lægges paa Ilden, og Mændene hælder sig over Røgen, aander til sig og drikker med Næse og Mund, hoster og vaander sig af Velbehag, faar rindende Øjne og Vandet ud af Munden men er lykkelige og kvæler sig med Røg, saalænge til det er som om der rejser sig en Gud over deres Hoved i Røgen helt op under Palmebladtaget, et almægtigt Væsen, den skumle og bedøvende Aand, alle jordiske Staklers Ven, hvis Navn er Tobaken. Saa er de svimle og har herligt foruroligede

Aarer som gør dem søvnige, en skøn Hovedpine, de gaar til Ro, strækker sig paa Stedet hvor de er, Gæsten lige saa hjemme her som andetsteds.

Og da det er sikkert at de sover sniger Skygger sig til Ilden, Kvinder og Børn og de stumme Hunde som deler hvad der er levnet. De er ikke kede af det, hvisker hedt og faar sig dejligt et Eftermaaltid midt om Natten, stanser tyggende med en Bid i Munden og lytter, jo de sover, og lægger nye Ting til Brankning paa Ilden. Kvinderne hvisker, løse i Læberne og med smaa Svineøjne, næsten ude af Stand til at holde en fjottet Munterhed nede, uagtet de fleste af dem endnu bløder eller har daarligt lægte afskyelige Vunder efter Mændenes Bambusknive. Tilsidst finder de ogsaa et Par Blade frem af den gode Urt, tjatter Haaret fra Øjnene og skeler til de sovende Mænd, Dødsstraf for at gøre det, og lægger Bladene paa Ilden, aander Giften i sig og er i Vaande, saligt. Et Spædbarn kræver sig og knebles i Hast med et Bryst som slynges bag ud over Skulderen til Rygposens Beboer. Børnene bliver uenige over Lev-

ningerne, og de smaa Drenge gør Udfald mod de smaa Piger med smaa Bambusknive, alt stummeste Mimik, for ikke at vække Guderne. Snart grynter hele Hytten i Søvne.

Men da alt sover kryber endnu en Skygge til Ilden, et gammelt mimrende, blindt Væsen, Hyttens Ældste, det føler om mellem Gløderne og paa Gulvet, spiser Kul og smaa brændte Knogler, hvad andet fedtet det finder, og bliver bagefter siddende ved Ilden, heder sig i Gløden det ikke kan se; Børnenes Bambussplint kommer det i Haanden, og det skraber sig paa sin tørre Fuglehud, falder reptilagtigt i Tanker: mange mange sorte Tider siden *hun* nød godt af Mands Grusomhed! Mellem de Ting hun finder er ogsaa nogle forkullede Stumper Tobak — og hun, hun ved hvad Vej det gode skal, ingen Røg i Næsen hun, nej i Munden med Tingen, graadigt stikker hun Aske og Tobak ind til Tungen, kvakker og er trøstet, kravler endelig til Ro ogsaa hun, med den gode Urt i Munden.

Røgen fra Tobaksbaalet, det var den Columbus havde sporet ude paa Søen!

I Søvne gøer Mændene og vrider Lemmerne, som om de har Led midt paa Knoglerne ogsaa: uhyggelige Drømme. Lidet aner de at hvad de skal opleve næste Dag overgaar selv deres skrækkeligste og uhyrligste Syner. Hvad skulde de ikke se!

DEN nøgne Vilde med en brændende Gren i Haanden, omgivet af Nattens Rædsler som han holder Stangen med Ilden — det var i kort Begreb Billedet paa hans Stilling i Naturen og hans Oprindelse.

Den samme Skræk han følte for Natten havde hans Stamfædre i Urtiden en Gang følt for Ilden, men den var bleven givet i deres Haand som den stærkeste Magt i Naturen, og med den havde de underlagt sig Dyrene og Natten og endogsaa skaffet sig et Middel mod Kulden.

Dog ikke alle havde benyttet sig af *det*, her havde Menneskeheden delt sig, med et dybt Skel imellem, de der tog Kampen op mod Vinteren ved Ildens Hjælp, og de der veg for den, mere og mere mod Syd, efterhaanden som Vilkaarene strengedes oppe Nord. Istiden satte Skellet. Fra de varme

Skove i Norden, før den, var Menneskeheden kommen, det tabte Land; den Mand *Fyr* som første Gang tæmmede Ilden og kom ned fra Vulkanen med den, han bar den paa en brændende Gren netop som den Vilde paa Guanahani gik med sin Fakkel om Natten ... og saa langt var Menneskeheden nu altsaa trængt paa sin Vej sydpaa, med Varmen og Skoven.

Men fordi de saaledes stadig havde opsøgt og var bleven i deres Urbetingelser havde de ikke forandret sig, var de samme Urmennesker den Dag i Dag de altid havde været, Skovmanden med de faa men kraftige Midler Fyr i sin Tid havde lagt ham i Haanden, Ilden, Spydet og Stenkniven, hvortil var kommen Buen. Endnu førte de urgamle Symboler med sig, leveret fra Slægt til Slægt i et uhyre Antal Generationer men temmelig uforandrede, væsenlig Skræksymboler, en almindelig taaget Overlevering om den Forfærdelige, om det nu var Ildmagten, *Gunung Api,* eller *Manden,* Indbegrebet af deres egen Grusomhed naar den tog Form i en særlig blodig Ødelægger, som knuste mange og huskedes længe, i

hvert Fald Skræk, og Villighed til at ofre om Skrækken lod sig formilde. Det var deres Gudeforestilling, som de søgte at danne for Øjet i Sten eller Træ, og hæsligere Billeder gaves ikke. Til Grund for Forestillingen laa ældgamle Erfaringer, raa Magter i Naturen, synlige eller usynlige, alt i alt en Mand, hin Mand, Aanden af En der havde været og altid fremdeles var og gik igen. Følte man et Sting indvendigt, da var det ham; faldt en Gren ned i Skoven hvor man gik da var det ham, lumsk som altid; rendte man Storetaaen mod en Sten da var det ham der skød den i Vejen, man kendte ham; rædselsfulde Drømme, det var ham; altsammen saadan i det daglige; naar Hvirvelstorme kom paa, Lyn og Torden og andre store Ulykker, saa var han vred, mordlysten og sulten efter at se Lig i Massevis, og da var Menneskene smaa, uden andet Naademiddel end Ofret, og meget uvist om det blev modtaget.

Naar man fik Lov til at leve for ham levede man, tog Oprejsning for hvad man led nedefter, mod Dyr og hvad man ellers kunde overkomme, bed igen naar Lusen

bed, førte til Munden hvad spises kunde og havde sin fornemste Glæde med det samme: Jagten; for Udvidelser af Sindet: Musik, livsalig Dundren paa Tromme; Andagt: en gammel indgroet Forkærlighed for Huler, hvor slige fandtes, hvori der lod sig gyse og gøre Ekko, spøge med Lys og hin Mand males paa Væggen, og hvor Trommen, Sang og Dans var af en særlig fæl og overnaturlig Virkning; saa nær det gik an gav man sig da Fornemmelsen af selv at være de uhyggelige Magter der regerede i Naturen. Største Synd og samtidig paa mystisk Vis Forsoning: Menneskeæderi.

Og nu skulde Skovmanden for første Gang mødes med sin Broder fra for en halv Jordperiode siden, Istidsmanden, den Del af Menneskeheden som var bleven nordoppe og havde forandret sig i Stedet for at gaa, Drengs Efterkommere. Vilde de kende hinanden? Hvordan vilde Mødet blive? Netop saadan var Stillingen lagt op den Dag da Columbus landede paa Guanahani.

Men — det *var* ikke første Gang. Nogle Aarhundreder før havde der været en Mand her paa disse Kyster som havde sat dybe

Spor i Befolkningens Liv og efterladt sig et dunkelt men stærkt Minde, Sagnet om *den hvide Gud*. Endnu dyrkedes han under Navn af *Quetzalcoatl*. Om ham skal her fortælles.

Han kom ganske ene Mand og i en maadeholden Stil da han kom, roende i sit Enmandsfartøj af en udhulet Træstamme, uden personlig Pragt, klædt i Dyrehuder; men hans Udseende og Væsen og Evner, efterhaanden som de viste sig, vakte den største Opsigt og satte ham paa den Plads han senere kom til at indtage i Overleveringen som den hvide Gud.

Han var lys, lignede ikke et Menneske i det Billede man her gjorde sig deraf, det eneste man havde, da alle selv var mørke, han var bleg i Ansigtet og overalt paa Skindet, næsten til at forfærde sig over i Begyndelsen, og hans Øjne var blege, som Luften; Næsen var ikke naturlig, flad og aaben som en Menneskenæse, men med Hullerne nedad og ragende ud af Ansigtet som et Næb. Mærkeligst var Haaret, det

var lyst, som Solskin, og saa man ham noget paa Afstand saa det ud som om han gik med Solen paa Skuldrene. Solen! Solen! raabte de der saa ham første Gang, og faldt paa deres Ansigt; den eneste Vanskelighed han havde med at blive Venner med Folk hvor han kom hen var at de ikke turde nærme sig ham. Ogsaa Skægget var lyst, langt og stort, ikke to Haar som paa almindelige Mennesker, og som de rykkede ud, men en Skov i Ansigtet og ned paa Brystet, det var mere hvidt end gult, han var ingen ung Mand. I Solen lignede hans Hoved Guldstøvet man fandt her i Sandet ved Floderne, og Guldet blev helligt fordi det lignede hans solede Hoved. Af Skikkelse var han lang; hans Kræfter blev aldrig prøvet, Ingen nærede den Tanke. Selv kom han ikke med Ondt, som man med Tiden fik Erfaring for, ogsaa her havde han noget fremmed. Da han blev og begyndte at vise sine iboende overnaturlige Evner, ikke til Fordærv men tværtimod til Berigelse for alle Mennesker, ja saa havde man ham og viste ham al den Ære og Omhu man kan ødsle paa en Mand der er Solen i Person,

steget ned for at leve og aande mellem Støvets Børn.

Spurgte man ham hvor han kom fra saa pegede han ud over Havet ad Øst og Nord til, Solens Opgang, og det var hvad man ventede; men til Nogen som en Gang tog Mod til sig og henvendte sig til ham for at erfare hans Navn svarede han med et Smil der kunde betyde baade at de ikke skulde vide det og at det var sandt, at han var en Gæst; senere da han var rejst igen sandede man hvad han havde sagt. Folk som var Børn da han kom blev gamle i den Tid han opholdt sig hos dem, saalænge blev han, men selv lod han ikke til at blive ældre; utænkeligt heller at han skulde kunne dø. Man kaldte ham Quetzalcoatl, hvilket betyder Fugl og Slange og hentyder til Vinden og Lynilden, som han formodedes at herske over; i Ildens Kunster var han mere kyndig end mange skøttede om, men misbrugte aldrig sin Magt. Man gjorde et Tempel og et Højsæde for ham og smykkede hans Hoved med en Herlighed af grønne Fjer, en hel skøn og luftig Bygning paa Hovedet,

det grønneste der havde været set og en Pragt forbeholdt Guder.

Men Manden der blev ophøjet saadan var jo ingen anden end Norne-Gæst, der til sine Oplevelser nu ogsaa føjede den at sidde paa Gudestol og have en Krone af Fuglefjer paa sit røde Haar, ingen tung Byrde og en Ting som jo ikke behøvede at rygtes, i en saa afsides Del af Verden som det var; da de bad ham værdiges at bære den havde han ikke Sind til at vise den fra sig. Derimod afslog han Ofre man vilde bringe ham, af blodig og frygtelig Art, og vilde kun modtage Blomster og Frugter, hvilket gav Anledning til Indstiftelsen af et Offer hidtil ukendt i Landet og satte dybe Skel i det religiøse Begreb; hvorom siden nærmere.

Først skal kort gøres Rede for hvordan Norne-Gæst var kommen her. En lang Rejse, men i og for sig umærkværdig, naar man kun havde Tiden for sig og ingen anden Id end at sejle, som Norne-Gæst. Det var i den Tid af hans Liv da han havde overlevet sine Kære og forgæves søgte dem i de fjerneste Lande, de Dødes Kyst, som

han havde et Haab om at finde, for om muligt at gense dem der. Selv kunde han jo ikke dø, saalænge det Lys hans Moder Gro havde givet ham ikke var brændt ud, men Dødens Kyst havde han endnu ikke fundet. Efter at have søgt den i Syden, hvorom der er fortalt i hans Bog, forsøgte han sig ogsaa i Vesten, ad Solens Nedgang til, et Fingerpeg om at de Dødes Rige maaske netop laa der. Det store Hav udenfor Evropa gjorde han sig paa Forhaand ingen Haab om at sætte over, i den lille Enmandsege der stod til hans Raadighed, men som gammel prøvet Kystsejler havde han sine Erfaringer om hvor vidt man kan naa naar man giver sig Tid og følger Landenes Udlinje, eller op ad Floderne, det havde bragt ham rundt om alle Evropas kendte Lande og dybt ned i ukendte før; og den Rejsevej prøvede han.

Først drog han da i Nord, op langs Norges Kyst, padlede og fiskede sig frem som det var hans Sædvane, og i Forvejen hans Maade at leve paa, uforhastet, laa over nogle Aar naar et Sted tiltrak ham, tilbagelagde lange Distancer paa en Gang naar noget

opfordrede dertil, men beholdt hele Tiden Rejsens fjerne Maal i Øje. Fra Norges Kyst saa han i klart Vejr Øer i Havet langt vesterude, Shetlandsøerne, og vovede Overfarten en Sommer med roligt Vejr. Derfra naaede han Færøerne, idet han fulgte Fuglenes Flugt, og siden Island, vovsomme Farter, og sorte bitre Have heroppe, længe at være borte fra Land, men Mad nok for en taalmodig Fisker, bredflabet Torsk i Dybet, og ikke ensomt, tæt befolkede Egne tværtimod med store Hvalfamiljer paa Strømmene og tusind, tusind Søfugle inde paa Skærene i Land. Meget behagede Fugleæg og en Ild paa en fuldkommen øde Ø i Havet den Gamle, med en Søvn bagefter paa Græstørven og en Enesang i Morgenrøden, med Lyst gned han sig i Hænderne og steg i sit Fartøj for at føle Havet træde under sig, og igen give sig Bølgerne i Vold.

Fra Island naaede han Grønland, nærmest tilfældigt og ikke uden Havsnød og Savn, idet en Storm drev ham ud paa aabent Hav den Vej og endte med at landsætte ham paa den kolde Kyst. Han laa ned i Egen og var afmægtig da han landede; paa

Dybet midtude svigtede Fangsten, og han traf ikke at faa Regn, som ellers var hans Drik paa Langfarter, fra Bunden af Egen; Havet gik uhyre, og det satte ind med evig Nat, Isbjerge taarnede sig op om den udhulede Spaan i Havets Svælg med en Mand i; men han red Farten af i en Dvale og kom til sig selv paa Grønlands Kyst, blev en Hvalrosjæger og klædte sig i Isbjørnens Skind, tabte sig i uendelige Fjorde og Ødemarker her, var Aldre her og levede sig nordligere og nordligere op, gik i Hi i Sneen, fik det sparsomt med Træ til sin ensomme Ild, kun Drivtømmer; men hvad han fik studerede han og sluttede sig til Land i Vest hvorfra det kom; og over kom han, til de nordligste kolde Øer ovre paa den anden Side.

Saa var han over, drog nu i Syd Kysten ned, Fjorde ind og Fjorde ud, mange Aldre, mange Kyster, til han kom i mildere Himmelstrøg igen; endnu længere ned, til han var i Varmen, og da skuttede den Gamle sine Skuldre og lod Tiderne gaa, nærede sig af Fisk og Ensomhed, mellem yndige Øer, smagte Flyvefisken, som kom

ombord til ham af sig selv, og fandt den god; og endelig her traf han Mennesker uden at undgaa deres Selskab.

Det var paa Fastlandet, inde i den store Bugt med alle Øerne udenfor i Oceanet; fra Kysten kom han op paa det høje Land hvor et stort Folk boede og havde samlet sig om Foden af det ildsprudende Bjerg Popocatepetl, paa en Gang Symbolet paa deres Udspring, Ildgiveren og deres største Fjende. Til dem sluttede han sig, havde ikke fundet de Dødes Kyst men vel Dødelige, hvis Kaar i Blindhed bevægede ham til at blive, om det kunde formilde deres Skæbne. Og her kom han, uden stor Fortjeneste, til at træde ind i Rækken af deres Guder og beskytte dem, saalænge de selv hjalp til, mod dem af deres Guder der i hvert Fald var værre.

DET første han gjorde for dem var at udfri dem af den Afhængighed hvori de stod til Ildbjerget. For endnu var de jo ikke videre end Urfolket de stammede fra der havde boet omkring Gunung Api, i det tabte Land, de kendte Ildens Brug men

kunde ikke selv frembringe den, maatte have den fra Bjerget, Lynilden eller Skovbranden, hvis den gik ud for dem. Norne-Gæst lærte dem den hellige Boreild, Bræfolkets store Erhvervelse og Ejendom, en ringe Kunst naar man kendte den men for de fattige Urfolk af en Betydning som næsten ikke lod sig maale.

Fra den Afstand i Indsigt hvorpaa de stod var det intet Under at de satte den Fremmede i Forbindelse med Himlen og mente han var Solens Søn, maaske Solen selv, da de første Gang saa ham trylle Ild op mellem sine Hænder af to Stykker Træ.

Det svækkede de høje grumme Ildmagter i hvis Nærhed de boede og af hvis Rædsler de havde afledet Forestillingen om deres Guder, Lyneren Tezcatlipoca, den blodige Krigsgud Vitzliputzli, til hvem de ofrede Menneskehjerter — Quetzalcoatl lagde Mishag for Dagen naar de blev nævnet og vilde aldeles ikke modtage Ofre af den Slags der blev budt dem; en Slags Gudestrid opstod saaledes, hvortil Folket var Vidne, meget med Ønsket om at Quetzalcoatl skulde sejre; men Afgørelsen heraf endte med at blive

udskudt til Fremtiden, efter at Quetzalcoatl var rejst.

Foruden Ildens Kunst lærte Norne-Gæst dem Agerbruget. Majs, en meget god Kornart, groede i disse Lande, men de Indfødte kendte endnu ikke til at dyrke den, samlede den kun af vilde Planter, Strejftog i Dagevis for nogle Haandfulde Kærner; Norne-Gæst lærte dem at plante, gjorde et Hul i Jorden ligesom en Mund og puttede en Kerne deri, madede Jorden og bad dem se hvad den vilde gøre til Gengæld. Det blev rigtignok en lang Ventetid, de fleste glemte ganske Sagen, men da Planten kom op, og Norne-Gæst gentog Forsøget ofte nok, gik Sammenhængen virkelig op for nogle; smaa Majshaver udenfor Landsbyerne var hvad Norne-Gæst kunde glæde sine Øjne ved og Forvisningen om at de nu kunde Kunsten, at give for at faa, inden han forlod dem. Et Bevis for en god Bund i de arme Vildes Hjerte var at de viede ham en grænseløs Taknemlighed og Dyrkelse for den simple Tjeneste og rejste hans Stol paa et Underlag mere for at han kunde sidde højere.

Han kom helt i Højden efterhaanden, med mange Trin op til. I Flintarbejde lærte han dem ogsaa vigtige Ting og modtog deres altfor store Tak. De havde rent ud overtroiske Forestillinger om ham som Tømrer. Ogsaa Begyndelsesgrundene i Metallernes Brug bibragte han dem. Dyr der lod sig tæmme derimod havde Landet ikke. Dog lærte han dem at holde Fugle for den Glædes Skyld der var ved dem. Ja saa ubegrænsede Færdigheder tillagde de Quetzalcoatl at mange senere Ting de selv frembragte eller udviklede blev regnet til hans Fortjeneste, Bygningskunsten, Samfundsordenen, Kalenderen, Kanalbygning, Erhvervelser der kom meget senere efter at Quetzalcoatl var rejst; til den hvide Gud henlagdes alle Velsignelser. Selv Børnenes bedste Lege skulde de have lært af ham. Ikke Folket her alene men flere Folk i Indlandet og dybt nede paa Kysten havde samme Overlevering om saadan en Læremester og Velgører der havde givet dem de første Anvisninger til en bedre Tilværelse og saa var rejst til sit Hjem i Solen eller Morgenstjernen igen. Saa dybt nede fra betragtede de et almindeligt Menneske.

Alt gjorde de for Quetzalcoatl mens han var hos dem, ofrede ham altid Blomster og Frugter, vævede ham Undere af Kaaber af Kolibrifjer, gjorde ham Sole af raat Guld i hans Aasyns Lignelse til at pryde hans Tempel, viste ham enhver Æresbevisning, kun ikke Blodofre, som var ham imod. Endnu kunde de jo ikke ganske afskaffes, Vitzliputzli krævede sin Mad og fik den, men for deres Krige og Menneskeslagtninger viste Quetzalcoatl jo ingen Deltagelse, vendte sig tværtimod bort eller stoppede sine Øren naar der var Tale derom i hans Nærværelse.

For at dog ethvert levende Offer ikke skulde være ganske uforsøgt bragte man ham Kvinder, Flokke af Landets mest udsøgte Møer, som ellers skulde have været slagtet og hvis Hjerte skulde gives Guden mens det endnu var hedt, frisk udtaget og endnu bankende, og Vitzliputzlis Præster skulde have ædt Resten, de unge, barnligt søde Lemmer.

Quetzalcoatl lod dem komme til sig, stalddede dem op og lod dem forpleje som sine Ejendomme. De skulde sandelig ikke dø,

Aa nej, helt anderledes, de skulde smage Livet. Han lod sit Øje hvile paa dem og fandt dem vakre, skønne brune Knopper, med Øjne som Tropenatten og en Ildflue i, Lemmer nogle af dem som Honning, de skulde ikke forsmaaes, en Uret ingen Kvinde fortjener. Men det havde ingen rigtig Art med deres Glæde over at skulle leve og gives til hin Sol, de kunde ikke bevæges til at hæve Øjnene til Bedstefader, det var som om de frøs i deres Nøgenhed midt i Varmen fra hans Straaler.

Saa, naar han syntes de var modne, gav han dem til nogle unge Mænd af deres egen Aargang, ho, ho, ho, og det var mærkeligt at se hvor de nu kunde lyse, nu var det næsten dem der saa ud som smaa Sole i Ansigtet!

Og siden kyssede de unge Folk op i Luften mod Quetzalcoatl, som det før havde været Skik at kysse op imod Solen; og da han ikke var imellem dem mere spredte de og deres Efterkommere Kys for Vindene for at de skulde komme til ham.

Selv havde den Gamle jo Minder der gjorde ham for altid ene.

Jo længere han levede mellem disse Folk,

som havde saa megen Gudsdyrkelse i sig, des flere Lag lagde de under ham af deres Afstandsfølelse, flere og flere Trin op til ham; han sad snart højt oppe i Luften paa Toppen af en Pyramide, og tilsidst begyndte det at falde ham noget ensomt deroppe.

Den Tid kom da Norne-Gæst længtes hjem. De som han bar i sit Hjerte og førte med sig rundt i Verden hvor han kom, de var døde, og Landet hvor de var gaaet hen, det fandt han vel sent; men hjemme i nordlige Dale boede et Folk af Bønder som han var Stamfader til, han trængte til at gaa under Rønnetræer igen og møde unge bryske Karle paa Vejene som hilste høvisk paa en gammel Fremmed og i hvis Træk han kunde se at de havde Blod i sig af hende som en Gang for mange Menneskealdre siden havde været ham saa dyrebar.

Stor var Bestyrtelsen i Tenochtitlan da Quetzalcoatl forkyndte at han maatte rejse, og dyb Sorgen hos dem der fulgte ham ned til Kysten. Dog de forstod at han ønskede sig tilbage til sine lyse Boliger i Østen hinsides Havet. Og han lovede dem jo at komme igen!

Ja, det gav Quetzalcoatl dem at erindre

at kom ikke han saa skulde andre af hans Slags komme, de skulde ikke tvivle paa det, selv om det maaske kom til at vare længe.

Dermed steg Quetzalcoatl i sin gamle prøvede Ege, fattig nok for en Gud, men saa meget mere forunderligt at han overskred Havene med den, gav sit Præsteskab Farvel og dyppede Aaren; de saa hans Ryg idet han padlede udefter, lange skønsomme Tag. Ak venlig selv mod Bølgen, tænkte de der stod taareblændede tilbage og aldrig skulde se Quetzalcoatl mere.

Og Norne-Gæst roede den uhyre lange Vej tilbage i modsat Retning af den han var kommen.

Men Præsteskabet i Tenochtitlan rejste Billeder for ham i Sten, hvor man saa ham med hans krumme Næse og Skæg, med Fjer paa Hovedet og omgivet af sine Symboler som Lysets Bringer.

Tider gik, og han blev en Myte. Tilbedelsen af Vitzliputzli overskyggede igen ham, med al sin Gru, men stærkere og stærkere levede det i Slægterne at den hvide Gud skulde komme igen.

DEN HVIDE GUDS GENKOMST

Og saadan var Stillingen, da Columbus aabnede Vejen fra Evropa til de nye Lande i Vest, som han troede var Indien men som, uden at *han* nogensinde fik det at vide, viste sig at være en helt ny Verdensdel, med endda et Ocean paa den anden Side som skilte det fra Indien.

Et Aarhundrede tog det at blive klog blot paa Beliggenheden af det uhyre Kontinent, som kom til at gaa under Navn af Amerika, flere at trænge igennem det Indre af disse Lande, der gaar i hele Jordens Længde gennem alle Zoner fra den ene Pol ned imod den anden. Øerne Columbus fandt kom til at hedde Vestindien, de Indfødte Indianere, til uudryddeligt Minde om Vildfarelsen der laa til Grund for Opdagelsen. I Columbus Spor fulgte Rækken af andre Opdagere, hvem Vejen til Held var

gjort lettere end ham, i Hælene paa dem Æventyrerne og Erobrerne, Conquistadorerne; der var gaaet Hul paa Evropa, Udvidelsen gik hurtigt og i Spring. Men for de Indfødte kom hele denne Invasion fra Østen oprindeligt som en Bevægelse de opfattede under et, samme stærkt bevægede Synspunkt: den hvide Guds Genkomst.

Hvilken Forskel paa den Gang Quetzalcoatl forlod dem og saa nu da han kom igen! Det maalte hvor han og hans Stamme, de Foranderlige, havde forandret sig i de Aarhundreder, der var forløbet siden sidst.

Selv var Urfolket ikke det samme, i mange Henseender vundet frem, paa meget forskelligt Standpunkt ogsaa i forskellige Egne; men væsentlig levede de endnu i Livets Begyndelse, samme Urmagt over dem, i Popocatepetls frygtelige Lignelse, Ilden og Dommen. Om deres Tilværelse ved man Besked indtil Enkeltheder gennem hvad Historien har bevaret om deres Sammenstød med de Hvide, mest set fra *deres* Side, og en Historie samtidig om disse amerikanske Folks Undergang som Folk;

man forbereder bedst Mødet mellem de to vidtadskilte Kulturer, der dog berørte hinanden i Roden, ved at stille sig paa Standpunkt med de Indfødte inden Mødet fandt Sted.

Hjertet af den amerikanske indfødte Kultur, som Conquistadorerne stødte efter og ramte da de kom, laa i Meksiko, Aztekernes gamle Rige, mod Midten og ad det Indre til af de to vældige Fastlands-Halvdele. Den Verden Columbus fandt laa udenfor, en Vold af Øer i Oceanet foran den store Havbugt ind til Meksiko, saa langt borte at Rygtet om Columbus først sent trængte ind til Tenochtitlan, Aztekernes Hovedsæde; Traditionen om Quetzalcoatl derimod var trængt ud derfra til de yderste Øer, saa at Columbus blev modtaget som den hvide Gud allerede der da han gik i Land paa Guanahani; til Tenochtitlan kom det store Budskab i haandgribelig Form først med de første Rygter om den sig nærmende Cortez. Beskrivelsen af begge Møder, saa forskellige Mænd disse to var, henhører under et, et Perspektiv ovenfra.

Popocatepetl var i Udbrud de Aar Evropæerne indfandt sig i den ny Verden, ligesom Teneriffa i den gamle de havde forladt; det lod til at det var Skrækaar paa begge Sider, Varsel for store Ting.

I Tenochtitlan var Uroen stor, den Høje gabede og udgav Ild, uhyggelige Nætter med en sodet Glo højt imellem Stjernerne i Retning af Bjergets Top og et flakkende Skær som kom og gik paa de klinede Mure i Puebloen. Hvad var der med Popocatepetl, den Rygende, som saa længe Præster og andre Tænkende kunde huske havde smøget fredeligt i Himlen, hvoraf han havde sit Navn, han gav sorte pulsende Røgmasser fra sig om Dagen nu, han lynede og hyllede sig i Kvalm, og om Natten ulmede han med bristende Blærer af Flammer og Glød, saa at selv de der krøb sammen nede i Husene i Tenochtitlan saa Skæret spøge i Dørene i Loftet og ikke kunde sove. Et besynderligt Spil blev iagttaget, Bjerget stødte uhyre store Røgringe fra sig, formet af hans Mund, som langsomt rullede mod Toppen af Himlen, om Natten lysende, og det saa da ud som om Popo-

catepetl kronede sig med den ene Ildglorie efter den anden svævende over Issen og en Verden af Lyn nedenunder paa hans Pande, var han vred paa Stjernerne? Modnedes der forfærdelige Ildsyner i hans Tanke? Simplere Folk vovede at tro at Bjerget laa i Ufred med Iztaccihuatl, Popocatepetls Viv med det hvide Snehoved, den anden store Vulkan der laa paa Højsletten, derfor var det vel han omgjordede sig med Storme, ofte tordnede og rokkede i sin Grundvold og fødte alskens Uvejr; men Menigmand skal nu altid hente enhver Forklaring fra sin egen trange Erfaringskreds. Saa de hen til Præsterne kunde de ikke undgaa at bemærke at *de* saa blege og rystede ud, og den Vending det tog med Gudsdyrkelsen belærte dem snart om at det var meget galt.

I Begyndelsen øvede Præsterne med Flid den gamle prøvede Besværgelses- og Forsoningskunst: røgte Fredspibe med Bjerget! En simpel, en uafviselig Følgerigtighed laa til Grund for den hellige Handling, som næsten var en Retsakt, man røgte sammen, og saalænge man røgte smaat og maa-

deholdent nede paa Jorden saalænge formodedes det at den store Aand vilde røge smaat og maadeholdent oppe i Himlen ogsaa, det var saa godt som en Aftale, en Pagt, og Bjerget havde virkelig ogsaa holdt den indtil nu. Man gik i Højden, op paa Toppen af Templerne, og røgte for at han skulde se det, man var mange for at minde ham om Pagten, hele Præsteskabet med Ypperstepræsten i Spidsen, man blæste Røg op imod ham, hævede Stenpiben for at han skulde se den: mild Røg her, *her* opfyldte man sine Forpligtelser! Forgæves. Da Fredspiben ikke hjalp forstod man at Freden var opsagt. Og da var der ingen anden Vej end store Blodofre. Popocatepetl brændte og var rød, de mange hundrede Altre for ham i Tenochtitlan brændte og blev røde.

Aztekernes Tempel var Naturen og Guderne om igen, i selve deres Form Symboler paa Dyrkelsen; af den hellige Lignelse udspringer alle Naturmandens som alle Barnets Forestillinger. Der boede Meksikaneren paa Taget af et uhyre Tempel Naturen selv havde oprettet, en Høj-

slette rejst i Bjerghøjde op over Landet, et Land selv ovenpaa, med Foden ned i Tropen og Zonernes Stige liggende med sine Vegetationstrin opad Siderne, og oppe paa Tafellandet i den tynde Luft, Kondorens Luft, Kaktusens og Aloens Hjem, der ragede endnu til Overflod vældige Vulkaner op, Bjerg kronet med Bjerg, Guder sat højt, som den simple vise Naturmand tænker, og idet han er et med den almægtige Natur og bøjer sig for den springer der Billeder ud i hans Sjæl og faar Form i Andagt; paa den Maade var det aztekiske Tempel bleven til.

Det var dannet som en Høj, uden noget Indre, beklædt med Murværk, i mange Terrasser og Afsatser med Trin hele Vejen op; den Vej hele Folket en Gang var gaaet den gik Præsterne nu som i et helligt Sindbillede. Øverst endte Pyramiden i en Platform, og paa den var rejst to Taarne, inde i dem stod Gudernes Billeder. Foran Taarnene to Altre med Ild som aldrig gik ud, den evige Ild, mere end sekshundrede var at se brændende Nat og Dag over Pueblοens Lertage i Tenochtitlan, og mellem

dem stod Offerstenen! Hele Templets Anordning et Billede paa Bjerget, og Gudstjenesten under aaben Himmel, for alles Øjne, som om det var en Dyrkelse paa selve Bjerget, Popocatepetl, den Store, i et Afbillede, passet til for Mennesker, men kraftigt, som al Lignelse.

Og da nu Popocatepetl var i Uro øgedes Uroen ogsaa her. Onde Varsler var gaaet forud, før Bjerget begyndte at spøge, nogle Aar i Forvejen var den store Sø hvori Tenochtitlan var bygget gaaet over sine Bredder, uden nogen forklarlig Aarsag, hverken Uvejr eller Jordskælv, og havde slikket en stor Del af Puebloen væk, Kometer var bleven set, et af Taarnene paa det største Tempel brændte, ved Selvantændelse, Guds Finger; og endelig nu nylig var et Himmeltegn bleven set, i Østen, ligesom en Ildpyramide beklædt med Stjerner, ingen Tvivl om at store Ting nærmede sig fra den Kant, eller at Jordens Ende var nær. Det gjaldt da om at formilde Magterne og om muligt endnu at vende deres Sind ved dertil egnede Gaver.

Indtil halvfjersindstyve Tusinde Ofre,

Krigsfanger og hvem man ellers havde at fylde Foldene med, hvor de blev holdt og fodret til de blev tjenlige, Processioner en halv Mil lange, som langsomt, langsomt rykkede op mod Templerne efterhaanden som Forenden spistes af, indtil *saa* mange ad Gangen, men ellers daglig i Snesevis, og Tusinder om Aaret — saa mange Mennesker gav man til Guderne. Obsidiankniven, gjort af det vulkanske Glas taget fra Popocatepetls Flanke og begavet med hans Nerve, hvilede aldrig, og Præsterne, klædt i røde Kitler eller trukket i det afflaaede Skind af et nylig slagtet Offer, var trætte og saa tunge af levret størknet Blod fra øverst til nederst at de næppe kunde bære sig selv; dog endnu et Døgn var det som om en Gud holdt deres Arme oppe, der var stadig levnet dem Kræfter til de faa Bevægelser der skulde gøres, naar andre havde strakt Ofret med Ryggen nedad paa den krumme Offersten, Maven vel strammet, og der kun var at grave Flintkniven i og slide det hoppende Hjerte ud med Rødderne, vise det til Guden og smide det i hans Offerspand. Derpaa Resten nedad Trinene

til dem nedenunder, der parterede og brasede op nede i de rygende Forgaarde, hvor Gudens Appetit gjordes Fyldest, den hellige Efterligning, et Sakrament, men af mange opfattet saa bogstaveligt at de gik rundt i en Slagtesvimmelhed, med Opstød saa svære at de var nær ved at slaa dem omkuld, Eruptioner som i lille Maalestok ogsaa var en Efterligning af Bjerget. Børn blev ofret ...

Hu, nej, ikke mere! Endnu afskyeligere Ting foregik, trykte Beretninger nok; men det er næsten som om Modbydelighederne bliver værre i Sproget, det er bagefter, og en anden Indbildningskraft, Udøverne var troende, naive, naar alt kom til alt havde det noget smukt at de gav sig saadan hen med Blod og Død for deres Magter, Naturen var saa umaadelig, og de var uskyldige Sjæle. Skøn var Urmanden i sin Bøjning for Bjerget og Solen, de store Undere som den Oplyste aandsfattig beglor, Naturen var endnu i, ikke udenfor hans Hjerte. Naturligvis at Dyret i ham ogsaa gjorde sig gældende — er det ganske døet ud af den Oplyste heller endnu?

Imidlertid alt hvad de ofrede og gjorde Anstalter, de onde Varsler lod ikke til at ville lade sig afkræfte; i Virkeligheden kom de jo ogsaa til at slaa til, værre endnu end anet. Og paa Baggrund af saa meget der talte ilde i Naturen, og saa meget spændt indenfor Aztekerne selv, søgte man mere og mere at styrke sig i Haabet om Quetzalcoatls Genkomst.

Foruden de gamle hellige Overleveringer i Slægten der blev holdt levende af Quetzalcoatls Præster og af hans Billeder og Templer, en Overlevering af stor men fjern Natur, kom der nu efterhaanden nye til, uden at det ret vidstes hvor de kom fra, Rygter i Luften, som mellem primitive Folk der aander et Billede fra den ene til den anden, store Distancer, kort Hukommelse, men et Rygte der bliver: Quetzalcoatl *var* bleven set!

Han skulde allerede være paa Kysten, længst ude paa Øerne, og kun et Tidsspørgsmaal naar man kunde vente ham inde paa Fastlandet. Ja, ja, han komme! O ja, kun godt, Vitzliputzli var haard; selv de der ivrigst sørgede for hans Ofre, Montezuma selv, Ypperstepræsten og Feltøver-

sten, kunde ikke andet end sukke paa egne Vegne og føle Lede, alt aad han op — maatte en mildere Gud komme!

En Snes Aar varede det inden Rygtet om den hvide Mands Komme naaede til Tenochtitlan, ligesom Lyset kommer ned fra en Stjerne naar den ikke er mere. Columbus var død; og da Quetzalcoatl endelig fulgte sit Rygte fra Øerne ind til Fastlandet da var det ikke i Columbus' Person men i Cortez' han blev modtaget af Aztekerne.

Bevægelsen i Anledning af Columbus døde snart bort, som Ringe i Vandet efter en Sten der er kastet deri, han gjorde sig ikke bemærket som andre senere, heller ikke var det de rigtige han kom i Berøring med. De allerførste, ude paa Koraløerne og Skærene yderst mod Oceanet, var jo kun fattige Krabbeædere, uden Besiddelser eller Magt, næppe i Stand til store Sensationer en Gang; og dog blev Mødet overvældende, saa meget havde de af en Dannelse, som ellers laa fjern med sine Midtpunkter ad Fastlandet til, at de forstod det var Quet-

zalcoatls Komme, hin Dag da en mærkelig mangestemmig Torden blev hørt ude fra Søen, Lynglimt ved højlys Dag, og de tre vingede Vidundere strøg ind nordenom Øen og lagde op i Læ paa Vestsiden.

Store vage Følelsesbilleder lige straks, som blændende Spejle i Sjælen, for dem der i det hele taget saa, de fleste vendte den blinde Part til og galopperede paa Hovedet i en Busk. For Kvinderne et Flimmer paa Afstand, som alting der tildrog sig i Mændenes Verden, denne Gang vistnok en Ulykke, Havet maaske gaaet i Stykker, noget saa grusomt!

Men der er dem for hvem Nysgerrigheden er den ustyrligste af alle Magter, den drager dem om saa skal være i Dødens Gab, blot de maa se Drøvlen deri, den Slags Folk blev paa Stranden, ja gik endog Guden og hans Følge imøde da de steg i Land. Efterhaanden som Blodet lagde sig begyndte de rigtigt at se og oplevede de største Udvidelser i Sjælen, saadan som naar man slutter fra kendte Ting til ukendte og det klapper: det var jo *store Kanoer*,

Vidunderne, mægtigt store Kanoer, saa store at det var Løgn, men Kanoer nu alligevel, ikke til at tage fejl af! Der stod Træer op af dem, og de havde Vinger, som de nu foldede sammen, var højere end en Mand kunde skyde med Bue, og bedst som det var fik de Unger, et Vidunderlille som stødte fra Moderen og kom padlende ind mod Land. Naturligvis, Guder som kom fra Oceanet maatte bo i store Kanoer, og at de førte Torden og Lynild med sig, selvfølgelig, den Gud i Himlen kendes jo paa disse Tegn. Og nu skulde de faa ham at se!

Han var som med Vinger da han steg i Land, store herligt farvede Ting der flagrede fra hans Skuldre, og hans Ansigt var som selv det ringeste Menneske vidste om Quetzalcoatl at han saa ud, lyst og stort, med et tykt gyldent Skæg, ingen Tvivl om at det var ham! Øjnene var som Himlen, men han var klædt som Havet, i et blaat skinnende Hylster, en stor Bille lig, Gud bevare vor Mund, dog er Billen ikke ogsaa en Gud? I Haanden bar han en lang, lang Kniv, ingenlunde af Bambus, men af hvad? En Flamme, en Ting af Luft? Den forreste

og dristigste af de Indfødte skulde faa det at føle, thi da Gud rakte ham den imøde som til en Hilsen greb han om den og skar sine Fingre.

De store hvide Fremmede opførte en underlig Dans, knælede paa Sandet og lod til at henvende sig til Himlen de lige var kommen fra, de ytrede sig i Kor, store langsomme Toner, og den højeste og hvideste imellem dem plantede sine Vinger i Sandet, udgav Budskab og lod tegne paa hvide Tavler, altsammen Ceremonier de Vilde slet ikke forstod — sidst af alt at det betød de fra nu af ikke ejede deres egen Ø mere.

Foruden Vingerne eller hvad det var rejste de ogsaa et Træ paa Stranden, med en Mand paa som var hængt op for at dø, et Billede kun men meget livagtigt, og i Hænderne paa de Fremmede bemærkede de Vilde andre men mindre af disse Marterpæle med et Lig paa.

?? Hovedrysten ...

Og den der rystede paa Hovedet havde i sin Næse en gul Ring, det bemærkede de Fremmede ...

Ja, og saadan mødtes de da, de to som Tiderne havde skilt, den ene nøgen som fra Moders Liv, hvilende endnu med sin Barnesjæl i Naturens Sovekammer, den anden jernklædt og med mange Lag om sig som *hans* Tilværelse havde lært ham. Den ene Part saa Himlens Udsendinge i den anden og skulde faa sine Øjne rettet inden længe, den anden kom med et Sæt kunstige Drømme og skulde faa en Virkelighed han ikke skøttede om i Stedet. Saadan en Udveksling skulde finde Sted imellem dem, og mange mange andre Følger.

Paa alle Øerne Columbus siden anløb blev han taget for den hvide Gud, indtil han og navnlig hans Mænd fik sørget for at gøre de uskyldige Indfødte klogere. Columbus fo'r ikke haardt frem imod dem, selv ikke da han som Vicekonge og Guvernør skulde holde Skik paa de Kolonier han anlagde, ikke mere end hvad der var Krigens Ret, efter Datidens Begreb, men hans Held var heller ikke stort. Han solgte de Indfødte lidt som Slaver, Tidens Moral, og ikke det værste, som visse Kvinder foretrækker Vold for ingen Tilværelse, han

skrabede Bunden for Guld hvor han kom og vendte Stemningen overfor det gule Metal, det havde været skattet fordi det mindede om Quetzalcoatl, for Farvens Skyld, nu forstod man bedre Værdien deraf, siden de hvide Mænd rendte hinanden op ad Nakken for at komme først og faa det; man maatte nok snarere spørge hvor meget et rødt Skæg var værd i Forhold til saa og saa meget af det gule tunge Støv.

Ærbødigheden for Himlens Udsendinge fik et Knæk, og alle de Erkeengle Columbus efterlod i en befæstet Lejr paa Haiti paa sin første Rejse, inden han vendte hjem, blev ganske simpelt dræbt, en Flok Galejslaver og Drabanter, kyndige i at rive Guldringe ud af Ørene paa de Indfødte og i Stand til at overskride den Skranke af Smuds, Fedt og Stank der skilte dem fra de Indfødtes Kvinder; mellem dem arme unge Pedro Gutierrez, som var sat til at styre dem; Aa de var meget dødelige, de hvide Guder, og hvællede ganske som andre Mennesker, hvad enten de fik det med Bambuskniven, Pile fra Baghold, eller Knipler, tyve Indfødte om En, oven i Hovedet.

Da Columbus kom tilbage fandt han dem gravet ned her og der, nogle af dem, et Aadselsbo fuldt af Myrer; Hovedet af en af dem fandt han i en Kurv i en af de Indfødtes Hytter. Forretningen var begyndt.

Et ubetydeligt Træk er bevaret om en af de Vilde fra Guanahani som Columbus traf igen senere paa sin Rejse videre frem mellem Øerne og fiskede op, af politiske Grunde, for at bedække ham med Gaver og lade ham sejle videre og gøre godt Indtryk hvor han kom frem; i sin Kano havde han, Inventarielisten er fra Columbus' egne Papirer, et Stykke indfødt Brød saa stort som en Næve, en Kalabas med Vand, et Stykke rødt Jord pulveriseret og bagefter æltet til en Dejg, samt nogle tørre Blade, „hvilket maa være en Ting de sætter saare megen Pris paa, saasom de allerede havde bragt mig nogle af dem som Gaver paa San Salvador“ (Tobak); „og han førte med sig en liden Kurv af de Indfødtes Art, i hvilken han havde en Kæde af smaa Glasperler og to Styvere“ ... hvoraf Columbus forstod Manden kom fra San

Salvador, hvor han havde faaet Gaverne af ham selv, i Bytte for Bomuldsgarn, Papegøjer og Spyd, som de Indfødte af egen Drift bragte som Ofre til Guderne. — Man forestille sig den nøgne Vilde, der i sin Kano, langt til Havs, padlende som for Livet, iler mod en fjern Ø, hvor han maaske har Venner som han inden altfor mange Sole *maa* vise sine svulmende Skatte og fortælle om den rige Gud af hvis egen Haand han har modtaget dem!

De uprøvede Vilde var jo lige ved at tumle i Begyndelsen af Lykke over alle de Undere der kom til dem over Havet og hvori de fik Del. Endnu spøger der som en fin Klang for Øret, fire hundrede Aar efter, af alle de Bjælder og smaa Klokker hvormed Columbus og siden alle andre Opdagere forlokkede de Indfødte, det ligefrem ringler op af de gamle Papirer fra Opdagelseshistorien med Bjælder, et stort Forførelsesnummer, jævnsides med Glasperlerne, røde Lapper og de smaa Spejle, som den Vilde uvægerligt greb bag om første Gang han fik et i Haanden, for at nappe den mystiske Broder bagved.

De smaa Bjælder der gjorde saadan en Lykke omtales altid som Falkebjælder, det var den Slags Jagtfalkene havde paa Kloen forat de skulde ringe i Flugten naar de stødte fra Skyen ned over Hejren, Jægerens primitive Glæde; man kan se en Bjælde af den Slags paa Holbeins Billede af en Adelsmand med en Falk; Kanebjælderne stammer ned fra den, de smaa Bjælder paa vor Barndoms Hestetømmer var de sidste Aflæggere. Middelalderens Tilbøjelighed for Bjældeklang, man gik med dem paa Klæderne en Gang, blev nu skudt af paa de Vilde og fandt et Marked der, Aa ja, lykkelig stoltserer den i Forvejen med Næseknogle og Ørepløkke og ellers Intet fordelagtigt udstafferede Menneskeæder omkring med en Bjælde knyttet ind i en Marelok af sit Haar. Man kan lokke dem til sig paa Afstand med den forføreriske Musik, de staar som rodfæstet til Jorden og lægger Øret til: en lille Gud, en blank Ting med Mund som synger og er sød i Mælet — Smilet kommer frem, saa at man ser et Hoved fuldt af store hvide glubske Tænder, men et Haar kan binde Kannibalen, nu han

er saa rørt, Haanden kommer frem, om han dog kunde faa den, om den lille Gud maatte blive hans!

Saa sætter de ham til at skrabe Guldstøv op af Flodsandet i fjorten værkende Dage, skæv og helt nedtynget i den ene Side af at slæbe Byrden kommer han med Posen, tung nok til at slaa en Mand i Knæ med den, og faar sin Bjælde, vender Ryggen til, gaar, og man ser paa hans Skuldre at han er lykkelig. Gamle hærdede Kaziker med hvidnede Haar paa Benene humper lange Veje for at lægge Øret til og høre Bjælden tale, endnu i deres Livs Aften times det dem at fornemme et Sprog saa dejligt. Ungdommen vil rende efter det Nye, men her giver selv Erfaringen sig over, dette er ikke Blændværk men et ægte, haandgribeligt Guds Under!

Det var nu Bjælden der kom. Siden kom jo Klokken! Den Tid var ikke fjern hvor den fra grundmurede Kirker skulde bamle ud over Koralkyster og Mangrover og forundre Fuglene og besætte Morgen- og Aftenrøden, som i de gamle Lande.

Javist ... ganske som for nogle faa Aar-

hundreder siden, da de første modige Missionærer trængte op i Evropas Tykninger og fristede de raa Indfødte dér i deres Kohuder med Bedeklokken. Ogsaa der begyndte det med Bjælden og endte med de store Dommedagsklokker i Katedralerne.

Var det da ogsaa en afbrugt Ting der nu var ved at blive for gammel i Evropa og som passende og med Fordel kunde skydes af oversøisk paa de Vilde?

I hvert Fald hvad der saaledes indyndede sig med sin liflige Klang kom med det Gode; det var aldrig i en Mand som Columbus Sind at de arme Formørkede skulde vindes for Naaden med andet end Mildhed.

Conquistadorerne havde andre Begreber. Hvad havde man Kanoner til? Hedningers Sjæle ... først i Selen med dem, siden Sakramentet! Heller ikke var de Indfødte paa Fastlandet saa harmløse som de lykkelige Øboere ude i Oceanet, de første af de Hvide der havde Erfaringer med dem fik deres *Macquauitl* at smage, Træsværd med Obsidianflækker indkilet i Skarpen paa begge Sider, et afskyeligt Vaaben; Meksikanerne levede vel endnu i en Stenalder men forstod

som faa at faa Hul paa det menneskelige Skind, og de var mange, respektable Fjender; Kælenskab blev ikke ofret paa dem under deres Omvendelse til Kristendommen.

Det første Nys Meksikanerne fik om de store Fremmede var da Grijalva viste sig paa Kysten med sine Skibe. Erobringen udgik fra Cuba, hvor Diego Velasquez var Guvernør, en af Diegoernes store Familje som nu begyndte at faa Foden ind og sprede sig i den ny Verden. Forud for Grijalva havde en anden Hidalgo, Cordova, været paa disse Kanter for at snuse efter Slaver og havde anløbet Yucatan, hvilket betyder Hvadbehager? en Fordrejelse af de Indfødtes Spørgsmaal, Tectetan, da de ikke forstod de Hvides Sprog, og hedder det til denne Dag; han saa store faste Bygninger der, ikke Palmehytter faldefærdige for en Brand som paa Øerne, og de Indfødte var raa, uanstændig vaabenføre Folk og korte for Hovedet. Grijalvas Erfaringer paa Kysten helt inde i Bugten nærmede sig et Martyrie, han fik Børst og blev jaget ud paa Søen igen med Resten af sine Mænd.

Mellem dem var Bernal Diaz, som senere som gammel Mand skrev sine Erindringer i Guatemala, et uforligneligt Værk, og en uforlignelig Mand, Deltager i og Øjenvidne til hele Meksikos Erobring, tapper, simpel, uden Svig, en nobel ægte Spanier og dertil ærefrygtindgydende Pen; det var ham der selv i Fredstid ikke kunde sove uden i sit Harnisk og paa Gulvet; et mægtigt udløbende Urværk i ham fik ham til da han var ude af Spillet at skrive en Bog af Homers Sideantal, og lige saa vægtig af Indhold.

Kun Iliaden kan sammenstilles med Meksikos Erobrings Historie, men Tiden ligger os saa meget nærmere, Handlingen er lige saa heroisk, men det er Folk vi næsten kender. Ligger den Tid os saa fjern? Kun 13—14 Menneskealdre skiller os derfra, levende Tradition fra Bedstefader til Sønnesøn skulde ikke have gentaget sig saa forfærdeligt mange Gange og kunde have naaet os mundtligt, hvis ikke skriftlige Kilder gør det overflødigt. Her er nu Bernal Diaz' Stemme tværs over Tiderne, det sømmer sig at gøre Reverents for hans Bog

og henvise til den for dem der vil leve med i Tenochtitlans Erobring. Her skal det kun kortelig forsøges at drage de Træk frem som belyser Mødet mellem Urmennesket og den hvide Mand.

Navnet paa den Indianer der saa Grijalvas Skibe og bragte Nyhederne til Tenochtitlan er bevaret, han hed Pinotl og var en af Montezumas Skatteopkrævere nede paa Kysten. Til ham kom en anden Indianer og fortalte at han havde set bevingede Taarne der bevægede sig hid og did ude paa Søen. Flere som blev sendt afsted for at spejde rapporterede at de havde set to saadanne Taarne paa Søen, og fra det ene af dem blev en Kano sat paa Vandet med en Slags Mennesker i, de var hvide i Ansigtet og havde store Skæg og var klædt i sælsomme blanke og skinnende Hylstre. Nu ilede Pinotl selv til Kysten og var saa heldig at træffe de Fremmede, var endogsaa ombord i et af Taarnene og havde en Samtale med dem, rigeligt Minespil formodentlig og meget Fingersprog fra de Fremmedes Side, hvoraf det fremgik at de skinnende Væsners Ærinde var at komme og besøge den store Herre

i den store By oppe hinsides Bjergene de havde hørt om ... han var vel meget rig, hvor meget Guld? Spreden ud af Armene og mimisk Opfordring til Pinotl om at sprede Armene ud og vise hvor meget Guld hans Herre havde?

Saasnart Taarnene var fløjet, andetsteds hen paa Kysten, hvor Grijalva altsaa blev skaaret halvt i Stykker af de Indfødtes Flintsværd og siden skyede Kysten, rejste Pinotl Dag og Nat til han naaede Tenochtitlan, hvor han fremstillede sig for Montezuma og hele Raadet og forklarede at han havde set og talt med Guder. Beskrivelser i Billedskrift og meksikanske Hieroglyfer paa Aloepapir havde Pinotl ladet optage af Guderne og deres vingede Søpaladser, de blev fremlagt i Raadet.

Om man havde dem nu! Om de eksisterede som Bilag til den blodige og oprørende Tragedie som nu ret snart skulde udspilles! De havde været et Dokument for hvordan Aztekerne opfattede og afbildede spanske Riddersmænd hvem de tog for Guder; Maalet for hvordan de var tillagde de selv. Men de er sagtens gaaet under Gry-

den mellem andet brændbart en eller anden spansk Soldat varmede sin Aftensmad med, som saa meget andet de Efterkommere af Vandalerne udrettede: alle de uvurderlige meksikanske Kunstværker af Guld de lod gaa i Diglen, Perus Skatte som Pizarro tog Vare paa, Vaser og Hjul af Guld, saa meget at de fyldte en Sal elleve Alen lang og otte Alen bred til en Højde af fire-en halv Alen op fra Gulvet, Atahuallpas Løsesum — hvorpaa han blev dræbt bagefter — Skatte hvis Værdi som Kunstværker ingen Evropæer skulde faa Anelse om og som Pizarro løb over med sit buldne Drabantblik inden han lod dem banke flade for at de ikke skulde fylde for meget i Dyngen og siden indsmelte, Bødlen vidste ikke at deres Værdi som Antikviteter var større end deres Vægt i Guld, og som genopstod i Form af de mange fireradede tommetykke Guldkæder der smykker Tyrehalsene paa Portræterne af alle det sekstende Aarhundredes Fyrster og Herremænd, *Familjen*, hvor alle Godserne og alt Guldet endte: Overfloden deraf i Evropa og de mange Lig, Folkeslags Undergang ovre i det myti-

ske Amerika! Men det er Pizarros Historie, Incaernes Udrydder, og et senere afsides Kapitel af Conquistadorernes røde Bog.

Der hører Mod til at afsige Dommen over disse forfærdelige Mænd, som fik mere Skæbne lagt i Haanden end Naturen har bestemt Landsknægteøverster for, for modige var *de,* fuldkommen forrykte Karle hvad Liv og Lemmer angik, og man maatte føle sig en Duel voksen med dem, selv bagefter, for at sætte dem paa Plads. De satte sig selv hvor de staar, Jernmænd for Alles Øjne, man faar nøjes med at betragte dem og skyde Dommen ind under den selvødelæggende Natur der frembragte dem til manges Bane og egen i hvert Fald sikre Ihukommelse. Slette var de næppe en Gang; da Pizarro led Vaabendøden som gammel Mand, stukken ned af Almagros Bande som forraadte ham paa hans egen Tærskel, efter at have fægtet som en Engel og skældt dem henrivende ud, gjorde han liggende paa Gulvet med Fingeren et Kors i sit Blod og kyssede efter det, inden han for heden, ikke massiv helt igennem han,

men med et lille Rum indvendigt og deri Billedet af sin Gud. Og med alt hvad han blev Aarsag til indtager Cortez ved en vis overordentlig Munterhed, Krigerens og Idrætsmandens Overskud af Livslyst, Tilbøjeligheden til lattermilde Udbrud mellem Venner, de var jo alle unge, en Flok drabelige Drenge sluppet løs i en ny Verden; paa Randen af en grusom Død selv eller Døden for de uhyre overmægtige Fjender kunde de ikke lade en Soldaterspøg usagt eller de Frugter uprøvet som Landet bød paa. Baade Cortez og Pizarro var *Estremeños*, Hjemmefødinger af Estremadura, hvor Befolkningen fra gammel Tid var blandet sammen af Goter og Maurer, en uden Tvivl meget kraftig Blanding og et Holdepunkt for Forstaaelsen af en Karakter, hvori Ridderlighed og Foragt for Menneskeliv, Pragt og Grumhed, Fantasi og Fraværelsen af Nerver, Standhaftighed, Troløshed, omtrent alle Egenskaber undtagen Svaghed, dannede et saa levedygtigt og skrækkeligt Hele.

Skal man give Cortez lige Parti maa man først og fremmest ikke glemme at han med

en Hær paa 610 Mand begav sig ind i et Land, af Naturen en Fæstning, med en Millionbefolkning, Hære paa hundrede Tusinde Djævle, efter at have brændt sine Skibe, for at erobre det eller dø. Men han havde 10 Kanoner og 16 Heste! I Ryggen paa ham lurede hans egne, Guvernøren paa Cuba som med den spanske Stats Autoritet var skinsyg paa hans Æventyr, i et afgørende Øjeblik maatte han vende sig mod en fjendtlig spansk Hær, Narvaez-Episoden, med hele Meksiko om Ørene, men han slog ham og spædede sin egen Flok op med hans Mænd, tvang Ulykker om til sin Fordel og pløjede sin blodige Vej videre, i Kanonernes Spor, mod Tenochtitlans Fabelby.

PINOTLS Rapport gav Montezuma og alle andre Indviede Vished for at Quetzalcoatl var i Landet. Og da Cortez kom Aaret efter fik han den Modtagelse det var Ret at give den hvide Gud, dog ikke ganske uforbeholdent, med en vis Tøven, Mellemtiden havde allerede Træk at lægge til de overleverede Forestillinger om Godhedens Gud som ikke

ganske stemmede, først Cortez' hensynsløse Krig mod Tlascalaerne, Aztekernes Fjender, og derpaa hans Forbund med dem, et Skridt Quetzalcoatl uligt og for Tenochtitlan meget farligt.

Men ellers kunde der jo kun være ringe Tvivl om at det var, om ikke Quetzalcoatl selv saa hans Efterkommere, i hvert Fald *Teules,* Overnaturlige. De stod i Forbindelse med Ilden, Tordenen, eller var Tordenguder selv, det var givet, ikke Rygter og løs Snak men Tingene selv, tilstrækkelig mange havde set og hørt Tordenværktøjet i deres Haand og Følgerne deraf, de frygtelige Rør hvoraf Ilden og Røgen sprang, ganske som af Popocatepetls Mund, og med samme dødelige Virkning paa Afstand som Lynet: Træer splintrede op i Luften lange lange Vegne fra hvor det tordnede, og der blev blodige aabne Lysninger i de Indfødtes Hære længe før de var Teulernes Rækker nær, Mennesker revet i mange Stykker, og i Massevis, Popocatepetl kunde ikke rase værre med Stenregn og Lyn. Ved enkelte Lejligheder havde man endogsaa fundet Tordenkilen, kold i Jorden

nu, men selv død et Jærtegn, tung, rund, ukendt haard og under Skorpen af en kold, blaa Glans, det samme Stof aabenbart som deres luftblaa tynde Sværd, der udgav Lyn allerede langt borte og som de slangede saa ubarmhjertigt med i Nærkamp, det samme Stof som det Hylster var af de kæmpede i fra Top til Taa, med kun smaa Sprækker for Øjnene at kigge ud af, uigennemtrængelig for ethvert Vaaben.

Ak, hvor fattige var ikke Meksikanernes smaa Røgkunster imod Teulernes; de kom dem imøde i Begyndelsen med deres Røgelses-Sleve, hvori Copal ulmede, og røgte dem til, en Forestilling hentet fra Bjerget og af formodet mystisk Virkning, idet den de røgte til i Kraft af en Lignelse og i Forbindelse med Vellugt ventedes at blive draget ind under Indflydelsen af deres Guder. Ak, de havde Medvind behov for at Røgen skulde naa nogen, og der fulgte jo slet ikke noget rundt tungt, dræbende Legeme med til at understrege Fortryllelsen og flaa Huller i Slagordenen. Nej de var kun Mennesker, og de Fremmede var Solens Børn.

Xicotencatl, Tlascalaernes Anfører, anstil-

lede det afgørende Forsøg, mens de endnu stod Teulerne imod: forsaavidt de var Solens Børn laa det nær at antage, at de kun var i deres Kraft om Dagen naar Solen var fremme, han fik da det Raad at overfalde dem om Natten — men hvad skete, han fandt dem aarvaagne og fuldt vidende om hele den hemmelige Plan da Overfaldet skulde ske, de vidste alt, unødigt at brydes længere med Guder! Indstifterne af Raadet fik deres Indvolde udtagne og Peber lagt i Stedet, en dem paanødet Form for Samvittighedsnag, og Xicotencatl gik siden i Forbund med Solsønnerne som de forstandigste Kaar, naar Kaar skulde vælges.

Det var denne Xicotencatls ældgamle blinde Fader, en Mand af stor Vægt i Landet, som udbad sig Tilladelse til at føle sig til Cortez' Udseende, da han ikke kunde se ham, efter at Fred var bleven bragt i Stand; og hvad han følte var maaske den bedste Karakteristik af Cortez, hvis den kunde være bleven oversat i et Sprog; men den gamle blinde Indianer tog den med i sine Fingerspidser i Graven.

Andre Ting leverede Beviset, baade for

Tlascalaerne og Aztekerne: Cortez lod Popocatepetl bestige, og det mens det var i fuldt Udbrud, under Ledelse af en vis Ordaz, ikke uden Fornavnet Diego, en vanvittig Skare som trampede op paa Popocatepetls Pande, til Rædsel for alle i Meksiko og dyb Afsmag, for havde de ikke Skræk i Livet burde de dog haft Blufærdighed! Men det skete, og Bjerget taalte det, et nyt Bevis for at de var Guder, ubehagelige, men Guder. Cortez selv lod koldblodigt hente Svovl fra Popocatepetls Krater til Fremstilling af Krudt: Identiteten aabenbar, Ødelæggere begge!

Ikke Lyn og Torden alene forføjede de over men Buer med Pile som gjort af Mennesker, Armbrøster, men Guds Straf i deres Haand, de klang højt og ilde, som et Rusk i Luften, og forsent da at springe til Side, Bolten sad i En, og man fik tage til Ryggen for at føle den inden man faldt, den var gaaet helt bagud. Ogsaa disse dødelige Ting havde Odde af det blaa Himmelmetal, samme Slags som de runde tunge Tordenkiler. Ild bed ikke derpaa, tværtimod nære-

des det deraf, saadan en Kugle blev lysende i Ilden, blændede tilsidst som Solen selv, hvoraf den naturligvis var en Part; altsaa stod man igen foran Underet.

Men nu Hestene! De der første Gang saa en Rytter og naturligvis troede det var *et* Væsen, de svære spanske Turneringsgangere, i Jern og Skaberak ogsaa de, og den tilriglede, af Jern klinkende Mand ovenpaa, en eneste sekslemmet, fnysende fremvæltende Skabning, ja de sagde jo Øv! og faldt om, krøb paa fire for at komme væk, haabløst, men de kunde ikke gaa, havde faaet en Rørelse, var som Padder udvendig og indvendig, syge Axolotler ude af deres Element, de gjorde sig lettere i deres Frygt, ud af begge Ender, ligesom visse Fugle for at komme paa Vingerne; den Dag de første Gang saa en Rytter lærte de Rædsel. Men hvad saa siden naar Rytteren gik midt over! Det skete jo at Manden stod af, af een Rædsel blev der to! Havde de nu virkelig været Krybdyr, de Usalige der saa det, saa vilde jo Halen være gaaet af dem, den Yderlighed vilde

de være drevet til, at lade Halen gaa; men de var Mennesker og kunde ikke gyse mer end til man ligger, og der laa de.

Cortez benyttede sig deraf, efter hvad Bernal Diaz fortæller, den Rædsel der stod af Hestene i Begyndelsen, til at gøre Indtryk paa en Ambassade der kom fra de Indfødte til hans Lejr; han lod en Hoppe skjule bag ved det Sted hvor Ambassadørerne blev stillet op, sørgede for at Vinden bar fra den, og da Øjeblikket var modent lod han en Hingst føre frem, den rejste sig straks paa Bagbenene og kom gaaende oprejst, de skoede Forhove i Luften, med flyvende Manke og Fyr i Øjenkrogen, højtskraalende, lige løs paa det Sted hvor Ambassadørerne stod, samtidigt med at man lod et Kanonskud gaa! Det havde den tilsigtede moralske Virkning.

Om man havde haft Afbildninger fra Meksikanernes Haand af deres første Indtryk af Hesten, eller blot kunde sætte sig ind i deres Forestillinger, en Ulykke at man ikke kan, for *saadan ser den jo ud!*

Cortez og hans Bande af unge Hidalgos og Desperados har moret sig ved den

Lejlighed! Efter at Stedet hvor Udsendingene stod var bleven tomt, de Indfødte som suget op af en Skypumpe derfra, har de let deres stærke bragende Latter, og Cortez har snoet sine Knebelsbarter til Himmels, en i hver Haand, og er gaaet næsten bagover af Strunkhed, har krummet Benene og spankuleret, Oh, jo, jo, man kunde sin Kunst! Alvarado, hvor har han let! Alvarado, den store lange Lykkedreng, Togtets Yndling, Krønikernes Yndling lige siden, og den af alle som Meksikanerne lagde mest Mærke til, frygtede og beundrede mest, for han var ganske lys, en Kæmpe med et Hoved som af Guld og Solskin, af rent gotisk Blod; de kaldte ham *Tonatiuh,* Solens Søn, og var allermest tilbøjelig til at tro det var ham der var Quetzalcoatl eller hans Ætling, skønt han ikke netop var Togtets Fører. Han var en vældig Soldat og en Fontæne af Lystighed, Lejrens Sanger og den der lo for i Koret naar Viddet fængede, og der blev jo nok sagt de stærkest mulige Ting. Om Alvarado har Historien en lang spændende, op og ned galopperende, til Tider farvet, til Ti-

der grumset, men altid heltemæssigt bevæget Roman for sig, Alvarados Kvinder en særlig Fløj; ved sin Fremfusenhed var han lige ved at bringe hele Meksikos Erobring paa Vippen, men straalede for Evigheden ved den personlige Raskhed han udfoldede; han blev senere Guatemalas Erobrer.

Efter Episoden med Hingsten, hvilket ikke var længe efter at Cortez var gaaet i Land paa Kysten, traadte en Personlighed ind paa Skuepladsen som fik en afgørende Betydning for Meksikos Erobring, en Kvinde, Donna Marina, eller som hun mest blev kaldt Malina. Hun kom til Spanierne som en af de Slavinder den forskrækkede Ambassade lod sende til Formildelse af de Fremmede, men var en født Aztekerinde og som saadan værdifuld som Tolk og Spion da Spanierne senere var kommen op paa Højsletten og begyndte at marchere mod Tenochtitlan. Hun skal have været meget smuk og dertil klog, blev snart knyttet personligt til Cortez som Sekretær og havde en Søn med ham, Vidnesbyrd om at Guder og Dødelige lader sig blande; Landet blev snart fuldt af lutter Halvguder.

I Modsætning til andre heroiske Kvinder Historien kender, Judith, Ildico, som ofrede sig for deres Folks Frelse ved at prisgive sig selv i Fjendens Lejr, prisgav hun sig ogsaa men kun for at forraade det Folk hun hørte til; ikke for ingen Ting var det en ny Verden man var kommen til.

Hun skal ikke dømmes; kun en Kvinde er det tilladt at udrydde en Befolkning, hun kan frembringe en igen. Naturen ytrer sig i hvad hun gør — hold hende bunden! Det var det Malina havde været, men Tilfældets Orm gnavede hendes Baand over, og nu var hun fri, sluppen løs mellem to Magter der nærmede sig hinanden som en Lavastrøm nærmer sig et Tidevand, sluppen løs ja, en Dæmon der strakte sin Slangemave og knitrede af Ødelæggelse, nøgen og overgydt med Elskov, kun i sin Tropekrops Pragt, som gjort af Kobber, og en à to Papegøjefjer i Haaret, lysten og sjælefro over Mord — sit Folks dunkle, selvfordærvende Sjæl.

Hun førte Cortez ind i Tenochtitlan, oversatte for ham hvad hendes Landsmænd sagde, Spansk lærte hun af Cortez' Mund,

hun blandede sig mellem Aztekerne og snusede deres Planer op, som røbet i god Tid for Cortez gav ham alle Esserne paa Haanden. Kvindens mest forbavsende Evne, at lytte, at være med Øret og Sjælen allevegne og erfare alt hvad der ligger i Luften, den havde hun i en forbavsende Grad. Om det havde været saadan at hun røbede hvad Cortez og hans Venner talte om, til Fordel for dem inde i Tenochtitlan, hendes eget Blod, Familje og Frænder imellem? Nej der er kun det at sige at saadan var Malina ikke, for saadan elskede hun Cortez.

Og saa næsede hun da ud og ind, yndig og dødelig, som den Blanding og Forstærkning af Slangens og Rovdyrets Egenskaber der er egen for Væselen, Fritten og Ocelotlen. Og hver Gang Cortez tydeligt lagde en Guds Evner for Dagen ved paa Forhaand at kende alle Aztekernes Planer, næsten deres Tanker, saa var det hende, deres eget Kød og Blod, der var Kraften i hans Kraft! Og Part af hendes Vellyst var at lægge hele sit Folk, alle, alle Mennesker ihjelbidte og blodige for hans Fødder. Hvor hun maa have elsket ham! Bernal Diaz siger at Cor-

tez var lidt kalveknæet. Før han begav sig ud paa dette Togt majede han sig ud som Anfører med en Strut paa Hjelmen og en Medalje paa Brystet, Ærestegn forud; meget andet ufordelagtigt kunde opledes om Cortez, men det maa man lade sig afnøde og sige at han havde Malinas Elskov.

VAR Aztekerne nu saaledes skræmmet til deres Inderste af Spaniernes Skydevaaben og Heste, foruden deres guddommelige Oprindelse, saa var der da ogsaa Ting fra meksikansk Side der imponerede Cortez. Ikke Mængden af dem eller deres hæslige Krigsmaling og uciviliserede Vaaben, at have Hærskarer imod sig, tusindfold flere end man selv var, Luften fuld af Obsidian-skærpede Pile, en Fjende der kæmpede med Glasskaar, og hylende, som en Flodbølge op fra Helvede af hvinende Sjæle, ikke noget af det gik Cortez paa Nerverne. Men de var Menneskeædere!

Paa sin Religions Vegne var Cortez ægte forarget. Noget af det første der var hændt dem da de marscherede fra Kysten op i Bjergene var at en paa sin Vis gudfrygtig

Kazik havde ladet et halvhundrede Fanger slagte og budt de hvide Guder Kager dyppet i deres Blod, Cortez havde været ægte forarget. En Ukristelighed, den groveste af alle Synder, skønt uomtalt mellem den hellige Kirkes Dødssynder, man havde ikke en Gang forudsat Muligheden deraf; Cortez ligefrem udviklede teologisk Indsigt overfor Spørgsmaalet Antropofagi og følte sig officielt kaldet til at gøre Ende paa dette afskyelige Kætteri, om saa skulde være med Krigsmagtens strengeste Midler (Hostiens Symbol ham ikke præsent). Rent personligt var Cortez frastødt af denne Form for Blodsudgydelse, indtil Undseelse paa Menneskehedens Vegne, den store stærke Mand kom i Følelser han næppe kunde beherske, af ren nervøs Natur, som en Kvinde naar en Edderkop rykker frem, han fik Krybelser, huf, huf, talte i Diskant og var et Bytte for Svaghedstilstande som kun en forfriskende Dag paa Slagmarken med nogle Skokke Indianere mejet ned af Kanonerne var i Stand til at fordrive.

Denne Følelse forblev frisk under hele Felttoget, ja tiltog i Styrke jo flere Eksem-

pler paa Aztekernes gyselige Nedsunkenhed der kom til hans Kundskab. I samme Forhold tog Meksikanernes Ærefrygt af for de hvide Fremmede. Det glade Budskab om at det var den forventede Quetzalcoatls Komme var der Ingen der kunde blive ved at tage alvorligt, Overtro; hvorvidt de var Teules var tvivlsomt; mange var allerede paa det Rene med at det var ganske almindelige smudsige og rovbegærlige Mennesker. Hestene som de havde frygtet saa meget blev først Aarsag til at deres dødelige Natur opklaredes, af dem fik de Livet af nogle Stykker; Spanierne gravede de første ned for at Sandheden ikke skulde komme for en Dag, men den kom jo for en Dag.

Paa Aztekernes Altre fandtes senere Ting de havde ofret til deres Guder, i Krigens første Tid, derimellem en Hestesko, en flandersk Hat og et Brev, Ting som paa en sælsom lyslevende Maade bringer os begge Parterne nær; det skulde ikke blive derved.

Men selv efter at Cortez og hans Mænd havde tabt Fordelen af at anses for Overnaturlige bevarede de en stor Reserve, deres Frygtelighed som Mennesker.

Til Cortez' Kald som Apostel for Troen kom det overvældende Indtryk han fik af Meksikos Rigdomme, hvormed ikke i første Omgang menes Naturen og Erhvervskilderne men det rørlige Løsøre. Det kom da Montezuma skikkeligt sendte ham Gaver imøde endnu mens han var paa Marschen mod Byen, Bagateller lidet værdige en Guds Modtagelse, som Gesandtskabet artigt udtrykte sig, men Formuer i Guld og Ædelstene i Spaniernes Øjne, dertil Kunstsager, som man lod banke flade eller indsmelte paa Stedet. Men var *det* en beskeden Prøve — hvilke golkondiske Skatte kunde man saa ikke vente at finde inde i Byen! Det slog jo ogsaa til.

Aztekernes Skæbne var beseglet.

ØRNEN OG SLANGEN

AZTEKERNES ældste Symbol, sat i Forbindelse med Grundlæggelsen af Tenochtitlan, hvilket betyder Kaktusklippens Sted, var en Klippe hvorpaa der havde samlet sig saa meget Muld at en Kaktus groede paa den; paa Kaktusen sad en Ørn, og i sit Næb holdt den en Slange; den meksikanske Højslettes Natur sammenfattet i et Billede.

Hvor Ur-Aztekerne saa dette Tegn havde de bygget deres Pueblo. Efter Spaniernes Ankomst kunde de udvide dette Totem til at betyde deres Skæbne, i dramatisk Forstand, en dødelig Tvekamp. Den Dag i Dag er det Meksikos nationale Mærke: Ørnen og Slangen som enes og lægger deres Kræfter sammen.

Men Epoken Cortez betød Ørnen som med Næb og Klør susede ned over Klapperslangen.

Meksikos Erobring kendes, i sine enkelte Data, hvorledes Cortez drog op paa Højsletten, Sammensværgelsen i Cholula, Malinas Nytte og Blodbadet, Indtoget i Meksiko og Montezumas Tilfangetagelse i hans egen By, Paranthesen med Narvaez og Alverados tvivlsomme Færd imidlertid i Meksiko mens Cortez var borte, Oprøret, Montezumas Død og det ulykkelige Tilbagetog fra Meksiko, Tilbagekomsten og Belejringen, Ofringen af de fangne Spaniere, Hungersnøden mellem de Indfødte og endelig Overgivelsen. Vidt og bredt har man Beskrivelser derom, jo udførligere jo mere tabende i Synlighed og Fart.

Tildragelsernes sande Rækkefølge i Ære, men for Erindringen, det indre Blik, tegner Meksikos Erobring sig i en Forkortning, en fri Betragtning af Karaktererne under Udfoldelse paa et Sted, uden Hensyn til om det i Virkeligheden tilfældigvis var før eller efter, Dramaets Lov; man ser disse Hovedpersoner for sig, Cortez og Montezuma, Malina, Alvarado, Sandoval og de andre Helte, Vitzliputzli og hans modbydelige Præster, den gruopvækkende Nat da Spanierne og

Meksikanerne droges med hinanden i den skumle Menneskeæderby flydende paa Dæmninger i en Saltsø som et Underverdenens Venedig — de tre Snese nøgne frysende Evropæere der blev ofret oppe paa Vitzliputzlis Tempel, med fri Udsigt dertil for de andre Overlevendes Vedkommende — hvilket Panoptikon! Brændende Altre, brændende Huse, Scenen tegnet op med Ild, og i Baggrunden Popocatepetl i den brændende Himmel, Ild over Ild!

Stykket kan jo begynde meget kronologisk med Sammensværgelsen, men Montezuma i Forgrunden, personligt, ikke bag Kulisserne, og Scenen Tenochtitlan, Blodbadet kan man slaa sammen med Alvarados Blodbad og henlægge de med to multiplicerede Myrderier til den store Foraarsfest, historisk nok for det sidstes Vedkommende; Resten, den store Kamp i Byen, Stormen paa Templerne, Tilbagetoget, Ofringerne, Indeslutningen og Hungersdøden kan man lade falde i hastige Akter ovenpaa eller indeni hinanden.

Altsaa: Foraarsfesten. Den fejres under ældgamle mærkelige Former, idet en ung udvalgt Azteker, den smukkeste og kraftigste, udraabes til Gud og formæles med fire af Landets skønneste Jomfruer, hvorpaa Hvedebrødsdagene fejres med al mulig Overflod og Yppighed i tyve Dage, Symbol paa Frugtbarheden og Vaaren der vender tilbage med alle sine Gaver. Den 21de Dag antager Festen et almindeligt Omfang, alle unge Mænd og Piger klæder sig i festligt Skrud, dejlige Kapper af Quetzalfjedre med Ædelstene og Guld paa Lemmerne, et helt Løvspring for Øjet, og i en stor højtidelig Procession, saa hellig at ingen anden offentlig Handling, ej heller Krig, maa finde Sted den Dag, følger man den unge Familje, Guden og hans Brude, over det store Torv i Tenochtitlans Midte og op ad alle Trapperne til Toppen af det store Tempel. Her knæler alle og tilbeder den unge Gud, i hvis Form selve Tezcatlipoca antages at have taget Ophold. Derpaa bliver han overgivet til Præsterne, ofret og slagtet, hans Hjerte kommer i Guldrøgelsekarret foran Gudens Billede, og hans Lem-

mer overgives Menigheden til Fortæring, under Afholdelse af Danse og Sange.

Men alt er ikke som det skal være under Festen, det staar skrevet at den skal afbrydes uden at være ført harmonisk til Ende, de unge Kaziker som gaar i Processionen, Blomsten af Landets Slægter, i dyrebare Fjederhamme og med gamle arvede Smaragder, ser de saa sorgløse og uskyldige ud som det hører sig til ved en Glædesfest? Læg din Haand paa deres Hjerte, og du vil maaske fornemme noget haardt, til hvad Brug gaar de dog med Macquauitlen under netop Uskyldsklædebonnet? Mørk er Meksikaneren af Naturen, men ser man sig om overalt i Puebloens vrimlende Gader vil man maaske bemærke at de er mere end sædvanligt mørke, smalle i Mundvigen og med Øjne som deres egen mudrede Sø.

Der er den der læser i alle disse Ansigter som en aaben Bog, Cortez, for han kender Cifrene, og det er fra Malina han har dem. Hun har virket i det Stille, om Nætterne, nøgen som en Slange rundt i alle Puebloens Revner og Kroge, med Øret til

her, gabende i en indfødt Kvindes Skikkelse der, i Nærheden af et Par gamle fornemme Kaziker; til Forklædning behøver hun ikke andet end at forgrimme sig passende, en vanskelig Ting nok, iøjnefaldende som den Flamme af en Kvinde er, men det lykkes hende, hun bærer Vand i en totalt afstumpet Slavindes Lignelse til og fra de mest indviede Præsters Allerhelligste, hun er hos Montezuma uden at han aner det, i et Møde hemmeligere end Afgrunden; desaarsag er Cortez saa alvidende og staar med en grum Krusning under Knebelsbarten, at tyde for Ingen ... hvad har ikke ogsaa han forberedt i dybeste Hemmelighed!

Et mærkeligt, mærkeligt Trekløver, som nu staar høvisk sammen i en Gruppe og ser paa det skønne frydefulde Optog, Foraaret i Procession, Cortez, Montezuma og Malina. Cortez i Anledning af Festen jernklædt fra Issen til Hælen, Gala, med sin svedige Soldaternæse snusende ud af Hjælmen, Montezuma kun i faa Smykker og en jævn Dragt; som den øverste Mand i Riget behøver han ikke at udfolde Pragt, og

han har Sorg, staar naturligvis her som en fri Mand, Genstand for de dybeste Bøjninger, men ved at han er en Fange; Malina endelig klædt i Fjer paa Hovedet og en lille Legemsskjuler af Colibrifjer, gennembrudt Arbejde. De tre har kun sarte og bevaagne Hofsmil tilovers for hinanden, og saa staar de og ved hvad den anden ved, det vil sige Cortez og Malina ved hvad Montezuma ved og ser ham i Øjnene naar han taler og er ærlig — men *han* ved ikke at der staar Artilleri hele Vejen Torvet rundt og sværtede Mænd med Lunten i Haanden, og at der holder Rytteri, opsat Mand, Klingen blottet og det hele, bag Portene, som holdes rede til at svinge ...

Saa er det at de tre fyrstelige Tilskuere, hvem man ellers ærbødigt har ladet staa alene, ligesom bliver Centret i en Kreds der drager sig stadig mere sammen, tilfældigvis lutter meget store Azteker, krigeriske at se til men selvfølgelig ubevæbnede, kun i lange folderige Kapper:

Hvor skønt paa saadan en Festens Dag at kunne skrinlægge al Tanke om Blodsudgydelse og ganske hengive sig til den

Tillid man føler for en hæderværdig Fyrste, siger Cortez med en Bøjning og ser Montezuma ind i Øjet, Knebelsbarten spinder om hans Mund, han kommer Montezumas Ansigt saa nær med sit at Montezuma hælder sig lidt bagover, idet han nikker og bekræfter Bemærkningen der er gjort.

Men Cortez kommer endnu nærmere med sit store svedige Ansigt, og det glimter som af Staal i disse blaa udstaaende, frække Øjne. Lavere tilføjer han endnu et Par Sætninger, som synes at have en dødelig Virkning paa Montezuma. Livet viger ud af ham, hans Blik, hans Træk, hans Skikkelse, han er en død Mand, som den er det der har sveget og ikke ramt og faar det at vide i sit Ansigt af sin Fjende.

Ja Cortez fortæller ham i faa tørre Ord at han kender alle hans Anslag, Sammensværgelsen mod hans Liv som gaar paa og modner i dette Øjeblik ... og ved hans Side krummer sig Malina, hælder sig frem for at Montezuma skal se hendes Ansigt! Han bliver endnu mere graa, for nu kender han hende, et Lys hun lader løbe over sine Øjne, saa at han husker hende og Natten

og den til hvem han har røbet alt, og i et Nu forstaar han hele sin Elendighed.

Endnu holder Cortez ham som spiddet paa sit Blik, med sit Ansigt nær til hans — Ørnen og Slangen! — men saa overgiver han sine Træk ganske til Grusomheden, retter sig og slaar bagud med sin behandskede Haand. En Flok forklædte Tlascalaer, Forbundsfællerne, som hele Tiden har opholdt sig mellem Mængden, slaar ned paa visse af Aztekerne, de sammensvorne Kaziker og høje Slægtsoverhoveder, drager Kappen talende fra deres skjulte Vaaben — inden en Time brænder de levende ved Pælen med et Baal af de Indfødtes Pile og Spyd, en særlig rask Varme, under sig.

Men Cortez' oprakte Haand er Tegnet til mere — paa en Gang tordner Kanonerne som fra alle fire Himmelhjørner, Husene spærrer sig op som Gab, og ud rider langsomt Alvarado, som et skinnende Taarn af Jern, Mand og Hest i et, en Rytme op og ned, bag ham hele Hestfolket med tilskoddede Hjelme og de blanke slebne Værger i Luften. Og nu tænder ogsaa Soldaten i Cortez, nu Feltherren er færdig, med ven-

stre Haand klapper han ned for sit Ansigt, og drager med højre det lange syngende Sværd af Skeden, spytter ind mellem Haand og Hefte — *Jago!* En høj gennemtrængende Hvinen høres ved hans Side, som en springende Ocelotl, det er Malina der giver sig Luft for sit rovspændte Hjerte.

Alarum. Artilleri og Musketsalver, Laasbuers Rusk, Rytteriindhug, og hele den skønne smykkede Foraarsprocession, Landets fineste Ungdom, ligger svømmende i sit Blod, Guden som skulde ofres saa nydeligt til sig selv væltet om med sine Blomsterkranse paa Hovedet og traadt ukendelig under Hestehove, blodige Pløjefurer ned gennem de tæt sammenstuvede Menneskemasser i Gaderne, der lod sig saa glat bestryge fra Torvet, Skrig, Raseri og Død.

Og saa en uhyggelig Pavse, hundrede Tusind Sjæle som holder Vejret i Rædsel over hvad der er sket og hvad mere der skal komme.

FØLGERNE: Oprøret, hele Meksiko der rejser sig, ikke de Fornemme nu men Folket, pisket op af Præsterne, den hellige

Udryddelseskrig mod dette Utøj der giver sig ud for Guder og har sat sig fast i Puebloen for at gramse alt Guld sammen og rende af Landet med. Hidtil har man taalt alle deres Skamløsheder, deres Krænkelse af Gudernes hellige Grunde hvor de har rejst deres egen Marterpæl, udelukkende fordi Montezuma aloverbærende har sagt god for dem, han hvem de har behandlet som en Indianer, og i hvis Person de for evigt har krænket den gamle hellige aztekiske Førstestamme indtil Roden, den gudkongelige Værdighed; nu skal det være forbi.

Guderne var bragt til det yderste, Vitzliputzli svedte kold Ild om Nætterne i sin Helligdom, sagde Præsterne, fosforescerede, og der var gaaet Levende i Offerblodet paa hans Flanker, Popocatepetl selv kunde Enhver se var rystet og vilde vel snart lade Verden forgaa. Varslerne talte om den yderste Dag, et tre Aars Barn som blev ofret havde før sin Død lallet Profetier i et Sprog Ingen forstod; i et andet Offers Mave havde man fundet en Sten af Form som et mangegre-

net Lyn; en Kondor flyvende fra Østen havde ladet falde et Aadsel paa Vitzliputzlis Teocalli ... gjordes ydermere Vidnesbyrd behov? Uvis Meksikos Skæbne — men disse fremmede Bedragere som havde stjaalet Tordenen og hos hvem alt lige til Hudfarven var Svindel skulde dø, om det saa skulde koste 1000 Meksikanere for hver en af de Blege de fik Livet af!

Rejsningen kom ved Daggry, uanset alle andre Magter vilde man her have Solen, ham selv, i Følge; før Solopgang trængte der op fra Meksiko en Lyd som af Oldenborrer i en Sæk, en hel Befolknings hede Hvisken — og den Dag, da Solen havde naaet sin Middagshøjde, stod der som en eneste Søjle op imod den, lige saa bred som hele Meksiko By, af Støv og Skrig, hele Byens talløse Mandskab angreb Paladset hvor de faa Hvide havde forskanset sig paa en Gang, en Regn af Sten, Obsidianpile, ildhærdede Stager og Spyd, de bare Hænder, Tænderne, om man kom saa nær, Tusinder segnede for Kanonerne og de utrættelige spanske Toledoklinger, dannede Dynger foran Paladset, men andre

Tusinder kom, og det under en ustanselig Raaben, Brølen og Tuden fra tusind Struber, lige fra det Øjeblik Solen stod op og uden Ophør hele Dagen igennem, beregnet paa at skræmme Fjenden — og det skræmmede.

For den indesluttede spanske Skare, med Narvaez' Folk nu godt 1200 Mand, og 6000 Tlascalaer, 80 Heste, var Stillingen i Virkeligheden fortvivlet, hele Landet stod op imod dem, det var som Jorden aabnede sig hvorhen de saa og udgav Meksikanere, i sorte Bølger, Hære og Hære af dødsforagtende Vilde klædt som Djævle i Dyrehamme og Fjer, væltende ind mod Paladset, hylende, tudende og under en djævelsk øredøvende Lyd i Baggrunden den af rædselsvækkende Instrumenter, Trommer, et Helvede af Piber med fire Huller som skingrede uafbrudt Time efter Time, riflede Antilopehorn hvorpaa der blev gnidret med Muslinger, en Musik opfundet af Satan.

Blodet løb den Dag i Meksikos Stræder som Bække. Brandpile naaede ind i Paladset og tændte Ild i Træværket, mange Spa-

niere faldt, hvor mange Liv de saa tog selv. Hylet og Helvedesmusiken udmattede dem i Hovedet, ikke alle holdt Heltemodet oppe, Narvaez' Soldater sad løse og begyndte at snakke om hvorfor de skulde dø for at gøre Cortez velhavende — Uro i egne Linjer ogsaa.

Da Stillingen ikke kan holdes mere gør Cortez et Udfald sammen med de Tapre, Alvarado, Sandoval, Olid, alle Idrætsmændene for hvem Slaget er en Kunst, og sammen stormer de Vitzliputzlis Tempel, en umulig Ting, sort som Pyramiden er fra øverst til nederst paa alle 114 Terrasser af meksikanske Krigere, som vælter brændende Tømmer ned paa Angriberne, de *tager* Templet, tre Timers Akrobatik og Mord, stikker Ild paa Taarnene deroppe, og — og Vitzliputzli kommer!

Meksikanerne ser ham komme ud fra sin Helligdom som en Tudse af sit Hul, men i liggende Stilling, hvordan, — Spanierne gaar bagved ham og triller med ham, ud kommer han firkantet over Randen af den øverste Afsats, og ned dundrer han firkantet over alle Trinene, en halv Snes Styk-

ker i et Hop, med Hul i Murværket og et Hjørne af sig selv, rygende med Tordenlugt, og tilsidst knusende en Gruppe rødkitlede Præster der staar hylende ved Pyramidens Fod!

En vældig Bedrift, Meksikos Fald, understreget — men Bravado, Meksikanerne selv er ikke døde endnu, de kommer og bliver ved at komme, den ene sorte Bølge ud af den anden som Røgen ved en Ildebrand, skydende, stikkende, hujende, ikke en Spanier uden at han er saaret, hvad kan gøres?

En Henvendelse til Folket, gennem Montezuma selv, er forsøgt, han havde dog Magt over dem, blev bevæget til at træde op paa Taget og tale dem til Rette. Et stort Øjeblik, Larmen standsede virkelig nogle Minutter og gav Plads for en aldrig før kendt Stilhed, da Montezuma kom til Syne og Skarerne saa ham de havde regnet for det højeste og værdigste af alle Mennesker. Han talte, en eneste tynd menneskelig Røst hørtes midt i dette Hav af Stilhed, Tusinder af skumle Øjne rettet paa ham.

Men han fik ingen Svar. Stenkast svarede

ham, Pileskud og Sten, saaret og blødende vakler Montezuma og maa føres bort.

Nej han fik ingen Svar. For han var ikke Montezuma mer. De havde revet ham ud af deres Hjerte. Raadet, den gamle Urmagt, var traadt sammen og havde kendt Slægtsarven forbrudt, han var en Ingen nu, og i hans Sted var Guatemozin, den nærmeste i Stammen, bleven udraabt til Guds Stedfortræder og Fører i Felten.

Saa forsøgte Cortez selv at henvende sig til Folket. Efter Templets Fald steg han op paa Taget sammen med Malina, sin Tolk, skaffede sig Stilhed, en Dødens Stilhed, og talte til Folket, ikke milde Ord om Fred og Forsoning, som han ønskede, men Feltherrens kolde Perspektiver, beregnet paa den moralske Virkning:

Nu kunde de selv se, deres Tempel ødelagt, Guderne i Grus, hvor kunde de tænke paa at modstaa ham? Med det Gode saadan og saadan, med fortsat Modstand ikke Sten paa Sten af Meksiko!

Og denne haarde Tale blev af Malina oversat i Fløjtetoner, Ocelotlen havde Ordet ganske ene i Menneskehavet og mjavede

Jernmandens Udtalelser ud over de tusind Krigere over hvis Hoved Krigsstøvet stod som en Sky. Hun bugtede sig sødeligt og slikkede sig om sin lyserøde Mund, fjedret for Lejligheden, men med kobberglødende Lemmer skinnende igennem som en yppig Ild, et villigt og vellystigt Ekko for Cortez' tilintetgørende Ord.

Man svarede ham, en eller anden gammel Kazik der var Ordfører og talte meget tydeligt, at nu om kort Tid havde de jo ingen Mad mere, saarede og rimpede sammen var de fleste — og ellers iøvrigt, saa var Broerne ude paa Dæmningerne nu brudt af, ikke noget der hed at slippe bort mere!

Det var sandt.

Efter Pavsen Trommer, Piber, Antilopehornsskralder, og hundrede Tusind hylende, tudende Azteker: Begravelseskoret, som paany satte i og som ikke vilde holde op før Ligbegængelsen var ovre. Og hvilke Grave at havne i!

Imidlerid døde Montezuma. Et Slag for Cortez, for selv om han var helt i Unaade nu havde han dog vel et Parti og kunde

være brugt igen. Men de kunde ikke holde Liv i ham, han rev sine Bandager af, vilde ikke spise, tav haardnakket og bevarede nedslagne Øjne fra den Stund han blev stenet af sit eget Folk og til sin Død. Krøniken bemærker at han afslog at kysse Krucifikset!

Var Columbus Historiens mest skuffede Mand saa var Montezuma det paa sin Side ogsaa; begge havde stort ægte Haab om at se Gud, og den ene oplevede en Kannibal, den anden en Cortez.

Natten efter Montezumas Død tiltraadte Cortez Tilbagetoget.

DET var den saa berømte sørgelige Nat, udelikat omtalt af Diaz som den Nat da de blev smidt ud af Meksiko. Han gjorde ved den Lejlighed en Erfaring han aldrig havde gjort før og aldrig tænkt sig Muligheden af at skulle gøre — han *blev bange*. Ja han omtaler selv Sagen med Forundring og i mærkelige Udtryk, næsten som om Frygten var et Slags gyseligt Væsen udenfor ham selv som han her gjorde Bekendtskab med. Saa skrækkelig var Natten.

Med Træk fra flere Steder under et og adskilte Begivenheder i en Forkortning tager Natten sig ud som saa, Popocatepetl Hovedpersonen:

Han staar i sin Himmel og flakker, tabt i egne glødende Drømme, med sin egen lange Tid, og i et af hans Nu, hvor han slaar Ild op og lægger hele Højsletten under sig synlig i Skæret, et Lavaland med sorte Skygger, og en Saltsø med tunge matte Vande, i Søen en By, kaget sammen som af Blod og Kalk, i saadant et Nu er det de gør Historie dernede og drages, Ørnen og Slangen, en Tvekamp i Luften, Rovfuglen som har Slangen oppe med sig i sine Kløer, og Ormen der krummer sig og søger dens Bryst med Gifttanden.

Cortez oppebiede den mørkeste Del af Natten, forsaavidt det kunde blive mørkt i Tenochtitlan med de hundrede flammende Altre, inden han brød op, med Artilleri, Heste og alt, hele sit Tros og alle Mand, en særlig Afdeling til at bære den store Tømmerbro de i Hemmelighed havde bygget til at lægge over Gabet i Dæmningerne.

Det var det Sorgens Gab der skilte dem

fra det faste Land, her stod Slaget, og her led de Tabene, med den brændende By i Ryggen og Meksikanerne efter sig paa Dæmningen, Søen sort af dem i Kanoer; de mærkede jo kun altfor snart Afmarschen og tændte alt hvad brænde kunde i Byen for at lyse Fjenden hjem, kom efter med Tuden og Skraalen og skarpe Spær, en Verden af Glasskaar, og igen maa Spanierne klippe ind paa dem og holde sig dem fra Livet, Rækkevis, mens i det evindelige nye Rækker og flere Kanoer rykker op.

En forfærdelig Nat. Nogle kommer over, saa svigter Broen, en levende Grød af Mennesker brydes i Vandet, drukner, myrdes, Gabet fyldes af Kanonerne og det synkende Tros, saa højt at endnu nogle baner sig Vej derover, sidst af Bagtroppen Alvarado, som *springer* over; umuligt, paastaar sobre Bernal Diaz, men hele Verden siger til denne Dag at han gjorde det; over kom han.

Ja der paa Søens mudrede Bund landede alle de gode Kanoner. Det meste af alt Cortez' Guld, i Kasser og Kister, fandt en Box for Evigheden der, Jammerskade, Sol og

Maane i digert, drevet Guld, saa store som Hjul, Barrer nok til at bygge et helt lille Hus af, støbt sammen af alle Tenochtitlans Kunstværker; Ædelstene til usigelige Summer. Kun det spanske Hjemlands tungsindige Sange var i Stand til at tolke slig en Kummer. Ja, de mistede alt. Dog et langt Skrin af Trosset blev bjerget, det *skulde* igennem, Cortez havde sine mest betroede Bærere til det og lod det eskortere af sine skarpeste Klinger, i det var Malina gemt, stuvet som en Juvel ned mellem Fjedre, altid en Formue i Quetzalfjer; man maa tro hun fik sig en Blund med varme Drømme under hele Transporten.

Malina overlevede Nattens Jammer. Ellers mistede Spanierne alle deres Slaver og Slavinder; Montezumas Børn som var med i Trosset, de blev dræbt. Hestene omkom paa nær 20. Diaz vier Alvarados røde Hoppe en Taare, den maa have været den værd. Endnu en Kvinde omtales som reddet, den eneste Kastillierinde der var med paa hele Togtet, efter Diaz, hun hed Maria de Estrada — Strædet? Estraden? — og var en udmærket Kvinde, sloges med To-

haandssværd som en Karl paa Dæmningen og kom fra det med Livet. Hvilken Kvinde! Følg i Tanken hendes Skæbne!

700 Spaniere omkom den Nat, druknede eller blev dræbt, nogle fanget, navnløse de fleste, og dog havde hver eneste en Gang været hvistet mod Loftet af sin Moder, en Engel i Svøb, Drabant og Landløber da han foldede sig ud, og nu havnet her som et omhugget Halm. Men ogsaa Grander og Caballeros faldt den Nat, Cortez' bedste Venner og Støtter, aldrig, aldrig til at glemme!

Ofringerne: de Arme, de Usalige der faldt levende i Aztekernes Hænder og blev slagtet til Guderne, hvide Mænd, Kristne, Ak i deres Øje spejlede sig den største Gru der har været set, Tenochtitlans Nat, de ene af alle Mænd oplevede at gaa med aabne Øjne, ved fuld Bevidsthed, lige ind i Helvede!

Man saa det fra Dæmningen hvordan de blev ført nøgne op af alle Templets Terrasser, alle Omveje rundt, hele Vejen op, i et Ildskær klart som Dagen fra brændende Altre, brændende Huse, mens fjerne Ildpuf og Lyn fra Popocatepetl gennemflak-

'kede hele Himmelrummet. Ja, op maatte de, Meksikanernes hellige stejle Vej, Billedet paa deres Vandring som Folk, fra Tropen op over Zonernes Stige til Verdens Tag, i en tyndere Luft, de hvide Dødsdømte blev tvungen til at gaa den, med Pisk og Stik, bagbundne som Faar, og fra Dæmningen og hinsides Søens Bred saa man deres hvide Kroppe skinne mellem sorte og røde Djævle, de røde Præsterne i Ornat, Slagtekittel, udslaaet Haar — Spaniens unge hvidskindede Sønner, med det blaa Blod, *sangre azul*, skinnende gennem Huden som et Landkort over skønne rosenrøde Floddale, deres underdejlige Mødres Hud, Mælk af hendes Mælk — og da de var naaet op paa Platformen saa man hvor de blev tvunget til at danse foran Jaspisaltret deroppe, Vitzliputzlis Offersten, selv var han fraværende i Øjeblikket, men repræsenteret af sine Præster!

Overfor dem var de stedet, Vitzliputzlis Præster, højt paa Pyramidens Top, som i Luften, med Nat og Ild underneden, Nat og Ild over Hovedet, Bjærget hældende sig over Alverden som et ondt rødt Øje, og

rundt om dem en Flok lykkelige Bødler, i Kapper som af levret Blod, Gribbe med hængende sølede Vinger, Haaret en Maatte af Blod, lange Negle, de fleste øreløse, klukkende som Fugle og klinkende Obsidianknive imod hinanden! Raslen med Kedler, Forke og store Sleve nede i Forgaarden, Fløjter, Antilopehornsskralder — Trommen!

Den store Dødstromme! Ja i Nat lyder den, fra Toppen af Vitzliputzlis Tempel, Dommedagstrommen, gjort af Kvælerslangeskind og hørlig milevidt ud i Landet som en dyb Brølen, en langsom forfærdelig Puls i Natten, Bum — Bum! Nede i Byen kommer Kvinderne ud af Dørene, de eneste der er hjemme i denne Kampens Nat, og smører Blod i Munden paa Slangetotemet ude paa Husmuren, da de hører Slangetrommen, Meksikos ældste, dybeste Symboler, der besværges op.

I Drønet af denne Afgrundens Røst gaar de dømte Spaniere i Døden. Og alle Dødens Billeder er i deres Øjne, Hovedpandestederne nedenfor Templet belyst af Ilden, Stilladserne af Knogler, de kunstigt opbyg-

gede Høje af Dødningehoveder, spegede Mumiehoveder sat paa Stage, Afgrunden som brolagt med opadvendte Ansigter, det grinende, det nøgne Menneske ... sandelig, ja det var Underverdenen!

Den unge spanske Ædling ... der rørte de ved ham, kom ham nær med deres svinagtige Legemsvarme, nødte sig ind paa hans Sjæl med deres Grin, de Hunde, der brød de hans Holdning ned, lagde ham i en latterlig Stilling, der skar de ham op, naa ja, det gjorde kun ondt — men saa tog de ham om hans Hjerte, saa tog de ham om hans Hjerte!

Bum — bum!

Og naar det ringede ham for Ørene i den sidste Dulmen, naar han begyndte at blive ene i et godt Mørke — ja lad saa Trommen gaa, lad Resten ske, Helvede for Helvede, lad det rumstere og koge over nede i de travle Præstekøkkener, lad det kalde med Gribbeskrig fra Gudernes Volierer, hvor de store Fugle vifter Mørke og Brandskær sammen under Vingerne, lad det knurre og hvæse fra Menagerierne, hvor Puma og Jaguar lister paa Poten og bølger ad Ryg-

gen, med gule Øjne rettet hen paa hvad de stinkende Vogtere vil bringe, Ocelotlgraven med som et Ormebo af Katte paa Bunden, mønstrede som Boaslangen og lydløse som den, med den samme smalle oprette Pupil ...

Plask, pjask, siger det i Klapperslangernes Grav, Indvoldene som slaas ud til dem, de graa, dødelige Ormes Part, og i det flakkende Lys der trænger ned fra et Genskær paa Himlen, Popocatepetls Fyr i det Fjerne, bliver der et glidende Liv, næppe til at skelne fra Støvet under det fede skællede Kryb, de kommer ud fra Huller og Kroge, spillende med en tør Tunge ud af Munden, smager paa Luftningen, med skællede Mundvige og smaa haardbrændte Øjne, en sagte Ranglen giver de fra sig i Tusmørket, Kastagnetten i Halen ...

Bum — bum!

Paa den anden Side Søen sad Cortez og hørte Dødstrommens uafladelige Dunken, saa det Forfærdelige der skete, kendte sine Venner igen paa Afstand. I Nattens Løb havde han faaet Hoveder slynget for sine Fødder af de til Vanvid rasende Azteker,

Kammeraternes Hoveder, han saa dem gaa den skrækkelige Gang, saa dem dø — og da græd Cortez, en haard, forladt Drengegraad med Halspine og mange Kvaler, over det hans Drenge og Brødre maatte lide.

Et Væsen stryger sit Hoved op ad ham, gnubber til ham med Øret, Malina, som vil trøste, være ham i alle Tabs Sted, men Cortez knibser hende væk som et Støvgran der er kommen i hans Taare, hun kan ikke hjælpe ham.

Nej, kun een Ting kunde hjælpe ham, som Tiden viste, det som han svor med Knytnæven rakt mod Meksikos flammende Templer, at han vilde se dem jævnet med Jorden, og alle disse fule Bødler raadnende Lig i Jorden! Var det saa sært at han svor?

Og det kom til at gaa som han svor. Med Mord og Menneskeslagtning blev han jaget ud af Meksiko, med Belejring og Hungersdød kom han tilbage.

Det havde været bedre om Popocatepetl havde begravet Meksiko og hele Højsletten under et Lagen af Aske end at *det* skulde ses som blev set i Meksikos Gader, da det var paa det sidste, og Mødrene tog i sig

igen hvad de havde givet til Livet, og Vitzliputzlis Præster i Hungervanvid, da den sidste Klapperslange var fortæret, skottede til hinanden — ikke en Gang noget Haab mere hvis de spiste hinanden, Ingenting spiseligt paa dem mere, afpillede levende Lig af Gribbe, som med de sidste Kræfter ravede til Aadselskulen og forendte paa deres Ansigter der.

Saa vidt ud driver den ene Ugerning den anden.

I Morgengryet fandt endnu en sidste Offring Sted oppe paa Platformen med de nedbrændte rygende Taarne, efterat Vitzliputzlis Billede med megen Møje, i Raseri og Triumf var bleven slæbt op ad alle Trinene, Hundreder af Mænd om det, som en Sværm lidenskabelige Myrer om en Kaalorm, og sat paa Plads igen, noget beskadiget, med en Flis stødt af Panden, og alle Ædelstene og Pynt knust eller rystet af, men dog stadig Vitzliputzli, den Gamle. Man var i en Bæven for ham, den Overlast han havde lidt, den Hævn han kunde ville tage — men havde de ikke nu allerede

hævnet ham ganske godt? Meksiko renset, de store sjældne Ofre han havde faaet — og nu skulde han faa det sidste og bedste, var det saa godt, de hvide Fremmedes egen Gud!

Just før Solopgang fandt den sælsomme Ofring Sted; det høje legemsstore Krucifiks som Spanierne havde rejst paa Pladsen foran Paladset hvor de havde været Gæster og hvorfra de var bleven vist ud, det blev i højtidelig Procession baaret op ad alle Trapperne Templet rundt og hele Vejen op paa Platformen.

Her konfronterede man de to Guder med hinanden. Man overlod dem til hinandens Selskab en rum Tid, mens selv Præsterne veg ned fra Platformen til de næstøverste Trin, og tusind Meksikanere opfyldte Resten af Terrasserne, endnu gale efter Nattens Mordrus, tavse, gloende som olmt Kvæg.

Ja saa kunde Guderne se paa hinanden og sige noget, man kunde vel have en Del at snakke om, sine Passioner, sine Indtryk af Mennesker gennem tusind Aar, og saa videre. Men Guderne var stumme.

Det var som de talte med det Sprog der

var bredt ud for Alles Øjne i Dagningen, Jorden skjult af Lig, den halve Pueblo styrtet ind som Bagerovne efter en Stenregn, rygende sorte Stokke efter alt det vellugtende Cedertræs Tømmer, sur Brandrøg i Stedet for, Templet overstrømmet med Blod fra det øverste Trin til det nederste og dækket med døde Kroppe, som et Bjerg af Lig, Søen rød langt ud fra Land, en stor raa Blodlugt hængende over Jorden i Højde med Templets Top.

Under den uhyre Tromme ligger Trommeslageren død, sprængt af Raseri, efter hele Natten at have danset som en Djævel omkring Dommedagstrommen, hylende, i en Orkan af sit Haar, nøgen, med Lemmer som af rødglødende Kobber, nu er han afkølet, ligger krum paa sin Knippel som en Mand af Aske.

Solopgang! Stille! Vidt og bredt glaner Land og Bjærge i den tynde klare Højsletteluft, Himlens og Jordens Ring lagt sammen i det Fjerne. Popocatepetl ryger op i Morgenhimlen, og hans Røg er i Dag ikke sort men hvid.

Stille! Guderne staar Ansigt til Ansigt

med hinanden. De rokker ikke. Vitzliputzli bred, korthalset, med en Flis ude af det ene Øje, næseløs, ikke lidt ramponeret, men en Blok endnu; den hvide Gud stiv og stum paa sit Kors, i en evig Agoni, Mennesket, saadan som det har redet sig til.

Saa stak de Ild paa Krucifikset, og idet Solens Øje gik op over Himmelranden brændte det, med en bleg Ild lige op i Luften.

Men Vitzliputzli skulde snart gøre Turen nedad alle Trapperne igen, og denne Gang skulde han blive staaende paa Hovedet dybt mellem Ruiner og Grus, til en Gang en Eftertid fandt ham frem og gav ham Plads med Seddel paa paa et Museum, et Stykke monstrøs Skulptur, til at falde i Henrykkelse over for dem der genfinder deres egen Genius i Negres Fetischer, og ellers kun den hæslige Form for et Mareridt Menneskeheden er vaagnet af. Hvor Templet stod staar nu Meksikos Domkirke; kan der ikke rides paa Frygten mere skal der rides paa Følelsen.

En skinnende hvid Snekuppel fylder Popocatepetls udslukte Krater.

DEN NY VERDEN

VI kom til Portoricos Kyst
og fik med Kannibaler Dyst.
Tjek, tjekkelek ...
(Tænderklapren, Kastagnetter)
Vi bad til vor Patron
og lagde Søm i vor Kanon
og skød og stak og slog og gjorde lyst.
Ha, ha, ha!
(Hylekor)

Og sultne var vi ovenpaa.
En krøllet Jomfru var at faa.
Tjek, tjekkelek ...
Og Gryden kom i Kog.
Og hun kom i med Fjer og Skrog.
For man faar Appetit paa Bølgen blaa.
Ha, ha, ha!

Hvor smager som hun staar og gaar
en krøllet Mø med Hud og Haar!
Tjek, tjekkelek ...
Hver Lækkermund sin Smag —
jeg ynder baade Bryst og Bag
og Haand og Mund og Mave, Læg og Laar!
Ha, ha, ha!

Saa stanger vi vor hule Tand
med Raden af den Liljevand.
Tjek, tjekkelek ...
Hej hop, en Knokkeldans,
Klabautermand, med Klør og Svands,
kom an, kom an, paa Stand, Klabautermand!
Ha, ha, ha!

Vi Eldorado fandt, o Tak,
da første Gang vi drak Tobak.
Tjek, tjekkelek ...
Hej hop, en Knokkelvals,
med Røg og Ild ud af din Hals!
Tak for Tobak og Kvak og Snak blandt Pak!
Ha, ha, ha!

Krudt i vor Bøsse, Mø paa Spid!
Flodhestesvøbe: Slavers Flid!
Tjek, tjekkelek ...
Sort er den sorte Mand,
Plantagens Pryd i Solens Brand —
og derfor er den hvide Mand saa hvid!
Ha, ha, ha!

Som gale Hingste for vi frem
og fik os Koner, somme fem.
Tjek, tjekkelek ...
Vi Vitzliputzli vog.
Men *Pokker* siden ved os tog.
Og mangen vendte uden Næse hjem.
Ha, ha, ha!

Nu har Jeg nok af Havets Vej.
Den gør dig klog men yngre ej.
Tjek, tjekkelek ...
(Tænderklapren, Kastagnetter)
Jeg ser min Hjertensven
ret snart paa Hjemmets Kyst igen
og haaber hun har været tro som jeg ...
Ha, ha, ha!
(Hylekor)

Saadanne forholdsvis pyntede Kannibalviser og andre værre, i de Vildes egen Vov-Vov, sang Mandskaberne ombord paa Slaveskibene som bragte Guld hjem fra Vestindien og fragtede Negerslaver fra Guineakysten tilbage ud paa Øerne, i Stedet for den indfødte Befolkning som døde ud i Minerne. To Verdener var begyndt at smitte af paa hinanden.

Hære af Mennesker, hele Befolkninger stod færdige til at trænge sig over paa den anden Side, nu en Udvej væk fra Evropa var aabnet. Et stort Opgør var i Gang, mellem Prælater, Fyrster og stridige Teologer i Evropa, Kirken der gik i Stykker og tabte Enevælden over Sjælene, kun for at spalte sig i flere lige saa intolerante; mange Piske i Stedet for den store Svøbe. Kronerne lu-

rede og drog Gods til sig som Kirken ikke kunde holde mere paa nu den blev splidagtig med sig selv. Men inden det Opgør fik Ende forløb en to-tre hundrede Aar. Og Menigmand, som kom i Klemme hvad der saa skete, som fik Reformation men ingen Reform, Bønderne som blev bundet haardere end før efter at have plejlet det Par Herremænd ned og brændt nogle faa Borge af, Middelalderens Overskud paa Landevejene, Betlere, Soldater uden Sold, brødløst men livskraftigt Pak — Menigmand kunde ikke vente, de Misfornøjede stødte ud mod Kysterne og bed i Hvervningsdaleren, som Folk med raat Guld paa Fingrene rendte rundt med i Havnebyerne, Karavelerne lagde fra Land lastet med Folk som endnu ikke var bleven en Stand; men de skulde blive det.

Folk som Rodrigo de Triana, hin Sømand der saa Land først ombord paa *Pinta,* men ikke fik den udlovede Livrente, 10,000 Maravedis, han var misfornøjet, rasende, og Vreden varede ham hele Livet ud, hvad saa Livrenten gjorde; Admiralen fik Pengene, han havde set det første Lys af Landet om

Aftenen — haa, som om der havde været Tale om at se Lys, som om det ikke var Land der var Tale om! Men Admiralen var i sin Ret, paadømte selv sin Sag, strengeste Retfærdighed, først er først! Rasende var Rodrigo paa hele Resten af Rejsen og Hjemrejsen og ude af sig selv da de et halvt Aar efter vendte hjem og blændede Spanien med de uhyre Nyheder.

Mens Admiralen blev fejret som en Prins i Sevilla og fik Indbydelse til at komme til deres kongelige Højheders Hof i Barcelona, nu steg den forhenværende Korttegner, blev adlet, havde *altid* været adelig, stormede Rodrigo over i sit Triana og gik Bersærkergang gennem samtlige Vinkipper, hvorfra *han* havde sin Ekstraktion, dundrede i Bordet i dem alle og truede Sagesløse paa Livet, uden at krumme et Haar paa deres Hoved, med en tør Graad i Halsen, Fuldmandslatter og Rysten paa Hovedet til sit Glas:

Først er først! De Store kan gøre det! Det Møgle skal til det Møgle! Han saa Lys i Mørket — saa han ikke Lys i Endetarmen! Porca Madonna!

Svirende og med dragen Kniv gik Ro-

drigo siden gennem Sevillas Gader og talte højt med sig selv, hikkende og med megen hul Latter, aabnende Plads for sig med Kanten af Haanden, ganske ene som han var i sit Optog — siden da det rygtedes om Columbus' Triumftog tvers op gennem hele Spanien, Markedsoptoget med Papegøjer og Guldmasker, og Farvetræ, og Bambusrør, og det Dusin arme Vilde med Ring i Næsen — et kønt Spanien havde *de* Lejlighed til at se, hele Kristenheden paa Benene i Anledning af et Par Indianere! — og Columbus selv i Spidsen, højt stablet op paa en Ganger, som man formodentlig havde rigget til med et Ror bagi for at han kunde styre den ... for hele Gøglet og Hæderen og Columbus siddende paa Stol med Majestæterne og hans nykøbte Adelsskjold og Guldlænken om Halsen og hans Riden paa Jagt sammen med Kongen, gav Rodrigo en *flatus!* Om det saa var Urenlighed forbydes opad Kirkemuren lod Rodrigo haant derom!

Men da det blev ved at strømme ind med Rygter om Admiralens Herlighed — nu søbede han nok af Fad sammen med Kongen — vær vis paa de drejer Suppen med Skeen

kraftigt hver paa sin Side, denne Vej med Bollerne! — saa tabte Rodrigo al Madlyst i sit Fødeland og udvandrede, stormede over til Afrika. Her blev han Muhamedaner, Columbus kunde faa hans Saligheds Part ogsaa, Kristenpak, ikke et Aandedræt mer mellem Hunde!

Til sin Død sad da Rodrigo ovre i Afrika og priste Allah, i Burnus og Turban, ikke til at kende fra andre Muselmænd uden paa de vrede blaa Øjne. En Sømands Dont — Rodrigo udtømte sig paa den Bestilling! Han slog Sten Resten af sine Dage, og mellem at han spyttede i Hænderne og tugtede store Kvadre rystede han en knyttet Næve op nordefter over Vandene mod Evropa og gav sig Luft paa Arabisk — — maatte Tungen visne i hans Hals om Modersmaalet nogensinde kom i *hans* Mund mere!

Saa vred var Rodrigo.

DET blev ikke Amerika netop for hans Vedkommende, men det blev det for tusinde andre, som uden Sorg vendte Evropa Ryggen for stedse.

Der var først Conquistadorerne og deres

Slæng, Cortez og Pizarro, Diego Almagro, som erobrede Chile, Jernmand ogsaa han og med noget overordentligt, skærpet i sin Karakter som leder Tanken hen paa los Estremeños, Araberens og Gotens værste og bedste Egenskaber lagt sammen; der var Ojeda, Alvarado; og sammen med dem de navnløse Hære der fulgte dem; man maa tro at alt hvad der var i Spanien af gammel nordisk Afstamning, Normannerfrø, Folkevandringstidens Vognfolk, de Urolige som i sin Tid stødte mod Syden, at de først og fremmest greb Lejligheden til at bryde op igen, nu da et Længere ud gaves. Det var som et stort oversøisk Magnetbjerg der virkede paa Afstand og trak Naglerne ud af Spanien.

Men efter Opdagerne og Æventyrerne kom Nybyggerne. Det gik ikke saa fluks, det var Bunden selv der flyttede, men det hastede heller ikke, det er ikke færdigt endnu.

Og det er Emigranternes store Bog. To store Strømme delte Udvandringen sig i, den fra det sydlige Evropa som kom til at befolke det latinske Amerika, i Toppen nor-

mannisk, Folkevandringen siet igennem Syden, og i Bunden romansk; men den anden senere Strøm kom nord fra i Evropa, Kilden selv, Folkevandringen selv, af den er kommen de forenede Stater.

Igen gav Bønder sig Bølgen i Vold, navnløse ukendte Skarer, igen knarkede Udvandrervognen i nye vejløse Trakter med Børneansigter kiggende ud fortil under Vognteltet, og lange slidte Skafter, Redskaberne, stikkende bagud, Ploven igen paa Vandring; og endnu en Gang kørte Bønder deres Vogne op i Ring for Natten, med Kvæget indenfor, Baal og en tarvelig Nadver under aaben Himmel, mens udenom ligger fremmede fjendtlige Vildmarker og en indfødt snigende, kraftig og grusom Befolkning: Indianerromanen, med mange blodige og sværmeriske Kapitler, Pilen dirrende i Udvandrervognens Telttag, Frontiersmandens lange Riffel som piller de fjedrede Ryttere ned paa umulige Afstande, Daniel Boone og den sidste Mohikaner! Kalifornien — Trompetstød fra for ikke længere siden end da vore Fædre var unge! Klondyke — vore egne Fanfarer!

En vældig, farvet og bevæget Bog! Hvad har de ikke set, de Mænd som saa de unge uhyre Lande, Kyster, Prærier og Bjerge, umaadelige Floder, Cordillerer, Tropeskove, Pamper, første Gang! Stormende trænger Mindet sig paa, aldrig, aldrig skal Verden være saa frisk mere! Ikke een Gang til vil Verden forny sig! Tabt Barndom! Tabt Manddom!

Den fattige „Præriescooner“ der rokkede sin Vej vesterud og gjorde Hjulspor for sig første Gang paa ubetraadt Jord, med Elementerne til et Hjem og en Befolkning i sit Indre, langhaarede, furede, resolute Mænd til Hest uden om med Geværet i Næven, og Profilen af en Indianer til Hest fjernt mod et stejlt Pas — ja nu gaar de lange Tog der mellem Atlanterhavet og Stillehavet, og af den haarde stumme Udvandrer er der kommen Amerikas robuste Farmer, Millioner, som ernærer Millioner.

Vidt skygger Ygdrasil, Folkevandringens Træ, med sin Rod i Norden og nye Grene forgrenet over Alverden!

Planter og Dyr bryder op og bytter Plads, faar eller berøves en Skæbne; som ved en

uhørt Natur-Katastrofe stryges den nordamerikanske Bison af Fastlandet, og Evropas gamle Tamkvæg rykker ind. Hesten sættes i Land, de første fra Opdagernes trange Karaveler, hvor de har staaet i et gyngende Spiltoug, det Hvide af Øjet vendt mod Ørkner af Søer i Maaneder, og sparket og dundret i Tømret, og folet, højbenede uldne Føl som Bølgen ryster omkuld saa ofte de forsøger at rejse sig — men endelig lægger man en Bro iland for dem, som Kræet ikke vil over, de slaar op med Hovedet og tripper kostbart, maa nødes iland, men saa er de i Land! Prærien! Husker de at de har været her før? Aa nej, det er en Jordperiode siden saa vel, de husker ingenting, men hvor de ryster Hovedet nu da de fornemmer Muld under Hoven, lader Manken flyve, Bagparten op og Skyden bagud af Fornøjelse!

Saa traver de ind i den ny Verden og nedlader Mulen til Græsgangene, stempler Mulden her med Hjertestemplet af deres Fødder, fra det nordligste Nordamerika Klodens Runding ned til det sydligste Patagonien, galopperer og vrinsker og bliver

Vildheste igen, et helt Fastland ynglet fuldt af nogle faa Par, Mustangens rappe, en Tid lang fuglefrie, men paany lassoede og bidslede, hovedrystende og sparkende men sporede og avede, meget redne, forkælede og ypperlige Karriere!

Faaret kommer over, allerede med Columbus, og tripper i Land med sine smaa Klove, ryster Halen og lægger sine Bønner, et beboet Spor, Smaamandens Mark, faar sine Foraarslam ogsaa her og fryser klippet en Gang om Aaret til Fordel for Mennesket, tygger sit Drøv sidelængs og stamper noget forfærdelig bestemt i Jorden med Frembenet naar Nogen nærmer sig dens Tøjr, ganske som i den gamle Verden — Enfoldigheden i Ære! Men her bliver Faaret Flokke- og Bjergdyr igen, deler Grunde med Lama og Alpaca paa saa mange Højlande, stenede Udmarker og Grænsedistrikter at det ikke er til at sige.

Hveden vandrer over, udvekslet med Majsen, som kommer med sit store Græs og sine frugtbare „Øren“ til Evropa; al Hveden i Meksiko skal stamme ned fra to Ker-

ner som en Neger fandt i en Sæk Ris, allerede i Cortez' Dage. Fra en Appelsin hvis Kerner Bernal Diaz plantede bag et Tempel stammer Meksikos Orangetræer. Liv og Næring er gemt paa en ringe Plads og vil saa gerne opfylde Jorden, begærer kun at tabes i Mulden og glemmes.

I et afsides Højland i Chile eller Peru, det er end ikke fundet hvor, groede en Natskygge som værnede sit Liv i truede Perioder med opsamlet Næringsstof i Knolde ved Roden, *Kartoflen!*

En anden gusten Natskygge, Tobaken, tiltog sig en Magt som ingen anden Plante paa Jorden, uagtet den er alt andet end nærende, gør fejg og forkorter Livet; Menneskets iboende Trang til at spalte sit Væsen med Gifte og skaffe sig Oplevelser, om saa skal være ved Sygdom, holder sin Haand over den. Chokolade, søde Sager kom; Tænderne gik. Fjerkræet til den ny Verden; til den gamle Kalkunen!

Men hvordan gik det de Indfødte? Ikke godt. I Lande hvor en Befolkning havde bredt sig efter den Plads den behøvede

og hvor saa mange Millioner nye kom til, der maatte Nogen vige Pladsen. De Indfødte veg, døde høflig ud. Allerede Conquistadorerne kunde med egne Øjne se hvor Pladserne blev tomme og fyldte dem som gode Husholdere op med friskt Mandskab, en landflygtig Ø af Afrika, som breder sig og breder sig derovre.

De svage Tropefolk gik først, kunde ikke dele Jord med Spaniere, rystede paa Hovedet ad Anvisningen paa et Hisset endogsaa, naar de ikke maatte have et Liv her. Om en vis Hatuey, Kazik paa Cuba, der blev levende brændt, fortælles det at han forhørte sig om hvorvidt ogsaa de Hvide kom i Saligheden, da man før Døden vilde paanøde ham Daaben og Naaden; da han hørte at de kom der foretrak han Ild for Vand og gik uberettet paa Baalet. Indianeren oppe nordpaa trak sig skummel tilbage.

Kannibalen gik. Af de lykkelige Øboere blev der ikke andet end Hungeren tilbage, en mager Skygge paa Toppen af en Høj af Kranier, grinende til *Haabet,* der er hængt vis à vis i en Palme.

Ikke alle Conquistadorerne var lige lyk-

kelige heller, Samvittigheden, eller Nemesis slog nogle af dem, eller blot Slagsbrødres Endeligt, de fleste omkom ved en voldsom Død.

Et Suk som forsoner naar os fra den straalende og beundrede Alvarado. Han fandt sin Død paa en Ekspedition til Kalifornien, i en ham værdig atletisk Stil. Under Opklatringen paa et Bjerg for at tage en indfødt Fæstning var Stien saa stejl at Rytterne faldt ud af den, og Alvarado fik en af dem i Hovedet, undgik Hest og Mand, men der fulgte et Klippestykke med som ramte ham og knuste hvert Ben i hans Krop. Han var levende flere Dage efter og skal have grædt over sine mange Vildfarelser, Tankeløsheder og uretfærdige Handlinger imod de Indfødte. Til en Ven som spurgte ham paa hvilket Sted han led mest, en Dag da den bogstavelig talt sønderknuste Mand sukkede og gav sig mere end sædvanligt svarede han: *el alma*, i Sjælen, og i sin sidste Vilje bestemte han at alle de Vilde han havde brændemærket og gjort til Slaver skulde frigives igen. Saadan døde Alvarado, i Pine, en god Dreng.

Det gjorde jo ikke de Hundredetusinder levende igen som andre Spaniere i bestialsk Tropekuller brændte, flænsede, smittede med Evropa, piskede ihjel i Minerne og ødelagde.

Men Ulykken stak nok dybere end i ordinær Ondskab og Menneskers Ufølsomhed, Naturen havde her bragt Skabninger sammen som ikke kunde blandes, af samme Udspring, men paa et Urtrin den ene Part, den anden forandret ud over al Tilbagevenden, de kunde mødes men ikke podes paa hinanden mere, den ene Part maatte skygge den anden ud.

For langt var Mennesket i Urtilstand og paa et civiliseret Trin kommen fra hinanden. Uskyldstilstanden hos de første var tvivlsom nok, præget af en begyndende Kultur allerede, tilspidset og bevidst Grusomhed; men hvor skulde de kunne naa de Hvide i Ødelæggelsens Kunst? De, de Kristne, havde megen Sjæl, Selverkendelse nok, en ædel Gudsbevidsthed — blev de bedre deraf? Med Civilisationen vokser *alle* Egenskaber, ogsaa Raahed, selv Taabelighed, Ufølsomhed og Uforstand ytrer sig i

det Store. Nej simple Vilde og Naturens Herrer, som havde sat deres Natur til, kunde ikke kende hinanden.

Ikke overalt var Skellet lige uoverstigeligt; i Meksiko fandt en Blanding Sted som har holdt sig. Den begyndende Kultur der! Malinas Kræfter!

Men nordpaa tog den hvide Mand Land for sig og for sig alene, lagde Beslag paa Breddegrader som hjemmefra var hans egne. Det var da som om Columbus først i anden Omgang aabnede Amerika for dem hvis Instinkt havde arbejdet i ham, Nordboerne, fra et Punkt bagved ham søgte Slægterne over og grundlagde det Amerika der er *Amerika,* Staterne.

Paa ny Grund og længe ubemærket voksede her Friheden op, som var bleven husvild i Evropa, Bondens gamle Selvstændighed.

Og da den var stærk nok kunde den vende tilbage til den gamle Verden og gøre lyst der; da Republiken, Vesterlandenes urgamle Folkeform, blev genindført i Frankrig var det den unge amerikanske Union der smittede.

Bønderne omplantet, ny Rod for Slægten, Vækst og Vækst i de navnløse Familjer gemt hen paa suveræne Gaarde, fra de arvede Tofter i det gamle Land til den ny Frijord i Vesten — det var den sande Linje i Columbus' Instinkt som Færgemand. Det hvori han var forvendt hævnede sig i hans Liv og paa hans Efterkommere.

Hvis Rodrigo de Triana har faaet det at vide, maa det have trøstet ham at Columbus' Herlighed blev saa kort. Kong Ferdinand albuede jo snart „Vicekongen" ud af alle hans Rettigheder i de nyopdagede Lande. Nemesisrækken fortsat: fire hundrede Aar efter afjagede Amerika Spanien dets oversøiske Besiddelser, Columbus hævnet.

Men den hellige Christoforus, om han kunde have set Columbus og hans Efterkommeres Skæbne, han vilde nok med sin store valne Finger have peget paa Opdagerens Dynasti, der døde ud allerede efter et Leds Forløb, Slægten forvitret næsten med det samme oppe i Magtens, Pragtens og Aandsfortærelsens Luft.

DØDSSEJLEREN

PHILIPPA

Men nu det Land Christofer Columbus søgte, uofficielt, det er altid til *Indien* han faar sine Flaader udrustet, men det som altid er paa Bunden af hans Lidenskab, hvad det?

Ja det kan findes endnu, Admiralen skal afsted, han ligger syg i Valladolid og har ikke Tid til at være syg, han skal paa Rejse, letter paa sig, men faar kun Hovedet fra Puden, han maa op, famler paa Tæppet med store svage Hænder, skal skrive Breve, han ser sig om og klarer sine lidende Øjne, at de nu ogsaa skal blive gale igen! Stuen forekommer ham taaget, han ved ikke af at han er næsten blind. Røre sig kan han slet ikke, han er aldeles stiv, Havets Salt der er trængt ind i hans Led, uheldigt at han skal have saa daarlig en Dag netop nu da der er saa meget at tage Vare; men han har dog været sygere før, synes han, den Gang for to Aar

siden i Jamaica da han Uger igennem laa som en Død.

Taalmodighed, og Admiralen lader læse for sig af de hellige Skrifter, dikterer med lukkede Øjne, sender Bud efter Folk og har lange Konferencer om hvad der skal gøres, skønt han taler med næppe hørlig Stemme, han holder sine Tjenere i Bevægelse, Stuen er som en Landevej hvor Alverden kommer og gaar, meget ærbødige Herrer som ryster paa Hovedet naar de gaar. Men Admiralen har travlt hele Dagen, ligger som forankret i Sengen med sit lange gigtbrudne Legeme, snehvid og med dybt indsunkne Øjne som et hundredaarigt Væsen, han som paa langt nær er 60, han har travlt hele Dagen, mumler og mumler, ustanseligt flammer det i den uovervindelige Aand bag den magre Pande og under de lukkede Øjne, som Brynet gaber over allerede med Dødens hule Skygge.

Store Vanskeligheder i denne Tid, Uoverensstemmelser med Kongen, stadig disse Rettigheder de har taget fra ham og som han endnu ikke har generhvervet, Modgang, Fjender paa alle Kanter, Krænkelser af hans

Ejendomsret, og med alt dette Forhaling, Forhaling, Hindringer som maa ryddes tilside inden han kan komme til det egentlige, en ny Rejse, vil Gud, den femte ... og naar den er gaaet heldig, for nu maa det lykkes, saa Hvervningen af en Hær og Korstoget mod Konstantinopel! Tyrken drevet ud af Evropa! Kristi Grav gengivet til Kristenheden! Tusindaarsrigets Indstiftelse! Meget at tage Haand i, naar en Masse Genvordigheder er overvundet først, og Eldorado imidlertid fundet, og en fortrædelig Ting at faa sin gamle Havpine naar Tiden er saa kostbar.

Saadan arbejder det i det altid, altid arbejdende Hoved, den eneste Part af ham som fire store besværlige Opdagelsesrejser, tolv Aars Møje og Skuffelser, efter det Aar han fandt San Salvador, har skaanet; og har han ogsaa altid bevaret sig sund der, rablede det ikke nu og da for ham, ubegribelig, gaadefuld og tantalisk skuffende som Verden blev ved med at vise sig for ham?

Aa jo, det var bitre tolv Aar, ikke i Lemmerne alene værker det at tænke tilbage paa, Smertens Aar, strabadsrige, ikke den Kum-

mer man blev sparet for, søvnløse, lange, haarde, ængstelige og frugtesløse Aar! Lige fra Hjemrejsen den første Gang efter Fundet da han skulde straffes for den lette sorgfri Rejse ud og blev tumlet omkring paa *Niña*, i forfærdelige Storme, Storme, Storme, til alt Haab om at se Land igen var opgivet; Atlanterhavet i sin sorte Vælde, *Niña* ridende paa Bjerge af Vand, af den ene Afgrund i den anden, ufatteligt at det lille Fartøj kunde gøre det! Ja der blev det stødt og puffet af Søen og rullet og slænget og styrtet i et Dyb saa at det var som om Skyer og Søer fløj lige lukt ind i Himlen, der stod man i dryppende vaade Klæder Døgn efter Døgn i Uger og vaagede saa længe til Øjnene slet ikke kunde lukke sig mere ... Aa ja det var det der smertede endnu!

Saa den anden Rejse: den skønne Ø Jamaica, *Santa Gloria*, Paradisluften der spøgede i hans Næse her, den forgæves Jagt efter Fastlandet, Overanstrengelse, syge Øjne, Modvind hjem, Sult og Nød paa Skibene; Kolonierne slaaet fejl, Kongen vrang, Spanien fuld af Uvenner.

Tredje Rejse: Stadig forgæves Jagt efter Gennemgangen til Indien, og privat Sondering af Kysterne efter Himmeriges Rige, sydligere Rute denne Gang, Trinidad, Kysterne ud for Orinoco, det store Naturspil dèr med den vældige Ferskvandsstrøm der mødes med Ækvatorialstrømmen.

Denne Gang er Columbus lige ved det, kommer i en Malstrøm med sine Skibe og er ikke fri for at blive lidt svimmel i Hovedet: endelig her er der talende Vidnesbyrd om det jordiske Paradis' Nærhed, en af de store Floder der løber ud fra Kilden ved Livets Træ, den hvorfra ogsaa Syndfloden i sin Tid kom! Stjernerne gaar lidt rundt for ham, han føler sig under Jomfruens Tegn og tyder hele sit Bestik som en til Vished grænsende Formodning om at Jorden her under disse Himmelstrøg maa have en umaadelig Vorte paa sig, som en Slags Bijord, den er vel rund, men som en Pære, og oppe paa Spidsen af denne Bijord til Jorden der ligger Paradis, desaarsag er Strømmen saa stærk og Vandmassen saa umaadelig der kommer derfra, Havet fersk milevidt ud og

lugtende grødefuldt, fuldt af Slam og løsrevne Vækster, umuligt andet, det er Edens Have sligt et Vand kommer fra!

Andre Iagttagelser tyder paa Paradis' Nærhed, i en Bugt har Columbus paa lang Afstand skimtet rosenrøde bevingede Væsner som tog Bad, efter alt at dømme Engle; Søfolk med uskadte Øjne vilde synes det var en Slags højbenede lyserøde Fugle med lange Halse og et knækket Næb, Flamingoer, men de sagde jo ikke Admiralen imod naar han hørte det.

Columbus mente at have været Himlen nærmere paa denne Rejse, bogstavelig talt, end nogensinde før; men man maa læse hans eget forvildede, regnbuefarvede Brev om denne Rejse, en stor Sjæl taler deri trods alt, man fornemmer Slagene af et Hjerte som selve Verdens Puls, Floderne har smittet ham, han har rørt ved Jorden som hin græske Kæmpe og er igen bleven stærk i at fable, Haabet, Haabet vil ikke dø!

Og man maa læse det hjerteskærende Brev han skrev til Kongen efter sin fjerde og sidste Rejse, da han var sejlet ud som Privatmand og ikke en Gang fik Lov at lande

paa sin egen Koloni, der nu bestyredes af andre. Fra den tredje Rejse vendte han jo hjem som Fange, afsat fra sine Værdigheder, saadan endte den, og Lænkerne han havde baaret hang i denne Stund over hans Seng; det havde de gjort ved ham, aldrig siden kunde han mindes Uretten uden at græde; det og et Livs Nattevaagen, Havets Salt og salte Taarer, det er det der gør at Stuen forekommer ham saa taaget.

Men paa denne sidste Rejse oplevede han dog Bobadillas Død! Ja der er en Gud i Himlen. Ikke vilde han lade Columbus løbe i Havn en Gang, han som havde lagt ham i Lænker, og da Columbus forudsiger Storm ved han bedre Besked, er raa og sejler af med sine Skibe, sin Last af røvet Guld, Uret, Grumhed og Løgn — og aldrig hørte man fra ham siden! Nej Gud er nok langmodig, men et skadeligt Kræ kan dog tirre ham til at aabne et Hul i Havet.

Saa famler Columbus omkring paa Honduraskysten, Nicaragua, Costarica, stadig rige Kyster, men ingen Gennemgang; og saa de usigelige Lidelser da han strandede

paa Jamaica og laa uden Skibe i mange mange Maaneder, syg, halvblind, uden mindste Haab om Redning, Hungersnød, saa at han maa gøgle med en Maaneformørkelse for at faa Mad af de Vilde; saa Hjemrejsen, mod kontrære Strømme og i Modvind; fuldstændig brudt da han efter 2½ Aars Forløb atter gensaa Spanien.

Ja saadan var de tolv Aar gaaet, og var siden bleven til fjorten. Og nu skulde han afsted igen. Det var dog værd at forsøge op ad den Flodmunding. At Paradis laa der hvor Floden kom fra, udenfor Tvivl, men han havde ikke gjort sig Haab om at kunne sejle op mod Strømmen. Det skulde forsøges. Forbedrede Skibe, maaske Rofartøjer, ingenting er umuligt. Korstoget bagefter til Konstantinopel trænger jo paa, saa det gaar ikke an at ligge længe her, man maa jo op . . .

Og Admiralen forsøger igen at rejse sig men faar kun Hovedet ganske lidt fra Puden, som et Insekt der er traadt i Støvet og fra Tid til anden krymper et Led, Livet som vil leve, naar Flugten for altid er endt.

Om Natten er Admiralen ene, og i de lange søvnløse Timer hører han Vinden tude i Dørene, et Væsen der lægger Munden til og kalder, den Farende; og han ser Søen for sig, han derinde med lukkede Øjne, han er som paa sit Skib og hører Vindens Harpe, er imellem dens Strenge som han har været hele sit Liv: jeg kommer, jeg kommer, svarer det i hans Sjæl; og de to, den Farende derude i Natten, den Udelukte men meget kaldende, og saa ham derinde som er ankret ned, de blæser sammen, sukker, tuder og er rejsende, den lange sorte Nat igennem, mange Nætter, mange og lange Nætter.

Men tilsidst er det som om Sangen fordyber sig og kommer længere borte fra, maaske ved Admiralen ikke om han drømmer eller er vaagen eller ret hvor han er, *naar* det er, den tudende Vind vækker en Sjæl i hans Sjæl, gamle glemte Kilder vælder op, og med Vindens sørgelige Vise i Øret, den sørgeligste Vise, gaar han under i Vemod:

Hør Vinden sukke, hør Vinden tude!
Vildfaren Sjæl tar paa Vej derude.
Aa, haa, hu . . .

Som Barn der græder til Timer sene
og er ladt ene — hvad er saa ene!
Aa, haa, hu . . .

Da vi var Børn græd vi tit alene,
mens Vinden peb til at røre Stene
Aa, haa, hu . . .

Og siden sov vi i mange Senge
og sukked ofte og sukked længe.
Aa, haa, hu . . .

Saa fik vi Smaabørn som græd i Huset.
Nu er vi ene i Nattesuset.
Aa, haa, hu . . .

Ak er det dem vi endnu kan høre,
naar Vinden tuder i lukte Døre?
Aa, haa, hu . . .

Som Barselnød og som barnløs Moder,
som Nornegraad over Tidens Floder.
Aa, haa, hu . . .

Til Smerte vender sig svundne Glæder,
for de er svundne, hør Mindet græder.
Aa, haa, hu . . .

Stygt raaber Synder du har bedrevet,
men værre vaander sig Liv ulevet.
Aa, haa, hu . . .

De Døde vidner i deres Grave
at Graad og Suk var dog Livets Gave.
Aa, haa, hu . . .

Hvad under Himmerigs Stjerner varer?
Kun Vinden bliver idet den farer.
Aa, haa, hu . . .

Om tusind Aar høres Vinden tude.
Den gamle Ve gaar igen derude.
Aa, haa, hu . . .

Og saa kommer det da til ham i hans sidste Time, endelig bliver han seende idet ingen Lys mere udefra gør Indtryk paa hans Øjne, i en indre klar Verden forstaar han at den lykkelige Ø han har jaget efter, den *har* han været paa, Ungdommens Ø, den Gang hans Børn var smaa.

Philippa!

De fjerne, fjerne Dage i Lissabon da han var en ung Mand, erfaren paa Havet fra han som sværlemmet Væverdreng løb fra Faderens Værksted og blev henne med et af Skibene i Genuas Havn, som det var hans Drengelyst at snuse omkring, til Søen tog ham, barske hærdende Aar; Bogen som fængslede ham mere og mere, Kosmografi som han studerede naar han var i Land og

Kammeraterne hujede ud paa Svir, Videnskab og Korttegning — Konventet i Lissabon hvor den unge Styrmand og Korttegner kommer ind for at knæle og være i Andagt med de hellige Billeder, ombølget af Røgelse og Orgel og det skønne Kvindekor dèr — en Stemme dejligere end alle andre, til at skelne som en høj klar Sølvstraale fra Jorden og ind i Himlen, midt i et Brus af Tone: Philippas Stemme!

Længe varer det jo ikke før Øjne og Øren hjælpes ad og han spejder ud fra hvem Stemmen kommer, en slank ung Jomfru med smalle Kinder, hvid og sort, det skønneste sorte Haar og store mørke varme Øjne, en Seraf at se til naar hun rækker Struben og med aabne fine Læber sender sin Tone underfuld ren og svulmende ud i Rummet.

Men naar man spørger sig snildt for og faar at vide at hun er ædelbaaren, Philippa Moñez Perestrello, den fornemme Søfarers og Guvernørs Datter, en Familje højt, højt over hvad en borgerlig Styrmand kan hæve sine Øjne til, ja saa er man ulykkelig, drister sig end ikke til at tænke at man har Kærestesorg, saa er man en svækket Kæmpe, som

bliver set ene paa ensomme Spaseregange udenfor Byen, fortænkt, med Øjnene op i Træerne til Guds Fugle, sagte hovedrystende, en Korttegner som forsømmer sine Papirruller men tungsindig klæder sig i sine bedste Klæder, stribede, forskelligt farvede Hoseben, som det skal være, reder sit Haar og altid, altid naar der er Korsang i Allehelgenes-Konventet er at se der, en Mand med et fint Øre for Musik og et Par blaa gudsdyrkende Øjne rettet op i Pulpituret hvor Koret synger.

Kunde det være muligt ... lidenskabelig Vantro, Haab, Dødsbeslutning, heftig Graad med Huen for Øjnene, Bejlen, bevægede Dage, Uro, Elskovs Dug over hele Kroppen — det utrolige, *at hun, hun vil have ham,* har set ham hver Gang i Kirken og siger umulige Ting om hvad *hun* har tænkt! Philippa!

Lissabon og den gudsvelsignede Have hvor de mødtes og det blev godt og hun med et stort Suk lagde sig i hans Hænder, tilfreds over at han var saa grov og rød en Jætte.

Ak hun var som Møen hvorom der synges i alle Viser, med sine Fødder i et Slæb,

i Sindal og Maar, tillidsfuld med smilende Øjne og Struben fuld af Sang, lutter Kærlighed!

Og det var saa de lykkelige Aar paa Porto Santo, den verdensfjerne Ø, rammet ind af Atlanterhavets lange dundrende, solgennemskinnede Søer, klædt i Ensomhedens Sus og hvælvet over om Natten med Stjernebilleder som brystede sig i en sydlig purpurblaa Nattehimmel, svære Skysyner og Hildinger ud over det endeløse ukendte Hav Dagen lang, Himlen et Ildbloster Morgen og Aften naar Solen kom og gik.

Her i en livsalig Solitude, kun vendt mod hinanden, fik de deres lille Søn og blev tre, et nyt lille Klynk paa en øde Ø, et hjælpeløst Liv skygget over af Philippas sorte Haar og værnet af hendes lange ømme Hænder.

Hvordan er Mennesket — er det saadan at jo større Lykke des mere Forlangende vokser der ud deraf, en Ild der nærer vor Higen?

Det tror man jo at Livet er langt, bagefter ser man at et Par Svinkeærinder har ædt Aarene op, og at der er intet Tilbage.

En nødvendig Ekspedition til Guinea, til

England, Hovedet fuldt af Perestrellos Papirer og Kort, som Columbus fik med sin Frue, Opdagerplaner, Rejser, de fjorten Vandreaar, *alt midlertidigt* — men forladt er Porto Santo, Philippa hvilende for evigt med sine Hænder korslagte i Karmeliterklostrets Kapel *Piedad* i Lissabon; Diego en Gang naar man ser ham en lang smal Dreng som keder sig naar man giver ham et Æble, en anden Gang Page ved Isabellas Hof, ufornøjet, med allerede tunge Øjenlaag, naar Faderen møder op med sin uheldige Gang, Diego Columbus, hvis Navn de andre Pager og Venner understreger med Tjære.

Men aldrig havde der været nogen større Lykke end den Gang paa Porto Santo da den lille Dreng rejste sig paa to og første Gang sjæleglad vovede et Skridt fra sin Faders Arme og til sin Moders Knæ. Aldrig havde noget saaret og mærket for stedse som den Gang Drengen paa Vandringen til Palos stak sin Haand i Faderens og sagde han var sulten, og han maatte bede om Brød til ham.

Det er som om der gøer en Hund i Stuen, den blinde døende Mand ved ikke at det er Hjertet i hans Hals.

SØNDEN FOR SYD

Vinteren 1832—33 laa en engelsk Krydser *Beagle* i Farvandene omkring Ildlandet og forsøgte i 24 Døgn at komme sønden om Kap Horn, fra Øst til Vest, men maatte opgive det og sejlede igennem en af Kanalerne imellem Øerne der nu bærer Skibets Navn.

Mere end tre hundrede Aar før fandt Magellan Passagen her, lidt nordligere, første Gang der blev sejlet fra Atlanterhavet over i Stillehavet, den Passage Columbus forgæves søgte, og den første Jordomsejling. Faa drømte om at man maatte saa langt sydpaa, helt ned mod Sydpolen, for at finde Gennemgangen, over Linjen og ned i Egne hvor Klimaet blev raat igen som i Norden men med Aaret vendt om, modsatte Aarstider, og med „Syden“, Varmen og Frodigheden, til Nord; en Verden bag

om Haabet, ny men besynderlig livløst en Gentagelse af den gamle.

Ombord paa *Beagle* befandt sig en ung Naturforsker, den 23aarige Charles Darwin, Krydset blev gjort i videnskabeligt Øjemed, og han var Ekspeditionens Zoolog, en høj, lidt danglevorn, langsom ung Herre, skummel af Bryn men med lune blaa Øjne, en flaskeagtig Næse, der som han selv fortæller var ham til Fortræd, nær var han bleven vraget som Deltager i Togtet paa Grund af den — og dog var det nok den fineste Næse ombord paa *Beagle*; var Skibet sit Aarhundredes Sporhund saa var det ham der var den inderste Sans ombord.

Den endelige intellektuelle Konsekvens af Opdagelsesrejserne, fra Columbus til Cook, blev draget af ham. Før Kendskabet til det primitive Menneske havde Menneskeheden set sig selv indenfra, i sjælfuld Belysning, Guds Billede, nu blev den nødt til at se sig selv udefra, i Lys af sin Oprindelse; Darwin gjorde Skridtet tilbage. Han er bleven hadet derfor som den der med en Misdæders Haand trak Mennesket ned fra sin Højde, i Virkeligheden var det en dyb Menneske-

venlighed der gav hans Tanker Retning, han drog den foragtede „Vilde“ op til Civilisationens Bryst som den fjerne Slægtning der staar mellem den hvide Mand og Dyret.

Naar Darwin første Gang har haft sin store Tanke om Arternes Opstaaen og indre Slægtskab til hinanden som forskellige Trin af samme Livsytring, og hvad der gav Stødet dertil, bestemte Indtryk, siger han ikke selv noget om, maaske har det ikke staaet ham klart; en Impuls i Følelsen kan have været det første Udgangspunkt.

Det kan være kommen til ham i uklar Form, det første Undergrundsskred i Sjælen, paa Ildlandet. Skønt han ikke selv har noget derom tyder hans kunstløse Skildring af Ildlænderne paa at han her er bleven rystet dybt; her var han ved Dyret, og dog har Ynk og Sympati knyttet ham til disse ud i den yderste Elendighed forskudte Stedbørn som til Brødre det er gaaet galt, men altid Brødre, hans Hjerte har blødt for dem, han har strakt sig for at komme dem imøde, som Zoolog er han godvillig traadt ud af det gamle fornemme Spidskapitel om Mennesket ned i betænkelig Nærhed af de Fir-

føddede, naa ja, og tilsidst hele Skridtet ud. Med sit Kendskab til Aber og efter at have set Ildlænderne var der nok ikke andet for; de kunde ikke komme til ham, Darwin kom til dem.

En Udvidelse i Følelsen og en Genkendelse, Menneskehedens fattigste Slægtninge lyst i Kuld og Køn, og dem nedenunder heller ikke udelukket, „Halen“ med, det var det smukke Skridt der blev gjort, fra Opdagelsesrejserne og til Udviklingslæren, i sig selv en Udvikling, af Darwin, hvornaar og i hvilken Anledning Tanken som Tanke saa ellers opstod i hans Hoved.

I de fireogtyve Døgn *Beagle* laa udenfor Kap Horn og savede frem og tilbage, et Zig-zag langt i Syd, til alt Land var af Syne, og tilbage op igen imod det taagede forblæste Forbjerg, uden at være vundet op imod de uafladeligt rasende Vestenstorme, en Barriere af Vind ligesom, der var rejst her for at spærre Adgangen til det andet Ocean, i den Tid kunde der tænkes meget og paa mange Ting.

Et Moment der var egnet til at øve i Yd-

myghed og Oprigtighed manglede ikke, passende Livsfare, Isolering, her laa de i en ensom Brig langt udenfor Verdens kendte Enemærker, totalt glemt af Evropa nu, og hvem vilde nogensinde have tænkt paa dem igen, hvem vilde det have beskæftiget: et Opmaalingsfartøj som blev borte en Gang i Trediverne, hvis de ikke var kommen hjem igen med den betydningsfulde Last af Kundskab og nyt Overblik over Naturen de bragte med sig?

Naturen gjorde sit til at slette dem ud, faldt med vældige Byger over det haardtpressede Skib, øste Vand over det fra for til agter, brød Søer over det fra alle Sider og tyngede det ned, rusket helt under Vand, til hver Pind i Skroget dirrede, og det kun med den yderste Møje rettede sig, rystede Vandet af og laa skælvende paa et Sted som et Væsen ramt helt ind i Marven af Douchen; en halvmørk Verden hernede, bitterkolde Søer, sjælden et Solskær gennem de jagende forrevne Skyer; og naar de var oppe under Land paa de lange forgæves Kryds saa Udsigten til Ildlandets sørgelige antarktiske Stejlkyst, Bræerne der kalvede

ud i Stræderne, de vaade, taagede, sludfulde Skove, Fraaden der røg fra Brændingen langt ind paa de ugæstfri Kyster og Haglbygerne der svøbte som Straffesvøber ned over Arkipelagets golde Bjerge.

Og her boede der Mennesker! Nu som paa Magellans Tid lyste der en Glo her og der inde paa Kysten om Natten, Røgsøjler om Dagen, Menneskets urgamle Ledetegn, som fortalte om det yderlig raa, umenneskeligt hærdede Folk der levede i en Livets Begyndelse herinde, uden Haab om nogensinde at naa længere, for de var gaaet i en Naturens Blindgade, var kommen sønden for Syd. Tiden selv her var en anden, kalenderløs, Tidernes frysende lysforladte Morgen, det Elendighedens Skær man kender naar man har vaaget en Nat og Dagen gryr med sin graa, uvirkelige, haabforladte Dæmring.

I en saadan Tilstand af Ebbe i Sjælen, Halvlys ude og inde, var det det lille Samfund ombord paa *Beagle* mødte den flyvende Hollænder.

Uhistorisk, ingen skrevne Efterretninger derom, hverken fra Kaptejn Fitz Roy's eller

fra Darwins Haand eller fra Nogens ombord; sligt snakker man ikke om en Gang, det bliver dysset ned, eller man tror ikke sine egne Sanser bagefter, anstrengt og maaske hallucineret som man var af de mange Døgns Søvnløshed og Møje.

Men selv betragtet som usandsynligt, ja som Løgn, kan man nok blive kold nedad Ryggen af at forestille sig Mødet. Det er i Graalysningen, en dobbelt Skumring her paa disse Breddegrader hvor det altid skumrer, og kun de hvide Fraadekamme paa Bølgerne lyser med et koldt Lys som Fosfor i en Kælder. *Beagle* ligger op til Vinden paa Styrbords Bov, krænget haardt over, rebet næsten til Ræerne, huggende i Søerne som surret til sin Rute, Hornet forude i Taagen som en hvidlig Isse hvorfra et tyndt hvidt Haar flyver i Vestenstormen, ikke en Smule agterud heller idag, Storm og Strøm holder Skibet som paa samme Sted tiltrods for al Sejlads — da er det man faar et Skib i Sigte agterude til Læ, det første man har set i mange Uger, pludselig dukker det ind i den korte Synskreds der ligger som en graa Ring paa Havet — men hvad er det, det sejler jo *mod* Vinden!

Kun faa Øjeblikke saa er Skibet forbi, en Kollision synes at være uundgaaelig en Overgang; det fremmede Skib kommer strygende for fulde Sejl op mod Vinden, som et Tordenvejr, rokkende sidelængs som et Skib der lænser og klyvende op og ned over Bølgerne, det er som om det sejler i sin egen Storm ganske modsat af den der blæser, ikke noget stort Skib tilsyneladende da det kommer nærmere, en Art barkrigget Skonnert — men hvad er det for en Skonnert, hvad er det for en Gangart i Søen af et Skib, hvad er det for en Rig?

Hastigt er Sejleren nær i den graa, lysfattige men indenfor Ringen besynderligt sigtbare Luft, den gustne Sø, Skroget ses tydeligt, et ejendommelig kort Skrog, højt for og agter, som en Gænge i Søen, og det bevæger sig som Fjerdeparten af et Hjul i Søen, ruller Boven ned og pløjer Søen op i en Krave som om det vil gaa paa Næsen, stopper sig selv i Farten og ruller op igen, skrider et Stykke paa Bagparten med Masterne bagover og rokkende Sejl, gaar paa Næsen igen, men frem kommer det; og inden den tavse Besætning ombord paa

Beagle har faaet Tid til at samle sig, uden at Nogen veksler et Ord, ser de Sejleren løbe forbi med Bredsiden til, to-tre aabne smaa Kanonporte, rigt udskaarne Rammer og Lønninger omkring de høje Kasteller for og agter; nær og dog underlig utydeligt som om Søen skinner igennem hele Fartøjet stryger det forbi, vugger Agterspejlet til, højt og smalt, med Udskæringer og smaa Vinduer med Ruder som Flueøjne, en stor mangekantet utændt Lanterne øverst agter; i flyvende Skum, i et Op og Ned mellem de hule Søer er det snart synligt, snart igen usynligt, indtil det løber ud af den korte Synskreds til den anden Side op i Vindhjørnet. Stormen rejser en Byge, piskende salte Draaber fra neden og et Svøb af Hagl fra oven, bag dette Forhæng er Sejleren forsvunden, og Ingen spørger sin Sidemand om det er et Syn de har set eller et virkeligt Fartøj, om det var Mænd eller Dødninge man skimtede bag Rælingen paa det taagegraa gyngende Fartøj, eller hvem den høje Mand var der stod øverst paa Agterdækket med sit store hvide Hoved hævet i Bygen. Ingen talte om hvad han havde set, og siden

var det begravet i Sjælenes Lønkammer som en Ting Hvermand havde for sig alene og som ikke kunde meddeles.

Men Kaptejnen faldt af Krydset, opgav det haardnakkede Forsøg paa at trænge sønden om Kap Horn, hvad enten han nu i sit stille Sind havde taget imod Varsel, eller fordi han indsaa det var ugørligt.

At møde Dødssejleren skal betyde Forlis, det slog ikke til her i bogstavelig Forstand; derimod betød det at Skæbnetimen var slaaet for hele den Grundanskuelse af Livet Sjælene hjemme i Evropa byggede paa.

MEN *Santa Maria* fortsatte sin Aandefart sønden om Kap Horn, ned om Kap det gode Haab, Havene rundt, Jorden rundt, ind i alle afsides Stræder, under alle Øer, som den skal saa længe den Higen varer der i sin Tid udrustede den for Fart paa det tabte Land.

Et underligt Skib, stærkere i Mindet end det nogensinde havde været i Virkeligheden. Af det gamle Trug, bygget for Handel, som tilfældigt kom ind paa den mærkeligste Rejse, kan der muligvis den Dag i Dag

være Spanter eller Nagler tilbage dybt i Koralkalken paa hin vestindiske Kyst hvor det satte sig Julenat 1492 og skiltes ad med det samme, ude af Stand til at bære sin Vægt naar ikke Vandet holdt det sammen; Korallerne voksede op om Vraget, Tidens Lag paa Lag, og der er *Santa Marias* jordiske Rester ædelt gemt; men hverken Jern eller andre faste Ting har en Uforgængelighed som det Skib der gik over i Tiden.

Et rummeligt Skib, Billedet paa en Karavel i alle Dele men fra inden af uden Grænser, drægtigt og luftigt som vore Minder, vore Drømme, de Dødes Higen der naar os, og vor som aldrig kan slippe dem.

Og der er de, alle Higerne og Opdagerne som maatte se Jorden, de store Navne, Vokaler kun, som et Orgelspil i Sjælen, men sand Musik: *Columbus, Vasco da Gama, Bartolomeu Diaz, Cabral, Balboa, Cabot, Magellan, Frobisher, Hudson, Cook!*

Stormene, Havene, store nye Fastlande, Bjergkæder, Floder og Farvande som de aabnede er for evigt bleven et med deres Navne, Amerikas Opdagelse, Søvejen til Indien, Afrikas Omsejling, Brasiliens Opda-

gelse, Stillehavet som en Mand ser med sine Øjne første Gang og giver Navn, Labradors Opdagelse, hele den nordlige Rute aabnet; den første Jordomsejling, den ligelinjede ukuelige Portugiser aldrig til at forglemme; Fremstødene op nordpaa i de arktiske, af Isen laasede Farvande; Sydhavets og Australiens Besejling.

Der er de, alle de Rejsende siden, Pionerer og Kortlæggere, som viede deres Navne til Floder og Bjerge, Mississippis, Amazonflodens Brudgomme, Chimborazos Beskriver, Manden som saa Ruvenzori første Gang som en Sky i Himlen og spredte Mørket i Afrika, Stanley, tidlig hvidhaaret og forgræmmet, en Mand uden Lige; Jordens Duft og Udstrækning, alle Træer og Dyr og plabrende Kulørte, al Jorden under aaben Himmel aander dig imøde naar du gaar deres Livsgang om igen sammen med dem.

Og der er de navnløse første Betvingere af Naturen, før Historien, som begyndte at snuse i Rummet og gruble over Midler til at gøre sig til Herre derover, de første ukendte Førere paa Menneskehedens lange Rejse, ud af Urtidens Mørke; han som tæm-

mede Ilden og gjorde Flytning mulig, Fartøjets og Vognens Opfinder, den første Rytter; her er de der tæmmede Dyrene og lagde Korn i Jorden; her er de glubske Søfarere som aabnede Verden op med skarpe Sværd, Vikingerne paa deres Havheste; her er de, Søgerne og Stræberne alle.

Vejret, *animus*, dette første Indbegreb af Sjælen, den ældste Drift, fra Luften første Gang slaar ind i den Nyfødtes Lunger med et Skrig, til man giver Luften fra sig igen med et Suk: smage Vejret i mange Lande mellem Fødsel og Død, det var deres Sjæl, det var deres Rytme.

HJEMME

MEN skal nu Dødssejleren, den flyvende Skipper, skal han aldrig faa Fred? Er der ikke en Betingelse som frier ham ud, hvis han kan se den og fuldbyrde den?

Der er det. Betingelsen lyder at hvis han kan erkende naar han er sig selv, da skal han være forløst. Umuligt, det er der ingen Mennesker der kan. Derfor er det han har sejlet allerede i Aarhundreder med Udsigt til at blive paa Havet til Dommedag.

Men naar Betingelsen lyder at hvis han *bagefter*, efter at have sejlet saa længe og haft Lejlighed til at se tilbage og tænke sig om, blot er i Stand til at erkende paa hvilket Tidspunkt af sit Liv og i hvilken Henseende han kom nærmest til at være sig selv som Menneske, om han end ellers hele Resten af sit Liv ønskede anderledes og bar sig anderledes ad end han i Følge sin Natur egentlig skulde, saa skal han være for-

løst. Det sker i det Øjeblik han vender helt og i Sandhed tilbage til sit Væsen.

Og naar denne Erkendelse kommer til ham skal der ske følgende, som er en Tilbagevenden af hans Sjæl:

Stormen skal lægge sig, den som Dødssejleren altid fører med sig og altid sejler i, det skal blive Vindstille, klare op, og Skipperen skal med blændede Øjne se sin Solhøjde, endelig den rette, og da skal den gamle havtrætte Evighedsskude under ham brede sig ud og blive til en Ø, vel forankret i Havet, Dækket skal grønnes og blive en nordisk kølig Slette som udgiver Muldlugt og Sødme af Græs og staar med Blomster i Bunden, en sval og ringe Pragt, men Nætterne er lyse her, og Bier og Blomster mødes i Middagsstundens blide Honningluft. Vidt er Landet, ingen ringe Ø endda, et vældigt Fastland, mere end Plads nok; har den gamle saltgraanede Oceanfarer haft Elementerne til en Verden indenfor sit snævre Skrog saa er der Plads til at brede sig og udvide sig paa det faste Land den nu forvandler sig til.

Men Sejlene svulmer og bliver til store

Kuppelskyer paa Himlen som hvælver sig over Sommerdagen som et køligt Telt med langsomt skridende Skygger nede paa Jorden, smilende Græsgange, Skove og Søer blandet sammen.

Masterne springer ud, af hver en Knast bryder der en Gren, Toppen folder sig ud som en Fane af nysudsprunget Løv, Ræer og Stænger forvandler sig til Træer, det bruser som en Foraarsvind, det flammer lysegrønt og dufter løvet, køligt, Skoven staar færdig og ryster sig i svale lyse Klæder under svulmende hvide Skyer og blaa Skaar af Himlen, Sol og Skygge blandet som en Kvægedrik mellem de spinkle nordiske Træer.

Og se alle Udskæringer og Forsiringer paa det gamle Skib er bleven levende, Hjorten gaar ud af sine Snirkler og strækker Benene, kaster Stiliseringen af sig som en Larve og vandrer mageligt ind mellem Træerne med vuggende Gevir, Mulen mimrende mod det duggede søde Løv. Egernet springer af sit Snitværk, retter de krøllede Lemmer og flyver i Livets Farve, det rødeste Røde, og op galopperer han som en

Flamme, favner Stammerne med alle fire, strutter levende med Halen og er borte i Toppen af en Birk. Ud af Tømret, fra Kroge og Huller i Snitværket flyver Fugle, Høgen sejler i langsom Flugt op over Trækronerne og lægger sig i Kredse paa Vingerne, Uglen flakker dagsky og lydløs som et Møl ind mellem Grene og blander sig med en Skygge, Sangfugle svirrer ud og fordeler sig paa de nedhængende løvede Kviste, puster den fjedrede Strube op til Sang.

Men det største Under sker nu, *Santa Marias* Gallionsfigur, Guds Moder med Barnet, bliver levende og kommer og sætter sig ned paa Græsset under udsprungne Træer, den unge Moder med sin Førstefødte i Favn, Livet forfra igen, under aaben Himmel, Foraaret, Skoven, Barndommen!

Ja Livet forfra igen, i Skikkelse af en ung Nybyggermoder som gaar udenfor Blokhuset den første varme Dag og soler sin Spæde og sidder med sit lyse, bare Haar i Solen; Øksehug i Skoven nærved kommer til hendes Øre, den Stærke, Tømreren, Jordopdyrkeren og Jægeren under et: Familjen forfra paa et øde Sted, Kanada, dybt

inde i Minnesota eller Dakota, hvor Bønder fra Norden genfinder deres Vejr og deres Aarstider, og hvor de haarde Vintre holder deres Sjæl vedlige.

Saadan som hun sidder under et Træ med Kanten af Haanden op over Brynet for Solen, lysskær og stille, ensom i en stor Ensomhed, men med Barnet hos sig og Mandens Arbejdstakt indenfor Hørevidde, saadan sad den unge Longobarderinde før hende, paa et ryddet Torp i Skaane, med sine store Ben i et Hampegarns Skørt, en nødtørftig Særk og ellers kun et Rusk gule Haar om Hovedet som et Solskin at se i Skoven. Bag Træet, som hun sad under med sin tykke gyldne Søn, græssede hendes Ko. Og Nybyggerinden har sine hvor hun kan finde dem.

Saadan er en gammel Verden flyttet over og bleven ny. Skibet har forvandlet sig til Marker og en Skov. Af alt er der bleven hvad der var i Begyndelsen; Matroserne er bleven til lutter Regnorme og har skyndt sig i Jorden.

Men den høje hvide Skipper bliver endnu hvidere, hæver sig fra Jorden og opløser

sig til en Stribe Havgus eller Taage der er kommen fra Stranden og driver ind under Træerne, til den i Solen bliver til Intet; og der hvor han har staaet bliver der kun en lille Hob Støv tilbage og noget gammelt vissent Løv fra i Fjor.

Den lange Rejse har Ende.

AVE STELLA

I Timen mellem Nat og Morgen, hvor de Sidste er gaaet hjem og de Første ikke oppe endnu, Storbyens korte Dvaletime hvor det er som om alt Liv er udslukt og alle de endeløse Gader ligger ganske slunkne og tomme, som Aarerne i et Legeme Blodet er løbet af, en kunstig, blegnet Stenverden, staar der i Himlen et Væsen hældet ud over Verden og ser, en Kvinde, formet af Lys i Lys, næsten usynlig.

Det er Jorden hun betragter, og hun ser hvordan den skønne blaa Klode ruller sig i sin Æter og langsomt vender Flankerne mod Solen, altid Nat paa den ene Side og Dag paa den anden, hyllet hele Vejen rundt i en Kappe af Vand, spændt og lysbrydende som en uhyre Draabe, og i det Blaa Fastlandenes krympede Skorper og grønne brogede Lande; den gennemsigtige Atmosfære ovenover igen, bevæget af Skyer og Luftstrømme, som et Slør om Jordens blaa Nøgenhed,

en farvet dejlig Bold i Rummet, optaget i Æoner, ensformigt og aldrig anderledes, af at dreje sig og belyse sig ligeligt paa alle Sider og samtidigt gaa rundt i en stor Kreds om det vældige Lyslegeme i hvis Straaler den bader sig.

Sænker det udenjordiske Væsen sig længere ned ser hun Havenes og Verdensdelenes umaadelige Udstrækning, Lande og Riger og alt det Liv der er paa dem, Skibe som skrider paa Havet hele Bolden rundt, Tog som iler over Fastlandene fra Kyst til Kyst, Storbyer hyllet i Røg, Færdselsaarer pebret fulde af Mennesker, i alle Zoner, fra begge Poler og ind mod Ækvator, hele Jordens brogede, frodige, æventyrlige Kreds af Lande, Folk, Dyr, Vækster og Ting, faste sikre Ting, Havet blaat, raat og vaadt hele Vejen rundt, Grønsværen grøn, og ikke det Sted hele Jorden rundt uden at det jo støder direkte til Himmelrummet, hvert Græsstraa ragende lige ud i Universet saa langt det naar.

De store gamle Flodbyer med deres Domkirker og Mure udenom, nu kun Sporene af en snæver Ring der taber sig midt i det

Indre — og milevide Net af Gader udenom som store krystallinske Skorper paa Jorden, ikke een Bro men mange, mange over Floden, hvor i sin Tid en enkelt Færge vaskede over fra Skov til Skov; af Skoven kun en Rekonstruktion i Form af Parker tilbage — og fra hele Monstret en tung skurende Dundren, den uafladelige Bytone, der trænger op mod Himlen.

Hun deroppe hører den og ser ned, undrer sig, holder sig paa sit Hjerte, og Ingen af dem dernede fatter hvor der bliver følt for dem i Evigheden, med hvilken Ve og dyb Ynk et elskende Hjerte, som ikke kan hjælpe, betragter deres Færd.

Hvem er hun? Jorden som ruller, hvad den? Hvorfor? Hvad er det for en Dødssejler i Evigheden, overladt ganske til sig selv mellem Kloder den ikke kan naa, en grusom Viden om dem, men lige vidt, lige ene, hvad fragter den, hvorfor, hvortil? I selv samme Stund Kemikeren sysler med sine Glas og sine hemmelighedsfulde Straaler, Stoffets inderste Liv, lurer Negre bag Termitboer med lange Assegajer paa hinanden, hvad vil de, hvad arbejder i dem

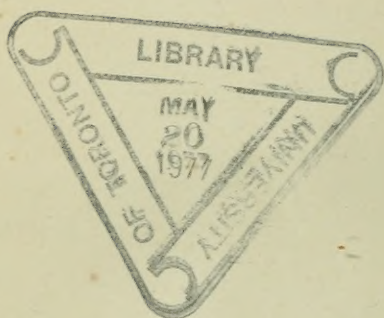
begge, hvordan er det altsammen begyndt, og hvordan vil det ende?

Skoledrenge spørger; Resten ernærer sig og bliver flere, bygger eller gør Skade, og dør.

Men det kosmiske Væsen der viser sig over Jorden som en Kvinde for dem der kan se hende, det er Livet, Livets Stamme hinsides Æteren, hvorfra Kimene er kommen til Jorden, det sande Liv, Kærlighedens Ophav, hvorom vi ikke kan vide andet end hvad vi ved i en Længsel.

Op gennem en lang tilnærmet, fejlfuld, forladt og atter genoptaget Livs- og Forvandlingsgang har Væsnerne paa Jorden søgt Form for hvad der er et evigt indre, ukendt Stambillede, paa andre Stjerner?

Ave Stella!

LIBRARY
MAY
20
1977
UNIVERSITY
OF TORONTO

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 08 06 15 003 0